

మన రచయిత/త్వాలు

వైశ్వాలు

- మహారాజుశ్రీ

కౌమది

మింసిపిల్ ప్రాథమిక ప్రాథమిక

www.koumudi.net

కౌముది మూసప్రతికలో

జనవరి 2008 సంచిక నుంచి జనవరి 2009 సంచిక వరకూ వచ్చిన

సీరియల్ నవల

‘మన రచయిత/తులు ‘ పేరిట త్రీమతి రాజ్యశ్రీ ఒక్కాక్క రచయిత / రచయితని విశ్లేషిస్తూ, వాళ్ళ నవల నొకదానికి సమీక్ష రాస్తారు. త్రీమతి రాజ్యశ్రీ ఎమెస్ట్రో అధినేత శ్రీ యంయన్ రాపుగారి అమ్మాయి ఆమె యంయన్ రాపుగారి గురించి రాసిన వ్యాసం మన కౌముదిలో మే నెలలో ప్రచరించాము ఆమె 200 పైగా నవలకు ఎడిటరోరియల్ వశ్య, చేశారు రిడార్ రిపోర్టర్ రాయటం, బాక్ కవరు మేటర్ రాయటం, పుస్తక ప్రపంచంలో రాబోయే నవలకు సమీక్ష రాయటం చేశారు ఆ అనుభవంతో ఇప్పుడు మన కౌముది ద్వారా మీ ముందుకు వస్తున్నారు.

కొమూరి వేణుగోపాలరావు - మనస్తత్వశాస్త్రవేత్త

అబ్బో మనుషుల్లో ఎన్ని రకాలు! జీవితంలో దూరి జీవించే వాళ్ళ కొందరు, పైపైన ప్రేక్షకుల్లా నిలబడి జీవించేవారు కొందరు, అలోచనాత్మకంగా జీవించేవాళ్ళ కొందరు, ఏ అలోచనా లేకుండా యాద్యతికంగా జీవించేవారు కొందరు, తమకంటూ ప్రత్యేకమైన శైలిని దూషాందించుకుని ఆ శైలిని చెక్కు చెదరకుండా కాపాడుకుంటూ జీవించేవారు కొందరు, ఏ శైలి లేకుండా ఎటుగాలి వీస్తే అటు కొట్టుకు పోతూ జీవించేవారు కొందరు.

మనుషుల్లో ఎన్ని రకాలున్నాలో, కొమూరి వేణుగోపాలరావుగారి నవలల్లో అంత వైవిధ్యం ఉంది. మధ్యతరగతి మందహసం ఉంది, సోకాల్ ప్రైస్టాప్టాటీలోని విశ్వంభలత్వం ఉంది, బడుగు జీవితాల నైరాశ్యం ఉంది. ప్రేమించే హృదయం ఉంది, దగా పడిన జీవితం ఉంది, జీవితం మీద ఆశ ఉంది, కనీ కూడా ఉంది స్థ్రీ పరంగా కథలున్నాయి, హీరో పరంగానూ ఉన్నాయి.

ఇంత వైవిధ్యంలోంచీ, ఇంత భిన్నత్వం లోంచీ ఏకత్వం ఏమిటని ఏరాలంటే చాలా కష్టమే అయింది. ఇన్ని రకాల మనస్తత్వాలనీ విడమరచి, పూసగుచ్చి చెప్పారాయన. ఒక్కసారి కోపంగా ముక్కు గుద్ది చెప్పిన సందర్భాలు లేకపోలేదు. ఒక్క ముక్కులో చెప్పాలంటే మనస్తత్వ విశ్లేషణ ఆయన ప్రత్యేకత.

ఇంకో ప్రత్యేకత ఆయన నవలల్లోని ప్రథాన పాత్ర చాలా విశిష్టమైన వ్యక్తి. తమకంటూ ప్రత్యేకమైన శైలిని రూపొందించుకుని ఆ శైలిని చెక్కు చెదరకుండా కాపాడుకుంటూ జీవిస్తారు!

‘నీ జుట్టులో, కనుబొమలలో, నవ్వే పెదాలలో, పలు వరసలో ఓ ప్రత్యేకత ఉంటుంది. స్వప్నతతో కూడిన ప్రత్యేకతలో కన్నా అస్వప్నతతో కూడిన ప్రత్యేకతలో ఓ ఆకర్షణ ఉంది. నీ కళ్ళలో కాంతి.. అదొక్కటి చాలు నిన్ను లక్షమందిలో విలక్షణంగా నిలచెట్టుచూనికి.’

‘మీ అక్షరాల గారడీ వెనక మహాత్మరమైన మీ వ్యక్తిత్వం దృగ్గోచరమైంది. లోకంలో అన్నిటి కన్నా గొప్పది విశిష్టమైన వ్యక్తిత్వం. ఆ నిజరూపానికి ప్రభావిటి నా హృదయ జ్ఞేతంలో మీకో మహాశ్శతమైన స్థానం కల్పించుకున్నాను.’

ఈ విశిష్ట వ్యక్తి పక్కనే చెడు ఉంటుంది. అందులోకి లాగటానికి ప్రయత్నిస్తారు ఎవరో ఒకరు. ‘ఈ ప్రపంచాన్ని సెక్క పరిపాలిస్తోంది. డబ్బు పరిపాలిస్తోంది. పవర్ పరిపాలిస్తోంది. గుండాలు పరిపాలిస్తున్నారు. భాధితుల తెక్కడా న్యాయం జరగదు. పోలీసుల దగ్గరకు వెళితే ఎవరో కొందరు తప్ప లైసెన్స్డ్ గుండాల్లా ప్రవర్తిస్తారు’ అంటారు. లేదా అవకాశం ఉంటే నివేదితను చేసినట్లు ఆమెను దుర్వ్యసునాల పాలు చేస్తారు... ‘ఆ ఎత్తయిన సౌధోపరి భాగం నుండి ఆమెను క్రిందకి తీసుకురావాలని ఆమెను క్లబ్బులకి తీసుకెళ్ళాను.

దాన్నిలు చేయించాను, పేకాట నేర్చించాను. రేసులకి తీసుకెళ్ళి ఆడించాను. అమె చుట్టూ ఉన్న సమాజం ఇంకొంచెం కిందకి దించింది. అమెతో సిగరెట్లు కాల్పించింది, మాంసం తినిపించింది, మధువు సేవించేటట్లు చేసింది. ‘

అలా ఆయన హీరో / హీరోయిన్లు అందరూ లౌంగరు. ఒకవేళ లౌంగినా అది తాత్కాలికమే. ‘గుర్తింపు ఉండే జీవితం అవసరమే. కాని ఆ గుర్తింపు కోసం ఇంత బరి తెగించి ఉండకూడదు. అలా కాకుండానే నేను సాధిస్తాను’ అని సతిశ్రీ ద్వారా తన కార్షిక గురించి చెప్పాడు.

వాళైంత మహోన్నతులో, మధ్యలో ఏమైనా ధక్కా మొక్కిలు తిన్నా వాళు లక్ష్మం ఎలా సాధిస్తారో మొదట్లోనే చెప్పి చెప్పకుండా చెపుతారు.

‘మితిమీరిన నిశ్చలత, అతి దృఢమైన మనస్సు, ఉండవల్సిన దానికన్న ఎక్కువ పరిధిలో ఆకమించుకున్న శాంతి, ఇతరులకు అందకుండా ఉన్నతంగా ఎదిగిన గుండె ఒకానోక సమయంలో భఱ్యన ఏధైస్తాయి. చిన్న కదలికే ఆ సమయంలో మహా శక్తితో కూడిన కదలికలా వారిని స్పృథించి ఊపివేస్తుంది కానీ ఆ ఏడుపే వారికి బలం. అదే వారికి దృఢత్వం, ఆత్మవిశ్వాసం. విశాలత్వం ప్రసాదిస్తుంది!’ అంటారు మొదట్లోనే. అందుకే నివేదిత మధ్యలో ఎంత పతనమైనా అమె గమ్యమేమిటో మనకు తెలిసిపోతుంది. చివర్లో నివేదితే వివరిస్తుంది ఆ విషయం.

‘మొదటినుంచీ నా జీవితంలో జరిగిన ప్రతి సంఘటనా చర్యత చర్యాణం చేసుకుంటే నా ఉనికి మామూలు సామాజిక జీవితంలోని సామాన్య బతుకు బాట కోసం నిర్దేశింపబడినది కాదనీ, అంతకంటే అతీతమైనది కాకపోయినా ప్రత్యేకమైన మరో పంధాలో జీవన యాత సాగించటానికి నియమితురాలినైయునాననీ స్ఫూరిస్తోంది.’

అలా చూస్తూ పోతే ఆయన జీవితాన్ని కాచి వడపోశారనిపిస్తుంది. ఒక్క నవలలో స్కూచి(విస్కు) వడపోసిన సందర్భాలూ లేకపోలేదు. అది వేరే విషయం. ఉదహరణకు ‘అందమైన ఆడదాన్ని చూసి చలించటంలో, కోరికలతో రగలటంతో ఆశ్చర్యం లేదు. కాని తనకున్న అర్దతల్లి గురించి ఆలోచించకుండా ప్రతి బేవార్పుగాడూ అమె మీద తనకేడో హక్కుందనుకుంటాడు.’

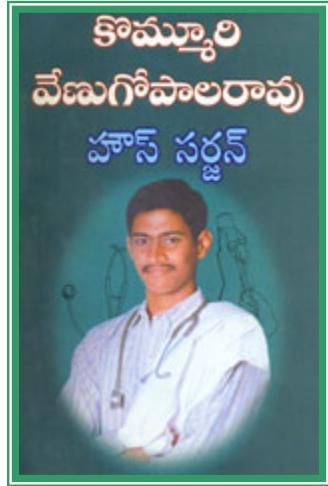
‘మగాడు ఆడదాన్ని తిడతాడు, కొడతాడు, లాగుతాడు, పరస్పీ వ్యామోహంతో కొన్ని వెధవ పనులు చేస్తూ ఉంటాడు. కానీ ఆడవాళు తాగరు, తందనాలాడారు, మగవాడిని తన్నరు. కానీ వాళు డిప్రెపన్స్తో, పర్వర్వన్స్తో, గయ్యాళితనంతో, మూర్ఖత్వంతో, అజ్ఞానంతో, అహంకారంతో, శాడిజంతో మగాడిని పీల్చి పిప్పిచేస్తుంటారు. వాళ్లలో గొప్పతనమేమిటంటే ఇంత అరాజకమూ చేసి తప్పంతా మగాడిదయినట్లు నిరూపిస్తారు. మగాడు చేసే భీభత్వం బయటకు కనబడుతూ ఉంటుంది. ఆడది చూపించే నరకం విశ్లేషించటానికి వీలు లేనట్లుగా ఉంటుంది. ‘

‘మదన్ రచనల్లో నాకు కనిపించే విశేషమేమిటంటే నవలంతా వెతికినా ఒక్క వృధావాక్యం నాకు కనపడలేదు. రాసిన ప్రతి అక్షరమూ ఆ కథాకథనంతో బిగువుగా ఇమిడిపోయినట్లు అమరి ఉంటుంది’ అని కొమూర్కారి వేణుగోపాలరావుగారు చెప్పిన విషయం ఆయనకే మనం ఉపయోగించవచ్చు.

పాశ్చాన్ సర్జన్

డాక్టర్ కొమ్మారి వేణుగోపాలరావు

అఖ్య ఎన్ని రకాల మనస్తత్వాలు? ఏ గొప్పకథి, మహా రచయితా వీటిని తరుచుకుంటూ పోయి, ఆ లోతుల్లి, వెతుక్కుంటూ, మధిస్తూ.... ఈ భయంకరమైన సత్యాలను శోధించలేకపోయాడో?

‘పాశ్చాన్ సర్జన్’ పేరు వినగానే బాబోయ్ ఇది మనకు బుట్టకెక్కడు అనుకుంటే మాత్రం పశ్చాలో కాలేసినట్టే! రాష్ట్రసాయిలోనే కాదు, జాతీయ సాయిలో మెడికల్ ఫిక్షన్లో అపూర్వ గ్రంథంగా దూసుకొచ్చిన మహాత్మర నవల ఇది. ఇందులో అందరి మనస్తత్వ విశేషణ ఉంది. జనరల్ హోస్పిటల్ సూపరింటెండెంట్ నుంచే వార్డ్ బాయ్ దాకా సిస్టా దగ్గర్నుంచే పేషింట్లు దాకా అందరి గురించే ఉంది. అంతర్లీనంగా ప్రేమ కథ ఉంది. డాక్టరంటే శరీర రుగైత కనిపెట్టేవాడే కాదు, మనసులోకి దూరి చూడగలడు అని అద్దం పట్టి చూపిస్తుంది. ఇంకా ఆళ్ళర్యుమేమిటంటే ఎంతో కవితాధోరణి కూడా ఉంది.

‘మెడిసన్ ఓ సముద్రం, లోతు తెలియని, అవతలి ఒడ్డు తెలియని మహా సముద్రం. దాని లోతుపాతులు తెలుసుకోకుండా బయట నిలబడి చూస్తే అందులో ఈదటం చాలా తేలికనిపిస్తుంది. లోనికి దిగామా? ఆ ఆరాటానికి అవధులు లేవు. విజ్ఞానం మీద తృప్తిగానీ తృప్తి అనేది లేదు!

‘మెడిసన్! మెడిసన్!! మెడిసన్!!! అవే నాకలలు. అదే నా ఆశాజ్యోతి. అదే నా జీవిత పరమావధి. ’

ఇలాంటి తృప్తి, ఇలాంటి జీవిత పరమావధి ఉన్న ఒక పాశ్చాన్ సర్జన్ అనుభవాల పరంపరే ఈ నవల.

‘పాశ్చాన్ సర్జన్ల అటెండెన్స్ బుక్లో సంతకం పెడుతూంటే చెయ్య కొద్దిగా వొణికింది. గర్వమని చెప్పేనే కానీ నేను కూడా డాక్టర్ రూయానన్న సంతృప్తి నరనరాల్లో ఆపోంచి చైతన్యం కలిగించింది’ అంటాడూ డాక్టర్ ఎన్. మధుకరరావు. మొదలు పెడుతూనే ఓ.పి.లో, అందులో ఆడవాళ్ళ ఓ.పి.లో చిక్కుకుంటాడు. పేషింట్లని పిలుస్తానని నర్సు అంటే, ‘ఉండండి, అలా కంగారు పెట్టకండి. ఈ పుస్తకాలు వగైరా ప్రాసీజర్ చెప్పండి’ అని అవి తెలుసుకుని పేషింట్లని ఒక్కొక్కళని ప్రశ్నలడిగి పరిక్క చేసి పంపించడం మొదలుపెడతాడు. చాలా త్వరగా పంపిస్తున్నాననుకుంటాడు గానీ తీరా చూస్తే నలుగురు కూడా కదలరు మొదటి అరగంటలో. అప్పుడు సిప్పరు నిఖిలి చిట్టా చెప్పుతుంది.

అలా మొదలైన మొదటిరోజు ఆభరయ్యలోపు ముగ్గురు పేషింట్లు తన కళ్ళముందే ఒకళ్ళ తర్వాత ఒకళ్ళ చనిపోతారు. పాడవైన వసారాలో ఒంటరిగా నడుస్తూ, ‘నా మీద నాకు ఆత్మవిశ్వాసం నశించి పోయినట్లూ, ఎందుకూ పనికిరాని వాడినిగా అయిపోయినట్లూ అనిపించింది. ఒకదాని వెంట మరొకటి, మూడుచావులు ఎంత తేలికగా అనుకోకుండా జరిగిపోయాయి! ఇవన్నీ చూస్తూ ఉండటానికినా నేను డూటీ చేస్తున్నది? లేకపోతే మరేమిటి? ఈ విద్య అంతా వొట్టి మిధ్యయేనా?’ అనుకుంటాడు.

ఆ స్టేజి నుంచే అతి తక్కువ కాలంలోనే ‘మార్వలెన్! ఈ భూమి మీద ఏ దిక్కుకు పోయినా మీకు తిరుగులేదు, నామాట నమ్మండి’ అన్న మెప్పు సి.ఎం.ఓ నుంచే పాందుతాడు. ఓపెన్ మెథడ్లో క్యార్బియాక్ మసాజ్ చేస్తే ఈ మాట అని కావిలించుకున్నంత పని చేస్తాడాయన. ఆ మాటక్స్ అతను స్టూడెంట్ డేస్లోనే 40 పైగా ఎఫిసియాటమ్లు చేసి ‘ఎఫిసియాటమ్కింగ్’గా పేరు తెచ్చుకుంటాడు. హాస్పిట్ బయట ఉంటే పాశ్చాన్ సర్జన్ పిరియడ్లో ఎక్కువ నేరుకోలేమోనని హాస్పిటులకి మకాం మార్చేసుకుంటాడు. సాయంత్రాలు సాధారణంగా ఎక్కడకూ పోయేవాడుకాదు. అంతకు ముందే తోటి పాశ్చాన్ సర్జన్తో సంభాషణ వచ్చినప్పుడు వారి వార్షులలో ముఖ్యమైన కేసులు ఏమున్నాయని వాటి వివరాలు అడుగుతుండేవాడు. అతని ఆసక్తి చూసి నవ్వుకునేవాళ్ళు లేకపోలేదు. కొంత

మంది మాత్రం నిజయాతీగా సమాధానమిచ్చేవాళ్ళు. ఆ ప్రకారం సాయంత్రం వేళల అన్ని వార్డులూ తిరుగుతూ ఇంటరైప్టింగ్‌గా ఉండే కేసులు చూసుకుంటూ ఉండేవాడు.

‘అదేమిటంటే ఎక్కడ చూసినా మీరే కనిపిస్తారు? మీకు హస్పిటలే ఇల్లు వాకిలా? ఇంకేమీ వ్యాపకాలూ, సరదాలూ లేవా? అనేవారు సిఫ్టర్లు. ‘కాలక్లేపం ఇక్కడ ఉండగా వేరే వ్యాపకాలెందుకు?’ అన్నాడొక సిఫ్టర్లో.

అది మాటవరసకే కానీ ఏ మాత్రం నిజం లేదు, త్వరలోనే పేషింట్ల చేత, ‘డాక్టరుగారు మంచి మారాజు. అంతకు ముందు చేసినాయన ఎప్పుడూ చిఱ్పబురులాడుతుండేవాడు. ఈయన ముఖ్యాన ఎప్పుడూ చిరునవ్వు చిందుతూ ఉంటుంది. కోపమంటే ఏమిటో ఎరగడు’ అనీ.

‘ఈ డాక్టరుగారు ఇంజక్సన్ చేస్తే చేసినట్లే ఉండదు. చల్లని చెయ్యి బాబుగారిదిది’ అనీ మెప్పు పొందుతాడు.

‘ఇన్నిసార్లు హస్పిటల్లో ఎడ్డిట్ అయినా మీ అంత కర్తవ్యపరాయణుడైన డాక్టర్లు చూడలేదు. మిమ్మల్ని చూస్తుంటే ముచ్చట వేస్తోంది’ అనే ప్రశంసా ప్రతం కూడా పొందుతాడు.

ఒకసారి మూడేళ్ళ పిల్లవాడు డిస్ట్రిబ్యూటర్ వచ్చి ఊపిరందక తలక్రిందులైపోతున్నాడు. ఇ.ఎస్.టి, అసిస్టెంట్ అందుబాటులో ఉండదు. అతనికి వెంటనే ట్రికియాటమీ చేయకపోతే అతని ప్రాణాలకే ముప్పు. మధు ఎప్పుడూ చేయలేదు కానీ టెక్నిక్ క్లుబ్లంగా తెలుసు. ‘మెదదగ్గర స్పీరిట్లో శుభం చేసి, ఒక్కసారి వేళ్ళతో తడిమి చప్పున ఇన్నిపెప్పన్ ఇచ్చేశాను. ఆ చీలికలను వెడం చేసి లోపలకు పోతుంటే వేళ్ళ వణికాయి. భగవంతుడి మీద భారం వేసి చకచకా మూడు నిమిషాల్లో పూర్తి చేసి, టూయిట్ కూడా ఇమిడ్జ్ ఇవతలకు వచ్చి గ్రహ్య తీసేసి చేతులు కడుక్కున్నాను’ అంటాడు.

మహా చెడ్డ విసుగు మనిషి అయిన డాక్టరు నాయుడుగారు కూడా అభినందన పూర్వకంగా భుజం మీద కొట్టి ‘రిస్క్ తీసుకున్న మంచి పనే చేశారు డాక్టరుగారు! ఆ కురాడు జీవితాంతం మీకు బుఱపడి ఉండాలి’ అంటాడు. ఈ వార్త తెలిసిన పౌస్ సర్కార్ సర్వసంతా వచ్చి అభినందిస్తారు.

అవకాశం వచ్చినప్పుడల్లా అలాగే చిన్న చిన్న ప్రయోగాలు చేయటం అతనికి సరదాగా ఉండేది. ఓ కలరా కేసుకు ఓపెన్ మెథడ్ చేస్తాడు. అంటే చర్చిం కోసి రక్తనాశం బయటకు తీసి, అందులోకి సరాసరి సూదిద్వారానో పాలిథిన్ టూయిట్ ద్వారానో సెలైన్ ఎక్కించటం అన్నమాట బ్రహ్మ విద్య అనికాదు కానీ ఇది వరకెప్పుడూ చేయలేదు. ముందు ఒక శవం మీద ప్రాణీసు చేసి వెంటనే పేషింట్ మీద చేస్తాడు. అలాగే లంబార్ పంక్టర్ వెన్నెముక దగ్గర ప్రత్యేకమైన సూదితో పాడిచి, నీరు బయటకు తీయటాన్ని లంబార్ పంక్టర్ అంటారు. ‘మొదటి రోజున అది చేయవలసి వచ్చినప్పుడు చేతులు వణికి గాభరా పడిన మాట నిజమే. కానీ రాను అలవాబ్రహ్మాయి, రోజు ఇంచు మించు ఒకటి చేస్తూ ఉండేణాణి. అవకాశాలు కూడా అలాగే వచ్చేవి. ఎప్పుడన్నా అవకాశం రాక ఒకరోజు చేయలేకపోతే ఆ రాత్రి నిద్రపట్టక ఏదో వెలితిగా ఉన్నట్లు అనిపించేది!

అతని తృప్త చూసో ఏమో డూటీ రోజున పేషింట్లు దండయాత కొచ్చినట్లే వచ్చేవాళ్ళు. చాలామంది పౌస్ సర్కార్ లు, ‘రాత్రి హాయిగా నిద్రపోయాననో, వేరుశెనక్కాయలు తింటూ కాలక్లేపం చేసాననో’ అనే వాళ్ళు. కానీ మధుకాయోగమెన్నడూ పట్లలేదు. ఏనడు డూటీ రోజున సుఖంగా నిద్రపోయి ఎరగడు. అలా నిద్రపోలేదని అనుకుని ఎరగడు.

డాక్టరు మధుకి సర్కార్ వార్డు అంటే మొదటినుంచీ ఎంతో ఇష్టం. ‘గొప్ప సర్కార్ కావాలని ఎన్ని కలలు కంటున్నానో’ అంటాడు. డూటీ రోజు వచ్చిందంటే ఎమర్జన్సీ అవకాశం కోసం కాచుకు కూర్చునేవాడు. మొదటటి రోజు ఆపరేషన్ చేయబోయే ముందు చేతులు కడుక్కుని వెళ్ళడంతో కొంత నవ్వులు పాలయినా పెద్ద డాక్టర్లు ఇతనికి కోరి ఎన్నో కేసులు అభిమానంగా ఇచ్చే ఎత్తుకు ఎదుగుతాడు.

‘ఏమండీ! మీరు సర్జరీ అంటే ఇంత ఇంటరెస్టు చూపిస్తారు కదా! ఛాన్న ఇమ్మని అడగేం? అడగందే మాకు ఇవ్వాలని ఉండదు తెలుసా? ’ అంటారు మూర్తిగారు.

‘ఆపరేషన్ చేస్తుంటే ఎంత ధీల్ ఉండేది! చెపులేని ఆనందం, సాగసు ఉన్నాయి అందులో. రాత్రిశ్ను ఆ మధురాలోచనలతో నిద్రపట్టేది కాదు. అసలు రాత్రిశ్శాట చాలా తక్కువ సేపు నిద్రపోయేవాళ్లి. సాధారణంగా పస్సెండు గంటల ముందు కుర్రీ వేసుకుని కూర్చుంటే ఎదురుగుండా ఆపరేషన్ ధియేటర్ కనిపిస్తా ఉండేది. నా దూయటీ రోజు కాకపోయినా, ధియేటర్లో లైటు వెలిగిందంటే వెంటనే లేచి బట్టలేసుకుని వెళ్లపోయేవాడిని. అలా ఎన్నో ఆపరేషన్లు చూశాను’ అంటాడు డాక్టర్ మధు.

ఒకసారి అంబలికల్ పెర్మియూ పేపెంటు వస్తాడు. ‘ఇప్పటికే వీళ్ను ఆలస్యం చేశారు. వెంటనే ఆపరేషన్ చేయాలి’ అంటారు డాక్టరు శేఖరం.

‘అనకూడదు కానీ అప్పుడెంత సంతోషం కలిగింది. ’ ఒకరకంగా వైద్యవృత్తి అతి త్వారమైనది. ఆపరేషన్ చేయడానికి అద్భుతమైన కేసు లభించింది కదా అని నేను ఉప్పాంగిపోతున్నాను. అది ఆ వ్యక్తికి జీవన్నరణ సమస్య. అలాగే ఓ అసలైన హోర్ట్కేసు చూసి ఫిబ్జిపియన్ ‘ఆహో! వినండి, వినండి మర్కు ఎంత బ్యాటిప్పుల్ వినిపిస్తుందో’ అంటాడు. ఈ వ్యత్తిలో ఎంత దారుణం ఉంది’ అంటాడు మధు. కానీ ఆపరేషన్ చేసి, ఆ పేపెంటు బ్లతికి బట్ట కట్టేవరకూ వాళ్ను పడే తపన చెపులేనిది. అలా తపన పడే రంగయ్యగారి గురించి ఇలా వర్ణిస్తాడు. ‘సర్జరీయే ఆయన జీవితం! హోస్పిటలే ఆయన ప్రపంచం. ఏదైనా ఓ కేసు ఫెఱులయి, పేపెంటు చాపుబతుకుల్లో ఉంటే ఆయన పడే శ్రమ, తాపతయం, పిచ్చెత్తినట్టయి పోయే ఆయన వాలకం చూస్తే ఒక్కొసారి భయం వేసేది. ఏ కేసైనా సీరియస్‌గా ఉంటే, బెడ్ దగ్గర్కుంచీ కదిలేవారు కాదు. పేపెంటును బ్లతికిడ్డామని చేసే ప్రయత్నంలో రక్తం ధారబోసివాడు. అంత ప్రయత్నమూ వ్యధా అయి, పేపెంటు దక్కుకపోతే రెండు రోజులు దాకా ఈ ప్రపంచంలో పడలేకపోయేవారు.’

పేపెంట్ గురించి అన్ని రకాల జాగ్రత్తలూ తీసుకునేవారు ఫీఫ్ చక్కపాణిగారు. ఆయన రౌండ్స్ కి వస్తున్నారంటే వాతావరణంలో గొప్ప సంచలనమేర్పడేది. సిష్టర్స్, స్టోఫ్ అంతా హడలిపోయేవారు. పేపెంటుకి తలనూనె రాశారా లేదా అన్న విషయం దగ్గర్కుంచీ బెడ్ పీట్ శుభరంగా ఉన్నదా లేదా, వాళ్నకి సరిగ్గా మందులందుతున్నాయా లేదా, టెంపరేచర్ ఛార్ట్ సరిగ్గా నింపుతున్నారా లేదా, ఆహోరం ఏమేమి ఇస్తున్నారు అనేవరకూ అన్ని శ్రద్ధగా గమనిస్తా ఉండేవారు. వాళ్న పాపమేమిలో ఎంత జాగ్రత్తగా ఉన్నా ఏదో ఒక తప్పు ఆయన దృష్టిపథంలో పడుతూనే ఉండేది. ఇహా దుయ్యబట్టడం మొదలుపెట్టేవారు. మొదలుపెట్టారంటే అవతలి వ్యక్తికి నష్టానికి ఎక్కు కళ్ళనీళ్లు తిరిగేదాకా వదిలిపెట్టేవారు కాదు. అలా ఎందుకు చేసేవారో ఆయనే ఒకచోటు చెప్పకనే చెపుతారు. ‘ఒక రోగికి ఒక పూట ఇంజక్షన్ ఇవ్వడం మరచిపోతే, అది మీకు సామాన్యంగా కనిపించవచ్చు కానీ ఆ విషయమే అతని మనసుని తొలిచి వేసి ఆ రాత్రంతా నిద్రపట్టకుండా చేస్తుంది’ ఆయన అన్నదాంట్లో ఏమాత్రం అతిశయోక్తి లేదు.

‘కొంతమంది వార్డులో ఇంజక్షన్ ఇస్తున్నప్పుడు, తమనెక్కడ మరచిపోతారేమోనని ప్రాణాలు బిగబట్టుకుని, చేతిలో సిరంజితో అటూ ఇటూ తిరుగుతున్న హోస్ట్ సర్జన్ వంక ఆశగాచూస్తా, కదలిక ద్వారానో, ఓ చతురోక్కి ద్వారానో అతని దృష్టినాకర్చించటానికి ప్రయత్నిస్తా ఉండేవారు. వాళ్నకి ఇంజక్షన్ ఆపేయమన్నారని చెప్పినా వినకుండా బ్లతిమాలేవారు, పేచీ పెట్టేవారు, దెబ్బలాడేవారు.’

అసలు పేపెంట్లలో రకరకాలుంటారు. కొంతమంది హోస్పిటల్ నరకకూపంతో పోల్చుకుని, ఎప్పుడు అక్కడి నుండి బయటపడాలూ అని చూస్తుంటే, మరి కొంతమంది ఏకరువు పెట్టే శరీర రుగ్గుతలకు అంతేలేదు. వాళ్న చేత ‘నాకు కులాసాగానే ఉంది’ అనిపించలేం. కొంతమంది రోగులు హోస్ట్ సర్జన్లతోనూ, అసిష్టెంట్లతోనూ, ఫీఫ్తోనూ తమ బాధలను రకరకాలుగా మార్చి చెపుతుండేవారు. ఒకరికి చేపేదానికి, మరొకరికి చేపేదానికి సంబంధం ఉండేదికాదు. ఇక స్పెషల్ రూము వాళ్ను, అందులోనూ బిక్లాస్ గదుల్లో ఉండే పేపెంట్లు అతి గారాబాలు చేస్తారు. ‘నాకు నిద్రపట్టటం లేదు సిష్టర్’ అనో ‘కడుపులో వికారంగా ఉంది సిష్టర్’ అనో

వరుసగా కంపైంట్లు చేస్తూనే ఉంటారు.

‘ఇక్కడి మనుష్యులూ, ఇక్కడి మనుష్యులూ, ఇక్కడి సందడి, ఇక్కడి వాతావరణం నాకెంతో ఇష్టం,’ అంటుందోక పేషెంటు. బయట వంటరి జీవితం కన్నా ఇక్కడ డాక్టర్లను, నర్సులను, వాళ్ళ పైతస్సొపులను, తోటి రోగులనూ చూడడం ఆవిడ సరదా. ఒక్కో పేషెంటు ఒక్కోసారి చాలా దగ్గరగా రావడానికి ప్రయత్నిస్తారు. ఒళ్ళంతా కాలిపోయినా ముఖం మాత్రం దేవకన్యలా మెరిసిపోతున్న ఒక స్త్రీ రెండు, మూడు సార్లు మనుస్తు విప్పి మాటల్లాడుదామని ప్రయత్నిస్తుందికానీ కుదరదు. మధుకి కూడా ఇష్టం ఉండదు. ‘ఈమె గురించి ఏమీ తెలుసుకోవూడదు. ఆమె నాకెమీ చెప్పుకూడదు. రూపంలో కనిపించిన బరువు, ఆర్థత ఆమె మాటల్లోని సత్యంలో ఉండకపోవచ్చు. ఆ సత్యం నేను తెలుసుకోలేకపోవడం మంచిది’ అనుకుంటాడు.

‘హోస్పిటల్ వాతావరణం చాలా విచిత్రమైనది. అది ఓ వింత ప్రపంచంలాంటేది. రకరకాల మనుష్యులు, భిన్న ప్రపంచాలు అక్కడ కనబడతాయి. ఒక్కోసారి సహజలోకానికి దూరంగా, ఏదో కృతిమ ప్రపంచంలో జీవిస్తున్నట్లు ఉంటుంది. ఒక్కోసారి ఇదే నిజం, ఇదే సత్యం, సృష్టికి మొదలు తుదీ కూడా ఇక్కడే అనిపించి, తెలియని గర్వం కూడా ఆవోస్తూ ఉండేది’ అంటాడు.

‘మమ్మల్ని చూస్తే మీకేమనిపిస్తోంది?’ హాతుత్తగా అడుగుతుంది సిఫ్టర్ లలిత.

అంతే హాతుత్తగా జవాబిస్తాడు మధు ‘మిమ్మలనే కాదు. ఏ సిఫ్టర్ చూసినా నాకెప్పుడూ ఒకటే అనిపిస్తుంది. ముఖమంతా బాగానే అధ్యకుని చెప్పుల దగ్గర మాత్రం ఎందుకు వదిలిపెడతారు పోడర్ అని’

సిఫ్టర్లలో కూడా రకరకాలుంటారు. ‘వాళ్ళెప్పుడూ అతి సీరియస్గా పేజీలకు పేజీలు రికార్డు రాసేస్తూ ఉండేవారు. వాళ్ళేమి రాస్టారో అర్థమయ్యేది కాదు. ఆ పుస్తకం తీసి ఈ పుస్తకం, ఈ పుస్తకం మూసేసి మరో పుస్తకం ఇట్లా తెగరాసేవాళ్ళు. పేపేంటుకి నెత్తురు తీయడానికి, లంబార్ పంక్కర్ చేయడానికి, ఇంకా కొన్ని పమలకూ సిఫ్టర్ తప్పనిసరిగా పక్కన ఉండాలి. వాళ్ళకి సహాయం చేయాలని ఉన్నా కుదీరేదికాదు. కొంతమంది సిఫ్టర్ అతి సీరియస్గా ఉండేవాళ్ళు వాళ్ళకేమైనా పనిచెపితే ఉలకరు, పలకరు, ఊఱనరు. వాళ్ళకు వినిపించింది తెలియదు, వినపడనిది తెలియదు. గట్టిగా చెపితే కసురుకుంటారు. కానీ తరచి చూస్తే సిఫ్టర్లంతా ఎంతో మంచివాళ్ళు. వారితో మృదువుగా వ్యవహరిస్తూ, తమ మర్యాద కాపాడుకునేటంత గంభీరంగా ప్రవర్తిస్తే వాళ్ళంతో వినయంగా మనులుకుంటారు.

నలుగురు సిఫ్టర్ కలిసినప్పుడు హోస్పిటల్లను గురించి, అనిష్టంట్లను గురించి మాటల్లాడుకోవటమూ, నలుగురు హోస్పిటల్లను కలిసినప్పుడు సిఫ్టర్లను గురించి, అనిష్టంట్ల గురించి యథేచ్చగా మాటల్లాడుకోవటమూ హోస్పిటల్ వాతావరణంలో పరిపాటి అయిపోయింది. అలా పుట్టిందే పుకారు డాక్టరు మధు గురించి, సిఫ్టర్ నశిని గురించే ‘ఈ ప్రచారం ఎందువల్ల వచ్చింది? ఈ ప్రచారానికి నశినీనే బాధ్యరాలా! మళ్ళీ ఆమె గురించి అంత తెలికగా ప్రవర్తిస్తే సుతిమెత్తగా మందలించి ఆమెలో మార్పు తెస్తాడు. ‘నేను మాత్రమూర్తినైనా ఘర్యాలేదు, మీ ప్రతిమని ఇంటల్లో దాచుకున్నట్టే అయి, అమితానందంలో మునిగిపోతాను’ అంటుంది.

‘నశినీ! డాక్టర్ గురించి, నర్సుల గురించీ, హోస్పిటళ్ళ గురించీ మిగతా జనం ఇంత చెడ్డగా చెప్పుకుంటున్నారే, దీనికి కారణం ఏమిటి? మనలో లోపం ఉండబట్టి కదా!... ఒక్కసారి కర్తవ్యాన్ని నెమరు వేసుకుని, అప్పుడు కళ్ళ తెరచి చూడు, నీ ప్రపంచం ఎంత బంగారు మయమో, నీ బాట ఎంత స్వచ్ఛమో, నీ ఉనికి ఎంత నిర్మలమో గోచరిస్తుంది. అలోచించు నశినీ! మంచివాళ్ళు ఎక్కువ మంది ఉండరు. కానీ వారి ప్రభావం వేలమంది మీద ప్రసరిస్తుంది. నువ్వు అలాంటి మంచిదానివికా నశినీ!’

మధు ప్రపంచం బంగారు మయమూ, బాట స్వచ్ఛమూ, ఉనికి నిర్మలమూ కాబట్టి తను ప్రేమించిన, తనను ప్రేమించిన, మృదులను కాదంటాడు.

‘లేత రంగు చీర కట్టుకుని, వదులుగా వేసుకున్న జడతో మల్లెపందిరి మీద నుంచీ వీచినప్పుడు సుగంధంలా ఉంది మృదుల.

కాటుక పెట్టుకున్న నీలినేతాలూ, చిలిపిగా తెరిచి మూసుకునే కనురెపులూ, ఎడమ చెంపమీద చిన్న పుట్టుమచ్చా, కంఠం మీది నీలివారలూ...’ మృదుల గురించిన వర్ణన.

‘కాసేపటిలోనే ఆమె కోసం మరచిపోయి నవ్వుతూ మాటల్లాడసాగింది. అది ఆమె స్వభావం. అది ఆమె సహజ పరిమళం. ఏ అద్భుతంతుడు, ఎక్కడ పెట్టి పుట్టీ, ఆమె కోసం నివేసున్నాడో గానీ, అతని చూసి లోకం ఈర్ద్యతో భగ్గమనక తప్పదు’ అనుకుంటాడు, ఆమె స్వభావం గురించి. ఆమె అంటే తనకి ప్రేమ లేదా అనుకుంటే, ‘ఏంకాదు ఈ భూమీద నాకు అత్యంత ఆహ్లాదం కలిగించే ప్రదేశం నీ చుట్టూ ఉన్న నూరుగజాలు’ అంటాడు. కానీ మృదుల చేత బండరాయి అనిపించుకుంటాడు ఎన్నిసార్లో.

నైట్ డూటీలో ఉండగా తనని నిద్రనుంచీ లేపలేదని తిడుతుంది. ‘ఫో నువ్వు జీవితంలో అమూల్యమైన మూడు నాలుగు గంటల కాలాన్ని వృధా చేసేశాపు. ఎంచక్కా కబుర్లు చెప్పుకుంటూ కూర్చునేవాళ్ళం కదా!’

‘మృదులా! ఘష్టియరునుంచీ ఇంతపరకూ, ఆరేళ్ళపాటు ఖ్లాస్టమేట్స్గా గడిపొం. ఎన్నో వందల గంటలు కబుర్లు చెప్పుకున్నాం. ఈ రెండూ మూడు గంటలేనా అమూల్యమైనవి?’

‘కరిన శిలపి, కేవలం మొరటు డాక్టరువి. నీకు అర్థంకాదులే’ అంటుంది.

ఇద్దరూ కలిసి మెట్టు దిగుతున్నప్పుడు, మలుపులో ఎవరూ లేనప్పుడు మృదుల అతని చెయ్యి పట్టుకుంటుంది. వెంటనే ఆమె ముఖంలోకి చూడ్దామనుకున్న ఊహాను అంతలోనే తుంచి వేసి, ఏమీ గమనించినట్లు మామూలుగానే దిగుతాడు. ఇంకోసారి, ‘కాస్త మెల్లగా అడుగులు వెయ్యి, ఇల్లు త్యరగా వచ్చేయటం నాకు బాగుండదు’ అంటుంది మృదుల. అప్పుడు మధు, ‘కొన్ని చెరగని ఇప్పాలుంటాయి. ఎలాంటి పరిస్థితిలోనూ, ఎలాంటి అనుభూతుల్లోనూ అవి అలాగే నిలబడి ఉంటాయి’ అనుకుంటాడు.

అలా వాళ్ళ ప్రేమ కథ చెప్పి చెప్పుకుండా, చాలా సున్నితంగా, ఆ మాట కొస్తు ప్రేమ అన్న పదం వాడకుండా చెప్పుకొస్తాడు. ఎంత తన ప్రేమని అణిచి పెట్టుకున్నా, అనుకోకుండా ఒక్కోసారి బయటపడుతుంది. తనకి ఒంటల్లో బాగుండనప్పుడు, మృదుల చూడటానికి వస్తే, కళ్ళనేళ్ళ తిరుగుతాయి.

‘బండరాయా! నీ కళ్ళలో నీళ్ళు చిమ్మాయేం?’

బలవంతంగా నా ముఖంలోకి నవ్వు తెచ్చుకున్నాను. ‘బండరాయాకి గుండె ఉంటుందని...’

‘గుండె ఉంటుందిలే! అయితే అది సిరలూ, ధమనులలో కనెక్ట్ చేయబడి రక్తప్రసారం చేస్తూ బండి సరిగ్గా నడుస్తుందా లేదా అన్న ధ్వన తప్ప మరొకటి లేదు. ఆ రక్తకళాల్లో కొందరు కావాలనుకునేవి తొణికిసలాడవు.’

అంత పెద్ద నింద వేసినా మృదులకు అతను బాగానే అర్థవ్యాపుతాడు.

‘నేను వెలుగును కాను, వౌట్లి చీకటిని’ అన్న మధుతో ‘అవును నువ్వు చీకటివే. ఆ చీకటి గర్భాన్ని నిర్ధార్మీణంగా కోసి, లోపల చూస్తే రేడియమని మించిన కాంతి, సూర్యకాంతికి తళతళలాడే నీటి బిందువులో ఎంత స్వచ్ఛత ఉందో, నీ మనోపారమైన చిరునవ్వులో అంతటి స్వచ్ఛత, ఆకర్షణా ఉన్నాయి అంటుంది.

అంతేకాదు మొదట్లోనే తెగేసి చెప్పేస్తుంది, ‘ఒకరు నీకోసం రాజీపడాలిగానీ, ఒకరికోసం నువ్వు రాజీపడవు. నా జీవితానికిది తప్పదు’ అని నిట్టూరుస్తుంది. అదే మనకి సూచన వాళ్ళ ప్రేమ కథ ఎలా ముగుస్తుందో ఊహాంచటానికి తన సర్వస్వాన్ని దోసిటపట్టి, ఆ దోసిలిలో హారతి ఉంచి, మధు కళ్ళముందు తిప్పినట్లు చేసిన మృదుల, మధు వివరించి చెపితే అర్థం చేసుకుంటుంది.

‘నేనో ఉన్నాదిని. నా తృప్తుకు అంతులేదు. ఎక్కడెక్కడికో పోవాలని, ఏవేవో ఘనకార్యాలు చేయాలని ఉర్రూతలూగి పోతున్నాను. వెళ్లిగా చదవాలి, విపరీతమైన అనుభవాన్ని సంపాదించాలి. మెడిసిన్లో ఎన్నో అంతు తెలియని సమస్యలున్నాయి. వాటిలో కొన్నిటినైనా

నేను తెలుసుకోగలిగి, పరిష్కరించగలగాలి. రిసెర్చీ! ఈ మంట నా మనస్సులో ఉడుకులెత్తి పోతుంది. దహించుకుపోతున్నాను. నన్నర్థం చేసుకో మృదులా! ‘

‘అర్థం చేసుకున్నాను. ఇంకా మిగలనంతగా అర్థం చేసుకున్నాను. నీ ప్రయాణమెప్పుడు? ‘

అలా తన జీవన సాఫల్యం చేసుకోవటానికి సుదీర్ఘ ప్రయాణం చేయబోయే మధుకి బరువెక్కిన గుండెతో మృదుల, ఆమెతో పాటు మనమూ వీడ్జోలు ఇస్తాము.

యద్దనపూడి సులోచనారాణి - ప్రేమ సుమాల రాణి

యుగయుగాలుగా కవులు వర్ణించి, మనమ్యలు అపురూపంగా భావించే ఈ ప్రేమ చాలా విచిత్రమైనది. ఇది మనమ్యలకి ఆకాశమంత విశాలమైన హృదయం ఇవ్వగలదు. సూది బెజ్జిమంత స్వార్థంగానూ మారిపోగలదు. కావాలనుకుంటే స్వర్గం చూపిస్తుంది. వద్దనుకుంటే భయంకరమైన నరకంలో చిత్రహింసలు చేస్తుంది.

అంధుల ఆరాధ్య దేవత, కలలరాణి, నవలారాణి శ్రీమతి యద్దనపూడి సులోచనారాణి గారి, అశేష ఆంధ జనాన్ని ఉరూతలూగించిన సైకటరీ నవలలో రాజశేఖర్ గారి విశ్లేషణ ఇది. ఈ నవలని ఆవిడ ‘అశేష అభిమానంతో ప్రోత్సాహం అనే ఉప్పెనలో నన్న ముంచి తేలిన పారకులకి అంకితం’ ఇచ్చారు.

రాజశేఖర్ అన్నట్టుగా ప్రేమని కవులు యుగయుగాలుగా వర్ణించారు. అసలు ప్రేమకథలంటే విషాదాంతం ఉండాలనే అపోహమనలో ఉంది. అందుకు ఉదహరణలు చరిత్రలో చిరస్థాయిగా నిలిచిపోయిన దేవదసు, లైలామజ్జు, అనార్క్ లాంటివి. కానీ ఈ అపోహాని ఉప్పెనలా కొట్టిసింది సులోచనారాణి ప్రథమ నవల సైకటరీ. ఆవిడ 70 నవలలడాకా రాసారు. ఇంచుమించు అన్నీ ప్రేమకథలే. అన్నీ సుభాంతాలే.

అన్నీ సుభాంతాలే ఎందుకు అని మనకి సందేహం కలక్కుండా ఉండదు. రాధాకృష్ణ నవల వచ్చినప్పుడు రాధాకృష్ణులు పెళ్ళిచేసుకోరు కాబట్టి ఇది సుభాంతం కాదని కొంతమందీ, లేదు ఆవిడ నవలలు సుభాంతాలే కాబట్టి ఇది కూడా అంతేనని కొంతమందిమి పందేలు వేసుకున్నాం కూడా! ఆవిడిని అడిగితే ఎలా ముగించమంటారు అన్నారు కానీ చెప్పలేదు. సైకటరీ పుస్తకం రీప్రింటుతో పాటు ఆవిడ స్వయంగా మాట్లాడిన ఆడియో క్యాసెట్ కూడా రిలీజ్ చేశారు అందులో ఆవిడే విశ్లేషణ ఇచ్చారు.

‘శేఖరం చేయి చాచి తన నుదురు తాకి జ్యరం ఉందో లేదోనని చూడటం, మెల్లగా జట్టుపైకి తీసి సవరించటం తెలిసింది. ఇతనికింత చనుపు, అధికారం ఎప్పుడొచ్చింది, ఎవరిచ్చారు, కానీ ఆ స్వర్గంలో ఎంత ఆప్యాయత ఉంది? జయంతికి హర్షాత్మగా ఆ చేతిని తన రెండు చేతుల్లోకి లాక్కుని తన పెనవేసుకుని నిద్రపోవాలనిపించింది.’

‘ఈ సన్నిహితాన్ని మళ్ళీ చదువుకున్న తర్వాత ఇంత మంచి రాజశేఖరాన్ని, ఇంత ప్రేమగా చూసే ఈ హిరోని నేనెందుకు చంపివేయాలని నన్న నేను ప్రశ్నించుకున్నాను. నన్నెవరైనా బాధపెడితే సహించలేనే, అలాంటిది ఇంత మంది అభిమానించే రాజశేఖరంని చంపి నేనెలా బాధపెడతాను? అతన్ని చంపేస్తే అందరు తిడతారేమో! నాకే అంత సహనమురి, ప్రేమమూర్తి అయిన రాజశేఖరం జీవితం

మగించటానికి చేతులు రాలేదు. నాకు హక్కు లేదనిపించింది. అతన్ని చంపేస్తే అందరికీ ఈ ప్రపంచంలో మంచి మగవాళ్కి మనుగడ ఉండదని నేనోక నెగిచివ్వ దృక్కథం ఇస్తానేమానని భయపడ్డాను. అదే తర్వాత నవలల్లోకి కూడా పాకింది ‘ అన్నారు ఆవిడ.

ఆవిడ హీరోలు ఏం చదివారన్నది మనకనవసరం. ఆ మాటక్సోస్ట్ ప్రత్యేకించి ఎందులోనూ దాన్ని నొక్కి వక్కాణించినట్టుగా కనబడదు. కానీ ఆవిడ హీరోల్లో ఒక విధమైన రాజసం, రీవి, గాంభీర్యం ఉట్టిపడుతుంది. ‘పరిపూర్ణంగా వికసించిన వ్యక్తిత్వంతో, గంభీరంగా నిండుగా, హుందాగా ఉన్నాడు. ఒక చేతి మీద అలా వెనక్కి జారగిలబడి కూర్చోటంలో కూడా రాజసం ఉట్టిపడుతోంది.’

ఇకపోతే హీరోయిన్ అందమైనదే అందులో ఏమాత్రం సందేహం లేదు. కాస్తంత తెలివితేటలు, కాస్త పాగరు, ఒక్కసారి అమాయకత్వం బోలెడంత మంచి తనం కలగలిపి ఉంటాయి. అయితే బాగా డబ్బున్న వాళ్చింట్లో గారబంగా పెరిగిన ఒక్కటే కూతురుగానో, లేదా చాలా బీదవాళ్చింట్లో బామ్మ పంచనో, అత్తపంచనో పెరుగుతున్న ఆత్మాభిమానం గల పిల్లగానో ఉంటుంది. ‘విజయ్కి ఆ పోట్లాట, రోజా నిర్వయంగా దెబ్బలాడే తీరు, ఆ నిక్కచ్చితనం, మృదువైన ఆ కంఠస్వరంలో ఆమాటల వెనక దాక్కుని ఉన్న కంఠస్వరంలో ఆ మాటల వెనక దాక్కుని ఉన్న కర్మశత్యం అతనికి నచ్చాయి. రోషంతో తశతశలాడుతున్న కళ్ళు, చుట్టుపక్కల వాళ్ళు చూస్తున్నారనే అసహ్యం, తక్కువ వాడితో మాటలు పెంచుకుంటున్నాననే ఏవగింపు వీటన్నిటేతో రోజా సుందర ముఖం ఆక్రమిసేయంగా ఉంది.’

హీరో, హీరోయిన్ మధ్య ప్రేమ అంకురించటం కూడా చాలా సున్నితంగా ఉంటుంది. వాళ్ళ మధ్య చనువు పెరగటం చాలా అపురూపంగా ఉంటుంది. హత్తాత్తుగా విజయ్ తల ఆమె పొట్లకి ఆనింది. అతని రెండుచేతులూ ఆమె నడుం చుట్టూ బిగుసుకున్నాయి... తమకి ఇష్టమైనది, తమ నుంచీ ఈ కాలంలోకి జారిపోతూ ఉనికిని చెరిపేసుకుంటూంటే... ఒకరికి ఒకరు ధైర్యం చెపుతూ, ఉరట ఇస్తూ మనస్సుని బ్రతికించుకోవటానికి చేస్తున్న ప్రయత్నంలో ఉంది.’

‘తను జీవితంలో పుట్టిబుద్ధి తెలిసిన తర్వాత ఎన్నడూ ఎరుగని, ఒక భద్రతా సుఖం, ఒక నిశ్చింత, జీవితంలో ఒక నిజమైన తోడు, ఒక ఆలంబన ఉమ స్వర్ఘలో తను పొందాడు.’ ఒక్క సన్నిఖేశంలో ఎన్ని భావాలు చౌప్పిస్తారో చూపటానికి ఇదొక మచ్చుతునక.

ఆవిడ శైలి ప్రత్యేకంగా ఉంటుంది. ‘ప్రపంచంలో ఉన్న వెన్నెల ఆనందం అంతా కొంగున మూట కట్టుకుని తెచ్చి తనమీద గుమ్మిరించినట్టు, తనని ఆత్మానందంలో ముంచి తేల్చేస్తుంది! ’ ‘బాపరే’, ‘అతని దవడ ఎముక బిగుసుకుంది’, ‘అలా లోగోంతుకలో మాట్లాడుతుంటే మృదుగంభీరంగా ఉన్న గొంతు అలా వింటుండి పోవాలనిపిస్తుంది! ’, ‘హలో అన్న ఆ గొంతు పడుకుని లేచిన సింహం బద్రకంగా ఒళ్ళువిరుచుకుని గొంతు విప్పినట్టుంది’ లాంటివి ఆవిడకి మాత్రమే సాంతం! అలాగే ఆశ్చర్యాద్ధకం కూడా!

అనంతలాంటి స్నేహితుడు, రాజశేఖర్ లాంటి భర్త, వేణుగోపాలరావు గారి లాంటి మామయ్, జయంతి బొమ్మలాంటి???? బామ్మ సునందలాంటి స్నేహితురాలు, ఉమలాంటి భార్య, డాక్టరు దంపతులలాంటి అండదండలు కావాలనుకుంటారు ఎవరైనా! పేర్లు కూడా మనం రోజూ వినే మనకి బాగా తెలిసిన వాళ్ళవే. శివరాం ప్రసాద్ లావణ్య, విజయ్, చెందూ, మాధురి, ఉమ వగైరా.

కథల్లో బాధలు, విషాదాలు క్యారెక్టర్ ద్వారా పారకుల అంతర్యాన్ని స్వశించాలేకానీ మగింపులయి వారిని క్రోభపెట్టకూడదు అన్నారు ఆవిడ. అందుకే ఆవిడ నవలల్లో జీవితం మీద సందేశాలు చాలా ఉంటాయి. పరిష్టితులకి భయపడి పారిపోకూడదు, ఎదురీదాలి అన్న భావం చాలా విధాలుగా చూపిస్తారు.

‘నా దృష్టిలో మంచి రచన లక్షణం ఏమిటంటే రచయిత తనదైన శైలిలో సృజనాత్మకత నిండిన భావశైలితో పారకుల హృదయాలని స్వశించగలగాలి అన్నారు. ఆవిడ శైలి అంత ప్రత్యేకంగా ఉంటుంది కాబట్టి, ఆవిడ వర్ణన అంత కళ్ళకు కట్టినట్టు ఉంటుంది కాబట్టి, పారకుల హృదయాల్లో పెద్ద పీట వేసుకుని మరీ తిష్ఠవేసుకుని కూర్చోగలిగారు.

మీనా

‘నీకు వయస్సు వచ్చింది, బుధ్ని తెలిసింది, పెద్దదానివి అయ్యావు, ఇదివరకులా నిన్న ఓ చెంపదెబ్బి వేసి నీ చేత పనిచేయించే స్థితి దాటిపోయింది. ఒక విషయం పదిసార్లు చేస్తే అలవాటు నాకెప్పుడూ లేదని నీకు బాగా తెలుసు. తెలిసికూడా ఇలా నన్నెందుకు విసిగిస్తావు?’ అంటుంది నియంత లాంటి తల్లి కృష్ణవేణమ్మ.

‘అమ్మ చాలా సమర్థరాలు. నేనెప్పుడూ కాదనను. నామీద ఆవిడకి ఆపేక్ష లేదని కూడా నేను అనను. ఇంతమంది మనస్తత్వాలని ఇంత సులభంగా అర్థం చేసుకోగలిగిన అమ్మ ఇంట్లో ఉన్న నన్నా మా నాన్ననీ ఎందుకు అర్థం చేసుకోలేదు’ అని వాపోతుంది ఆవిడ ఏకైక కూతురు మీనా.

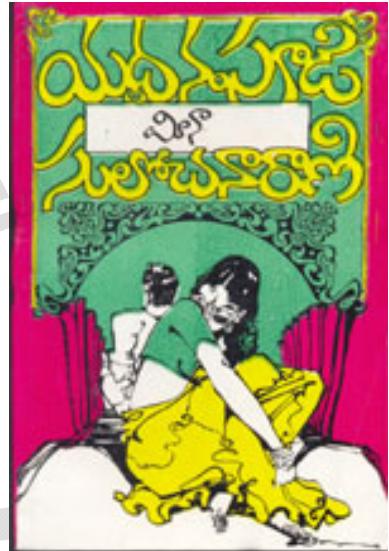
ఆ తల్లి కూతుర్లు మధ్య జరిగే ప్రచ్చన్న యుద్ధంలో పరోక్షంగానో, ప్రత్యక్షంగానో సాయపడుతుంటాడు తండ్రి. ఈ ప్రంపంచంలో నాకున్నది మీనా ఒకక్కే. దానికెలాంటి హాని జరిగినా నేను భరించలేను అంటాడు వాళ్ళ నాన్న హనుమంతరావు.

‘మా అమ్మ ఇప్పుడే కాదు. నేను పుట్టిన ఈ ఇరవైరెండు సంవత్సరాలలోనూ నేను కోరినది జరిపించలేదు, అడిగినది ఇవ్వలేదు. అలా చేస్తే అతి గారాబం, పోయి, అసలే మొండిదాన్ని అయిన నేను ఇంకా రజపెంకిగా తయరపుతానేమోనని ఆవిడ భయం. తానులు ఇంత జగముండి అవటానికి కారణం అమ్మనని, నాన్న ఎప్పుడూ అంటూనే ఉంటారు. మా ఇద్దరి మధ్య స్ఫోకంతా అత్యంత మధురమైన తల్లికూతుర్లు బాందవ్యం లేనేలేదు. ఎన్నో స్వతంత్ర భావాలుకల అమ్మ, బైటు ప్రపంచంలో ఎంతో సరల హృదయురాలు అనిపించుకునే అమ్మ, తనకి ఏకైక సంతూసం అయినా నా విషయంలో ఇలా నియంతలా ఎందుకు ప్రవర్తిస్తుందో నాకు అర్థంకాదు.’

అలాగని మీనాకి, అమ్మ మీద ద్వేషమేం లేదు. ‘నిజంగా మతందిలో ఏ కథాటిగా అలా మెప్పు సంపాదించుకోవటం పెద్ద నేర్చే. అలాంటి సమయాల్లో అమ్మని చూస్తుంటే నా గుండెల్లో గర్యంలాంటిది రెపరెపలాడుతుంది’ అంటుంది కానీ ‘ ఆవిడ చూపించే ఆపేక్ష కేవలం మాకు బాధ్యతగా కనిపిస్తుంది. మా నాన్న అలా కాదు. ఆయనకు యావత్ ప్రపంచం నేనేనేమా అనిపించే సమయాలు చాలా ఉన్నాయి. నాకు జ్వరం లాంటిది వచ్చి ఏదయైనా సుస్థి చేస్తే మా అమ్మ వెంటనే మంచి డాక్టర్ ని పిలిపించి, నాకు సరైన మందు తెప్పించి, అది ఏ వేళకు వేయాలో తాయారమ్మకి అప్పగించేసేది. అంతటితో ఆవిడ బాధ్యత తీరిపోయేది. కానీ మా నాన్న అలాకాదు. నాకు కాస్త పక్కలు వెచ్చబడగానే తన పనంతా మానుకుని దగ్గరికి వచ్చి కూర్చునేవారు... అమ్మా! మా నాన్న లేకపోతే నేనేమైపోయేదాన్ని అనిపించే క్షణాలు నా జీవితంలో లక్ష్మలూ, కోట్లూ ఉన్నాయి.

మీనాకి కృష్ణవేణి తన క్షణ్యు ఫైండయిన మినెన్ లింగంగారి తమ్ముడు కొడుకు సారథితో పెళ్ళి నిశ్చయం చేస్తుంది. ఆవిడకి సారథి చాలా నచ్చుతాడు. ‘మనిపిలోతీవి, దర్శం ఉన్నాయి. రాజసం ఉట్టిపడుతోంది అని వర్లిస్తుంది. అదే మనిషి మీనాకస్తులు నచ్చడు. ‘ఆ నవ్వు మరీను. అతని ముఖంలో నవ్వు గోడకి మేకు తగిలించినట్టు ఉంటుందే తప్ప సహజంగా ఉండనే ఉండదు. పైపెదవి బిగపట్టి, క్రింద పెదవిని కుడివైపుకి సాగలాగుతాడు. పూర్తిగా నవ్వేస్తే ఆయన సామ్మ ఏం పోతుందో మరి’ అనుకుంటుంది.

‘వెళ్ళేటప్పుడు నాతో కూడా చెప్పాడు. కానీ అందులో ప్రత్యేకత ఏమీ లేదు. కృష్ణవేణమ్మగారి కూతుర్లు కాబట్టి చెప్పాలనుకుని చెప్పినట్టుంది. కాని క్షణంలో సగం సేపు నా వేపు చూసిన ఆ చూపుల్లో ఒక విధమైన ఆకలి ఉన్నట్టు నేను పసిగట్టను. స్త్రీ ఇతని

ముందు ప్రీగాదు. ఏ జిలేబి ముక్కలానీ, మౌసూర్ పొక్కలానో కనిపిస్తుంది. ఆడపిల్లని తను జిలేబిలా భావించి, అందితే అమాంతం కొరుక్కుతినేయాలనే మనస్తత్వం, ఆశా, ఆకలీ గల మనిషిలా ఉన్నాడతను.‘

‘అంతేకాదు ఇంకోటి కూడా నాకు బాగా తెలిసింది. అతని ప్రవర్తనలో కనిపిస్తున్న ఆ అఱుకువ, ఆ విధానం, ఆ అతివినయం, మర్యాదా ఇవి స్వతః సిథంగా వచినవి కావనీ, తెచ్చిపెట్టుకున్నవి అనీ బాగా తెలుస్తోంది. ఒక్క మాటలో చెప్పాలంటే అవ్యై అమ్మ లక్ష్మణాలు. అమ్మ వ్యక్తిత్వం లాంటి వ్యక్తిని నేను చేస్తు భర్తగా స్వికరించను. నా జీవితానికి ఒక నియంత చాలు’ అని తండ్రితో తెగేసి చెప్పేస్తుంది. తండ్రితో ఉన్న ఆ చనుపుతోనే పెళ్ళిమీదా తనకున్న ఆశలు ఏమిటో మనస్సు విప్పి చెపుతుంది. ‘నన్ను పెళ్ళి చేసుకుని నా ఇంట్లో స్థానం కావాలి అనుకునే వాడు నా కవసరం లేదు. తన ఇంట్లో భర్తా, పిల్లా జెల్లా మధ్య ప్రశాంత వాతావరణం కల్పించాలని కలలు కంటున్న నాకు తోడుగా నిలిచి నా ఆలోచనలు స్కమంగా ఆచరణలో పెట్టుటానికి సాయపడేవాడు నాకు కావాలి. నా అందాన్ని పూజించేవడు, మా అమ్మ గుణాలు కీర్తించేవాడు వర్ధు నాకు. మా అమ్మని నా తల్లిగా మాత్రమే గుర్తించి గౌరవించగలిగిన వాడు నాకు కావాలి!

అందుకే తల్లి ఊర్లోలేనప్పుడు ‘సారథి వస్తున్నాడు అతని ముందు నువ్వు ఊరికే ఉండటం కాదు. ఆనందంగా హాయిగా సారథి మనస్సు ఆకర్షించుకునేలా ఉండాలి తెలిసిందా?’ అని తల్లి తీవ్రంగా చెప్పినా, ఆ టైములో ఎక్కడికైనా పారిపోవాలని మీనా చేస్తున్న స్వయంత్రాలని పసిగట్టిన తండ్రి నిమ్మలూరు పంపిస్తాడు. అక్కడ ఆయన చెల్లెలు కమల, పీల్లలు ఉంటారు. ఆవిడ కూతురు రాజేశ్వరి మినా ఈడుదే ఉంటుంది. దగ్గరుండి మీనా బట్టలు సర్పిస్తాడు. స్లైవెన్ జాకెట్లు వర్ధంటాడు. సాధ్యమైనంత వరకూ వాళ్లలో ఒక పిల్లగా కలిసిపోమ్మని, ఎలాంటి సంకోచం లేకుండా చనుపుగా ప్రవర్తించమని కోరతాడు. మీనా కూడా అలాగే వాళ్లతో కలిసిపోతుంది. మీనా కలిసిపోతుంది అనేకంటే వాళ్లు కలిపేసుకున్నారంటే సరిపోతుంది. కమలత్తయ్య చాలా ఆపేక్షగా చూస్తుంది రాజేశ్వరి మధు, మణి అందరూ వదినా అంటూ ప్రేమగా తిరుగుతారు! కమలత్తయ్య పెద్ద కొడుకు కృష్ణ గురించి ఎందుకో తండ్రి ముందు చెప్పడు. అతను అవటానికి సపుత్రి కొడుకైనా, తండ్రిపోయాక ఆ కుటుంబానికి చాలా అండగా నిలబడతాడు. కమలత్తయ్య కూడా, జాగ్రత్తగా చూస్తే కృష్ణ షిదే ఒక పెచ్చ అభిమానం చూపిస్తుంది.

మొదట్లో మీనా అతన్ని విలన్ కృష్ణరావు అనీ, పంచి కట్టు వైద్యుడనీ చిన్న చూపు చూస్తుంది. ‘నన్ను ఒకసారి నిర్దిక్షపరచిన వాళ్లని నేను మళ్ళీ జీవితంలో కన్నెత్తి చూడను. నా బలహినత అను ఇంకేదైనా అను అన్న’ మీనాయే, రాను రాను అతని మహాస్తుతమైన వ్యక్తిత్వం చూసి ముగ్గురాలవుతుంది.

‘ఎంత మామూలుగా కన్నిస్తాడీ మనిషి? ఎంతసేపు తనపనేదో తప్ప ఇంకో గొడవేదీ పట్టించుకోనట్లుండే కృష్ణ ఈ రోజు నాకు వింతగా కొత్తగా కనిపించాడు నేను చాలా సార్లు అతన్ని జడుడుగాను, మందమతిగానూ భావించుకున్నాను.

కానీ, ఈ రోజు సన్నగా, పొడుగ్గా రివటలూ ఉండే అతనిలో అజ్ఞాతంగా ఇంత అద్భుతమైన శక్తి దాగి ఉందని కళ్చారా చూసిన ఈ క్షణంలో నిజంగా చకితురాలినే అయాను.

నోరు చెడ్డదని ఊరంతా భయపడే మంగమ్మ అంటే అతనికి లక్ష్యం లేదు. పాగరుమోతు గొడ్డంటే బెదురు మాత్రం లేకపోగా అలాంటి దాన్ని వడుపుగా వశం చేసుకునే నేర్చు, సాహసం ఉన్నాయి.

సహజంగా మృదు మధురంగా ఉండే అతని స్వరం అవసరం అయితే ఎదుటివారిని నిశ్చేష్ములని చేసేటంత భీకరంగా గర్జించగలదు. తమ్ముడిని, చెల్లెళ్ళని చూసినప్పుడు ప్రేమని, అనురాగాన్ని వర్ధించే ఆ కశ్చ ఆగపోవేశాలు వ్యోమిషులు నిప్పులు కురిపించగలవు.

తనకి ఇష్టమైన దాన్ని ఖచ్చితంగా సుష్టుంగా, నిర్మాహమాటంగా తిరస్కరించగల మొండితనం కూడా ఉంది అతనిలో.

ఈ ఇంట్లో పిల్లలందరూ ఇంత క్రమ శిక్షణగా ప్రవర్తించటానికి అసలు కారణం ఏమిటో హాతాత్తుగా నాకిప్పుడు అర్థమైంది. పిల్లల్లో ఎవరూ అన్నగారిలో అజ్ఞాతంగా ఉన్న ఈ ఉగ్నిరసింహా మూర్తిని చూడటానికి ఇష్టపడరేయో!

అంతేకాదు కృష్ణ కూడా వాళ్ళ అమృతా కనిపించినా అమృతికి అతనికి ఒక తేడా కూడా గమనిస్తుంది. కృష్ణ అమృతా ప్రతి చిన్న విషయం ఎదుటివారి నెత్తి మీద రుధ్రలని చూడడు, ఎదుటి వారి విషయంను తన దృష్టితో కాక, అవతల వాళ్ళ మంచి చెడ్డలతో చూచి యోచిస్తాడు.

ఇంకో సందర్భంలో, ‘కృష్ణకి చదువులేదు! డబ్బులేదు! నిజమే! కానీ ఈ ప్రపంచంలో ఏ కాలేజీలు, ఏ విశ్వవిద్యాలయాలు నేర్చలేని ఉత్తమమైన సంస్కారం ఉంది’ అంటుంది. అతనికి మీనా తీసిన ఫోటో చాలా బాగా వస్తుంది. అతని చెక్కిత్తు, గడ్డం, ముక్కు నుదురు పరిక్కగా చూస్తే తీరుగా అందంగా ఉన్నట్టు కనిపించాయి. చిన్నగా, చురుగ్గా ఉన్న ఆ కళ్ళలో మగసిరి స్వప్తంగా కనిపిస్తోంది. ఆ ఫోటో తండ్రికి చూపిస్తే ఏదైనా అడుగుగానీ, ఈ ఫోటోలోని వ్యక్తిని మాత్రం అడగు అంటాడు. తనకంత మాత్రం తెలియదా. ఇంకొకరి వాగ్దత్త అయిన వాడిని ఎలా కోరుకుంటాను అనుకుంటుంది కానీ, తనకి తెలియకుండానే అతని మీద అభిమానం పెంచుకుంటుంది.

‘కృష్ణ ఎదురుగా ఉంటే, నాకింత అతి వాగుడు వస్తుంది ఎందుకు? అతన్ని మాటలతో రెచ్చగొట్ట బుద్ధేస్తుంది. కవ్యంచి ఆట పట్టాలనిపిస్తుంది. అతనేమీ అనుకోడనీ నా చనువుని సరదాని అసహాయంగా అర్థం చేసుకోడని నాకెందుకో గాఢమైన విశ్వాసం ఉంది. ఈ ప్రపంచంలో నేను ఏ విషయాన్నయినా నిస్సంకోచంగా నోరు తెరిచి చెప్పేయగలిగిన వ్యక్తి ఒక్క కృష్ణ అనిపించసాగింది’ అనుకుంటుంది.

కృష్ణకి ఎంతో ప్రియమైన తోటకోసం అతను ఇష్టం లేని పెళ్ళిచేసుకుంటున్నాడని విని అల్లాడిపోతుంది. రాజేశ్వరి చెపుతుంది, నాకు ఆ తోటలో ఏ చెట్టు చూసినా ఏ చిగురు ఏ ఆకు, ఏ కొమ్మ వైపు కళ్ళ కదిపినా నాకు అందులో అన్నయ్య అపోర్చాత్తులు పడిన శమే కనిపిస్తుంది. అతను సుందరిది దుడుకు స్వభావమే అని తెలిసి కూడా కుటుంబం కోసం తన జీవితాన్ని పణంగా పెట్టటానికి సిద్ధపడతాడు. నేను సర్రుకుపోగలనులే అని వాడన్నాడు. అన్నమాట తప్పని వాడు కాబట్టి సర్రుకు పోవచ్చ కూడా. ఆ సర్రుకు పోవటానికి వాడు జీవితాంతం ఎంత సహనం కూడా తీసుకోవాలో, సుఖశాంతులు ఎంతగా పణం పెట్టాలో నాకు తెలుసు.’

అది విన్నప్పటించే అతనికి ఎలాగైనా ఆ పాలం దక్కిలా చేయాలని తాపుత్రయపడుతుంది మీనా. కానీ ఆత్మాభిమానం మెండుగా గల కృష్ణ! అయితేవిను, నాకు ఎక్కుడా డబ్బు దౌరకని పక్కంలో ఆ పాలం వదులుకోవటానికైనా ఇష్టపడతాను కానీ, నీ దగ్గర మాత్రం తీసుకోసు’ అంటాడు.

‘వాడంత మొండివాడిని నా జీవితంలో ఎక్కుడా చూడలేదు, నాన్నగారి మాటలు గుర్తుకు వచ్చాయి’ అనుకుంటుంది మీనా.

‘సారథికి నేను నిశ్చయం కాకపోయినట్టయితే నా మీద అమృత అన్ని ఆశలు పెట్టుకోకుండా ఉంటే, ఈ పట్టున నేను ఇతని చెయ్యి పట్టుకుని లాక్కెళ్ళి ఏ రిజిస్టర్ మ్యారేజో చేసుకుని ఉండేనాన్ని. పెళ్ళంటూ అయితే ఇక అతని ఇష్టం ఏముంటుంది? అంతా నాదే’ అని కూడా అనుకుంటుంది.

‘సరే, నేను చెప్పిన మాట వినడం లేదుగా. నా ఇష్టం వచ్చింది నేను చేస్తాను అంటుంది.’ చేస్తుంది కూడా. కృష్ణకి తెలియకుండా కృష్ణ పాలం అతని పేర రిజిస్టరు చేయిస్తుంది. అది అతనికి స్వయంగా అతనికి అందజేయాలనుకుంటుంది రాజేశ్వరి పెళ్ళిలో. తను ఇచ్చిన కాగితాలు చూసి, అతని ముఖంలో రంగులు ఎలా మారుతాయో స్వయంగా చూడాలనే కుతూహలం కూడా ఆమె నా ప్రయాణానికి మరీ మరీ కవ్యస్తాయి. అనుకున్నట్టుగానే తల్లి కన్నగప్పి నిమ్మలూరు చేరుతుంది. కృష్ణని పాలానికి రమ్మని కోరుతుంది, ఇంటి నిండా చుట్టూలు ఉండగా, అక్కడ ఆ తోటలో అతనికి కాగితాలు అందజేయడం ఈ నవలకే హైలైట్సు. ఎన్నిసార్లు చదివినా తనిని తీరదు.

కృష్ణకి వాగ్దత్త అయిన సుందరి అనుక్కణం వాళ్ళిద్దరినీ ఓ కంట కనిపెడుతూనే ఉంటుంది. ‘సుందరి నేను ఊహించినంత అనాకారి కాకుండా, మా అందరిలాగానే ఉండడం నా కేమిలో నిరుత్సాహంగా, నిరాశగా అనిపించింది’ అనుకుంటుంది మీనా. ‘సుందరిలాంటే స్త్రీలు పరాయివాళ్ల నీడలు కూడా తమ భర్తలమీద పడనివ్యరు. వేయికళ్తతో నాది అనే దాన్ని జాగ్రత్తగా కాపాడుకోవడం ఉగ్నపాలతో అభ్యసించిన వ్యక్తి సుందరి అనిపించింది.’ అని కూడా అనుకుంటుంది. అయినా కృష్ణని వంటరిగా కలుసుకోవటానికి థైర్యం చేస్తుంది.

బంటరిగా తోటలో కూచున్న అతని దగ్గరికెళ్లి అతని కళ్ళు మూసి ‘ఎవరో చెప్పుకో’ అంటుంది. ‘ఇంకెవరు ఈ సాహసం, చౌరవ నా దగ్గర ఇంకెవరికి ఉన్నాయి?’ అంటాడు, అలా సరసంగా మొదలైనా వాళ్ల సంభాషణ, మీనాకి భయం భయంగానే ఉంది. ‘నా కెందుకో ఈ పాలం విషయం చెప్పడం నేననుకున్నంత సులభం కాదని అనిపించింది. సాధ్యమైనంత వరకూ నమ్ములాటల్లో తమాషాగా, చిలిపిగా, అమాయకంగా మెల్లగా బయట పెట్టడానికి నిర్ణయించుకున్నాను.’

రెండు చామంతులు ముక్కలు ముక్కలు చేసి మీనా తలమీద పోస్తాడు. ‘నా బుగ్గన కాటుక పెట్టి పెళ్ళికొడుకుని చేశావుగా, పెళ్ళికొడుకు, ఎవరికైనా తలంబాలు పోయద్దుమరీ?’ అంటాడు పైగా ‘నువ్వు నా వైపు చూసినపుడల్లా ఇలాంటి చిలిపి పని ఏదో ఒకటి చేయబుద్ధవుతుంది. కళ్ళెత్తి నావైపు చూడకు మరి.’ అని కూడా అంటాడు.

‘బాగుంది ఈ దబాయింపు!’

‘దబాయింపు కాదు మీనా! నిజంగా చెపుతున్నాను. నువ్వు కళ్ళకి కనిపించగానే నా మనసు ఎంత ఆప్సోదంగా ఉంటుందో తెలుసా’

అతను అలాంటి మంచి మూడులో ఉండగానే కళ్ళు మూసుకుని దోసిలి పట్టమని ‘భవతీ భిక్షాందేహి’ అని కూడా అనమంటావా అన్నది పట్టించుకోకుండా అతని చేతిలో పెట్టేస్తుంది కాగితాలు మీనా. ఊహించినట్టుగానే రకరకాల రంగులు మారతాయి.

‘కుతూహలంగా చదవడం ప్రారంభించిన అతను మొదట కనుబొమలు ముడిపడడం, ఆ తర్వాత క్రమేషి ముఖం వివర్రం అవటం నేను గమనింకపోలేదు. కాగితాలు పూర్తిగా చదవడం అయ్యేసరికి అతని ముఖం కందగడ్లా అయింది. చిదిపితే రక్తం చివ్యన చిందేతగా ఎరబడింది.’

‘మా డబ్బు ముట్టుకోనని కదూ నీ ప్రతిజ్ఞ అందుకని - ’

‘అందుకని? నాకు గర్వభంగం చేశావన్నమాట’ కృష్ణ కొట్టినట్టుగా అతని చేతిలో ఉన్న కాగితాలు మీనా మీదకి గిరాటుకొట్టి అక్కడి నుంచీ లేచి వెళ్ళిపోతాడు.

‘నువ్వు నా మాట వినవా?’ నిష్టారంగా నెమ్మిదిగా అడిగింది మీనా.

‘అతను చిరున ఇటువైపు తిరిగాడు. అతని ముఖం చూడగానే నాకు భయం వేసింది. క్రోధం, అభిమానం, అసహానం, నిస్సపోయత గుండెలని దహించి వేస్తున్నపుడు పిండే యాతన అతని ముఖంలో ప్రతిభింబిస్తోంది.’

‘ఇంకేవి చెప్పాల్సినవి ఉన్నాయో చెప్పు! చెప్పేసి వెళ్లు! దయుంచి ఇక్కడ నుంచీ తక్కణం వెళ్లు! నేను పశువులా మారి నిన్నే అవమానం చేయక ముందు వెళ్ళిపో! అది నీకూ, నాకూ ఇద్దరికి మంచిది.

‘నేను భయంతో అతని వైపు చూశాను. ఉగ్నరసింహ మూర్తిలా ఆగ్రహంతో ఉక్కిరి బిక్కిరి అవుతున్న ఇతనికి నచ్చచెప్పడం అనేది నేను అనుకున్నంత సులభం కాదు అనిపించింది’ అంటుంది మీనా. అయినా తనకీ, తన తండ్రికి అతనన్నా, అతని కుటుంబమన్నా ఎంత ఇష్టమో వివరిస్తుంది.

‘నీకు సుందరి, నాకు సారథి వాగ్గానం అయిపోయి ఉండకపోతే నిజంగా నీ గర్వం అణిచేదాన్ని! నీ ఇష్టం ఉన్న లేకపోయినా, నేను మా ఈ ఇంటి కోడలిని అయి నీ మెడలు వంచి ముక్కుకు తాడేసి చెంగుకి ముడేసుకునే దాన్ని!‘

ఈ ఆశ్చర్యం నుంచీ కృష్ణ కోలుకోగానే ‘వెళ్లిపోవాలట నేను, వెళ్లిపోక శాశ్వతంగా నీ ఇంట్లో ఉండటానికి వచ్చానముకున్నావా?... నీ దగ్గర ఎలాంటి అభికారం అర్థత లేని నేను, నువ్వు పెట్టిన చీర ఎందుకు తీసుకోవాలి? నాకోసం నువ్వు బెజవాడలో అంత డబ్బు భర్య చేస్తే ఎందుకు ఊరుకోవాలి? ఏం అభిమానం అనేది నీ ఒక్కడి సాత్మేనా? అది ఇంకెవరికి ఉండదా?!‘ అని కొంత డబ్బు తీసి అతడికి ఇస్తుంది.

కృష్ణ కోపం సరున దిగిపోతుంది.

‘అయ్యగారి బలహినత ఎక్కడో నాకిప్పుడు తెలిసిపోయింది. అతనికి ముందుగా మనం కోపం తెచ్చుకోవాలి! అతను అనబోయిన మాటలన్నీ మనల్ని మనమే అనుకోవాలి! ఈ రహస్యం సుదరికి చెప్పాలి తప్పకుండా!‘

కృష్ణ వెళ్లి కొలను గట్టు మీద కూర్చున్నాడూ. మీనా వెనకనుంచీ చెయ్యి చాచి డబ్బు అందిస్తుంది. కృష్ణ హతాత్మగా, తన చెయ్యి పట్టి బలంగా గుంజి, ‘ఓడిపోయాను మీనా! చిత్తుగా ఓడిపోయాను’ అంటాడు. రెండో చెయ్యి అతని ఎడమ భుజం మీంచి ముందుకు పోనిచ్చి ఓదారుస్తుంది. కృష్ణ మీనా రెండు చేతులని తన గుప్పెటల్లో పట్టుకుంటాడు.

‘మాకు క్రీందగా, కొలనులో, నీళ్ళు నిశ్చలంగా ఏమాత్తం కదలిక లేకుండా ఉండటంతో ఆ నీళ్ళలో మా ఇద్దరి ప్రతిబింబాలు అధ్యంలోలా కనిపిస్తున్నాయి. నా చెంప అతని చెంప దగ్గరగా ఉంది.

‘కానీ ఒక్కటే అర్థం కావటంలేదు చదువురాని, ఈ పల్లెటూరి మూర్ఖుడిమీద, నీకెందుకింత కనికరం అని?

‘ఈ మనిషి కాస్త మూర్ఖుడై కాని చదువురాని వాడు మాత్తం కాదు! చదువు వచ్చునని గర్వంగా చెప్పుకునే చాలా మది కంటే సమర్థుడని నాకు తెలుసు!‘ మళ్ళీ సంభాషణ సరసంగా మారుతుంది. మానిషికంగా శారీరకంగా అతి సన్నిహితంగా ఉన్న వాళ్ళ దాదపు ఆ పరిసరాలే మర్చిపోయారు.

మీనాని వెన్నంటుతున్న సుందరి అక్కడికొచ్చి వీళ్ళిద్దరినీ అలా సన్నిహితంగా చూస్తుంది. ఇంక అక్కడి నుంచీ చక చక ఎన్నో మలుపులు తిరిగిపోతుంది కథ. మీనాని పెళ్లి చూడకుండా పంపేయమని సుందరి కోరటం, కృష్ణ ఒప్పుకోకపోవడంతో సుందరి కోపంగా వెళ్లిపోవటం, సుందరి నాన్న రాజేశ్వరి పెళ్లి చెడగొట్టటం, రాజేశ్వరిని మీనా తనతో తీసుకురావటం, తండ్రి కోపగించుకోవటం, మీనా తల్లి రాజేశ్వరి ఎవరో తెలియక ఆపేక్షగా చూడటం, రాజేశ్వరి మీద సారథి ఆసక్తి చూపటం, మీనా కృష్ణని ప్రౌదరాబాద్ వచ్చినప్పుడు రహస్యంగా కలుసుకోవటం, సారథికి మీనా మీద అనుమానం వచ్చి రాజేశ్వరిని నిఫూవేయమని కోరటం వగైరా వగైరా!

కృష్ణకి కూడా మీనా అంటే ఇష్టమే. ‘నన్న చూడగానే అతని కళ్ళలోకి వింతయిన కాంతి ఛంగున ఎగిరి వస్తుంది. ఇది నేను చాలాసార్పు గమనించాను. బహుశ ఈ విషయం అతనికి కూడా తెలియదేమా‘ అనుకుంటుంది మీనా. ఒక సందర్భంలో కృష్ణ అంటాడు. ‘మీనా! సిగ్గు విడిచి నిజం చెప్పనా? నువ్వు వస్తున్నావని మావయ్య ఇచ్చిన టెలిగ్రాం అందుకున్న క్షణంలో నేను పొందిన ఆనందం అనూహ్యం. ఒక మనిషి రాకలో, ఒక మనిషిని చూడబోతున్నానని అనుకోవడంలో మనిషి ఇంత ఆనందం ఉద్యేగం పొందగలడని నాకింతవరకూ తెలియదు. నాకీ ఆనందం ఎందుకని రాత్రి నుంచీ నన్న నేను ప్రశ్నించుకుంటూనే ఉన్నాను‘

మీనాతో ఒకసారి అంటాడు. ‘నీ స్వభావం చాలా చిత్తమైంది. నువ్వు ఎదుటి వాళ్ళతో ఎంతో చనువుగా రెచ్చగొడుతున్నట్టుగా మాత్లాడతావు. తీరా ఆ ఎదుటి వాళ్ళు కాస్త చనువుగా సమాధానం ఇస్తే నువ్వు భరించలేపు. నిన్ను చిన్న బుచ్చారనుకుంటావు.‘

మీనా తల్లిదండ్రులకి చెప్పకుండా, చివర్లో అనుకోని పరిస్థితుల్లో మీనాని పెళ్లిచేసుకోవాల్సినప్పుడు, ‘మీనా! నువ్వు కనిపించినప్పుడల్లా నన్న సుడిగాలిలా ఉక్కిరి బిక్కిరి చేస్తూనే ఉన్నావు. జీవితంలో సపాలు ఎదుర్కొటమంటే నాకిష్టమే. కానీ ఇంత పెద్ద తోముది

సపాలుగా నువ్వు న జీవితంలోకి వస్తావని నేను కలలో కూడా అనుకోలేదు' అంటాడు. ఆ సపాలు సవ్యంగా ఎదుర్కొని నిలిపై పెద్దవాళ్ళందరూ కలిసిపోయి, విడిపోయిన రెండు కుటుంబాలు ఒకటవుతాయి. కృష్ణ తోటలో కూర్చుని అత్తా, అల్లుడు కొత్త బిజినెస్‌లు కూడా ప్రణాళికలు వేస్తారు. తర్వాత అక్కడ కొత్త జంటని ఒంటరిగా వదిలి వెళ్లిపోతారు.

'మీనా రెండోసారి లాలనగా పిల్చాడతను. అది పిలుపులా లేదు నాకు. ఆ క్షణంలో, అతని కంఠం వేయు గొంతులుగా మారి, అతని ప్రతి రూపం అయిన ఆ తోటలో ప్రతి చిగురులోంచీ ప్రతి ఆకులోంచీ, రెమ్మ రెమ్మనుండి, కొమ్మ కొమ్ములోంచీ, 'మీనా మీనా మీనా' అని మృధు మధురంగా ప్రతిధ్వనిస్తూ పిలుస్తున్నట్లు అనిపించసాగింది.

తోటలో ప్రతి ఆకు, ప్రతి చిగురు నా వైపు ఆపేక్షగా చూస్తున్నట్లు అనిపించసాగింది. నిజం చెప్పాలంటే కృష్ణ వ్యక్తిత్వాన్ని అద్దంలా పట్టి నాకు చూపించింది ఈ తోటే! మేం ఇద్దరం సన్నిహితంగా అవటానికి ఈ తోటే కారణం. ఈ తోట కృష్ణకి లేకుండా పోతుందేమానని ఒకప్పుడు భయంతో నా గుండెలు ఎంత విలపిలలాడాయో!

'రైలు కదిలింది. చివరికి నేనే సంకోచం వదిలించుకుని చెయ్యి చాచాను. అతను అందుకోబోయాడు కావి అంగటేగు

అతను గబగబా నాలుగడుగులు ముందుకు వేస్తే నా చెయ్యి అంది ఉండేది. కానీ ఏ కారణం చేతనో అతను అలా చెయ్యేలేదు' అంటుంది మీనా కృష్ణ గురించి ఒక సందర్భంలో.

అక్కడ నేనూ నా ఫైండూన్ పందాలు వేసుకున్నాం. దీన్ని బట్టి కృష్ణ, మీనాని పెళ్లి చేసుకోడని ఒక జట్లూ, సులోచనారాణి గారి ప్రేమ కథలు సుఖాంతం కాబట్టి చేసుకుంటాడని ఇంకో జట్లూ.

రంగనాయకమ్మ - విష్ణువ రచయిత్తి

ఆ కంఠం ఆవేశంతో చిందులు తొక్కింది. తను ఒంటరిగా సంఘుంతో దెబ్బలాడుతున్నట్లూ, కోట్లాది ఆడవాళ్ళను అన్యాయం నుంచీ రక్కిస్తున్నట్లూ గుప్పిత్తు బిగించి మరీ వాదించింది. స్త్రీలనూ పురుషులనూ విదరీయటమే మూర్ఖత్వమంది.

ముప్పాళ్ళ రంగనాయకమ్మ పేరు చెప్పగానే మనకి గుర్తాచ్చేపి 'స్త్రీ' నవలానూ, అందులో ఆవిడ హిరోయిన్ పద్మజ, స్త్రీ విద్య గురించి సూగ్లో డిబేట్లో ఆవేశంగా మాట్లాడిన మాటలూనూ!

'స్త్రీకి విద్య అవసరమా, అనవసరమా అన్న ప్రశ్నకు ముందు, అసలు మనిషికి విద్య అవసరమా కాదా అన్న ప్రశ్న వేసుకోవాలి మనం! మనిషికి విద్య అవసరమే అని మనిషైన ప్రతివాడూ అంగీకరిస్తాడనుకుంటాను. ఇక స్త్రీ మనిషైనా కాదా? అన్న విషయం తేల్చాలి.

శ్రీ మనిషనే నేను వాదిస్తున్నా, శ్రీకి విద్య ఉండి తీరాలని చెప్పబోతున్నాను’ అంటూ ప్రారంభించింది. పద్మజ పురుషుడికి, శ్రీకి మానసికంగా బేధం లేనేలేదంది. శ్రీ సర్వస్వం పురుషుడితో పెనవేసుకుని ఉంటాయని, అలాగే పురుషుడి కష్టసుఖాలు కూడా శ్రీతో పెనవేసుకుని ఉంటాయని ఇద్దర్నీ ఒకే సృష్టిగా చూసి తీరాలని వాదించి ముగించింది.

ఇంకో మెట్టు ముందుకెళ్ళి యజమాని దయా ధర్మాల్చి బట్టి భానిసల బతుకులున్నట్టే, భర్తల దయా ధర్మాల్చి బట్టి భార్యల బతుకులుంటాయి అని సత్యం ద్వారా వీళ్ళిడ్డరికి పసైండు పోలికలు చూపించింది. ఉదహారణకి

భానిసలు

శ్రీలు

7. యజమానికి కోపం వస్తే భానిసని కొడతాడు.
అది నేరం కాదు. దాన్ని ఎవరూ తప్పు పట్టరు.
అతని భానిసని అతను కొట్టుకుంటాడు
అంటారు

7. భర్తకి కోపం వస్తే భార్యని కొడతాడు. ఆ పని నెవరూ తప్ప పట్టరు. వాడి పెళ్ళాన్ని వాడు కొట్టుకుంటాడు. ఏ భర్తయునా భార్యని కొట్టుకపోతే, అది అతని దయేగానీ అది ఆమె హక్కు కాదు, ఆమె భర్త కూడా ఆమెని ఎప్పుడన్నా కొడితే మొగుడన్న తర్వాత ఎప్పుడన్నా ఒక దెబ్బ వెయ్యడా? అంటారు.

‘అలా ఎందుకు తయారవుతారు మొగుళ్ళు? శ్రీల విషయంలో ఎంత నాగరికంగా ప్రవర్తించే మగవాళ్ళయునా పెళ్ళికాగానే, చేప నిళ్ళలోకి జారినంత అవలీలగా భర్తతనంలోకి జారిపోతారు. వాళ్ళ మాటల్లో చేతల్లో నడకలో నవ్వలో, తమ ప్రవర్తనలో తమకేతెలీని ఆ భర్తతనాన్ని వదుల్చుకోరు. వదల్చుకోరంటే - వాళ్ళ పురుషంకారాన్ని వదుల్చుకోరు గనుక’

ఆ పురుషంకారాన్ని వదుల్చుకోలేక తనకన్నా ఎన్నో మెట్లు ఎక్కువగా ఉన్న భార్యని తేలికగా వదులుకుంటాడు, మోహన్ ‘రచయ్యతి’లో. అతని వదిన నిలదీస్తుంది అతన్ని, ‘భారతీయ పురుష రక్తం నీలో ప్రవోంచటం లేదా? ఆడదాని అధమత్వం నీ రక్త బిందుల్లో జిర్రించిలేదా? శ్రీ పురుష తారతమ్యాన్ని నీ అంతరాత్మ నిర్ధేశించటం లేదా? ఏడిశావ్ నీకేం తెలుసు? నోరు మూసుకో అంటే నిజంగా తన అజ్ఞానం వల్ల నోరు విషులేని దౌర్ఘాగ్యరాలు నీకు భార్య అయిఉంటే, నీ జన్మ ధన్యమైనట్టు భావించేవాడివి’.

అదే చేత్తో అతని భార్య విజయకూ చెపుతుంది. ‘నువ్వు చేసిన పెద్ద పారపాటు - పెళ్ళి చేసుకోవడం. మగవాడి బలహీనతల మిద రచనలు సాగించే నువ్వు అవి నీ మగవాడికి కూడా ఉంటాయనీ, వాటితో పాటే మగవాడిని పరిగ్రహించాలనీ ఎందుకు భావించలేదో నాకు అర్థం కావటం లేదు. నువ్వు కోరిన మానసిక స్వాతంత్యం ఇవ్వగలిగే దశకి పురుషుడింకా చేరుకోలేదు.’

రంగనాయకమ్మగారికి మగవాళ్ళమీద అంత ద్వేషం ఎందుకు, శ్రీ అంటే అంత పక్షపాతం ఎందుకు అన్న మన సందేహసికి ‘రచయ్యతి’ నవలలో జవాబు దొరుకుతుంది.

‘అసలు నీకు మగవాళ్ళంటే అంత కోపం ఎందుకు? ఆడదాన్ని ఏడిపించటమే మగవాడి ఆశయమైనట్టు కథలు రాస్తావు కదా? ఆడది ఏడుస్తుంటే మగవాడికి సంతోషంగా ఉంటుందంటావా?’

‘నిజమే ఆడది ఏడవటం మగవాడికి ఇష్టం ఉండదు. కానీ ఆడదాన్ని ఏడిపించకూడదని మగవాడికి తెలియదు ఆడదాని దుఃఖానికి కారణం తనేనని అంతకన్నా తెలీదు.‘

‘ఆడవాళ్ళంటే పక్కపాత భావంతో నువ్వులా రాస్తున్నావనీ, మగవాళ్ళని ఎన్నో సమస్యల్లో ఇరికించే ఆడవాళ్ళు కూడా ఉన్నారనీ, నువ్వు సహజత్వాన్ని కూలంకషంగా చర్చించటం లేదనీ..... పాఠకులు భావిస్తే?‘

‘భావించని! కమంగా నా వాదనలో అర్థం వాళ్ళకే బోధ పడుతుంది. స్త్రీ బానిసత్వం అనేది సాంఘిక సమస్య అదే తరతరాలుగా పాతుకుని కూర్చుంది. దాని పరివర్తనకే ఒత్తిడి జరిగి తీరాలి. ఒక సమస్యని తీసుకుని అవుననీ కాదనీ కూడా చర్చిస్తే సమస్య సమస్యలాగా ఉండిపోతుంది. అందుచేత స్త్రీ పురోభివృద్ధిని మాత్రమే దృష్టిలో పెట్టుకు రాశాను నేను.‘

అంత కమ్మానిస్టు భావాలు వెలిబుచ్చే రంగనాయకమై. కమ్మానిజం అంటే ఏమిటో ‘జానకి విముక్తి’లో వెలిబుచ్చారు. కమ్మానిజం అంటేనే వైరుధ్యాల్ని గమనించి పరిష్కరించే సిద్ధాంతం. శ్రమ చేసే వాళ్ళకీ, చెయ్యిని వాళ్ళకీ మధ్య ఉండే వైరుధ్యాల్ని, శరీర శ్రమకీ మేధాశమకీ ఉండే వైరుధ్యాల్ని, గ్రామానికి పట్టణానికి ఉండే వైరుధ్యాల్ని ఇలా పరిష్ఫోతుల మధ్య ఎక్కుడ వైరుధ్యం ఉన్నా, దాన్ని పరిష్కరిస్తుంది కమ్మానిస్టు సిద్ధాంతం. అలా పరిష్కరించే మార్గం ఉంది దానికి. ఏ సమస్యని అయినా సమానత్వం అనే సూత్రంతో చూపిస్తే సరియైన పరిష్కారం దొరుకుతుంది. ప్రారంభంలో ఈ మార్గులకి ఆడామగా కూడా విముఖంగా వుండోచ్చు. కొందరు వాటిని ఇష్టంతో చేస్తే, కొందరు తప్పని సరై, రూలుకోసం చెయ్యివచ్చు. ఇద్దరు వ్యక్తుల మధ్యగానీ, రెండు పరిష్ఫోతుల మధ్యగానీ, జరిగే సంఘర్షణ మొదటి క్షణాంలోనే ఉన్నతదశకు చేరదు. దానికి కొంతకాలం అవసరం అపుతుంది అంటారు. అందుకే ‘రచయిత్తి’ లో విజయని ‘స్త్రీ ఇట్లా ఉండాలి. ఇంత వ్యక్తిత్వంతో, ఇన్ని స్వతంత్ర భావాలతో ప్రవర్తించాలి ‘ అనే దృష్టితో చిత్తించిన పాత అని చెబుతారు. విజయవంటి స్త్రీలు సమాజంలో చాలా తక్కువ సంఖ్యలో మాత్రమే ఉన్నారని కూడా అంటారు. అందుకే తను ఊహించి చిత్తించిన పాతలో ఎలాంటి లోపాలు జరిగాయో, ఆమెకి సరైన చైతన్యం ఎలా ఇవ్వలేక పోయిందో పరిశీలించి విజయని ఎన్నో సందర్భాల్లో రచయిత్తి విమర్శిస్తారు. ఆవిడ పుస్తకాల రీ ప్రింటు ముందు కొత్త ముందు మాటలో నిర్దాక్షిణ్యంగా అవిడిని అవిడే విమర్శించుకుంటారు, శైలిని, పాతనీ, పాత చిత్రణానీ ఒకటేమిటి అన్నిను.

ఉదహరణకి స్వీట్ హోమలో విమలకి బుచ్చిబాబు మీద ప్రేమ పొంగుకొచ్చి కాలు పట్టుతుంది ఒక సందర్భంలో. ముందుమాటలో దాన్ని విమర్శిస్తారు. భర్తకు కాళ్ళు పట్టుటం అనేది బానిస సేవకి చిప్పుమే కానీ ప్రేమకు చిప్పుం కాదు. విమల అంత పాతరకం భావాలు గల వ్యక్తి కాదు (బుచ్చిబాబు కూడా భార్యని అంత హీనంగా ఉపయోగించుకునే భర్తకాదు). తన ప్రేమని కాళ్ళు పట్టే పని ద్వారా వ్యక్త పరిచేటంత వెనక పడ్డ భావాలతో ఉంటుండా విమల? కొంత మూర్ఖపు భావాలు గల పాత చేత ఈ పని చేయిస్తే పాత చితంగా ఉంటుందిగానీ విమలతో చేయిస్తే ఆ పని, ఆ పాత స్వభావానికి తగినట్టు కూడా ఉండదు.

ఇంకో ప్రత్యేకత ఆవిడ హీరో హీరోయిల్లకి ఒక కాంప్లిమెంటరీ క్యారెక్టరు ఉంటుంది. ‘జానకి విముక్తి’లో జానకికి శాంత, సత్యంకి మూర్ఖి - ‘స్త్రీ’ లో పద్మజకి సుజాత, ‘రచయిత్తి’ లో విజయకి రుక్కిణి, ‘బలిపీరం’ లో అరుణకి అమల వగైరా. తమాపా ఏమిటంటే మనకి ప్రధాన పాతలకన్నా ఈ కాంప్లిమెంటరీ క్యారెక్టర్లని చూస్తేనే ముచ్చట వేస్తుంది. వాళ్ళ పాత నిడివి ఎక్కువ ఉండకపోవచ్చు కానీ వాళ్ళ ఔన్నత్వం ఎంతో ఎక్కువ. పురుషపూంకారం మూర్ఖిభవించిన మోహన్ కూడా రుక్కిణిని మెచ్చుకుంటాడు.

‘మా వదిన ఫస్ట్ఫోం కాబోలు చదివి మానేసిందట. కానీ సాహిత్యం మాత్రం చాలా చదివింది. ఎంత వివేకంగా మాట్లాడుతుందో తెలుసా. మగవాడైతే మినిష్టరై ఉండేది. ఎలాంటి సమస్యనైనా చిట్టికెలో పరిష్కరించేస్తుంది.’ విజయకూడా, ‘అక్కయులాంటి స్త్రీ పొతని స్పష్టిస్తూ ఓ కథ రాయాలి. ప్రతి ఇల్లాలూ ఆ పొతనుంచీ ఏదైనా సందేశాన్ని తెలుసుకుంటుందేమో’ అని రాసుకుంటుంది.

కథాగమనం ఎలాగుంటుందంటే ఎక్కడికక్కడ చిన్న ముక్కల్లో విడగొట్టి చిన్న చిన్న కథలుగా చదువుకోవచ్చు ఏ పుస్తకంలోనైనా ఏ నాలుగు పేజీలైన తీసి చదువుకోవచ్చు. ఎంతో సందేశం ఉంటుంది. శైలి విశ్లేషణగా ఉంటుంది. ప్రతి వాక్యమూ అండర్లైన్ చేసుకోవాలనిపిస్తుంది. కథలో వాడి ఉంటుంది. కథ కథనంలో వేడి ఉంటుంది. ఒక్కచోట మనకి కూడా చాలా ఆవేశం వస్తుంది.

ప్రతి సన్నివేశంలో ఆ సంఘటన మీద పొత విశ్లేషణగానీ, ఆ పొత గురించి రచయితై విశ్లేషణ గానీ చాలా బాగుంటుంది. ‘చివరికి అతని కాళ్ళ దగ్గర కూర్చుని బొట బొట కన్నిళ్ళు కారిస్తే, మనిషి రక్తం రుచి మరిగిన పులిలాగా, భార్య పీరికి తనాన్ని నిస్పహాయతనీ, అందోళననీ కన్నిళ్ళనీ కొంత సేపు రుచి చూసి, అప్పుడు లేచి కూర్చుని కాఫీ సేవించడంతో అలక ముగించేవాడు. అతను అలిగిన సంగతీ, తను ఏడైన సంగతీ తల్లికి తెలికుండా చూసేది జానకి - అంత పనికి మాలిన తెలివి ఎక్కడినుంచీ వచ్చేదో మరి!

ఇంచు మించు ప్రతి నవలలో ఉత్తరం ఒక కీలకమైన పొత వహిస్తుంది. ‘బలీపిరం’లో అరుణ రాసిన ఉత్తరాలే అరుణ అభియోగాలు తప్పని నిరూపిస్తాయి.

‘ఏనాడుగానీ, సాహిత్యం ఒక సందేశాన్ని ఇవ్వగలిగేదిగా, ఒక ప్రయోజనాన్ని సాధించగలిగేదిగా ఉండాలి. సాహిత్య పరిశుంఘం మనిషిలో ఒలపీనతలు పోగొట్టి మానవతను మేల్కొలిపి జీవితాలను స్వర్గధామాలు చేసేదిగా ఉండాలి’ అంటారు. ‘అతి సామాన్యమైన ఆడది మన సంఘంలోఎలాంటి స్థానం పొందుతుందో అందరికి తెలుసు. జీవితం ముగిసిపోయేశస్తున స్త్రీ జాతికి నేనేమైనా సేవచేయగలితే నా జీవితం ధన్యమైనట్లు భావిస్తాను. రచయితుగా నా ధైయం, ఆశయం అదే’ అంటుంది విజయ. అదే ఆశయం మన రచయితు రంగనాయకమ్మగారిలోనూ కనిపిస్తుంది.

స్త్రీకి ధర్మం జరగాలనే రామమోహనరాయ. వీరేశలింగం, బాపు, గురజాడా, డా. అంబేద్కర్ పాటుపడ్డారు. కానీ వాళ్ళని స్త్రీకి ధర్మం కలవాళ్ళని ఎవరైనా అన్నారా? లేదు. కానీ రంగనాయకమ్మ ఆడది. స్త్రీ పక్షపాతం తేలిగ్గా అంటగట్టవచ్చు. మానవత్వాన్ని పొతిపదికగా చేసుకుని అందరూ ఒకే ధర్మంలో ఒకే న్యాయంతో బతుకుదామనటం స్త్రీ పక్షపాతం! పుట్టినందుకు సార్థకత లేక, వ్యక్తిత్వం లేక, వీధి గుమ్మలకన్నా బయట ప్రపంచం తెలియక, ఆశయాల్లేక, ఆరర్చాల్లేక మొగుడి దయాద్భుతాల మీద పెంపుడు జంతుపుల్లు బతుకుతున్న స్త్రీని గురించి జాలిపడి చేరన పడి స్త్రీకోసం తర్పిస్తే, అది స్త్రీ పక్షపాతం! (స్వీట్ సాహోమ్)

జానకి విముక్తి

సత్యా!

నీ ఉత్తరం అందింది. జానకి వెళ్ళిపోయిందని రాశావు. ఇలాంటిదేదో జరుగుతుందని నాకు తెలుసు. ఇందులో ఏమీ వింత లేదు.

నువ్వు ఇక్కడికి వచ్చినప్పుడు మనం ఎంత సేపు మాట్లాడుకున్నాం ఈ విషయం గురించి జ్ఞాపకం తెచ్చుకో ఒకసారి.

జానకి గురించి నువ్వు ఎంత బాధపడుతున్నావో నేను అర్థం చేసుకోగలను కానీ నువ్వు చాలా తెలివి తక్కువగా అర్థం చేసుకుంటున్నావు.

జానకిని నువ్వు తీసుకువచ్చావు! అతను తీసుకు వెళ్లాడు! నీతో వచ్చేటప్పుడు గానీ, అతనితో వెళ్లేటప్పుడు గానీ, జానకి ఆలోచించుకునే ఆ పనులు చేసింది - అనుకుంటున్నావా? జానక్కి అంత స్వతంత్రాలోచన ఉందా? వెంక్కువ్ మీద నీకు కలిగినంత అసహ్యం, జానక్కి ఏనాడైనా కలిగిందా? ' తనని అవమానించే వ్యక్తి మీద జానక్కి ఆ మాత్రం అసహ్యం కలగదా ' అనుకున్నావే గానీ, ఆమె స్థాయిని అర్థం చేసుకోవాలని నువ్వేశాడూ ప్రయత్నం చేయలేదు. అక్కడే జరిగింది పెద్ద పారపాటు.

జానకి, భర్తని విడిచిపెట్టటానికి సిద్ధంగా ఉంది అనుకోవడం చేత, ఆమె స్థాయికి తగని జ్ఞానం బోధించడం ప్రారంభించావు. భర్తని వదిలేసినందుకు నలుగురిలోనూ సిగ్గుపడకుండా ఉండాలనీ, తన నిర్ణయం గురించి నిస్సంకోచంగా బయటికి చెప్పయాలనీ, పాత జీవితాన్ని పూర్తిగా వదిలేసి కొత్త జీవితం కోసం ఏర్పాట్లు చేసుకోవాలనీ - ఈ రకంగా సాగింది ఆమెకు నువ్వు చేసిన బోధ.

కానీ, జానక్కి ఈ కొత్త జ్ఞానం ఏమీ ఉపకరించలేదు. జానకి, భర్త గురించి, కొన్ని విషయాల్లో కొంత తిరస్కారం చూపిందే గానీ, అతని మీద ఆమెకి ఎక్కువ వ్యతిరేకత లేదని అర్థ చేసుకుని ఉంటే, జానక్కి నువ్వు బోధించే జ్ఞానం ఇంకో రకంగా ఉండేది. ఎలాగంటే జానక్కి, అత్తింట్లో కొన్ని సమస్యలున్నాయి కదా? కొన్ని ఇబ్బందులున్నాయి కదా? జానకిని వాళ్ళత్త నెల నెలా బయట కూర్చోబెడుతుంది. చీటికి మాటికి జానకి జట్లు మొక్క ఇస్తానంటుంది. పుట్టింటికి ఉత్తరాలు రాయనివ్వరు. పుస్తకాలు చదవనివ్వరు. నిత్యం తిట్టడం, కొట్టడం, ఇలాంటివి చాలా ఉన్నాయి, ఇలాంటివే జానకిని బాధిస్తున్నాయి గానీ, తనకు స్వేచ్ఛ లేదనో, వ్యక్తిత్వం లేదనో, సంఘంలో స్వతంత్రమైన గుర్తింపు లేదనో కాదు.

జానకి నీతో తన సంసారం గౌడవలు చెప్పుకున్నప్పుడు "నాకు స్వేచ్ఛ లేకుండా చేస్తున్నారు వీళ్ళు. ఈ అవమానాలు నేను భరించలేను" అని చెప్పిందా? అసలు ఆ స్వేచ్ఛల గురించే, వ్యక్తిత్వాల గురించి అర్థం చేసుకునే పద్ధతిలోనే లేదు కదా?

తను ఏ విషయాలకి చాలా ఇబ్బంది పడుతుందో వాటిని వదిలించుకోడం అయితే జానక్కి కూడా ఇష్టంగానే ఉంటుంది. అందుకోసం అయితే తప్పకుండా పట్టుదలగా ఉంటుంది. కాబట్టి ఆమె తక్కణ సమస్యల మీదే ఆమెని 'ఎడ్యూకేట్' చెయ్యడం ప్రారంభించాలి. ప్రస్తుతం జానకి చెయ్యవలసిన 'పోరాటం' ఆమె ఇబ్బంది కలిగించే విషయాలకు సంబంధించే ఉండాలి. జానకిని అంత చిన్న పోరాటానికి మాత్రమే సిద్ధం చెయ్యాలి ముందు.

మాడూ! జానకితో నువ్వు ఇలా చెపుతూ ఉంటావనుకో - "నువ్వు ఇంకా వెంక్కువుతో కలిసి ఉండటం నీకేమీ క్లేమం కాదు. ఆత్మగౌరవం కాదు. కానీ, అతన్ని విడిచిపెట్టడానికి నువ్వు ఇష్టంగా లేవు కాబట్టి... సాఁ! అలాగే కానియ్య! కానీ అతను పిలవక ముందు మాత్రం నువ్వు బయటుదేరకూడదు.

నిన్న తీసుకువెళ్లాలని వెంక్కువు ఎప్పుడైనా హతాత్తుగా వస్తాడనుకో! ఏమీ కంగారు పడకుండా ధైర్యంగా ఉండాలి. అతను నీ దగ్గరికి వచ్చాడంటే, కొన్ని పరతులు పెట్టడానికి నీకు అవకాశం దొరికినట్టే! నీకు ఏ విషయాలు ఇష్టం లేవో, అక్కడ నీకు వేటివల్ల ఇబ్బంది కలుగుతుందో, వాటి గురించి మాట్లాడు! అవి అలాగే ఉంటే అక్కడికి రానని చెప్పు! ఈ విషయంలో మాత్రం నువ్వు చాలా

పట్టుదలగా ఉండాలి. ఏమీ అడగుండానే మళ్ళీ అక్కడికి వెళితే, అంత పాత పాటే అయిపోతుంది, నీ కేమీ సుఖం ఉండదు. నువ్వు పట్టుదలగా ఉన్నావంటే, ఆ నెల నెలా బయట కూర్చోవటం లాంటి ఇబ్బందులు కొన్నయినా తప్పుతాయి."

ఈ రకంగా నువ్వు జానక్కి బోధిస్తావనుకో! ఈ మాటలు వినడానికి జానక్కి అయిష్టంగా ఉండదు. పైగా తన కష్టాలు తీరిపోయే మార్గం ఏదో దౌరికినట్టు చాలా సంతోషస్తుంది. అంత మాత్రాన్నే కష్టాలు తీరిపోవన్న సంగతి మనకి తెలుస్తుంది గానీ, జానక్కి తెలీదు. తన ఇబ్బందులన్నీ పోతాయని చాలా ఆశపడుతుంది.

వెంక్రూవుని తను అడగవలసిన విషయాలు చాలా చిన్న చిన్నవే కాబటీ "అవును, అలాగే అడుగుతాను" అని పట్టుదలగా ఆలోచిస్తుంది. అంటే, పూర్వం అన్ని భరిస్తా కిక్కరుమనకుండా ఉండే స్థితి కన్నా, ఇప్పుడూ కొన్ని విషయాలు అడగడానికి సిద్ధపడిందంటే, అది జానకి స్థితిలో అభివృద్ధి కదా! - నువ్వు జానక్కి ఇలా చెప్పి ఉంచుతావనుకో. ఇలా జరిగి ఉంటే, వెంక్రూవు వచ్చినప్పుడు జానకి ఇప్పుడు చేసినట్టు చేసిది కాదు. ఇంకో రకంగా ప్రవర్తించి ఉండేది ఎలాగంటావా? అతనితో తప్పకుండా అనేది - "నువ్వు నీ తల్లి నన్ను చాలా ఇబ్బందులు పెడుతున్నారు. నెల నెలా బయట కూర్చోమంటున్నారు. అస్తమానూ నన్ను తిడుతున్నారు. కొడుతున్నారు. అన్ని బాధలు పడి నేను అక్కడ ఉండలేను. ఆ ఇబ్బందులేమీ లేకపోతే రావడానికి నాకేం అభ్యంతరం లేదు" అనే ధోరణిలో మాట్లాడేది.

వెంక్రూవుకి జానకి మాటలు ఎంత ఇష్టం లేకపోయినా, జానక్కి నచ్చేటట్టు చెప్పుకోకపోతే తనతో రానంటుంది కాబట్టి. "సరే! నీ కిష్టమైనట్టే ఉందువు గానిలే. ఈ సారి నీ మీద చెయ్యి చేసుకోనుతే" అంటాడు.

భర్తలో చాలా మార్పు వచ్చేసిందని జానకి సంతోషస్తుంది. తను పట్టుదలగా ఉండడం వల్లనే ఆ మార్పు వచ్చిందని, కారణం కూడా గ్రహిస్తుంది. తను అన్నిటికి భరించి పడిఉండడం కన్నా ఎదురు తిరగడం ఎంత అవసరమో అర్థం చేసుకుంటుంది.

అసలు వెంక్రూవు, జానకి అడిగే ఏ విషయానికి వప్పుకోడనుకో. అప్పుడు అతనితో వెళ్డానికి జానకి ఇష్టపడదు కదా? కానీ ఆ పరిస్థితి రాదు. ఎంత మోసగాడైనా, "సరే! నీ ఇష్టం వచ్చినట్టే చేస్తాను" అని చెప్పి తీసుకుపోతాడు గానీ, "నిన్ను ఎప్పుడూ తిడుతూనే ఉంటా, కొడుతూనే ఉంటాను. నీ కిష్టమైతేనే నాతో రా!" అనడు. చాల నమ్మకం కలిగించే మాటలే చెప్పాడు.

"వెంక్రూవు లాంటి వాడు ఎంత మంచి మాటలు చెపితే మాత్రం వాణ్ణి నమ్మడం ఏమిటి?" అంటావు నువ్వు.

వెంక్రూవు మారతాడని ఆశించేది మనం కాదు. మనం ఇంతకు ముందే చాలా మంది వెంక్రూవుల్ని చూశాం. ఈ వెంక్రూవుని కూడా మనం సృష్టింగానే అర్థం చేసుకోగలం. ఈ వెంక్రూవు లాంటి మూర్ఖుడితో సంబంధం పూర్తిగా తెంపేసుకోడం ఒక్కటే సరైన మార్గం అని మనకు బాగా తెలుసు. ఇంత తెలిసి కూడా జానకిని మళ్ళీ అతని దగ్గరికి వెళ్డానికి ఎందుకు సిద్ధం చేస్తాం అంటే, జానకిని మభ్యపెట్టాలనో, ఆమె కాపురం చక్కబెట్టాలనో, కాదు. జానకి ఆ స్థితిలోనే ఉంది కాబట్టి, ఆ కాపురం చక్కబడిందని మనకు తెలుసుగానీ, జానక్కి తెలీదు. మనకు ఎంత జ్ఞానం ఉన్నామన జ్ఞానాన్ని అర్థం చేసుకునే స్థితిలో జానకి లేదు.

'వెంక్రూవులాంటి మూర్ఖుడిని వదిలెయ్యడమే సరైన పని. అలాంటి వాళ్ళు మారరు. మాకు బాగా తెలుసు' అంటాం అనుకో. జానకి నమ్మదు. అసలు అలాంటి అభిప్రాయం మనకెందుకు ఏర్పడిందో జానక్కి అర్థ కాదు. 'జీవితాల' ద్వారా, మనకు కలిగిన అనుభవాల్లాంటివే జానక్కి కూడా కలగాలి.

జానక్కి చైతన్య స్థాయిని గమనించడం అంటే, మనం కూడా జానకి స్థాయికి దిగజారడం కాదు. ‘చైతన్యం’ అనే మాట నేను చాలా సారళ్ల వాడడం నీకు విషుగ్గా ఉందా? అయితే ఆ మాటకి బదులు ‘ ఆమె జ్ఞానం, ఆమె అనుభవాలు, ఆమె అభిప్రాయాలు’ అనుకో!

జానకి మళ్ళీ భర్త దగ్గరికి వెళ్ళే అజ్ఞానంలో ఉన్నప్పుడు, ఆమె ఎలావుంటే అలాగే ఊరుకోవాలి కదా అని, ”మళ్ళీ వెళతావా? సరే వెళ్ళు! ఏం చేస్తావు మరి? ఎలాగో ఓరుకో!” అనమని కాదు. ‘జానక్కి జ్ఞానం రావాలి’ అనడం అంటే, ఎవ్వరూ చెప్పుకుండా, నేర్చుకుండా, వస్తుందని కాదు.

జానక్కి నేర్వవలసిన మనం కూడా జానకి అజ్ఞానాన్నే అనుసరిస్తే, జానక్కి నేర్వగలిగేది ఏమీ ఉండదు. జానకి కౌసం, ‘తక్కువ చైతన్యం గల’ కార్యక్రమం నిర్ణయిస్తామే గానీ, మన చైతన్యాన్నిమీ దిగజార్యుకోము. జానకి మళ్ళీ వెంకట్రావు దగ్గరికి వెళ్ళే అభిప్రాయంతో ఉన్నప్పుడు, మనం దాన్ని వ్యతిరేకిస్తానే, ”అది తప్ప” అని చెప్పుతూనే, జానకి ఆ స్థాయిలోనే ఉంది కాబట్టి, అలా వెళ్ళక తప్పరని అర్థం చేసుకుని, ”సరే! వెళ్ళాలనుకుంటే మాత్రం ఈ పరతులు అడుగు! అక్కడ నువ్వునుకున్నట్టు జరక్కపోతే అప్పుడు ఇలా చెయ్య....” అని ఆమెకు కావలసిన జ్ఞానం కలిగించి ఉంచుతాము.

వెంకట్రావు అక్కడికి తీసుకుపోయి దగా చేస్తాడని జానకి అనుకోదు. అలా అనుకునేంత జ్ఞానమే ఉంటే అక్కడికి వెళ్ళనే వెళ్ళదు. అతన్ని నమ్మడం వల్లనే వెళతుంది. తీరా వెళ్ళాక అక్కడ ఆమె ఆశించినట్టు జరక్కపోతే (ఎలాగూ జరగదు), వెంకట్రావు మళ్ళీ పాత వ్యవహారంలోకి దిగితే (ఎలాగూ దిగుతాడు), అప్పుడు జానక్కి ‘స్వతంత్రాలో చన’ ప్రారంభమవుతుంది. ‘ఇతనితో మామూలు మాటలూ, పరతులూ పనిచెయ్యవు’ అని స్వయంగా తన అనుభవం ద్వారా గ్రహిస్తుంది. ఈ సారి పుట్టింటికి వెళ్ళే అవకాశం చూసుకుని, మళ్ళీ రాకుండా ఉండిపోతుంది. ఈ సారి వెంకట్రావుకి చాలా కష్టం అవుతుంది. అంటే, జానకి జ్ఞానం అప్పటికి మరికొంత అభివృద్ధి అవుతుందన్నమాట!

జానకి అభివృద్ధి అవుతున్న కొణ్ణీ ఆమె భర్త ప్రవర్తనలో అధికార దర్శం కొంత తగ్గవలసి వస్తూ ఉంటుంది. అతను కొన్ని విషయాలైనా మార్పుకోక తప్పని పరిస్థితి ఏర్పడుతుంది. లేకపోతే జానకిని పూర్వం లాగా భరించడు కాబట్టి.

ఇక్కడ మనం ఒక విషయం చాలా స్వప్పంగా అర్థం చేసుకోవాలి సత్యం! పదిమంది వెంకట్రావులు ఉంటే, ఆ పది మంది మూర్ఖత్వాలూ ఒకే స్థాయిలో ఉండవు. ఒక వెంకట్రావుకి వంద డిగ్గిల అధికార దర్శం ఉంటే, ఇంకో వెంకట్రావుకి ఇరవై డిగ్గిలే ఉండొచ్చు, ఇంకోడికి - ముపైమూడు డిగ్గిలు!

ఇక వాళ్ల భార్యల చైతన్య స్థాయిలు కూడా ఒకే రకంగా ఉండవు. ఒక ప్రీతి, తన భర్త వంద డిగ్గిల అధికార దర్శం ప్రదర్శించినా కిక్కురుమనకుండా భరించవచ్చు. ఇంకో ప్రీతి పది డిగ్గిల అధికార దర్శాన్ని కూడా భరించకపోవచ్చు.

వెంకట్రావులు, తమ మూర్ఖ ప్రవర్తనకి ఎదురు దెబ్బ తగలనంత కాలమే దాన్ని సాగిస్తూ ఉంటారు. ఎదటి పక్కం నించే కొంత ధిక్కారం ప్రారంభమైతే, వాళ్ల ప్రవర్తనలో తప్పులు నిజంగానే గ్రహించుకోవచ్చు. తమ అధికార దర్శం కొంత ధిక్కారం ప్రారంభమైతే, వాళ్ల ప్రవర్తనలో కూడా మార్పు ప్రారంభమౌతుంది. తక్కువ దుర్మార్గంగా, తక్కువ మూర్ఖత్వంలో ఉన్న వెంకట్రావులు, ఎదటి వ్యక్తి

పోరాటాన్ని బట్టి, తమ ప్రవర్తనలో తప్పులు నిజంగానే గ్రహించుకోవచ్చు. తమ అధికారదర్శం కొంత తగ్గించుకోవచ్చు. పూర్తిగా తగ్గించుకోవచ్చు కూడా. ఇదంతా ఆ వెంక్కుటావు మూర్ఖత్వం మీదా, ఆ జానకి అత్యాభిమానం మీదా ఆధారపడి ఉంటుంది.

ఒక భర్తకీ, ఒక భార్యకీ మధ్య వైరుధ్యం క్రమంగా తగ్గుతూ ఉంటే, వారి మధ్య ఘుర్చాలూ కలపోలూ తగ్గుతూ, స్నేహం పెరుగుతూ ఉంటుంది. అలాగాక, వారి మధ్య వైరుధ్యం ఇంకా ఇంకా పెరుగుతూ ఉంటే, సమస్యలు ఎక్కువైపోయి, పూర్వం కన్నా శత్రుత్వం పెరిగిపోతూ ఉంటుంది. అందుచేత భార్య భర్తల సంబంధంలో, ‘భార్యకు విముక్తి’ అంటే, అన్ని చోట్లు అందరి విషయంలోనూ, ‘భర్తని విడిచిపెట్టయ్యడమే’ పరిష్కారంగా ఉండదు. ఎవరి సంబంధం ఎలా ఉందో, ఎవరికి ఏది పరిష్కారమో వేరువేరుగా పరిశీలించవలసిందే.

మన జానకి విషయంలో, ఈ వెంక్కుటావు పూర్తిగా మూర్ఖుడై పశువే! ఈ విషయంలో మన ఇద్దరి అభిప్రాయాలూ ఒకటే. ‘ఈ వెంక్కుటావు వదిలెయ్య తగ్గంత మూర్ఖుడా కాదా’ అనే చర్చ మన మధ్య అనవసరం. వీడు వదిలెయ్య దగ్గంత మూర్ఖుడై అసలు ఈ పని ఎప్పుడో చేసి ఉండవలసింది. అసలు, అతనితో పెళ్ళే జరగకుండా ఉండవలసింది. ఈ విషయంలో మన మధ్య బేదాభిప్రాయాలు లేవు. కానీ, ఇక్కడ జరగవలసింది, ఈ విషయం జానకి కూడా తొందరగా గ్రహించేటట్లు మాత్రమే మనం చెయ్యాలి.

‘వెంక్కుటావుని కొంత సంస్కరించి బాగుచెయ్యవచ్చులే’ అని మనం పొరపాటుగా అనుకుంటాం అనుకో. అప్పుడు దానికి తగ్గ మార్గమే నేర్చుతాం జానక్కి. కానీ ఆ మార్గం ఆమె సమస్యల్ని పరిష్కారించడానికి సరిపోదు కాబట్టి, ఆమె ఎప్పుడూ ఇబ్బందుల్లో ఉంటూనే ఉంటుంది.

అందుకే, ముందు మన ఆలోచన సరిగా ఉండాలి. అప్పుడే మనం జానక్కి ‘సరైన మార్గం’ చూపించగలుగుతాం. మన జ్ఞానాన్ని బట్టే, మన వల్ల నేర్చుకునే వాళ్ళ జ్ఞానం ఉంటుంది కాబట్టి మన చేప్పేదీ, చేసేదీ (మన సిద్ధాంతమూ, మన ఆచరణ) సరిగా ఉన్నాయో లేవో, ఎప్పుడూ పరిశీలించుకుంటూ ఉండాలి సత్యం!

జానకి కొన్నాళ్ళు పుట్టింట్లో ఉండి మళ్ళీ అతని దగ్గరికి వెళ్ళిపోయే స్థితిలోనే ఉంది కదా? ఈ మధ్య కాలంలో అతని మీద చూపిన వ్యక్తిరేకత, చిన్న సమై చెయ్యడం లాంటిదే కానీ, ఆ సమై వల్ల ఒక్క డిమాండ్ కూడా సాధించలేక పోయింది. ఎలా వచ్చిందో అలా వెళ్ళింది - నీ తెలివి తక్కువతనం వల్ల! నువ్వు ఎలాంటి పొరపాటు చేశావో ఇప్పటికైనా అర్థమైందా?

నువ్వు తనని అతని దగ్గరకి వెళ్ళనివ్వవని భయపడడం వల్ల, జానకి, తన విషయం నీతో సంపదించలేదు గానీ, లేకపోతే తను వెళ్ళే ముందు నీతో తప్పకుండా మాటల్లాడేదే నీ సలపోలు పాటించేదే జానకి, అక్కడికి వెళ్ళినా, గట్టిగా నిలబడేట్లు నువ్వు చెయ్యగలిగి వాడిపి. కానీ నీ వల్ల ఇవ్వేమీ జరగలేదు. మంచి అవకాశం పొడుచేశావు.

జానకి వెంక్కుటావుని వదిలెయ్యాలనీ, వదిలేస్తుందనీ, నువ్వు అనుకుని, ఆ అమ్మాయి స్థితికి తగని కార్యక్రమం ఇచ్చావు. ఆమె చెయ్యలేని పోరాటం నిర్ణయించావు. తనని నువ్వు చదువుకో మనడం గానీ, ఉద్దోగం చెయ్యమనడంగానీ, భర్తని వదిలేసినట్లు అందరికి గర్వపడుతూ చెప్పుయ్యమనడం గానీ, ఇదంతా జానక్కి ఏమీ నచ్చలేదు. ఆచరణ యోగ్యంగా కనపడలేదు. దానికి ఆ అమ్మాయి సిద్ధంగా లేదు. నిన్ను నీ జ్ఞానాన్ని నమ్మలేకపోయింది. నిన్ను తన శ్రీయోభిలాపిగా అర్థం చేసుకోలేకపోయింది. ఆమె అభివృద్ధి కోసం నువ్వు ఎంత ఆరాటపడినా, ఎన్ని ప్రయత్నాలు చేసినా, అంతా వ్యధమై పోయింది!

వెంకురువు వ్స్తే కొన్ని పరతుల మీదైనా పట్టుదలగా ఉండవలసిన మనిషి, ఆ మాత్రమైనా నీ వల్ల నేర్చుకోవలసిన మనిషి, అదేం లేకుండా... అతని మీద కొంచెం విముఖటైనా ప్రదర్శించకుండా, ఒక్కమాటైనా అడక్కుండా, చాలా అమాయకంగా వచ్చిన దారిన వెళ్లిపోయింది. వెంకురువు చక్కగా ఏమీ ఇబ్బంది పడకుండా జానకిని తీసుకు పోగలిగాడు! అంటే, జానకి నష్టపోయి, అతని 'శత్రువు' లాభపడ్డాడు! - దీనికి కారణం ఎవరు? - నువ్వే! నీ అజ్ఞానమే!

సమస్యల స్వభావం గ్రహించకుండా, బాధలు పడే వ్యక్తుల స్థాయిని గమనించకుండా, వారి విముక్తి కోసం చాలా తొందర తొందర పరిష్కారాలు కావాలనుకుంటారు. నీలాంటి వాళ్ళ.

నీకు జానకి మీద ఎంతో ప్రేమే! జానకిని రక్షించడానికి నీ ప్రయత్నం! అదంతా నాకు తెలుసు. కానీ, ఆ ప్రయత్నాలు ఎలా ఉండాలో అలా లేకపోతే, మనకి అపకారం జరిగి, శత్రువుకే ఉపకారం జరుగుతుంది.

నీకో విషయం చెప్పాలి. సాధితి అని ఒకమాడుయు ఉండేది. ఆమె, భర్తతో చాలా విసిగిపోయింది. పుట్టింటికి వచ్చేసింది. జీవితంలో మళ్ళీ అక్కడికి వెళ్ళకూడదని నిర్ణయించుకుంది. ఒక సంవత్సరంపాటు పుట్టింట్లో ఉండిపోయింది. ఆ లోగా చిన్న ఉద్యోగం కూడా సంపాదించుకుంది. సాధితికి ఇద్దరన్నలున్నారు. మహా మర్యాదస్తులు. చెల్లెలు, భర్త నుంచీ విడిపోవడం వాళ్ళకిష్టం లేదు. చెల్లెలి మనసు ఎలాగైనా మార్చి, ఆ భార్యాభర్తల సంసారం 'చక్కదిడ్డా' లన్నదే వాళ్ళ తాపుతయం.

'అసలు నీ క్షణం ఏమిటో చెప్పు' అన్నారు.

సాధితి చెప్పింది - ఎన్నా!

"ఓహ్, అవి కష్టాలా?" అన్నారు. చాలా ఆశ్చర్యపడ్డారు. అవన్నీ చాలా చిన్న విషయాల్లాగా కనబడ్డాయి వాళ్ళకి. "నిన్నేం కొడతాడా, తిడతాడా? చీరలు కొంటాడు, నగలు చేయస్తాడు. నీకేం లోటు?" అన్నారు.

తనకేం లోటో సాధితికి తెలుసు గానీ, అన్నలకి అర్థం అయ్యేట్లు చెప్పలేకపోయింది. చెప్పినా వాళ్ళకి అర్థం కాలేదు. "అతనితో ఉండడం నా కిష్టం లేదు" అని తేల్చి చెప్పింది, చివరికి.

సాధితి అన్నలు చాలా నేర్చుగా, "అలా అనకమ్మా! నీకేవన్నా కష్టం కలిగితే మేం ఉఱుకుంటామా? చిన్న చిన్న విషయాలకి జీవితం పాడు చేసుకోకూడదు. ఇంకా ఎంతో జీవితం ఉంది నీకు. నీకెలా కావాలో అలాగ అక్కడే ఉండి దెబులాడి సాధించుకో. అంతేగానీ..." అంటూ చెప్పుకొచ్చారు. కశ్యానీళ్ళు పెట్టుకున్నారు.

సాధితి, పుట్టింట్లో ఆదుకునేవాళ్ళ లేక, ఏమీ చెయ్యలేక, మళ్ళీ అతని దగ్గరికి వెళ్లింది. వెళ్లిన తర్వాత రెండు నెలలకి ఆత్మహత్య చేసుకుంది.

సాధితి పోయిన తర్వాతే అసలు సంగతంతా నాకు తెలిసింది. సాధితి చిన్న అన్న చెప్పాడు నాకు. "ఇలా అనుకోలేదండీ, లేకపోతే పంపేవాళ్ళం కాదు" అంటాడు ఇప్పుడు.

నా అభిప్రాయం ఏమిటంటే - పుట్టింటి నుంచీ మళ్ళీ భర్త దగ్గరకి బయలుదేరినప్పుడే సాధితి ఆత్మహత్య చేసుకునే అభిప్రాయం ఉండి ఉండడు. అలా అయితే రెండు నెలలు ఆగేదికాదు. భర్తతో కొంత సఖ్యంగా ఉండాలనే వెళ్లి ఉంటుంది. కానీ ఉండలేకపోయింది. తన కిష్టంలేని విషయాలతో రాజీ పడలేకపోయింది.

ఆమె ఆత్మహాత్య కూడా, ఆమెకి ఇష్టం లేని పరిస్థితుల మీద తిరుగుబాటే. ఆఖరికి చావు వల్ల అయినా సరే, ఆ పరిస్థితుల్ని వదిలించుకోవాలన్నదే ఆమె పట్టుదల.

నా భాషలో చెప్పాలంటే, విముక్తి పోరాటానికి సిద్ధంగా ఉన్న సాపితిని, ఆమె అన్నలు అర్థం చేసుకోలేక ఆమె చైతన్యాన్ని దిగజారే ప్రయత్నం చేశారు. తెలిసి కాదు. తెలియకే, తెలిసి చేసినా, తెలియక చేసినా, ఒక తప్పు జరిగినప్పుడు దానికి మంచి ఫలితం రాదు. అండగా నిలబడే వాళ్ళలేక, ఆమె తప్పుదారుల వెంట విముక్తి మార్గం చూసుకుంది.

సాపితికి భర్తమీద ఉన్న వ్యతిరేకతని ఆమె అన్నలు తక్కువగా అంచనా వేసి, ఆమె భర్తతో రాజీపడాలని నిర్ణయించారు.

జానక్కి భర్త మీద ఉన్న వ్యతిరేకతని నువ్వు అతి ఎక్కువగా అంచనా వేసి, ఆమె భర్తని వదిలెయ్యాలని నిర్ణయించావు.

ఒక ‘వ్యక్తి’ చైతన్యాన్ని గానీ, ఒక ‘ఉద్యమ’ చైతన్యాన్ని గానీ, తక్కువగా అంచనా వేసినా ప్రమాదమే.

నీ పారపాటేమిటో ఇష్టపేక్కనా తెలిసిందా, ఇంకా లేదా?

ఇక తర్వాత విషయం జానక్కి ఆత్మగౌరవం లేదన్నావు. జానకి కోసం ఎంత చేసినా లాభం లేదన్నావు. సత్యం! చాలా తెలివి తక్కువ మాటలు ఇవి! పేద ప్రజల విషయంలో కూడా చాలా మంది ఇలాగే మాటల్లడుతూ ఉంటారు. ”వాళ్ళకి పాలాలు పంచి ఏం లాభం అండీ? పదిరోజుల్లో చూడండి, అందరూ సుబ్బరంగా తాగేసి అన్ని అమ్మెసుకుంటారు. మళ్ళీ వాళ్ళ ముప్పేతనమూ, వాళ్ళు తయారు. అలాంటి వాళ్ళకి ఏం చేసి మాత్రం ఏం లాభం? వాళ్ళ కసలు మర్యాదగా కష్టపడి బతకాలని ఉంటుందా?” అంటూ ఉంటారు. విన్నావా ఎప్పుడైనా? అలాంటి మాటలకి, నీ మాటలకి, తేడా లేదు.

జానక్కి పొరుషం లేదనీ, ఆత్మగౌరవం లేదనీ చీదరించుకుంటున్నావు. ఈ దోషించి సమాజం, ఒక్క జానకిని కాదు, కోట్లకొద్ది జానకుల్ని వేలకొద్ది సంవత్సరాలనుంచే అంత నిర్మిషులుగా తయారు చేస్తోంది. కోట్ల కొద్ది వెంకటావుల్ని అధికార మదాంధులుగా స్ఫుర్పిస్తోంది. ఈ అసలు కారణం గ్రహించుకుండా నిస్పాయంగా ఉన్న జానకినే తప్పుపడుతున్నావు.

జానకి విషయం ఇంక ఎప్పుడూ పట్టించుకోనన్నావు. ఇది కూడా చాలా బాగుంది సత్యం!

భర్త మీద భ్రమలతో వెళ్లింది. అతను మారిపోతాడనీ, ఇక ఇద్దరం సుఖంగా ఉంటామనీ! కానీ వెంకటావు వంద డిగ్గిల అధికార దర్శం గల మూర్ఖుడు. కాబట్టి జానకి భ్రమలు చెల్లా చెదురై పోవడానికి ఎంతో కాలం పట్టదు. తను ఎంత పారపాటు చేసిందో ఆప్యుడు గ్రహించుకుంటుంది. ఆప్యుడు జానక్కి మళ్ళీ నీ సహాయం కావాలి. అది దొరకక్కపోతే, ఎన్నిబాధలున్న అక్కడే పడి ఉంటుంది. లేకపోతే ఆత్మహాత్య చేసుకుంటుంది. విష్ణవ సిద్ధాంతం గల పాణీ లేకపోతే ప్రజలకు విముక్తి లేనట్లే, జానక్కి సహకరించే వ్యక్తి లేకపోతే ఆమెకి విముక్తి ఉండదు.

నువ్వు జానకిని వదిలెయ్యకుండా ఆమె కష్టసుభాల గురించి తెలుసుకుంటూనే ఉంటావు అనుకో, భర్త మీద పెట్టుకున్న నమ్మకాలన్నీ కొంత కాలానికి ఎలాగూ చెదిరిపోతాయి బట్టి, ఈసారి జానకి నీ మాటలకు పూర్వం కన్నా ఎక్కువ విలువ ఇస్తుంది. నీ మాటల్లో నిజం తన అనుభవాల ద్వారా తెలుసుకుంటూ, నిన్న మరింత ఆప్యుడిగా నమ్ముతూ, చివరికి తను విముక్తి సాధించే స్థాయికి ఎదుగుతుంది.

అనుభవాలు లేకుండా అభివృద్ధి లేదు సత్యం! మానవ సమాజం అనుభవాల ఫలితంగానే విష్ణవ ముఖంగా నడుస్తోంది.

ఒక వ్యక్తి విషయం కూడా అంతే.

"జానకి విషయం ఇంకెప్సుడూ పట్టించుకోననడం ఎంత తెలివి తక్కువ మాటో చూశావా? ఇంతకు ముందే ఒక తప్పు చేశావు. ఆ తప్పులోంచీ సరైన దారికి రావడానికి బదులు, ఇంకో తప్పులోకి పోతున్నావు.

జానకి మీద నీకు నిజంగా ప్రేమ ఉంటే, ఆమె గురించి ఎప్పుడూ పట్టించుకుంటూనే ఉండాలి. ఆమె అడిగే సహాయం చేస్తూనే ఉండాలి.

అంతేకాదు. వెంక్రూపు మంచీ బయటపడటమే జానక్కి పూర్తి విముక్తా? తర్వాత ఆమె భవిష్యత్తేమిటి? మళ్ళీ ఆమెకు తారసపడే వ్యక్తి ఇంకో వెంక్రూపు, పోని కొంచెం మంచి వెంక్రూపు, కాడనే నమ్మకం ఏమిటి? సరే జానకి విషయం అలా ఉంచి!

ఈ మొదటి వెంక్రూపు మాటేమిటి? ఒక జానకి పోతే ఇంకో జానకిని తెచ్చుకుంటాడు, రెండో ఆమె మీద అధికారి అవుతాడు. ఆమె కూడా పోతే, మూడో జానకి మీద! ఎందరు జానకిలు పోతే మాత్రం వెంక్రూపు ఏం నష్టపోతాడు? ఏమీ నష్టపోడు. కాబట్టి, అపలు చెయ్యవలసిందేమిటంటే - సమాజంలో వెంక్రూపులందరికి ఉన్న ప్రత్యేకాధికారాలూ హక్కులూ ఊడగొట్టాలి! అతని కొమ్ములూ కోరలూ పీకెయాలి! ఆ పని చెయ్యకుండా ఎందరు జానకిల్లి అతన్నంచీ తప్పించినా అతనికి నష్టం ఉండదు.

ఒక వెంక్రూపునుంచీ తప్పుకున్నంత మాత్రాన ఏ జానక్కి నిజమైన విముక్తి కాదు.

స్త్రీని పురుషుడి కన్నా హీన స్థితిలో ఉంచే సమాజంలో, నువ్వు ఏ జానకిని పురుషాధికారంనుంచీ తప్పించలేవు - పురుషుడికి ప్రత్యేకాధికారాల్లేని సమాజాన్ని నిర్మిస్తే తప్ప!

విముక్తికి స్వేచ్ఛకీ అడ్డదారులుండవు. ఎంత సుదీర్ఘమైనా, ఎంత కష్టభూయిష్టమైనా, ప్రయాణం సరైన మార్గాన చెయ్యవలసిందే పురుషాధికారం లేని సమాజమే స్త్రీలని సంపూర్ణంగా విముక్తి చెయ్యగలదు గానీ, ఒక్కుక్క స్త్రీకి ఒక్కుక్క 'అన్న' ఉండి, ఒక్కుక్క వెంక్రూపుని దండించీ, సంస్కరించీ, కాదు.

సత్యం! నీ ప్రేమ ఒక్క జానకికేనా? నీ చెల్లెలి కోసమేనా?

ఇంకెందరు జానకిలు, ఎందరు పార్వతులు, ఎందరు సావిత్రిలు, ఎందరు అమాయకులు, ఎందరు నిస్సహాయులు, ఎందరు స్వచ్ఛాప్రియులు, పెనుగులాడుతున్నారో సంకెళ్లలో!

ఈ స్త్రీలందరూ విముక్తి చెందే మార్గం అక్కరలేదా నీకు? అది పట్లదా నీకు?

స్త్రీలందరి విముక్తే 'జానకి విముక్తి' అంత వరకూ ఏ జానక్కి విముక్తి ఉండదు.

... మూర్తి

ఈ ఒక్క భాగమే ఒక చిన్న కథలాగా చదువుకోవచ్చి. ఇందులో ఎంతో సందేశం ఉంది. సత్యం కారెక్టర్కి మూర్తి ఎలా కాంప్లిమెంటరీ కారెక్టరో తెలుస్తోంది. స్త్రీల సమస్యల మీద విశ్లేషణ ఉంది. స్త్రీల సమస్యలకి విముక్తి అంటే భర్త మంచీ విడిపోవటమనే అపోహని తొలగించి సరియైన నిర్వచనం ఇస్తుంది.

మాదిరెడ్డి సులోచన - సమకాలీన దర్శణం

ఆ నూట అరవై రోజులలో తానెంత మానసిక క్షోభపడింది! తనని తాను అదుపులో పెట్టుకోవటానికి ఎంత సాధన చేసింది! పుస్తకాల మీద మనసు నిలుపుదామనుకుంది. ఓడిపోయింది బగవంతుని మీద నమ్మకం లేని తను భగవంతుని మీద మనసు లగ్గుం చేద్దామని ప్రయత్నించి విఫలురాలయింది. పరుగెతే ఈ మనసుకి పట్టుకునేందుకు స్తంభించి నిలిచిపోయిన కాలాన్ని కదిల్చేందుకు తానెంత సాధన చేసింది!

‘మనదేశంలో చాలా మంది స్త్రీలు సగటు ఆడవారు నువ్వేదుర్చున్న సమస్యలనే ఎదుర్కొంటున్నారు. చదువుకున్నంత మాత్రాన స్త్రీలు తమ సమస్యలని పరిష్కరించుకోలేదు. చదువుతో పాటు వివేకమూ, దాని వెనుక హృదయ వైశాల్యమూ ఉండి, ఈ మూడింటిని సమన్వయ పరచుకోగల ఆత్మవిశ్వాసం కూడా అలవరచుకోవాలి. అప్పుడే జీవితానికి పరిష్కారత లభిస్తుంది. నువ్వు చాలా జటిలమైన పరిస్థితులని ఎదుర్కొన్నావు. కానీ వాటిని ఒంటరిగా ఏకాకిగా ఎదుర్కోలేదు. నీ పరిస్థితులని అభ్రం చేసుకుని ఈమె నీకు అండగా నిలిచింది. అటువంటి సదవకాశం అందరికి కలుగదు. నువ్వు ఎటువంటి సానుభూతి పొందావో, ఎటువంటి వాత్సల్యాన్ని పొందగలిగావో వాటిని నీ తోటివారికి, వాటి కోసం అర్థులు జాచేవారికి పంచిపెట్టు. ఒక స్వామీజీ ఇచ్చిన సందేశం ఇది, ఆలోచించు నవలలో! ఈ ఒక్క సందేశం చాలు, నేను మాలతీచందూర్ నవలల గురించి చెప్పాలనుకున్న పాయింట్లన్నీ ఇందులో నిబిడిక్కతమై ఉన్నాయి. అవి - ఆవిడ చాలా మటుకు స్త్రీ పరంగా, స్త్రీ సమస్యల పరంగా రాశారు, ఆ సమస్యలలో ఎవరో ఒకరు సూచన ప్రాయంగా ఒక స్టేజిలో కొంత పరిష్కారం చూపిస్తారు, కానీ చాలా మటుకు ఆ స్త్రీయే ఒంటరిగా, ధైర్యంగా వాటిని ఎదుర్కొంటుంది, స్వామీజీ ఎలా విడమరచి చెప్పారో అలా ఒక సమస్యని అన్ని కోణాలనుంచీ కూలంకపంగా అభ్రమయ్యలా నచ్చచెపుతారు. చివరగా స్త్రీ జాతికి సందేశం ఉంది. ఇప్పుడు ఒకటోకటిగా చుడ్డాం.

మాలతీ చందూర్ కథానాయికలు అన్ని వయసులకి, అన్ని వర్గాలకి చెందినవారు. చిన్న తనంలోనే విధవ, మాంచి యవ్వనంలోనే కాన్సర్కి గురి అయిన యువతి, ప్రేమించి పెళ్ళి చేసుకున్న భర్త చిరు తిరుగుళ్ళని ఎదుర్కొన్న చదువుకున్న స్త్రీ, సంఘు సంస్కర్తగా విమర్శల నెదుర్కొన్న మహిళ, ఇలా రకరకాలుగా ఉంటారు.

ప్రతి దాంట్లో మొదట్లో ఎవరో ఒకరు అండగా నిలబడో, ధైర్యం చెప్పో, సలహా ఇచ్చో, మార్గదర్శకులవుతారు. విధవ అయిన స్త్రీకి ఆమె అన్నయ్య, భర్తనెదుర్కొనే ఆమెకు స్వామీజీ, పెళ్ళి విఫుయంలో తేల్పుకోలేని ఆమెకి సహా ఉద్యోగి, క్యాన్సర్ పేపెంటుకి ఆమెని ప్రేమిచిన అతను, సంఘు సంస్కర్తకి భర్త, ఇలా ఎవరో కావాల్సిన వాళ్ళు చెపుతారు. అది మొదలు మాత్రమే.

రాను రాను వాళ్ళే ఎంతో పట్టుదలతో కృషితో పెంపాందించుకున్న ఆత్మవిశ్వాసంతో ముందుకు సాగిపోతారు. ఎలాంటి వడిదుడుకులు వచ్చినా భయపడిపోరు. ఎదురు నిలిచి ధైర్యంగా వాళ్ళకి వాళ్ళే పరిష్కారించుకుంటారు’. అతను ప్రతిసారీ తనకు సాధ్యం కాని పనులు చెయ్యమంటున్నాడు. తనకి మించినవి చెయ్యమంటున్నాడు. తను భరించగలదా? భరించలేదు ‘ అనుకున్న కూడా అతని కోరిక తీరుస్తుంది లలిత.

కాన్సర్ పేపెంటు అయిన సంధ్య విధికి ఎదురీది పెళ్ళి చేసుకుని, పిల్లలని కనాలన్న పంతంతో కడుపుతో ఉంటుంది. ఆమెకి పిపరీతంగా దురదలు పుడుతుంటాయి. గోక్కోకూడదు అని డాక్టరు చెబుతుంది. అది ఎలా ఎదుర్కొంటుందో చూడండి.

తల్లి కాబోతున్నానన్న ఉత్సాహం. ఆ కొత్త హోదా, సంధ్యని భూమీద నిలవనివ్వటం లేదు. రత్నిళ్ళ అయ్యేసరికి ఒంటి దురదలు నిలువనిచేచి కావు. ఎంత సహాయాలని ప్రయత్నించినా, ఒళ్ళంతా దూలగుంట ఆకు రాసినట్లు చిను చిమలాడిపోతుండేది రాత్రిళ్ళ రెండు చేతులూ రుమాళ్ళతో కట్టుకునేది!

‘దురదగా ఉంటే గోక్కో, ఘరవాలేదు. అంతేగానీ మొండి నిగహం చూపకు’ అన్నాడు అనంత.

‘ఊహూ - గట్టిగా గీరుకుంటే పాపాయికి దెబ్బ తగలదా?’

ఈ సంధ్యే మొదట్లో కాన్సర్ వచ్చిందని కృంగిపోతే ఈ అనంత్ ఎలా విడమరని చెప్పాడో, ఆ వాదనా పటిమ చూడండి.

‘ఇన్ని ఫ్లస్టిపాయింట్స్ ఇచ్చినప్పుడు భగవంతుడిని ఇవన్నీ నాకెందుకిచ్చావ్ అని అడిగావా? ఒక్కసారి ఆలోచించి చూడు. ఇంత అందం ఇచ్చినప్పుడు దానికి నేను తగినదాన్ని అనుకున్నావ్. ఇంత ఎడ్యుకేషన్ ఇచ్చినప్పుడు నేను అర్థరాలిని, తెలివైన దానిని అనుకున్నావు. అందం తెలివి, చదువు, తల్లితండ్రుల ప్రేమ, ఆర్థిక సదుపొయాలు ఇవన్నీ నీకు ఉన్నప్పుడు ఇవి నాకెందుకిచ్చాడు. నాకే ఎందుకు ఇచ్చాడు అని దేముడిని ప్రశ్నించావా? పోస్తి, నీలో నువ్వుయినా ప్రశ్నించుకున్నావా?’

‘ఇవి నాకు ఎవరూ ఎవ్వలేదు. నాకు స్వతపోగా వచ్చినవి నా జన్మతా వచ్చినవి.’

‘అంటే ఇవేపీ భగవంతుడు ఇవ్వినప్పుడు, జబ్బు మటుకు దేముడు ఇచ్చాడని ఎందుకనుకుంటున్నావు? అందచందాలు, తెలివి తేటలు కలిగినప్పుడు అన్ని నాకోసమే అని నా స్వంతం అనుకునే మనం, కష్టం దుఃఖం వచ్చినప్పుడు నాకే ఎందుకు రపాలి? అని బాధపడటం న్యాయమంటావా. ఒక్క సారి ఆలోచించి చూడు.’

భార్యాభర్తల మధ్య ఉండాల్చిన స్వీట్ నథింగ్స్ ఒకరికొకరమన్న భావన కూడా బాగా చోప్పిస్తారు. ‘రాత్రిశ్వ తామిద్దరూ కలిసి భోంచెయ్యటం తమకి అలవాటు. ఆ భోజనాల సమయాన్ని తామిద్దరూ, బెస్ట్ పార్ట్ అఫ్ఫిదిడే అని పిలుచుకునేవారు. ఒక్కోసారి చిన్న చిన్న విషయాలకి కోసం వచ్చినా ఆ కోపంతోనే పక్కపక్కన కూచుని భోంచేశారు.’

ఎన్ని సమస్యలున్నా, ‘స్ట్రీ కుంగిపోకుండా ఎలా ఎదుర్కోవాలో సందేశం ఉంది. ‘నేనూ ఒకప్పుడు నీకు మల్లేనే చచిపోదామనుకున్నాను. జీవితం శూన్యమనుకున్నాను. కానీ ప్రతి జీవితానికి ఒక రియాక్షన్ ఉంటుంది అని స్వామీజీ నాకు నేర్చారు. అదే నేను నీకు చెపుతున్నాను. నీ జీవితం అర్థవంతం చేసుకో.’

‘నిన్ను చూస్తే ఆడపిల్లంటే ఇలా ఉండాలి పరిష్కారులని తనకు అనుకూలంగా ఎలా మలచుకోవాలో నీ దగ్గర నేర్చుకోవాలి’ అని ఆవిడ అన్నట్టే జీవితం పూలపాన్పుకాదు. కష్టాలు వచ్చి తీరతాయి, వాటిని ఇలా ఎదుర్కోవాలి అని మనకి చెప్పకనే చెపుతున్నారు.

ఇంద్రాణింద్రాణింద్రాణింద్రాణింద్రాణి

మనసులోని మనసు

మాలతీ చందూర్

‘బాగా మగ్గిన మామిడి పండులాగా ఉంది ఆమె ముఖం. చెవులకి ధగ ధగ మంటున్న రవ్వల దుద్దులు. ఒక ముక్కుకి రవ్వల బేసరి, రెండో ముక్కుకి ఒంటిరాయి గుత్తి ముక్కుపుడక, రెండు చేతులకి బంగారు గాజులు మధ్య మధ్య పట్టు గాజులతో, ఇంచుమించు మోచేతులదాకా ఉన్నాయి గాజులు. మెళ్ళో ధగ ధగ మెరుస్తున్న అడ్డిగ, తోపురంగు పట్టు చీరె జరీ కలిసిన పసుపురంగు అంచు, తోపు రంగుదే వదులుగా ఉన్న రవిక, తెల్లగా పండిన జాట్లు, చిన్నముడి, ఆ ముడి చుట్టూ జాజిపుప్పుల కత్తెర చెండు... స్వాలంగా చక్కాల కురీ నిండుగా ఉంది.‘ జిల్లాభూమిడి అమ్మ పోలికలు కలిగిన ఆమె పేరు సుందరమై. ఎదుటివారి వ్యక్తిత్వాన్ని ఆమె భరించలేదు. ఆ ఇంట్లో ఆత్మగౌరవం ఉన్నవాళ్లెవరూ ఉండలేరు.

చూడగానే చూపరులని ఆకట్టుకునే విగహం ఆవిడ మనువడు రాజాది.

‘నేను గ్రానీ మాట కాదనను. గ్రానీ ఏం చేసినా మనమంచికోరే చేస్తుంది. నేను గ్రానీని డిస్ట్రిబ్యూజ్ చేసే పనులు ఏమీ చెయ్యను. అది నా ప్రిన్సిపల్, అని ఖచ్చితంగా చెపుతాడు.

‘బోద్ధగా, తెల్లగా ఉన్న అతని కళలో పట్టురల ఉంది. అతను మాట్లడుతుంటే ఆ కళ్ళు, ముఖకవళికలు బిగుసుకుని ప్రిఫ్టుగా ఉండవు. మాటలతో పాటు రకరకాల భావాలు. మనిషిని చూస్తే అందగాడు అనిపించదు. కానీ నవ్వుతున్నప్పుడు, తమాషాగా, ఆక్రమించుటకు కనిపిస్తాడు.’ ఎప్పుడూ హుషారుగా, జోవియల్గా ఉండి, గలగల కబుర్లు చేపై ఇతని పేరు రాజారవు. సుందరమ్మగారికి యం.జి.మ్. అనీ, రాజాకి మమ్మిలింగం అని పేర్లుపెట్టింది ఇతనే. అవును, అవిడకున్న అత్మబలం, విశ్వాసం వీళ్ళకెవళ్ళకూ లేదు. అఖరికి మా తాతగారు కూడా. ఒక్క ఆడది అలా కుర్చీలో కూర్చుని విక్షోరియా మహారాణి లాగా మూడుతరాల మగవాళ్ళని గాడిదల్ని చేసిందంటే ఎడించేసేప్పు గాక మరేమిటి?’ అంటాడు.

మెల్లో గోల్ఫ్యూన్ మేయర్ వారి (యం.జి.యమ్) పేరులోంచే మూడుసార్లు ప్రేక్షకుల మీదికి గాండుమని వచ్చిన సింహంలాగా, అందరినీ ఆడించే సుందరమ్మగారు గీచిన గీటు దాటననే రాజు, అవిడ మాటలు సీరియస్‌గా తీసుకోవటం నేనెప్పుడో మానేసాననే రాజారావు మధ్య నలిగి, జీవితంలో ఎన్నో ఆటుపోట్లను ఎదుర్కొన్న అరుణ జీవితమే ఈ మనుషులోని మనసు.

ఆలిండియా రేడియోలో పనిచేస్తుంటుంది అరుణ. రోజుా రకరకాలుగా మారుతున్న సముద్రాన్ని తనిపి తీరా చూడటం ఆమె హాబీ. ‘మెత్తని తివాచీలా ఉంది దాని మీద నడిచి వెళ్ళిపోవచ్చునట్లుగా ఉంటుంది’ అనుకుంటుంది. మధ్యప్పుం వేళ చూసి. అరుణకి పొడుగాటి జుట్లు, ఎడం చెంప మీడ బ్యాటీస్ప్యాట్ పెట్టినట్లు పుట్టుమచ్చ ఉంటాయి. బాగా పాటలు పాడుతుంది. యమ్.ఎ పాసయింది. ‘మా అరుణ కాఫీ తాగుతుంటే ధారపైకి కనబడుతుంది. అంత పల్గా ఉంటుంది దాని మెడ’ అని వాళ్ళమ్మ సావిత్రి మరిసిపోతూ ఉంటుంది. అలాంటి అరుణని టీ.వీలో చూసి ముచ్చట పడి అవిడ మనుమడు రాజాకి భాయం చేస్తుంది. యం.జి.యమ్.లాంటి సుందరమ్మగారు. ‘నాకు పిల్ల నచ్చింది. నేను అనుకున్న లక్ష్మణాలన్నీ మా అరుణలో ఉన్నాయి. పెద్ద తలకట్టు ఉండాలని, చదువుకున్న ఆడపిల్ల కావాలని మీ తాతగారికి మహా కోరికగా ఉండేది.’

అరుణకి మొదటి కలయికలోనే అవిడ దాఫీకం నచ్చదు. ‘అవిడ మాటతప్ప ఇతరుల ఉద్దేశాలకి చెల్లుబటూ ఉండడా?’ అని కూడా అనుకుంటుంది. అయినా ఆ భయాలని అధిగమించి రాజు అందం, భారు, డబ్బు అరుణని అటుకేసి లాగుతాయి. ఆ కార్లో తామిద్దరు ప్రతి సాయంత్రం ప్రికారుకెళ్ళచ్చు. కార్లో కొత్త ప్రదేశాలు చూడవచ్చు. అతని చేతిలో తన చెయ్య అతని సరసన తను అతని భుజం మీద తన గడ్డం.. కోసుగా ఉన్న తన గడ్డం అతనికి గిలిగింతలు పెడుతుందా? తన పొడుగాటి జడతో ఆడుకునే అతని వేళ్ళ....’

కానీ అతను మొదటిసారి ఒంటరిగా బయటికి వెళ్ళినప్పుడే ‘మాగ్రానీకి నచ్చితే - నాకు నచ్చినట్టే. అందుకే పెళ్ళిచూపులకి వచ్చాను. ఇదివరకు ఒకభీద్దరు అమ్మాయిలు నాకంటికి ఘరవాలేదనిపించింది. కానీ గ్రానీకి నచ్చలేదు. కాస్త నిరుత్సాహపడ్డాను. ఈ సారి నువ్వు అందరికి నచ్చావు.’ అంటాడు.

‘మీ మామ్మగారికి ఇష్టం లేని పని మీరు చెయ్యారా?’

‘ఇంతవరకూ చెయ్యలేదు, గ్రానీని హార్ట్ చెయ్యడం నాకు ఇష్టం ఉండదు.’

‘ఇకముందు?’

‘ముందు కూడాను. నాకు గ్రానీ అంటే చాలా ఇష్టం గ్రానీకి నేనంటే ప్రాణం.’

‘నీ కోసం నేను అన్నీ వదలుకుంటాను’ అనడం లేదు. అతని జీవితంలో గ్రానీ అతి ముఖ్యమైన వ్యక్తి. గ్రానీకి ప్రథం స్థానం - ఆస్థానం తను క్రమక్రమంగా సంపాదించుకోవాలి అనుకుంటుంది. రాజు మీద మోజుతో ఉన్న అరుణకి ఇది పెద్ద ప్రాభువ్యమ్గా అనిపించదు. ‘చదువుకున్నవాడు, అందమైన వాడు, మంచి పాజిషన్లో ఉన్నవాడు భర్తగా లభోస్తు, ఏ ఆడపిల్ల వద్దంటుంది?’ అనుకుంటుంది. అందుకే మధ్యంధ్యలో గ్రానీ, అవిడ... పెత్తనం గురించి భయాలున్న వాటిని దూరంగా నెట్లి వేయడానికి ప్రయత్నిస్తూ

ఉంటుంది. ఆవిడకి నచ్చజేపే రేడియో ఫైఫ్ పస్ వాళ్తో భాస్కర్ చెల్లెలు పెళ్ళికి కోనీసిమకి వెళుతుంది. అక్కడ కోనీసిమ అందాలకూ, పెళ్ళివారి మర్యాదలకూ, పెళ్ళి కార్బూకమాలకూ మురిసిపోతుంది.

అక్కడ పరిచయమవుతాడు రాజారావు. అతను సుందరమైగరు అరుణాని వల్పి, తన మనవడికి చేసుకుంటుందని విని ‘ఆవిడకి నచ్చుతే చాలా? అసలైన వాళ్తో నచ్చక్కలేదా?’ సూటిగా ప్రశ్నించాడు. ‘గ్రానీ ఇష్టమే నా ఇష్టం అని బసవన్తులా తల ఊపక, మావాడు తన ఇష్టాఇష్టాలని పైకి చెపుతున్నాడంటే దార్లోపడ్డట్టే. వాడికి ఆ మాత్రం వ్యక్తిత్వం మీ వల్ల కలిగింది అంటే మిమ్మల్ని కంగాట్టులేట్ చేయాల్సిందే -’ అంటాడు. అక్కడితో ఊరుకోడు. ‘మీకు విద్య ఉంది, అందం ఉంది, వయసు ఉంది, ఆరోగ్యం ఉంది, ఉద్యోగం ఉంది. సగటు ఆడిపిల్లల కంటే మీరు ఎన్నో రెట్లు పైన ఉన్నారు. పెళ్ళి కాదనే భయంతో ముందుకు ఉరక్కండి’ అని ఒక ఉచిత సలహా కూడా పారేస్తాడు.

‘జీవితం, అందులోనూ స్త్రీ జీవితం చాలా సున్నితమయింది. భార్య భారాన్ని మొయ్యిలేని భర్తతో ఆడది సుఖపడదు. తనకు తాను నిటారుగా నిలబడలేని మగవాడు భార్యను కాపాడుకోలేదు. అసమర్థుడైన మగవాడితో బ్రతికే ఒకరిని కంటే భూనీకోరుతో బ్రతకటం నయం అంటూ ఉంటుంది. నాకు తెలిసిన ఒక స్త్రీ’ అంటూ హడలగౌడతాడు.

‘మీకు కూడా చాలా పట్టుదల ఉందని తెలిసింది. ఇటువంటి పట్టుదల గలిగిన అమ్మాయి మామ్మలింగం ఆకర్షణలో ఎలా పడింది? నిజంగా మామై లింగం మీలో కదలిక కలిగించాడా? లేక ఆ ఇల్లూ, కార్బూ వీటికి భమిశా అన్న సంశయం కలిగింది’ అందుకే ఆలోచించుకోమని హాచృరిస్తాడు వేళ్ళ పెళ్ళి నుంచీ వెళ్ళిపోతున్నప్పుడు రాజమండ్లిలో టైను ఎక్కించేముందు.

అరుణాకి విసుగ్గ కోపంగా ఉంది. తనలోని సంశయాలని, నీడలని ఈ వ్యక్తి మరీ పెద్దవి చేస్తున్నాడు. తన హ్యాదయపు లోతుల్ని గుచ్ఛి చాధిస్తున్నాడు అనుకుంటుంది. అతనితో రాజు తరపున పోట్లాడుతుంది. కానీ అతన్నంచీ విడిపోయాక తీరిగ్గ టైనులో కూర్చుని ఆలోచిస్తే రాజుతో తన నిశ్చితార్థం రోజున కలిగిన నిరాశా, నిస్పుహా గుర్తొస్తాయి.

అరుణాకి ఆరోజు ఏదో ప్రత్యేకమైన పని చెయ్యాలని ఉంది. అతని ఒడిలో తలపెట్టుకుని ఈ ఇసుకలో పడుకుంటే! తన వడిలో అతని తల ఆ జాట్టులోకి వేళ్ళ జనిపి ఎన్నో కబుర్లు చెప్పాలని ఉంది. ఎవరూ లేకుండా ఈ సముద్ర తీరంలో ఈ సన్నని వెన్నెలలో తామిద్దరమే కూచోవాలి. అనంత జలరాసికెదురుగా తామిద్దరం ఒకరిని అనుకుని ఒకరు కూచోవాలి.

కానీ గ్రానీ ఎదురుచూస్తుంటుంది వెళ్ళిపోవాలి అంటాడు రాజు. ‘ఇతనికి ఎలా చెపుతే అర్థం అవుతుంది. ఇది అన్న రోజుల వంటిది కాదని! ఇది తమ జీవితాల్లో ముఖ్యమైన రోజు అన్నది అతనికి తెలియదా? అతనికి తనకున్న సెంటిమెంట్లు లేవా? అనుకుంటుంది.

ఎవరూ లేని చోటికి వెళ్ళామంటే, ‘ఈ కార్బోమటుకు ఎవరున్నారు? మనం ఇద్దరమేగా?’ అంటాడు.

కార్బో మూడోవ్యక్తి లేకపోవచ్చు. అతని మనసులో గ్రానీ ఉంది. ఇరవై నాలుగు గంటలూ ఆ గ్రానీ తమతోనే ఉంటుంది. ఆ గ్రానీ తలపు, ఆగానీ భయం లేకుండా అతను పూర్తిగా తనవాడు కావాలి.

‘ఈ ఒక్క రాత్రి పోయిగా తిరుగుదాం. కారు లాక్చచేసి అలా ఇసుకలో పరుగెడదాం?’

‘ఇదేం సినిమా అనుకున్నావా, సిల్లీ, మనం ఇసుకలో పరుగులు పెట్టటమా? ఎవర్నూ చూస్తే నవ్వుతారు.’

‘దేనికి? పరాయివాళ్లం కాదు. ముసలివాళ్లం కాదు. కాబోయే భార్యాభర్తలం!

‘అవుననుకో నువ్వు ఇలాంటి ప్రోగ్రామ్ ఉంది అంటే ‘గ్రానీ’తో చెప్పి మరీ వచ్చేవాడిని.

‘ఏమని ఇసుకలో పరిగెడతామనా?’

అరుణ కోరిక తీరనేలేదు. అసలే దైవీభావంతో డ్యూగుతున్న అరుణకి, నాలుగు రోజుల ఎడబాటు తర్వాత కూడా రాజు అరుణ మీద ప్రేమ కురిపించడు. పెళ్ళి కబుర్లు అడగడు. అరుణ చెప్పామని చూసినా నిరాసక్తిగా ఉంటాడు. ఇతను మనిషి కాదా? ఇతని దేధంలో రక్తం పరుగులు పెట్టటం లేదా? ఒక స్త్రీ అందులోనూ కాబోయే భార్య పక్కన కూచుని ఉన్నప్పుడు, చెయ్యి కూడా స్పృశించని ఈ వృక్షిని నిగహం కలవాడని పొంగిపోవాలా? నోటి మాటల్లోనయినా ‘షమిస్యయూ’ అని ఎందుకు అనడు? అతని రెండు భుజాలు పట్టుకుని కుదిపి నువ్వు రాయివా? మనిషివా? అని అడగాలనిపిస్తుంది’ అనుకుంటుంది అరుణ.

అలాటి మనిషతో పెళ్ళి ఇంకో వారంలో ఉందనగా అరుణ, రాజురావు పెళ్ళిలో ఒకళ్ళమీద ఒకళ్ళ వసంతం చల్లుకుంటున్న ఫోటోలెవరో సుందరమైగారికి పంపించారు. ‘ఒకఫోటోలో రాజురావు ఎడం చేత్తో తన గడ్డం పట్టుకుని కుడిచేత్తో బుక్కాపాముతున్నాడు. తను నమ్మతూ చూస్తున్నది. ఇంకో ఫోటోలో తను చెంబు ఎత్తి వసంతం పోస్తున్నది. అతను రెండు చేతులూ అడ్డపెట్టి వద్దని అర్థిస్తున్నాడు.’ అవి చూసి అగ్గిమీద గుగ్గిలమే అయింది సుందరమైగారు.

‘నా గురించి అడుగుతున్నప్పుడు యమ్. జి.యమ్. ముఖకవళికలు ఎలా మారతాయో చూడటానికైనా రావాలని ఉంది. టిక్కెట్ కొనుకైని మీతోరానా?’ అన్న అతని మాటలు అక్కరాలా నిజమని నిరూపిస్తోందావిడ. ఇంతకీ మీరెవరు, ఆ ఇంట్లో అందరి గురించి ఇంత వివరంగా చెప్పుతున్నారు?’ అని అరుణ ఎన్నిసార్లు గుచ్చి గుచ్చి అడిగినా చెప్పదు. రాజు పేరుతో అతని జాపు కలిసినా అరుణకి బుట్టపునిచేయదు. ఇంతకీ అతనెవరో కాదు ఆవిడకి అక్కరాలా స్వంత మనవడే రాజు తండ్రి మొదటి భార్య కొడుకు. ఈవిడ ఆవిడిని, కొడుకుని వెళ్ళగొట్టేసి కొడుక్కి రెండో పెళ్ళి చేసింది. ఆ భార్యకి పుట్టినవాడు రాజు. ఈవిడ తోక తెగిన త్రాచులా, వీధిలో అలగా వాళ్ళలా అరుస్తుంటే రాజు శిలలా నిలుచుండిపోతాడు.

అంతకు ముందు ఏదో సందర్భంలో అరుణ, ‘మీరు నా తరువున చెప్పకూడదా’ అంటే చెప్పను. ఈ విషయాల్లో కలిపించుకోను. మీరుమీరు చూసుకోండి. గ్రానీకి నువ్వు చెప్పుకో!‘ అంటాడు. అప్పుడు అంతగా సురుక్కుమనదు అరుణకి. కానీ ఇప్పుడు ఇంత క్లిప్ప పరిఫ్ఫితిలో కూడా అలాగే ఉంటే, ‘కాబోయే మొగుడు, నన్ను ఇన్ని మాటలంటూంటే విగహంలాగా కూర్చున్నాడు. ఇలాంటి చవట నాకు మొగుడు కాకపోయినా ఘర్యాలేదు. నేను మీ మనవడిని పెళ్ళి చేసుకోను. నాకీ పెళ్ళివద్దు. మీ సంపదా వద్దు. పదనాన్న పోదాం’ అని లేచి చక్క వచ్చేస్తుంది.

అయినా రాజుకోసం సమాధానం పడదాం, అతనేం సమాధానం చెప్పాడో విందామని అతనితో విడిగా మాట్లాడదామని ఫోను చేసి పిలుస్తుంది. ‘నువ్వు ఫోన్ చెయ్యగానే గ్రానీతో చెప్పాను. తప్పకుండా పెళ్ళి తీసుకురమైంది’ అనేసరికి అరుణకి కారు బోనెట్ కేసి తన తల బద్దలు కొట్టుకోవాలని అనిపిస్తుంది. అతని తల నుగ్గు నుగ్గు అయ్యేదాకా బంపర్ కేసి బాదాలనిపిస్తుంది. అంతే. ఆ సంబంధం తెగతెంపులు చేసుకుంటుంది. అదే ముహూర్తానికి తన చెల్లెల్చిచ్చి రాజుతో పెళ్ళి చేసేస్తారు.

అరుణ అమ్మమైగారితో పోట్లాడుతున్నప్పుడు ‘ఆరాజు రావుగారికి నేనంటే ఇష్టం. నన్ను ప్రేమించానని అన్నారు. మీ మనమడి మీద జాలిపడి, అతని ప్రేమకాదన్నాను. ఇప్పుడు వెంటనే రాసేస్తాను. వచ్చి నన్ను పెళ్ళి చేసుకోమని’ అంటుంది. అలాగే వెంటనే రాసేస్తాంది కూడా, పెళ్ళిచేసుకోమని కాదు, పెళ్ళి చెడగొట్టే స్వభావం ఎంత మాత్రం లేదని అతన్ని తెలిసిన వాళ్ళందరూ ఘుంటాబజాయించి మరీ చెపుతారు.

రాజురావు అరుణని చూసిన మొదటి క్షణంలోనే ఆ అమ్మాయి అంటే ఇష్టపడతాడు. ‘ఈ అమ్మాయి తనకెందుకు తటష్ట పడాలి? తన నెందుకు సూదంటు రాయిలా ఆకర్షించాలి? ఈ ఆకర్షణనుంచే తాను ఎలా తప్పుకోవాలి’ అనుకుంటాడు.

‘మీరు కూడా అంటే నేనో ప్రత్యేకమైన దాన్నా?’ అన్న అరుణ ప్రశ్నకు ‘నాకంటికి మీరు ప్రత్యేకంగా కనిపిస్తున్నారు. మీరు రాజుకి కాబోయే భార్య కాకపోయినట్లయితే నా కంటికి ఎలా కనిపిస్తున్నారో, రోజులు రోజులు వర్షించి చేపు వాడిని’ అంటాడు. అరుణకి చెప్పలేక, తల్లికి గంటలు, గంటలు వర్షించి చెప్పాడు.

‘ఆ అమ్మాయి చాలా బాగుంటుందా?’

‘రూపం కాదు. ఆ అమ్మాయి మాటల్లాడే తీరు, కోపం వచ్చినప్పుడూ ఎదిరించి దెబ్బలాడే తీరు తమాప్సాగా ఉంటుంది. ఆ రాజుగాడిని నేను ఏదో అనేస్తున్నానని అడపులిలా నా మీదకి దూకింది. అరుణ చదువుకుంది. చలాకీగా ఉంటుంది.’

అంతేకాదు వాళ్ళిద్దరి భావాలూ, అలోచనలూ ఒకటే. అరుణకి ఒక శుభలేఖ అంటే చాలా ఇష్టం. పసుపూ ఎరుపూ కలిసిన అంగుల కలయిక మీద సన్నని మంగళసూత్రాలూ, మట్టిలూ ఈ రెండే బొమ్మలు. ఇన్నిటేప్పన్కి కుడిచేతివైపు పైన చందుడూ, నక్కతాలు - ఆ చందుని బింబంలో కనీ కనబడనట్లు చిరునప్పు - చంద బింబం నుంచీ పూలురాలుతున్నాయి ఈ తాళిబొట్టి మీద మాంగల్యం, పసుపూ, కుంకుమ, వెన్నెల, పూలజల్లు ఇవన్నీ వైవాహిక జీవితానికి పరిపూర్వక కలిగించేవి. వీటన్నిటినీ ఆ ఒక్క ఇన్నిటేప్పన్కి పొందుపరిచాడు ఆర్థిష్టు అనుకుంటుంది. కానీ రాజుకి నోరు లేదు, గ్రానీకి టేస్ట్ లేదు. అందుకని చెప్పలేదు. రాజురావుతో ఏదో మాటల్లో మొదలెడితే ఆ వివరాలు అతను పూర్తిచేసి అవును నేను చూశాను చాలా బాగుందిఅంటాడు.

అలాగే అరుణకి సముద్రం అంటే చాలా ఇష్టం. ‘మిట్టమధ్యప్పాం, మూడుగంటల వేళప్పుడు మీరు సముద్రం ఎప్పుడూ చూడలేదు కదూ! నీలపు తివాచీ పరిచినట్లు ఒకసారి పాలసముద్రంలాగా నురుగలు కక్కుతూ ఉంతుంది. ఆ సముద్రపు మూడ్సు చూస్తూ కూచోటం నాకు చాలా సరదా. అది మీకు కూడా చూపించాలని...’

‘ఎండలో, వర్షంలో, వెన్నెలలో, చీకట్లో, అన్నింటల్లో ఒక అందం ఉంది, వాటిని చూడగలిగిన నెచ్చెలి పక్కన ఉన్నప్పుడు! నేఱు వైజాగ్గలో ఉన్నప్పుడు, సముద్రపు ఒడ్డున తెగ తిరుగుతుండోడిని. మా ఫ్రాండ్స్ అంతా నన్న సీగర్ అనిపిలిచేవారు’ అంటాడు.

అంతేకాదు ‘అరుణా, ఆ రోజు రాజమండ్రి పైప్పన్కిలో నిన్న రైలెక్కించాక, నాకు ఎక్కుడికైనా పారిపోవాలనిపించింది. పరుగెడుతున్న ఆ రెళ్లోంచి నిన్న రెక్కపట్లుకుని కిందకి లాగాలనిపించింది. మరో క్షణంలో ఏ రామకృష్ణ మిప్పన్కిలోనన్న చేరిపోదామనిపించింది. ఇన్ని భావాల తెరటాలతో ఇంటికెళ్ళిపడుకున్నాను’ అంటాడు.

కొన్ని సంఘటనల తర్వాత వాళ్ళు పెళ్ళి చేసుకుండామని నిర్మయించుకుని, పెద్దలొప్పుకున్నాక అరుణ అడుగుతుంది, ‘అర్ యూ హ్యాపీ’ అని, ‘మై హోపేన్ యిజ్ హియర్’ అంటూ అరుణ చేతిలో అతను తన వేలితో రాసి చూపిస్తాడు. తన హోపేన్కిలో అలాగని హోపేన్ ఇమిడి ఉందిట అని మురిసిపోతుంది అరుణ. ఇదే ప్రశ్నకి రాజు ‘య్స్’ అన్నాడే కానీ ‘నీ సంగతి ఏమిటి?’ అనలేదు, రాజురావులాగా అనుకుంటుంది.

అమ్మమ్ముగారిలాగా పోచులకి పోదామన్న ఉధైశంతో, బజారుకి వెళ్ళి పట్లుచీరలు కొందామని అరుణ తల్లి అంటే అరుణ తరపున రాజురావు హోమీ ఇచ్చేస్తాడు.

‘నేను రాను అంటే ఏం చేస్తారు?’ అంటుంది.

‘ఆ కాల్చలప్రాణి నా ముఖం మీదకొస్తే నీకి అవమానం. పెళ్ళికి ముందే మొగుడు చేత కాళ్ళు పట్లుకు బ్రతిమాలించుకుంది అని నలుగురూ అనుకుంటారు. నువ్వేన్ని చెప్పినా నా ముఖానికి అంటిన నీ పారాణి కడుక్కోను. టాక్సీ కట్టించుకు వెళ్ళి భాస్కుర్కి, రమోలాకి చూపించివస్తాను. అప్పుడు ఆలిండియా రేడియో అయిపోతుంది నీ పని..’ అంటాడతను నవ్వుతూ.

‘స్వీట్ నథింగ్స్’ అంటే ఇలా ఉంటాయా? ఇతని కబుర్లు ఎంతోసు విన్నా విసుగనిపించవు. ఇంకా వినాలని అనిపిస్తుంది. పెళ్ళయ్యాక ఇద్దరూ హోమీమూన్కి బెంగుళూరు, మైసూర్ వెళతారు. అరుణ ఒకరోజు కాలి వేళ్ళ నుంచీ మెట్టెలు తియ్యబోతుంది. రావు.

‘ఈ వేళ్ళనుంచీ ఈ చుట్టు రావడం లేదు, చుట్టు కింద నీళ్ళు ఇరుక్కుని దురదగా ఉన్నాయి’ అంటే అతను నిశ్శబ్దంగా కోల్పుకీమ్మ తీసుకొచ్చి రెండు వేళ్ళకి పట్టించి చుట్టు తీసేస్తాడు. ఆ రెండు వేళ్ళకూ క్రీం పట్టించి రుద్దుతాడు.

‘అరుణ పడుకుంది. ఈ దృశ్యం చూస్తే ఎవరన్నా ఏమనుకుంటారు? తమది అన్నోన్య దాంపత్యమనుకుంటారు. భర్త చేత కాళ్ళు పట్టించుకుందనుకుంటారు. అతను తన పాదదాసుడనుకుంటారు. తమది అన్నోన్య దాంపత్యమా? అరుణకి తెరలు తెరలుగా నవ్వోస్తున్నది’ ఎందుకంటే వాళ్ళు పెళ్ళి చేసుకుంటారే కనీ వాళ్ళ మధ్య బంధం ఉండకూదంటాడు రాజూరావు ముందే ఆ ఫోటోలు చూసిన ఆవేశంలో రాసిన అరుణ ఉత్తరంలో అతన్ని నిక్కప్పుడూ, సంస్కారపోసుడూ, బ్లాక్‌మేయిలర్ అని కోపంగా ఏకిపారేస్తుంది. దీన్ని ప్రేమ కట్టించుకుని హోల్డో వేళ్ళాడదీసుకోండి అంటుంది కూడా. అరుణ కాల్కమేణా మర్చిపోయినా ఆ ఉత్తరం రాజూరావు ఆత్మగౌరవాన్ని దెబ్బతీస్తుంది. ఆ ఫోటోలు పంపిన అసలు వ్యక్తి బయటపడేదాకా కాకినాడ తీసుకెళ్ళననీ, తను మదాసులోనే ఉండి ఉద్యోగం చేయాలని పురతు కూడా పెడతాడు.

‘మదాసులోనే ఇంకా ఎందుకు ఉంది? ఇక్కడ ఆవిడకి ఏం ఆకర్షణలున్నాయో’ అంటుంది అమ్మమ్మగారు. ‘మీ కాళ్ళు చల్లబడ్డయా? ఆవిడ ఎట్లా అందో చూశారా? నాకు ఈ ఊళ్ళో ఆకర్షణలున్నాయట. అంత మాట అంటుంటే మీకు రోపం రాలేదా? మి వంట్లో చీమూ, నెత్తురూ...’

‘ఆ పొపు ఆవిడ మాటలు సీరియస్‌గా తీసుకోవటం నేనెప్పుడో మానేశాను.

‘అసలు మీ ఇంట్లో మొగార్టలకి చేవలేదు. పెళ్ళాన్ని ఆ మాట అంటుంటే వింటూ ఊరుకున్నారు. మీరు ఆ రాజూకంటే ఏవిధంగా తీసిపోయారు?’ శక్తిలాపడుతోంది అరుణ. ‘మనిద్దరి మధ్య భార్యాభర్తల అనుబంధమే కాదు., మీరనుకునే సోకాల్ స్నేహం కూడా లేదు. ఈనాటితో అదికూడా తెగిపోయింది’ అంటుంది వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూ. కథ మళ్ళీ మొదటికొస్తుంది. అదే అవమానం, అదేమోనం. రాజూ జీవితం నుంచీ ఎలా పారిపోతుందో, రాజూరావు జీవితం నుంచీ ఎలా పారిపోతుందో, రాజూరావు జీవితం నుంచీ కూడా అలాగే పారిపోతుంది. కాకపోతే రాజూలా చేతులు ముడుచుకు కూచోకుండా, తీర్థయాత్రలకి బయలుదేరిన అరుణాని ఢిల్లీలో వలెసి పట్టుకుని వెనక్కి తీసుకువస్తాడు. వాళ్ళ మధ్య మనస్సులు విడితాయి. ఆ ఫోటో రాజూరావు తల్లి, అతను అరుణ కోసం పడే బాధ చూడలేక ఏదో తెలీని ఆవేశంలో పంపానని వివరంగా ఉత్తరం రాస్తుంది.

అరుణ, పెళ్ళంటే ఎలాంటి కలలు కంటుందో అవి అప్పుడు, ఆలశ్యంగా, తీరతాయి. ‘తన జడతో అతను ఆడుకుంటాడు. పాడవాటి తన వెంటుకల్తో అతని చుట్టూ ప్రేమ తెరలు కడుతుంది. ఆ తెరలని చీల్పుకుని లోనికి ఎవరినీరానివ్వదు. అతను తనవాడైనప్పుడు, తన ప్రేమలో బందీ అయినప్పుడుబయట ప్రపంచంతో పనిలేదు అనుకుంటుంది. రాజు గురించి కానీ అలా రాజురవు ఆడుకుంటాడు, మబ్బులు విడిపోయాక అరుణ పాడవాటి వెంటుకలు చిక్కుతీస్తా... మధ్య మధ్య తన మెడకి చుట్టుకుని ఆడుకుంటూ కబుర్లు చెప్పుతున్నాడు. పట్టుదల, కోపం, ప్రేమ, అభిమానం ఈ అన్నిటి కలయికే ఈ అరుణ. తన జీవితాన్ని, పైకి కనబడని బంధాలతో చుట్టి వేస్తున్నది. ఫానుగాలికి పాడుగాటి వెంటుకలు అల్లల్లాడుతున్నశాయి. అతని ఒడిలో ఉన్న ఆ పాడవాటి తలకట్టుని చేతికి చుట్టుకుంటున్నాడు.

పెళ్ళితో ఆడపెల్లకు స్వేచ్ఛపోతుంది అంటారు. తనకి స్వేచ్ఛ కావాలని అనిపించటంలేదు.. తనకి అదృష్టం కొద్దీ రాజూ లభించాడు. అతని కోసం తను ఏదైనా చేస్తుంది.

ఈ ఇద్దరు యువకులూ తనని ప్రేమించిన వారే. తనకంటే మక్కువ పడిన వాళ్ళే ఒక వ్యక్తిని తన తిరస్కరించింది. మరొకతను తనని తిరస్కరించాడు. ఇద్దరి వల్లా తనకి అశాంతి, కన్నిరే తప్ప సుఖం లేదు. ఈ ఇద్దరూ తన ప్రమేయం లేకుండా తన జీవితంలో ప్రవేశించారు. చెరో విధంగా తనని కన్నిటి పాలు చేసారు.

మాలతీ చందూర్ - శ్రీ మనో వికాస వీచికలు

ఆ నూట అర్షాల రోజులలో తానెంత మానసిక క్షోభపడింది! తనని తాను అదుపులో పెట్టుకోవటానికి ఎంత సాధన చేసింది! పుస్తకాల మీద మనసు నిలపుదామనుకుంది. ఓడిపోయింది భగవంతుని మీద నమ్మకం లేని తను భగవంతుని మీద మనసు లగ్గం చేధామని ప్రయత్నించి విఫలరాలయింది. పరుగెతే ఈ మనసుని పట్టుకునేందుకు స్తంభించి నిలిచిపోయిన కాలాన్ని కదిలేందుకు తానెంత సాధన చేసింది!

‘మనదేశంలో చాలా మంది శ్రీలు సగటు ఆడవారు నువ్వెదుర్కొన్న సమస్యలనే ఎదుర్కొంటున్నారు. చదువుకున్నంత మాత్రాన శ్రీలు తమ సమస్యలని పరిష్కరించుకోలేరు. చదువుతో పాటు వివేకమూ, దాని వెనుక హృదయ వైశాల్యమూ ఉండి, ఈ మూడింటిని సమస్యయ పరచుకోగల ఆత్మవిశ్వాసం కూడా అలవరచుకోవాలి. అప్పుడే జీవితానికి పరిష్కారత లభిస్తుంది. నువ్వు చాలా జటిలమైన పరిష్టితులని ఎదుర్కొన్నాను. కానీ వాటిని ఒంటరిగా ఏకాకిగా ఎదుర్కొలేదు. నీ పరిష్టితులని అర్థం చేసుకుని ఈమె నీకు అండగా నిలిచింది. అటువంటి సదవకాశం అందరికి కలుగదు. నువ్వు ఎటువంటి సానుభూతి పొందావో, ఎటువంటి వాత్సల్యాన్ని పొందగలిగావో వాటిని నీ తోటివారికి, వాటి కోసం అర్థులు జాచేవారికి పంచిపట్టు. ‘ఒక స్వామీజీ ఇచ్చిన సందేశం ఇది, ‘ఆలోచించు’ నవలలో! ఈ ఒక్క సందేశం చాలు, నేను మాలతీచందూర్ నవలల గురించి చెప్పాలనుకున్న పాయింట్లన్నీ ఇందులో నిబిడిక్కతమై ఉన్నాయి. అవి - ఆవిడ చాలా మటుకు శ్రీ పరంగా, శ్రీ సమస్యల పరంగా రాశారు, ఆ సమస్యలలో ఎవరో ఒకరు సూచన ప్రాయంగా ఒక స్టేజిలో కొంత పరిష్కారం చూపిస్తారు, కానీ చాలా మటుకు ఆ శ్రీయే ఒంటరిగా, ధైర్యంగా వాటిని ఎదుర్కొంటుంది, స్వామీజీ ఎలా విడమరచి చెప్పారో అలా ఒక సమస్యని అన్ని కోణాలనుంచీ కూలంకషంగా అర్థమయ్యేలా నచ్చెపుతారు. చివరగా శ్రీ జాతికి సందేశం ఉంది. ఇప్పుడు ఒకటోకటిగా చూడ్డం.

మాలతీ చందూర్ కథానాయికలు అన్ని వయసులకి, అన్ని వర్గాలకి చెందినవారు. చిన్న తనంలోనే విధవ, మాంచి యువనంలోనే కాన్సర్కి గురి అయిన యువతి, ప్రేమించి పెళ్ళి చేసుకున్న భర్త చిరు తిరుగుత్తుని ఎదుర్కొన్న చదువుకున్న శ్రీ, సంఘు సంస్కర్తగా విమర్శల నెదుర్కొన్న మహిళ, ఇలా రకరకాలుగా ఉంటారు.

ప్రతి దాంట్లో మొదట్లో ఎవరో ఒకరు అండగా నిలబడో, ధైర్యం చెప్పో, సలహా ఇచ్చో, మార్గదర్శకులవుతారు. విధవ అయిన శ్రీకి ఆమె అన్నయ్య, భర్త నెదుర్కొనే ఆమెకు స్వామీజీ, పెళ్ళి విషయంలో తేలుకోలేని ఆమెకి సహా ఉద్యోగి, క్యాన్సర్ పేపెంటుకి ఆమెని ప్రేమించిన అతను, సంఘు సంస్కర్తకి భర్త, ఇలా ఎవరో కావాల్సిన వాళ్ళు చెపుతారు. అది మొదలు మాత్రమే.

రాను రాను వాళ్ళే ఎంతో పట్టుదలతో కృషితో పెంపాందించుకున్న ఆత్మవిశ్వాసంతో ముందుకు సాగిపోతారు. ఎలాంటి వడిదుడుకులు వచ్చినా భయపడి పారిపోరు. ఎదురు నిలిచి ధైర్యంగా వాళ్ళకి వాళ్ళే పరిష్కరించుకుంటారు. ‘అతను ప్రతిసారీ తనకు సాధ్యం కానీ పనులు చెయ్యమంటున్నాడు. తనకి మించినవి చెయ్యమంటున్నాడు. తను భరించగలదా? భరించలేదు’ అనుకున్న కూడా అతని కోరిక తీరుస్తుంది లలిత.

కాన్సర్ పేపెంటు అయిన సంధ్య విధికి ఎదురీది పెళ్ళి చేసుకుని, పిల్లలని కనాలన్న పంతంతో కడుపుతో ఉంటుంది. ఆమెకి పిపరీతంగా దురదలు పుడుతుంటాయి. గోక్కోకూడదు అని డాక్టరు చెబుతుంది. అది ఎలా ఎదుర్కొంటుందో చూడండి.

తల్లి కాబోతున్నానన్న ఉత్సాహం. ఆ కొత్త హోదా, సంధ్యని భూమీద నిలవనివ్వటం లేదు. రాత్రిశ్ను అయ్యేసరికి ఒంటి దురదలు నిలువనిచ్చేవి కావు. ఎంత సహించాలని ప్రయత్నించినా, ఒళ్ళంతా దూలగుంట ఆకు రాసినట్లు చిములాడిపోతుండేది రాత్రిశ్ను రెండు చేతులూ రుమాళ్తో కట్టుకునేది!

‘దురదగా ఉంటే గోక్కో, ఘరవాలేదు. అంతేగానీ మొండి నిగహం చూపకు’ అన్నాడు అనంత.

‘ఊహా - గట్టిగా గీరుకుంటే పాపాయికి దెబ్బ తగలదా?’

ఈ సంధ్య మొదట్లో కాన్సర్ వచ్చిందని కృంగిపోతే ఈ అనంత ఎలా విడుమరచి చెప్పాడో, ఆ వాదనా పటిమ చూడండి.

‘ఇన్ని ప్లస్టిపాయింట్స్ ఇచ్చినప్పుడు భగవంతుడిని ఇవన్నీ నాకెందుకిచ్చావ్ అని అడిగావా? ఒక్కసారి ఆలోచించి చూడు. ఇంత అందం ఇచ్చినప్పుడు దానికి నేను తగినదాన్ని అనుకున్నావ్. ఇంత ఎడ్డుకేప్పన్ ఇచ్చినప్పుడు నేను అర్పురాలిని, తెలివైన దానిని అనుకున్నావు. అందం తెలివి, చదువు, తల్లితండ్రుల ప్రేమ, ఆర్థిక సదుపాయాలు ఇవన్నీ నీకు ఉన్నప్పుడు ఇవి నాకెందుకిచ్చాడు. నాకే ఎందుకు ఇచ్చాడు అని దేముడిని ప్రశ్నించావా? పోస్తి, నీలో నువ్వుయినా ప్రశ్నించుకున్నావా?’

‘ఇవి నాకు ఎవరూ ఎవ్వలేదు. నాకు స్వతపోగా వచ్చినవి నా జన్మతా వచ్చినవి.’

‘అంటే ఇవేపీ భగవంతుడు ఇవ్వినప్పుడు, జబ్బి మటుకు దేముడు ఇచ్చాడని ఎందుకనుకుంటున్నావు? అందచందాలు, తెలివి తేటలు కలిగినప్పుడు అన్నీ నాకోసమే అని నా స్వంతం అనుకునే మనం, కష్టం దుఃఖం వచ్చినప్పుడు నాకే ఎందుకు రావాలి? అని బాధపడటం న్యాయమంటావా. ఒక్క సారి ఆలోచించి చూడు.’

భార్యాభర్తల మధ్య ఉండాల్సిన స్వీట్ నథింగ్స్ ఒకరికొరమన్న భావన కూడా బాగా చౌప్పస్తారు. ‘రాత్రిశ్ను తామిద్దరూ కలిసి భోంచెయ్యటం తమకి అలవాటు. ఆ భోజనాల సమయాన్ని తామిద్దరూ, బెస్ట్ పార్స్ ఆఫ్సిద్ అని పిలుచుకునేవారు. ఒక్కసారి చిన్న చిన్న విషయాలకి కోపం వచ్చినా ఆ కోపంతోనే పక్కపక్కన కూచుని భోంచేశారు.’

ఎన్ని సమస్యలున్నా, ‘ప్రీ కుంగిపోకుండా ఎలా ఎదుర్కొవాలో సందేశం ఉంది. ‘నేనూ ఒకప్పుడు నీకు మల్లేనే చచ్చిపోదమనుకున్నాను. జీవితం శూన్యమనుకున్నాను. కానీ ప్రతి జీవితానికి ఒక రియాక్షన్ ఉంటుంది అని స్వామీజీ నాకు నేర్చారు. అదే నేను నీకు చెపుతున్నాను. నీ జీవితం అర్థవంతం చేసుకో.’

‘నిన్న చూస్తే ఆడపిల్లంటే ఇలా ఉండాలి పరిస్థితులని తనకు అనుకూలంగా ఎలా మలచుకోవాలో నీ దగ్గర నేర్చుకోవాలి’ అని ఆవిడ అన్నట్టే జీవితం పూలపాన్పుకాదు. కష్టాలు వచ్చి తీరతాయి, వాటిని ఇలా ఎదుర్కొవాలి అని మనకి చెప్పకనే చెపుతున్నారు.

మనసులోని మనసు

- మాలతీ చందూర్

‘బాగా మగ్గిన మామిడి పండులాగా ఉంది ఆమె ముఖం. చెవులకి ధగ ధగ మంటున్న రవ్వల దుర్దులు. ఒక ముక్కుకి రవ్వల బేసరి, రెండో ముక్కుకి ఒంటిరాయి గుత్తి ముక్కుపుడక, రెండు చేతులకి బంగారు గాజులు. మధ్య మధ్య పట్టు గాజలతో, ఇంచుమించు మోచెతులదాకా ఉన్నాయి గాజులు. మెళ్ళే ధగ ధగ మెరుస్తున్న అడ్డిగ, తోపురంగు పట్టు చీరె, జరీ కలిసిన పసుపురంగు అంచు, తోపు రంగుదే

వదులుగా ఉన్న రవిక, తెల్లగా పండిన జట్టు, చిన్నముడి, ఆ ముడి చుట్టూ జాజిపువ్యల కత్తెర చెండు... సూలంగా చ్కాల కురీ నిండుగా ఉంది.' జిల్లాభమూడి అమృ పోలికలు కలిగిన ఆమె పేరు సుందరమై. ఎదుటివారి వ్యక్తిత్వాన్ని ఆమె భరించలేదు. ఆ ఇంట్లో ఆత్మగౌరవం ఉన్నవాళైవరూ ఉండలేరు.

చూడగానే చూపరులని ఆకట్టుకునే విగహం ఆవిడ మనువడు రాజాది.

'నేను గ్రానీ మాట కాదనను. గ్రానీ ఏం చేసినా మన మంచికోరే చేస్తుంది. నేను గ్రానీని డిస్ట్రిబ్జెంట్ చేసే పనులు ఏమీ చెయ్యాను. అది నా ప్రైవెషిప్ట్, అని ఖచితంగా చెప్పుతాడు.

'బొద్దుగా, తెల్లగా ఉన్న అతని కళ్లో పట్టుదల ఉంది. అతను మాట్లడుతుంటే ఆ కళ్లు, ముఖకవళికలు బిగుసుకుని ప్రీఫ్స్గా ఉండవు. మాటలతో పాటు రకరకాల భావాలు. మనిషిని చూస్తే అందగాడు అనిపించదు. కానీ నవ్వుతున్నప్పుడు, తమాషాగా, ఆక్రమీయంగా కనిపిస్తాడు.' ఎప్పుడూ హుషారుగా, జోవియర్లగా ఉండి, గలగల కబుర్లు చెప్పే ఇతని పేరు రాజారావు. సుందరమైగారికి యం.జి.మ్. అనీ, రాజాకి మమ్మలింగం అని పేర్లుపెట్టింది ఇతనే. అపును, ఆవిడకున్న ఆత్మబలం, విశ్వాసం విశ్వకేవళ్లకూ లేదు. ఆఖరికి మా తాతగారికి కూడా. ఒక్క ఆడది అలా కుర్చీలో కూర్చుని విక్షోరియా మహారాణి లాగా మూడుతరాల మగవాళ్లని గాడిదల్ని చేసిందంటే ఎడ్డిరేషన్ గాక మరేమిటి?' అంటాడు.

మెట్ గోల్డ్వైన్ మేయర్ వారి (యం.జి.యమ్) పేరులోంచే మూడుసార్లు ప్రైక్స్కముల మీదికి గాండుమని వచ్చిన సింహంలాగా, అందరినీ ఆడించే సుందరమైగారు గిచిన గిటు దాటననే రాజా, ఆవిడ మాటలు సీరియస్గా తీసుకోవటం నేనెప్పుడో మానేసాననే రాజారావు మధ్య నలిగి, జీవితంలో ఎన్నో ఆటుపోట్లను ఎదుర్కొన్న అరుణ జీవితమే ఈ 'మనసులోని మనసు'.

ఆలిండియా రేడియోలో పనిచేస్తుంటుంది అరుణ. రోజూ రకరకాలుగా మారుతున్న సముద్రాన్ని తనిపి తీరా చూడటం ఆమె హాబీ. 'మెత్తని తివాచీలా ఉంది దాని మీద నడిచి వెళ్లిపోవచ్చునట్లుగా ఉంటుంది' అనుకుంటుంది. మధ్యహ్నం వేళ చూసి. అరుణకి పాడుగాటి జట్టు, ఎడం చెంప మీడ బ్యాటీస్ప్యాట్ పెట్టినట్టు పుట్టుమచ్చ ఉంటాయి. బాగా పాటలు పాడుతుంది. యమ్.ఎ పాసయింది. 'మా అరుణ కాఫీ తాగుతుంటే ధారపైకి కనబడుతుంది. అంత పల్పగా ఉంటుంది దాని మెడ' అని వాళ్లమై సావిత్రి మరిసిపోతూ ఉంటుంది. అలాంటి అరుణని టీ.వీ.లో చూసి ముచ్చట పడి ఆవిడ మనువడు రాజాకి భాయం చేస్తుంది. యం.జి.యమ్.లాంటి సుందరమైగారు. 'నాకు పిల్ల నచ్చింది. నేను అనుకున్న లక్ష్మాలన్నీ మా అరుణలో ఉన్నాయి. పెద్ద తలకట్టు ఉండాలని, చదువుకున్న ఆడపిల్ల కావాలని మీ తాతగారికి మహా కోరికగా ఉండేది.'

అరుణకి మొదటటి కలయికలోనే ఆవిడ దాఫీకం నచ్చదు. 'ఆవిడ మాటతప్ప ఇతరుల ఉద్దేశాలకి చెల్లుబాటూ ఉండదా?' అని కూడా అనుకుంటుంది. అయినా ఆ భయాలని అధిగమించి రాజా అందం, కారు, డబ్బు అరుణని అటుకేసి లాగుతాయి. ఆ కార్లో తామిద్దరు ప్రతి సాయంత్రం ప్రకారుకెళ్ళచు. కార్లో కొత్త ప్రదేశాలు చూడవచ్చ. అతని చేతిలో తన చెయ్య అతని సరసన తను అతని భుజం మీద తన గడ్డం.. కోసుగా ఉన్న తన గడ్డం అతనికి గిలిగింతలు పెడుతుందా? తన పాడుగాటి జడతో అడుకునే అతని వేళ్లు....'

కానీ అతను మొదటటిసారి ఒంటరిగా బయటికి వెళ్లినప్పుడే 'మా గ్రానీకి నచ్చితే - నాకు నచ్చినట్టే. అందుకే పెళ్లిచూపులకి వచ్చాను. ఇదివరకు ఒకళ్లిద్దరు అమ్మాయిలు నాకంటికి ఘరవాలేదనిపించింది. కానీ గ్రానీకి నచ్చలేదు. కాస్త నిరుత్సాహపడ్డాను. ఈ సారి నమ్మ అందరికి నచ్చావు.' అంటాడు.

'మీ మామ్మగారికి ఇష్టం లేని పని మీరు చెయ్యరా?'

'ఇంతవరకూ చెయ్యలేదు, గ్రానీని హర్ష చెయ్యడం నాకు ఇష్టం ఉండదు.'

'ఇకముందు?'

‘ముందు కూడాను. నాకు గ్రానీ అంటే చాలా ఇష్టం గ్రానీకి నేనంటే ప్రాణం.’

‘నీ కోసం నేను అన్నీ వదలుకుంటాను’ అనడం లేదు. అతని జీవితంలో గ్రానీ అతి ముఖ్యమైన వ్యక్తి. గ్రానీకి ప్రథం స్థానం - ఆ స్థానం తను క్రమకుంగా సంపాదించుకోవాలి అనుకుంటుంది. రాజు మీద మోజుతో ఉన్న అరుణాకి ఇది పెద్ద ప్రాభుమ్మగా అనిపించదు. ‘చదువుకున్నవాడు, అందమైన వాడు, మంచి పాజిషన్లో ఉన్నవాడు భర్తగా లభ్యిస్తు, ఏ ఆడపిల్ల వద్దంటుంది?’ అనుకుంటుంది. అందుకే మధ్యమధ్యలో గ్రానీ, ఆవిడ... పెత్తనం గురించి భయాలున్న వాటిని దూరంగా నెట్లి వేయడానికి ప్రయత్నిస్తూ ఉంటుంది. ఆవిడకి నచ్చజెప్పి రేడియో ట్యూషన్ వాళ్ళతో భాస్కర్ చెల్లెలు పెళ్ళికి కోనీసిమకి వెళుతుంది. అక్కడ కోనీసిమ అందాలకూ, పెళ్ళివారి మర్యాదలకూ మురిసిపోతుంది.

అక్కడ పరిచయమవుతాడు రాజురావు. అతను సుందరమ్మగారు అరుణాని వలచి, తన మనవడికి చేసుకుంటుందని విని ‘ఆవిడకి నచ్చుతే చాలా? అసలైన వాళ్ళకి నచ్చక్కడైదా?’ సూటిగా ప్రశ్నించాడు. ‘గ్రానీ ఇష్టమే నా ఇష్టం అని బసవన్నలా తల ఊపక, మావాడు తన ఇష్టాఇష్టాలని పైకి చెపుతున్నాడంటే దార్లోపడ్డట్టే. వాడికి ఆ మాత్రం వ్యక్తిత్వం మీ వల్ల కలిగింది అంటే మిమ్మల్ని కంగాట్టులేట్ చేయాల్సిందే -’ అంటాడు. అక్కడితో ఊరుకోడు. ‘మీకు విద్య ఉంది, అందం ఉంది, వయసు ఉంది, ఆరోగ్యం ఉంది, ఉద్యోగం ఉంది. సగటు ఆడపిల్లల కంటే మీరు ఎన్నో రెట్లు పైన ఉన్నారు. పెళ్ళి తాదనే భయంతో ముందుకు ఉరక్కండి’ అని ఒక ఉచిత సలహా కూడా పారేస్తాడు.

‘జీవితం, అందులోనూ స్త్రీ జీవితం చాలా సున్నితమయింది. భార్య భారాన్ని మొయ్యెలేని భర్తతో ఆడది సుఖపడదు. తనకు తాను నిటారుగా నిలబడలేని మగవాడు భార్యను కాపాడుకోలేదు. అసమర్థుడైన మగవాడితో బ్రతికే ఒకరిని కంటే, భూనీకోరుతో బ్రతకటం నయం అంటూ ఉంటుంది. నాకు తెలిసిన ఒక స్త్రీ’ అంటూ హడలగొడతాడు.

‘మీకు కూడా చాలా పట్టుదల ఉందని తెలిసింది. ఇటువంటి పట్టుదల గలిగిన అమృతయి మామ్మ లింగం ఆకర్షణలో ఎలా పడింది? నిజంగా మామ్మ లింగం మీలో కదలిక కలిగించాడా? లేక ఆ ఇల్లూ, కార్లూ వీటికి భమిశా అన్న సంశయం కలిగింది’ అందుకే ఆలోచించుకోమని పోచ్చరిస్తాడు, వీళ్ళు పెళ్ళి నుంచి వెళ్ళిపోతున్నప్పుడు రాజమండిలో టైమ్ ఎక్కించేముందు.

అరుణాకి విసుగ్గ కోపంగా ఉంది. తనలోని సంశయాలని, నీడలని ఈ వ్యక్తి మరీ పెద్దవి చేస్తున్నాడు. తన హ్యాదయపు లోతుల్ని గుచ్ఛి గుచ్ఛి చాధిస్తున్నాడు అనుకుంటుంది. అతనితో రాజు తరపున పోట్లాడుతుంది. కానీ అతన్నంచీ విడిపోయాక తీరిగ్గా టైమ్ లో కూర్చుని ఆలోచిస్తే రాజుతో తన నిశ్చితార్థం రోజున కలిగిన నిరాశా, నిస్పుహా గుర్తొస్తాయి.

అరుణాకి ఆరోజు ఏదో ప్రత్యేకమైన పని చెయ్యాలని ఉంది. అతని ఒడిలో తలపెట్టుకుని ఈ ఇసుకలో పడుకుంటే! తన వడిలో అతని తల ఆ జాట్లులోకి వేళ్ళ జనిపి ఎన్నో కబుర్లు చెప్పాలని ఉంది. ఎవ్వరూ లేకుండా ఈ సముద్ర తీరంలో ఈ సన్నని వెన్నెలలో తామిద్దరమే కూచోవాలి. అనంత జలరాసి కెదురుగా తామిద్దరం ఒకరిని అనుకుని ఒకరు కూచోవాలి.

కానీ గ్రానీ ఎదురుచూస్తుంటుంది వెళ్ళిపోవాలి అంటాడు రాజు. ‘ఇతనికి ఎలా చెపితే అర్థం అవుతుంది. ఇది అన్ని రోజుల వంటిది కాదని! ఇది తమ జీవితాల్లో ముఖ్యమైన రోజు అన్నది అతనికి తెలియదా? అతనికి తనకున్న సెంటిమెంట్లు లేవా?’ అనుకుంటుంది.

ఎవరూ లేని చోటికి వెళ్లామంటే, ‘ఈ కార్లోమటుకు ఎవరున్నారు? మనం ఇద్దరమేగా?’ అంటాడు.

కార్లో మూడోవ్యక్తి లేకపోవచ్చు. అతని మనసులో గ్రానీ ఉంది. ఇరవై నాలుగు గంటలూ ఆ గ్రానీ తమతోనే ఉంటుంది. ఆ గ్రానీ తలపు, ఆ గ్రానీ భయం లేకుండా అతను పూర్తిగా తనవాడు కావాలి.

‘ఈ ఒక్క రాత్రి హాయిగా తిరుగుదాం. కారు లాక్చెస్ అలా ఇసుకలో పరుగెడదాం?’

‘ఇదేం సినిమా అనుకున్నావా, సిటీ, మనం ఇసుకలో పరుగులు పెట్టటమా? ఎవరన్నా చూస్తే నప్పుతారు.’

‘దేనికి? పరాయివాళ్ళం కాదు. ముసలివాళ్ళం కాదు. కాబోయే భార్యాభర్తలం!’

‘అవననుకో నువ్వు ఇలాంటి ప్రోగ్రామ్ ఉంది అంటే ‘గ్రానీ’తో చెప్పి మరీ వచ్చేవాడిని.’

‘ఏమని ఇసుకలో పరిగెడతామనా?’

అలా అరుణ కోరిక తీరనేలేదు. అసలే దైద్యోభావంతో ఊగుతున్న అరుణకి, నాలుగు రోజుల ఎడబాటు తర్వాత కూడా రాజు అరుణ మీద ప్రేమ కురిపించడు. పెళ్ళి కబుర్లు అడగడు. అరుణ చెప్పామని చూసినా నిరాసక్తిగా ఉంటాడు. ఇతను మనిషి కాదా? ఇతని దేహంలో రక్తం పరుగులు పెట్టటం లేదా? ఒక స్త్రీ అందులోనూ కాబోయే భార్య పక్కన కూచుని ఉన్నప్పుడు, చెయ్యి కూడా స్పృశించని ఈ వృక్షిని నిగపాం కలవాడని పొంగిపోవాలా? నోటి మాటల్లోనయినా ‘ఖమిస్యమూ’ అని ఏందుకు అనడు? అతని రెండు భుజాలు పట్టుకుని కుదిపి నువ్వు రాయివా? మనిషివా? అని అడగాలనిపిస్తుంది’ అనుకుంటుంది అరుణ.

అలాటి మనిషితో పెళ్ళి ఇంకో వారంలో ఉందనగా అరుణ, రాజురావు పెళ్ళిలో ఒకళ్ళమీద ఒకళ్ళ వసంతం చల్లుకుంటున్న ఫోటోలెవరో సుందరమైగారికి పంపించారు. ‘ఒక ఫోటోలో రాజురావు ఎడం చేత్తో తన గడ్డం పట్లుకుని కుడిచేత్తో బుక్కాపాముతున్నాడు. తను నప్పుతూ చూస్తున్నది. ఇంకో ఫోటోలో తను చెంబు ఎత్తి వసంతం పోస్తున్నది. అతను రెండు చేతులూ అడ్డుపెట్టి వద్దని అర్థిస్తున్నాడు.’ అవి చూసి అగ్గిమీద గుగ్గిలమే అయింది సుందరమైగారు.

‘నా గురించి అడుగుతున్నప్పుడు యమ్.జి.యమ్. ముఖకవళికలు ఎలా మారణాయో చూడటానికైనా రావాలని ఉంది. టిక్కెట్ కొనుక్కని మీతోరానా?’ అన్న అతని మాటలు అక్కరాలా నిజమని నిరూపిస్తోందావిడ. ‘ఇంతకీ మీరెవరు, ఆ ఇంట్లో అందరి గురించి ఇంత వివరంగా చెప్పుతున్నారు?’ అని అరుణ ఎన్నిసార్లు గుచ్చి గుచ్చి అడిగినా చెప్పుడు. రాజు పేరుతో అతని పేరు కలిసినా అరుణకి బుట్ట పనిచేయదు. ఇంతకీ అతనెవరో కాదు ఆవిడకి అక్కరాలా స్వంత మనవడే రాజు తండ్రి మొదటి భార్య కొడుకు. ఈవిడ ఆవిడిని, కొడుకుని వెళ్ళగొట్టేసి కొడుక్కి రెండో పెళ్ళి చేసింది. ఆ భార్యకి పుట్టినవాడు రాజు. ఈవిడ తోక తెగిన త్రాచులా, వీధిలో అలగా వాళ్ళలా అరుస్తుంటే రాజు శిలలా నిలుచుండిపోతాడు.

అంతకు ముందు ఏదో సందర్భంలో అరుణ, ‘మీరు నా తరుపున చెప్పకూడదా’ అంటే చెప్పను. ఈ విషయాల్లో కలిపించుకోను. మీరుమీరు చూసుకోండి. గ్రానీకి నువ్వు చెప్పుకో!‘ అంటాడు. అప్పుడు అంతగా సురుక్కుమనదు అరుణకి. కానీ ఇప్పుడు ఇంత క్లిష్ట పరిస్థితిలో కూడా అలగే ఉంటే, ‘కాబోయే మొగుడు, నన్ను ఇన్ని మాటలంటూంటే విగపాంలాగా కూర్చున్నాడు. ఇలాంటి చవట నాకు మొగుడు కాకపోయినా ఘర్యాలేదు. నేను మీ మనవడిని పెళ్ళి చేసుకోను. నాకీ పెళ్ళివద్దు. మీ సంపదా వద్దు. పదనాన్నా పోదాం’ అని లేచి చక్కా వచ్చేస్తుంది.

అయినా రాజు కోసం సమాధానం పడదాం, అతనేం సమాధానం చెప్పాడో విందామని అతనితో విడిగా మాట్లాడదామని ఫోను చేసి పిలుస్తుంది. ‘నువ్వు ఫోన్ చెయ్యాగానే గ్రానీతో చెప్పాను. తప్పకుండా పెళ్ళి తీసుకురమ్మింది’ అనేసరికి అరుణకి కారు బోనెట్ కేసి తన తల బద్దలు కొట్టుకోవాలని అనిపిస్తుంది. అతని తల నుగ్గు నుగ్గు అయ్యేదాకా బంపర్ కేసి బాదాలనిపిస్తుంది. అంతే. ఆ సంబంధం తెగతెంపులు చేసుకుంటుంది. అదే ముహూర్తానికి తన చెల్లెల్లిచ్చి రాజుతో పెళ్ళి చేసేస్తారు.

అరుణ అమ్మమైగారితో పోట్లాడుతున్నప్పుడు ‘ఆ రాజు రావుగారికి నేనంటే ఇష్టం. నన్ను ప్రేమించానని అన్నారు. మీ మనమడి మీద జాలిపడి, అతని ప్రేమకాదన్నాను. ఇప్పుడు వెంటనే రాసేస్తాను. వచ్చి నన్ను పెళ్ళి చేసుకోమని’ అంటుంది. అలగే వెంటనే రాసేస్తుంది కూడా, పెళ్ళిచేసుకోమని కాదు, పెళ్ళి చెడగొట్టినందుకు అతన్ని చాలా అవమానపరుస్తా! రాజురావుకి అరుణంటే ప్రేమ

ఉన్నమాట నిజమే, కానీ పెళ్ళి చెడగొట్టే స్వభావం ఎంత మాత్రం లేదని అతని తెలిసిన వాళ్ళందరూ ఘంటా భజాయించి మరీ చెప్పుతారు.

రాజారావు అరుణి చూసిన మొదటి క్షణంలోనే ఆ అమ్మాయి అంటే ఇష్టపడతాడు. ‘ఈ అమ్మాయి తనకెందుకు తటస్త పడాలి? తన నెందుకు సూదంటు రాయిలా ఆకర్షించాలి? ఈ ఆకర్షణనుంచీ తాను ఎలా తప్పుకోవాలి’ అనుకుంటాడు.

‘మీరు కూడా అంటే నేనో ప్రత్యేకమైన దాన్ని?’ అన్న అరుణ ప్రశ్న ము ‘నాకంటికి మీరు ప్రత్యేకంగా కనిపిస్తున్నారు. మీరు రాజుకి కాబోయే భార్య కాకపోయినట్లయితే నా కంటికి ఎలా కనిపిస్తున్నారో, రోజులు రోజులు వర్షించి చేపే వాడిని’ అంటాడు. అరుణికి చెప్పులేక, తల్లికి గంటలు, గంటలు వర్షించి చెప్పాడు.

‘ఆ అమ్మాయి చాలా బాగుంటుందా?’

‘రూపం కాదు. ఆ అమ్మాయి మాటల్లాడే తీరు, కోపం వచ్చినప్పుడూ ఎదిరించి దెబ్బలాడే తీరు తమాషాగా ఉంటుంది. ఆ రాజుగాడిని నేను ఏదో అనేస్తున్నానని అడపులిలా నా మీదకి దూకింది. అరుణ చదువుకుంది. చలాకీగా ఉంటుంది.’

అంతేకాదు వాళ్ళిద్దరి భావాలూ, ఆలోచనలూ ఒకటే. అరుణికి ఒక శుభలేఖ అంటే చాలా ఇష్టం. పసుపూ ఎరుపూ కలిసిన రంగుల కలయిక మీద సన్నని మంగళసూత్రాలూ, మట్టలూ ఈ రెండే బొమ్మలు. ఇన్విటేషన్ కి కుడిచేతివైపు పైన చందుడూ, నక్కతాలు - ఆ చందుని బింబంలో కనీ కనబడనట్లు చిరునవ్వు - చంద బింబం నుంచీ పూలురాలుతున్నాయి ఈ తాళిబోట్లు మీద మాంగల్యం, పసుపూ, కుంకుమ, వెన్నెల, పూలజల్లు ఇవన్నీ వైవాహిక జీవితానికి పరిపూర్ణత కలిగించేవి. వీటన్నిటినీ ఆ ఒక్క ఇన్విటేషన్ లో పాందుపరిచాడు ఆర్థిష్టు అనుకుంటుంది. కానీ రాజుకి నోరు లేదు, గ్రానీకి టేస్ట్ లేదు. అందుకని చెప్పులేదు. రాజురావుతో ఏదో మాటల్లో మొదలెడితే ఆ వివరాలు అతను పూర్తిచేసి అవును నేను చూశాను చాలా బాగుంది అంటాడు.

అలాగే అరుణికి సముద్రం అంటే చాలా ఇష్టం. ‘మిట్టమధ్యప్పూం, మూడుగంటల వేళప్పుడు మీరు సముద్రం ఎప్పుడూ చూడలేదు కదూ! నీలపు తివాచి పరిచినట్లు ఒకసారి పాలసముద్రంలాగా నురుగలు కక్కుతూ ఉంతుంది. ఆ సముద్రపు మూడ్చు చూస్తూ కూచోటం నాకు చాలా సరదా. అది మీకు కూడా చూపించాలని...’

‘ఎండలో, వర్షంలో, వెన్నెలలో, చీకట్లో, అన్నింటల్లో ఒక అందం ఉంది, వాటిని చూడగలిగిన నెచ్చెలి పక్కన ఉన్నప్పుడు! నేను వైజాగ్రోలో ఉన్నప్పుడు, సముద్రపు ఒడ్డున తెగ తిరుగుతుండేవాడిని. మా ఫ్రాండ్స్ అంతా నన్న సీగర్ అనిపిలిచేవారు’ అంటాడు.

అంతేకాదు ‘అరుణా, ఆ రోజు రాజమండి పైప్పన్ లో నిన్న రైలెక్కించాక, నాకు ఎక్కుడికైనా పారిపోవాలనిపించింది. పరుగెడుతున్న ఆ రైల్లోంచి నిన్న రెక్కపట్టుకుని కిందకి లాగాలనిపించింది. మరో క్షణంలో ఏ రామకృష్ణ మిప్పన్ లోనన్న చేరిపోదామనిపించింది. ఇన్ని భావాల కెరటాలతో ఇంటికెళ్ళిపడుకున్నాను’ అంటాడు.

కొన్ని సంఘటనల తర్వాత వాళ్ళు పెళ్ళి చేసుకుండామని నిర్మయించుకుని, పెద్దలొప్పుకున్నాక అరుణ అడుగుతుంది, ‘ఆర్ యూ హ్యాపీ’ అని, ‘మై హోపెన్ యిజ్ హియర్’ అంటూ అరుణ చేతిలో అతను తన వేలితో రాసి చూపిస్తాడు. తన హోపెన్ లో అలాగని హోపెన్ ఇమిడి ఉందిట అని మురిసిపోతుంది ఆరుణ. ఇదే ప్రశ్నకి రాజు ‘యెస్’ అన్నాడే కానీ ‘నీ సంగతి ఏమిటి?’ అనలేదు, రాజురావులాగా అనుకుంటుంది.

అమ్మమ్మగారిలాగా పోచులకి పోదామన్న ఉధైశంతో, బజారుకి పెళ్ళి పట్టుచీరలు కొండామని అరుణ తల్లి అంటే అరుణ తరపున రాజురావు హోమీ ఇచ్చేస్తాడు.

‘నేను రాను అంటే ఏం చేస్తారు?’ అంటుంది.

‘ఆ కాళ్ళపారాణి నా ముఖం మీదకోస్తే నీకే అవమానం. పెళ్ళికి ముందే మొగుడు చేత కాళ్ళు పట్టుకు బెతిమాలించుకుంది అని నలుగురూ అనుకుంటారు. నువ్వేస్తి చెప్పినా నా ముఖానికి అంటిన నీ పారాణి కడుకోను. టాకీ కట్టించుకు వెళ్ళి భాస్కర్కి, రమోలాకి చూపించివస్తాను. అప్పుడు ఆలిండియా రేడియో అయిపోతుంది నీ పని..’ అంటాడతను నవ్వుతూ.

‘స్విట్ నథింగ్స్’ అంటే ఇలా ఉంటాయా? ఇతని కబుర్లు ఎంతేస్పు విన్నా విసుగసిపించవు. ఇంకా వినాలని అసిపిస్తుంది. పెళ్ళయ్యాక ఇద్దరూ హసిమూన్కి బెంగుళూరు, మైసూర్ వెళతారు. అరుణ ఒకరోజు కాలి వేళ్ళ నుంచీ మెట్టలు తియ్యబోతుంది. రావు. ‘ఈ వేళ్ళనుంచీ ఈ చుట్టు రావడం లేదు, చుట్టు కింద నీళ్ళ ఇరుక్కుని దురదగా ఉన్నాయి’ అంటే అతను నిశ్శబ్దంగా కోల్పుక్కించు తీసుకోచ్చి రెండు వేళ్ళకి పట్టించి చుట్టు తీసేస్తాడు. ఆ రెండు వేళ్ళకూ క్రీం పట్టించి రుద్దుతాడు.

‘అరుణ పడుకుంది. ఈ దృశ్యం చూస్తే ఎవరన్నా ఏమనుకుంటారు? తమది అన్యోన్య దాంపత్యమనుకుంటారు. భర్త చేత కాళ్ళు పట్టించుకుందనుకుంటారు. అతను తన పాద దాసుడనుకుంటారు. తమది అన్యోన్య దాంపత్యమా? అరుణకి తెరలు తెరలుగా నవ్వేస్తున్నది’ ఎందుకంటే వాళ్ళ పెళ్ళి చేసుకుంటారే కానీ వాళ్ళ మధ్య బంధం ఉండకూదంటాడు రాజారావు ముందే ఆ ఫోటోలు చూసిన ఆవేశంలో రాసిన అరుణ ఉత్తరంలో అతన్ని నిక్కప్పుడూ, సంస్కారపోనుడూ, బ్లాక్ మెయిలర్ అని కోపంగా ఏకిపారేస్తుంది. దీన్ని ప్రీమ్ కట్టించుకుని హాల్డో వేళ్ళాడదీసుకోండి అంటుంది కూడా. అరుణ కాల్కమేళా మర్చిపోయినా ఆ ఉత్తరం రాజారావు ఆత్మగౌరవాన్ని దెబ్బతిస్తుంది. ఆ ఫోటోలు పంపిన అసలు వ్యక్తి బయటపడేదాకా కాకినాడ తీసుకెళ్ళననీ, తను మదాసులోనే ఉండి ఉద్యోగం చేయాలని పురతు కూడా పెడతాడు.

‘మదాసులోనే ఇంకా ఎందుకు ఉంది? ఇక్కడ ఆవిడకి ఏం ఆక్రూణలున్నాయో’ అంటుంది అమృమృగారు. ‘మీ కాళ్ళు చల్లబడ్డాయా? ఆవిడ ఎట్లా అందో చూశారా? నాకు ఈ ఊళ్ళో ఆక్రూణలున్నాయట. అంత మాట అంటుంటే మీకు రోపం రాలేదా? మి వంట్లో చీమూ, నెత్తురూ...’

‘ఆ షాపు ఆవిడ మాటలు సీరియస్‌గా తీసుకోవటం నేనెప్పుడో మానేశాను. ’

‘అసలు మీ ఇంట్లో మొగాళ్ళకి చేవలేదు. పెళ్ళాన్ని ఆ మాట అంటుంటే వింటూ ఊరుకున్నారు. మీరు ఆ రాజాకంటే ఏవిధంగా తీసిపోయారు?’ శక్తిలా పడుతోంది అరుణ. ‘మనిద్దరి మధ్య భార్యాభర్తల అనుబంధమే కాదు, మీరనుకునే సోకాల్క్ స్నేహం కూడా లేదు. ఈనాటితో అదికూడా తెగిపోయింది’ అంటుంది వెక్కి వెక్కి ఏడుస్తూ. కథ మళ్ళీ మొదటికొస్తుంది. అదే అవమానం, అదేమోనం. రాజా జీవితం నుంచీ ఎలా పారిపోతుందో, రాజారావు జీవితం నుంచీ కూడా అలాగే పారిపోతుంది. కాకపోతే రాజాలా చేతులు ముడుచుకు కూచోకుండా, తీర్థయాత్రలకి బయలుదేరిన అరుణని ఢిల్లీలో వలేసి పట్టుకుని వెనక్కి తీసుకువస్తాడు. వాళ్ళ మధ్య మనస్వర్దలు విడితాయి. ఆ ఫోటో రాజారావు తల్లి, అతను అరుణ కోసం పడే బాధ చూడలేక ఏదో తెలీని ఆవేశంలో పంపానని వివరంగా ఉత్తరం రాస్తుంది.

అరుణ, పెళ్ళంటే ఎలాంటి కలలు కంటుందో అవి అప్పుడు, ఆలశ్యంగా, తీరతాయి. ‘తన జిడతో అతను ఆడుకుంటాడు. పాడవాటి తన వెంటుకలతో అతని చుట్టు ప్రేమ తెరలు కడుతుంది. ఆ తెరలని చీల్చుకుని లోనికి ఎవరినీ రానివ్వదు. అతను తనవాడైనప్పుడు, తన ప్రేమలో బందీ అయినప్పుడు బయట ప్రపంచంతో పనిలేదు అనుకుంటుంది రాజా గురించి. కానీ అలా రాజారావు ఆడుకుంటాడు, మబ్బులు విడిపోయాక అరుణ పాడవాటి వెంటుకలు చిక్కుతీస్తా... మధ్య మధ్య తన మెడకి చుట్టుకుని ఆడుకుంటూ కబుర్లు చెప్పుతున్నాడు. పట్టుదల, కోపం, ప్రేమ, అభిమానం ఈ అన్నిటి కలయికే ఈ అరుణ. తన జీవితాన్ని, పైకి కనబడని బంధాలతో చుట్టి వేస్తున్నది. ఫానుగాలికి పాడుగాటి వెంటుకలు అల్లల్లాడుతున్నాయి. అతని ఒడిలో ఉన్న ఆ పాడవాటి తలకట్టుని చేతికి చుట్టుకుంటున్నాడు.’

పెళ్ళితో ఆడపెల్లకు స్వేచ్ఛపోతుంది అంటారు. తనకి స్వేచ్ఛ కావాలని అనిపించటంలేదు. తనకి అద్భుతం కొద్దీ రాజు లభించాడు. అతని కోసం తను ఏదైనా చేస్తుంది.

ఈ ఇద్దరు యువకులూ తనని ప్రేమించిన వారే తనకంటే మక్కువ పడిన వాళ్ళే ఒక వ్యక్తిని తను తిరస్కరించింది. మరొకతను తనని తిరస్కరించాడు. ఇద్దరి వల్లా తనకి ఆశాంతి, కన్నిరే తప్ప సుఖం లేదు. ఈ ఇద్దరూ తన ప్రమేయం లేకుండా తన జీవితంలో ప్రపోశించారు. చెరో విధంగా తనని కన్నిటి పొలు చేసారు.

అవసరాల రామకృష్ణరావు - హస్య బ్రహ్మ

అవసరాల రామకృష్ణరావుగారి హస్య ప్రియత్వం, చమత్కార శైలి జీవితంలో మిన్ను విరిగి మీద పడ్డా ఆ మిన్ను మీదే కథ రాయగల నేర్చరి తనం ఆయనకిచ్చాయి. కొంచెం హస్యరసం, కొంచెం విమర్శల తూటాలు, మరికొంచెం వ్యంగ్య బాణాలు, తరచి చూస్తే అంతర్లీనంగా కొంత కన్నిటి తెరల మేలుకలయికే ఆయన రచనలు. ఎవరీ వదలలేదు. దేనినీ వదలలేదు. మనిషిలో కరుడుగట్టుకు పోయిన స్వార్థాన్ని, డబ్బుకోసం ఏ గడ్డయినా కరవటానికి వెనకాడని దురాశని, కొండకచో కామంతో కశ్చ మూసుకుపోయిన ఎక్స్ప్రైస్ మారిటల్ రిలేషన్స్‌నీ, ఒక్క ముక్కలో చెప్పాలంటే కామ, క్రోధ, లోభ, మోహ, మర, మాత్స్రర్యాలన్నింటినీ వర్ణించారు. వాటిని ఎలా జయించచో జీవితంలో అనుభవజ్ఞల సలహాలు మేళవించారు. అలాగని ఎక్కడా డైడాక్షీక్ ఎలిమెంట్ లేదు.

ఆయన గని పనితనం ముందుగా ఆయన పెట్టే పేర్లలోనే కనిపిస్తుంది. ఒక కథ సంపుటికి పేకముక్కలు అనీ, ఇంకోదానికి అఫ్పంజరం అనీ పేరు పెట్టారు. వాటిల్లో కథల పేర్లు కూడా తమాషాగా ఉంటాయి. ఉదాహరణకి జైకి బహువచనం జైలు! దెయ్యం చల్లగా ఉండాలిగాని, తమ మగసిరి తగలేనిరి! కంటకాభరణం, ఏదో జరిగే ఉంటుంది, డన్లబ్ మతలబ్, ఈ కథ మీగురించే, రూపాందిన పథకం, డబ్బు సంపాదనార్థాయి.. ఇలా ఎన్నో.

అంగ్గభాషంటే ఆమడ దూరం పరిగెత్తే ఆంధులకు ‘అంగేజీ మేడీజీ’ రాసారు. అది నేర్చుకోటానికి ఎన్నో చిట్టాలు, బండగుర్తులు, పిట్టకథలు చేర్చారు. ఒక విద్యార్థి, ‘అబ్బాబ్బా, ఈ బెలూన్ స్పెలింగ్ గుర్తుండటం లేదు మాష్టరూ’ అంటాడు.

దానికి జవాబుగా ఇంకో గడుగ్గాయి, ‘ఏముందీ ఏ బెలూనైనా బాల్ ఆకారంలో ఉంటుంది గనుక బాల్తో మొదలవుతుంది.’ అంటుంది. ‘అది సరే తర్వాత ఒక సున్నానా, రెండు సున్నాలా?’ ‘రెండు, మా అమ్మ ఎప్పుడూ ఏం కొన్న రెండు కొంటుంది, నాకొకటీ, నా తమ్ముడికొకటీ. అది గుర్తుంచుకుంటే ఇది గుర్తుండి పోతుంది అంతే!’ ఇలాంటివి చాలా ఉన్నాయి.

అలాగే జీవితంలో అందరూ పెద్ద సమస్యలుగా ఫీలయ్యేవన్నీ బెలూన్‌లాగా తేల్చేస్తారాయన. ప్రతి ఇంట్లో జరిగే ఈ చిన్ని భాగోతానికి ఎంత సుందరమైన భాష్యం చెప్పారో చూడండి.

‘రూపాయి ఇచ్చి ఒక కవరు కొనుక్కని రమ్మని పంపిస్తే మిగిలిన ఎనభై అయిదు నయాపైసులూ పెట్టి క్వాలిటీ ఐస్‌కీమటు కొనుక్కని తినేశాడు. వెధవ, డబ్బు విలువ వీడికి ఎప్పుడు తెలుసుకొస్తుంది’ తండ్రి బాధ.

‘నాలుగు రకాల బూట్లు ఉండగా మనం నలబై అయిదు తగలేసి ఎంబాసిడార్ బూటు కొనుక్కన్నాం. ఆ డబ్బుతో ఒక బీద కుటుంబం నెల్లాళ్ళు జీవించగలిగి ఉండును.’ భార్య సమర్థింపు.

‘కిందటి నెలలో ఎనభై పెట్టి నువ్వు కొనుక్కన్న టెరిలిన్ చేరే అత్యవసరమా, నిత్యోపకరమా, అవునా? మనం ఎంత క్లప్పంగా ఖరుపెట్టాలి అన్న ఇంగితం ఇంటి దానికి లేనప్పుడు చెమటోడ్చి సంపాదించే మగవాడికి చిన్న చిన్న సరదాలు తీర్చుకోటానికి అధికారం లేదా?’ భర్త దెప్పి పొడుపు.

ఈ ఇంటింటి భాగోతానికి వాళ్ళ స్నేహితుడైన రాజారాం తీర్పు బహు పసందుగా ఉంటుంది. ముందుగా కొంత భోగట్టా సేకరిస్తాడు. తద్వారా వాళ్ళకి బ్యాంక్ బ్యాలెన్ అయిదు రూపాయలన్నా ఉంటుందని, ఇరుగు పారుగులతో చేబదుళ్ళు గానీ, అప్పులుగానీ లేవని తెలుసుకుంటాడు. దరిమిలా, ‘అయితే ఇంకేం మీ ముగ్గురికి నా హృదయ పూర్వక అభినందనలు ఎవరిక్కావలసింది వాళ్ళు కొనుక్కన్నారు. వివాదమూ లేదు, విచారణా అక్కర్చేదు! ఎందుకంటే ఒకరి దగ్గర చెయ్యి చాచనంతకాలం మీరేం ఖర్చు పెట్టుకుంటే అడిగేదెవరు? ఒకరి కొకరు లేరా అంటారేమా, మీమీ విషయాల్లో మీకూ మీకూ కాక శ్రద్ధ చూపేది మరెవరు? అసంతృప్తితో, అసూయతో ఇద్దరూ కలిసి లోకాన్ని దుమ్మెత్తి పోసే కన్న ఒకరినొకరు వేతెత్తి చూపించుకోడం అవసరమూ, శుభప్రదమూ కాదా?’

అలాగని అందరి సలహాలు వింటూ పోతే, మనం మట్టికొట్టుకుపోతాం. వినదగు నెవ్వరు చెప్పిన అన్నారు గానీ ఆ చెప్పిన వాళ్ళెలాంటి వారో, వారు మన సమస్యని అర్థం చేసుకునే లెవెల్లో ఉన్నారో లేదో ఆకశింపు చేసుకోవాలి. జీవితం పండిన వారి సలహాలు, అనుభవైక వేదం, ఆచరణ యోగ్యం. ఇది ఒక కథలో ఒక శాంతి మాప్పారు సలహా!

‘సుగుణ కానీ, మీ ఘ్రంఢ ప్రకాశం గానీ, మరెవైనా గానీ ఈ లోకంలో మనుషులు. లోకానికేం కోడై కూస్తుంది. కాకై పాడుస్తుంది. నాలుగు వేళ్ళూ నోట్లోకి వెళ్ళిన ప్రతి ఒక్కరూ మానవ సహజమైన అసూయతో అనేక హితబోధలు చెయ్యుచ్చు. పిల్లా పీచూ లేరు కదా, చచ్చినంత ఆస్తి వచ్చి పడింది కదా, మీ సుగుణక్క మీ అమ్మని తెచ్చి ఎందుకు దగ్గర పెట్టుకోదు? ముసలి తండ్రి చేత వీధి కొత్తాయి గురించి సలహా ఇవ్వటమే! నువ్వింతటి తెలివైన వాడినని తెలిసే మీ నాన్న ఇలాంటి ఏర్పాటు చేశాడూ. ఫాల్స్‌ప్రైస్టేజ్స్‌ని పారద్రోలి కాస్త ప్రాక్టికల్గా ఆలోచించు’ అంటారు రాముఖ్మితో.

రాముఖ్మి లాంటి అమూయకులని స్ఫ్టైంచిన చేత్తోనే వెంకటుమణాలాంటి గడుగ్గాయిలనీ స్ఫ్టైంచారు. తండ్రి వెండికంచం కొట్టేసి, ‘బౌరా అనిపించుకోకపోయినా! అరెర అనిపించుకోకుండా విధినిర్వహణ చేసినవాళ్ళి’ అని చంకలు గుద్దుకున్న బాబాయి సుందరేశంగారిని బురిడీలు కొట్టించేస్తుంది.

‘అవునుగాని ఒసే రవణీ, మీ నాన్న వెండి కంచం మీ తమ్ముడిదేనని, అలా మీ నాన్న నాతో స్ఫ్టైంగా చెప్పాడనీ, ఇది వరకే నీకు చెప్పానుగడా అని నాలుగూ కడుగుతాం’ అని వచ్చినాయనకి చక్కగా పీటేసి, అరిటాకులో కమ్మటి భోజనం వడ్డించి, కొసరి కొసరి తినిపించి, ఆయనకిష్టమైన ఎళ్ళ అరటి పండు పెట్టి, లేత తమలపాకులతో చిలుకలు ఒక్కొక్కటీ అందిస్తా ఒక్కొక్క మాటా తిరుగులేని బాణాంగా వదులుతుంది. ‘చూడోసే రమణీ, ఇలా దగ్గిరగా రా అమ్మా. నీ తల తడమనీ నీలాంటి దాన్ని గుమ్మలోకి రానివ్వని దుర్గార్ధపు వెధవని కొడుకని ఎలా చెప్పాను. ఓసారి నాకు తెలివి ఉంటోంది. మరోసారి స్వపు తప్పుతోంది. ఓ అయ్య చేతిలో పెట్టానేగానీ, పసుపు కుంకంగా నీకేమీ ఇవ్వలేకపోయాననే చింత నన్న కాలేస్తోంది. నా వెండి కంచం నువ్వు వెంటనే తీసుకు మీ ఇంటికి పో. ఇది నా

వస్తువు), నా ఇష్టం ఒంటి మీద తెలివి లేని పరిస్థితిలో ఏ పెద్ద అమ్మిపి ముందైనా ఇది నా కొడుక్కి దక్కాలని మాట తుళ్ళుతానో ఏమిటో, అలాంటిది ఏమైనా నీ చెవిన పడినా లెక్కపెట్టుకు రవణీ. నా కంచంలో తింటానని మాట ఇవ్వవే తల్లి' అని నాన్న నాకు ఆఖరి రోజుల్లో చెప్పారంటుంది.

చిన్నపిల్లలకి కేటూ, దూస్థికేటూ రాసి వాళ్ళ ఎత్తులూ, పై ఎత్తులూ ఎలా సరదాగా రాసారో, నిజ జీవితంలో ఇలాంటి కేటూ, దూస్థికేటులూ వాళ్ళ ఎత్తులూ ఎన్నెన్ని ఉంటాయో చూపించారు ఎన్ని చోట్లో. ఉదాహరణకి ఆస్తి అంతా తనని చూసుకున్న అస్పెంట్కి, తన ఫ్రైండ్ రుక్కిణమ్మకి తల్లి అండాళ్ళమ్మగారు రాసేస్తే కూతురు విమల స్లేటు ఫిరాయించేసి, ఆవిడిని ప్స్ చేసేసి ఆస్తి తిరగరాయించుకుంటుంది. ఎప్పుడో కెమికల్ లేబరేటరీలో పనిచేస్తున్నప్పుడు నేర్చుకున్న కెమికల్ మేజిక్టో విమల, ఎత్తుని చిత్తు చేసి విలునామాని తెల్లకాగితంలూ చేస్తుంది అండాళ్ళమ్మగారి అస్పెంటు.

ఇలాంటి చెడుని వేలెత్తి చూపటానికి ఏమాత్రం జంకరు. అరుంధతి, ఆరుగురు పిల్లలూ వాళ్ళ మొహాలలో దైన్యం కంటే ఆత్మతే ఎక్కువగా కనిపించింది. కొంపతీసి గౌరీపతి బతికెయ్యుడు గదా! అని కాదు కదా అనిపించింది. ఆయన లేకపోతే వాళ్ళలా బతుకుతారు అనేది చిక్కుప్రశ్న కనీసం నాలుగువీధులు అడుక్కు తినే స్వతంత్రమైనా వాళ్ళకి మిగులుతుంది కదా అనేది అతి కఠినమైన వాస్తవం!

ఎంత కఠినమైన వాస్తవాలనైనా అలవోకగా హస్యంలో ముంచి తేలుస్తారు.

'పిల్లని చూసుకో, నచ్చితే వాళ్ళు ఎన్నాళ్ళయినా అట్టే పెడతారు అని గౌరీపతి తల్లి, తండ్రి అతనికి ఇరవై రెండు ఏళ్ళ వెళ్ళనిచ్చారు కాదు. చూసిన పిల్లని చేసుకోకుండా ఎలా ఊరుకోడమో గౌరీపతికి బోధపచ్చేదు. ముందు పెళ్ళమనీ, కావలిస్తే నీ చదువయ్యాక కార్యం చేసుకోవచ్చు అన్నారు ఆ పెద్దలే. పెళ్ళయ్యాక పిల్లని దూరంగా ఉంచటమెలాగో గౌరీపతికి అర్థం కాలేదు. అమ్మాయి కాపురానికి వచ్చాక, తాము పుట్టుకుండా ఎలా ఉండడమో పిల్లలకి తెలిసి రాలేదట!'

ఇలా చెఱుకులు చిసురుతున్నారనే విమర్శకులు ఇటీవలి ఆయా కథలలో మృదుత్వం తగ్గి కటుత్వం పెరిగిందంటున్నారట. "బుద్ధి చెప్పువాడు గుద్దితేనేమయా" అనే వేమన సూక్తి నాకు శిరోధార్యా! 'బుద్ధి చెప్ప అచ్చు గుద్ది తేనేమయా' అనే సూతంలోని నిండుతనం నిజాయితీ కనిపిస్తున్నాయి నాకు' అని రాసుకున్నారు ఆయన ముందుమాటలో.

ఆయన చెఱుకులు ఆయన మీదే విసురుకోటుం ఆయన ప్రత్యేకత. పేకముక్కలుకి రచయిత జోకరు అని రాసుకున్నారు. ఇంకో పుస్తకంలో సాంత సమాగుడు అని తన ఉద్యోగుల ఉతుకుడు ఒకానోకప్పుడు, తదనంతరపు దంపుడు, మరిప్పుడు, ఇల్లప్పుడు పేర్లతో రాసుకున్నారు. 'ప్రాయం డబ్బె దగ్గరపడి కాలం దొబ్బెయ్ అంటున్న వల్లమాలిన వృధాప్యం అయినా మనసుకి పాగరూ, విగరూ తగ్గనంత కాలం గణానికి జిగీ, కలానికి బిగీ ఎందుకు తగ్గాలిగనక! అని ఆయనే అనుకున్నారు.

సహజీవన సౌభాగ్యం - అవసరాల రామకృష్ణరావు

'ఒకసారి ఒక కవరు వచ్చింది. అందులో ఉన్నది చిన్న పెయింటింగ్ చిత్తం. కొండ మీదకి ఒక భార్యాభర్తా నడుస్తు ఉంటారు. భార్య కడుపుతో ఉంతుంది. భర్త చేతిలో పసిపిల్లవాడు ఉంటాడు. ఆ చిత్తంలోని సింబాలిజం ఏమిటి?'

'భర్త చేతిలో భార్యకని ఇచ్చిన పిల్లవాడున్నాడు. భార్య కడుపులో భర్త ప్రతిరూపం ఉంది. ఇద్దరూ కలిసి ప్రయాణిస్తున్నారు పైకి, ముందుకి, అంతే. మనుషులుగా పుట్టినందుకు మనమెవ్వరం అయినా చెయ్యవలసింది ఇంతే' అన్నాడు హారో రమణమూర్తి.

ఎంత చక్కటి విశ్లేషణ! సహజీవన సౌభాగ్యం అంటే ఏమిటో ఒక్క ముక్కలో విప్పి చెప్పాడు హారో. ఈ వర్షాన ఉన్న ఈ పెయింటింగ్ నే ముఖచిత్తంలో వేశారు బాపు. ఈ పుస్తకం ప్రచరించబడి 30 ఏళ్ళ పై చిలుకే అయినా మనస్సులో అలా హత్తుకు పోయింది.

ఇంకో సందర్భంలో రమణమూర్తి వివాహ బంధని చక్కగా వివరిస్తాడు.

‘ఈ ప్రపంచంలో అన్నిటి కన్నా గట్టితాడు ఏదైతే ఉందో దాని చేత వరదరాజు, పద్మావతీ కట్టబడి ఉన్నారు. వాళ్ళని ఎవరూ కలపక్కరలేదు సరికదా, ఏ శక్తి విడదియలేదు కూడా! ఆ గట్టి తాడు పేరేమిటో తెలుసా?'

‘వివాహంధమా!‘

‘నీ ఆన్నరు రైటే గానీ ప్యాసు మార్పులు తప్ప ఇవ్వలేను నీకు. పదిమందిలో జరిగే వివాహ విధానానికి మనం విలువ ఇచ్చామంటే సర్వసాధారణంగా ఆ పద్ధతిలోని పరమార్థాన్ని గ్రహించి కాదు. వధూవరులు వేరే చేసుకోవలసింది కోభనం ఒక్కటే కాదు. శాశ్వతంగా ఉండిపోయేది మరొకటి. మనసుల పెళ్ళి అనోచ్చు దాన్ని. అది చేసుకున్న నాడు వాళ్ళనెవరూ విడదీయలేరు. దాని పేరే ప్రేమ బంధం.

‘వరదరాజు గాయపడిన ముఖ్య విషయం వేరు. పద్మావతి అభిమానుల వరుసలో తన స్థానం కేవలం చిట్ట చివర్ష అని. ఆమె మనసుని క్రుంగదీసింది కూడా అలాంటిదే పుట్టింటివారు ముగ్గురూ చచ్చినా ఓ ఏడుపు ఏడ్చి ఊరుకోగలదు అమె. భర్త నుంచీ కనీసపు సానుభూతి అయినా లభించలేదని గిలగిల కొట్టుకు పోయింది పద్మావతి. ఇంతలా వీళ్ళు నొచ్చుకోటానికి పరస్పరం బలీయమైన ప్రేమ కారణం కాదంటావా?

అలాంటి ప్రేమ బంధం తమ మధ్య ఉందని మురిసి పోతుంది అతని భార్య కరుణ. సగర్యంగా తన స్నేహితురాలు హోమతో చెప్పుకుంటుంది. ‘కావలసింది కొని తెచ్చి ఇల్లు నింపటంలో మా ఆయన బహునేర్వరి. రుచికరంగా వంట చెయ్యడంలో అన్ని విధాలా సమర్థవంతురాలిని నేను. నాకు అత్తగారి పోరు లేదు. ఆయనకి ముసలి తండ్రి బెడద లేదు. ఇద్దరం కూడబలుక్కని కొన్నేళ్ళపాటు వద్దనుకున్నాం కనుక చంటి పిల్లల బాధలేదు. ఇద్దరం మంచి వయసులో ఉన్నాం. రాత్రి పగలు బేధం లేకుండా ఎంజాయ్ చెయ్యటానికి ఏమాత్రం సందేహించం. భగవంతుడి దయవల్ల అనుకున్నవన్నీ అమల్లో పెట్టగలిగాం. ‘కథ మొదట్లోనే కరుణ కల ద్వారా రమణమూర్తి ఔన్నత్యం కనపడుతుంది. తను చనిపోయినట్టూ, పిల్లలంతా ఏడుస్తున్నట్లు ఆ కల. అందులో రమణమూర్తి ప్రతి కుర్ర సన్యాసి వచ్చి ‘అయ్యా పాపం మీ ఆవిడ పోయినదటండీ’ అని పలకరించడట మేమిటని విసుక్కోవటం చూసి అందరితో పాటు కరుణ కూడా అప్పారం చేసుకుంటుంది.

“కలిసి వచ్చామా, కలిసి వెడతామా, అని ఆయన అంటుంటే నా హృదయం ముక్కముక్కలయిపోయింది. వజ్రమంత కలినమైనదాయన మనసు అనుకున్నాను. కానీ పుష్పకన్నా మెత్తనిదని పోల్చుకోలేకపోయాను... అందరి కన్నా చిన్నవాడయిన గోపాలం గాడి కంటే కూడా చిన్నవాడయిపోయారు. నన్ను తలుచుకుని తలుచుకుని గుండె బద్దలు కొట్టుకున్నారు. నాకోసం నడిచి వచ్చేశారు... నాకోసం.. నా కోసం... ప్రాణాలయినా వదలగలరు! నాకింకేం కావాలి‘ అని మురిసి ముక్కలయిపోతుంది.

కాని ఆ మురిపొం మూన్నెళ్ళ ముచ్చబే అవుతుంది. పెళ్ళయిన ఐదారేళ్ళకే పూర్వాను అప్పన్న తెచ్చిన ప్రేమ సందేశం అనుకోకుండా కరుణ కళ్ళబడుతుంది.

‘రమణమూర్తి, ఇంకా ఇంకా నేను ఈ ఊళ్ళో ఉంటే బాగుండదు. వెళ్ళే ముందు మరొకసారి నిన్ను కలుసుకోవాలనుంది. ఈ నిర్మాగ్యరాలికి మళ్ళీ ఇలాంటి అవకాశం ఎప్పటికో... నాకు ఆశాభంగం కలుగజేయకు. నా ఎడసు జ్ఞాపకముంది కదు! హాటుల్ ఆశోక్లో రూం నెంబరు ట్యూటీ సిక్కు, రాత్రి సరిగ్గా ఎనిమిదిన్నరకి రూంలో నీకోసం ఎదురు చూస్తుంటాను - నీ శివకాంత!‘

ఏమెరగనట్లు అది మళ్ళీ అప్పన్న చేతిలో పెట్టేస్తుంది. భర్త దాన్ని చూసి చదివి, వీలయినంత చిన్న చిన్న ముక్కలుగా చింపి ఒకచోట పోగుపెట్టి అగ్గిపుల్ల గీసి అంటించేశాడు. కరుణ హృదయం భగ్గుమని మండింది. ‘కరుణా, అప్పన్నగాడు కబురు తీసుకోచ్చాడు, మా ఫైండ్స్ తో సినిమాకి వెళుతున్నాను. వచ్చాక ఆకలయితే తింటాను. లేకపోతే లేదు. నువ్వు తినెయ్. నాకోసం కనిపెట్టుకోకు‘ అనేసి హడావిడిగా వెళ్ళిపోతాడు.

‘నాకోసం కనిపెట్టుకోకు - నాకోసం చూడకు - నాకోసం వేచి ఉండకు... ఇలాంటి మాటలు ఎన్ని వందలసార్లు ఎంతమంది మొసగాళ్ళయిన మొగాళ్ళు ఎంత మంది అమాయకురాళ్ళయిన ఆడవాళ్తో చెప్పారో!

‘కరీన హృదయా! పురుష పుంగవా! మీకు సౌభాగ్యం తెచ్చి ఇస్తున్నాం. శరీరం అర్పిస్తున్నాం. మీ వంశం కోసం మీ ఇంటి పేర్ల వాళ్నే నెలల తరబడి భరిస్తున్నాం. మీరే దైవమనుకున్నందుకు ఇదే కదూ. మీరు చేస్తే జవాబు! మీది తప్పుకాదులే! ఎన్నాళ్ళయినా, ముఖ్యధర్మాలు కాక, దాసిది+చాకలిది+దర్శిది+వంటది=ఇంటిది అని రుజువు చేస్తున్న మాది కాదా సిగ్గులేని తనం!‘ అని కుమిలిపోతుంది.

ఆ కోపంతో భర్తకి ఇష్టం లేనివన్నీ గుర్తుచెచ్చుకు మరీ చేస్తుంది. ‘పెద్ద పెద్ద గళ్ళ గళ్ళ చీరలుంటాయే అవి ఆయన కిష్టం లేదు. అరుపేటల చంద్రహిరం ఆయన మెళ్ళో వేసుకోనివ్వరు. సింపుల్గా ఉంటేగానీ బాగుండదని. అసలే పెద్ద కళ్ళట, దెయ్యంలా కనిపిస్తానట, కాటుక అన్నది పరిసరాలకు రానివ్వరు ఆయన. దోసగింజ బోట్టు ఆయనకి నచ్చదు. ఆయన కోసం ఇలాంటివి ఎన్నో ఎన్నో మానేశాను. అలా మానేసినందుకు ఏం మిగిలింది నాకు? నేనే నచ్చలేదు ఆయనకి. కసికొర్కె ఆయనకి ఏవేవి అయితే ఇష్టం లేదో అవన్నీ గుర్తుంచుకుని అలాగే అలంకరించుకున్నాను’ సంచి పట్టుకుని ఆడది కూరలకి బయలుదేరటం ఆయనకి ఇష్టం లేదు. అలాగే సంచి పట్టుకుని బజారు వెళ్ళి వెతికి వెతికి ఆయనకి ఇష్టంలేని కూరలే కొంటుంది. అంతరాత్రివేళ కాకరకాయ పులుసు, చిలగడ దుంపల కూర చేసుకుంటుంది. అవన్నీ పరమ అసహ్యం ఆయనకి. ‘ఇంకా ఇంకా ఓర్ధవలసిన అమసం కనపోదు నాకు’ అనుకుని ఆబగా తిందామని కూర్చుంటుంది, కానీ ఒక్క ముక్క నోట్లోకి వెళ్ళదు. ఇంకెందుకు ఈ తిండి అని ఏడుస్తూ మంచం మీద పడిపోతుంది.

బజార్లో తిరుగుతున్నంత సేపూ ఆ ఉత్తరంలోని ప్రతి ముక్క మనసులో సుశ్శు తిరుగుతుంది.

‘ఇంకా నేను ఈ ఊర్లో ఉంటే బాగుండదు!‘ ఎలా బాగుంటుంది, ఎంత తెగించిందయినా ఆడది కదా!

‘వెళ్ళేముందు మరొకసారి కలుసుకోవాలని ఉంది’ అమను మరి అలవాట్టిన ప్రాణం. మళ్ళీ మళ్ళీ కలుసుకోవాలని కోరదా!

‘ఈ నిర్మాగ్యరాలికి మళ్ళీ ఇలాంటి అవకాశం ఎప్పటికో.. ‘వలలో వేసుకున్నావు. నంగనాచివి కాకపోతే నీకు నిర్మాగ్యత అనగా ఎటువంటిది!

‘నాకు ఆశాభంగం కలుగచెయ్యుకు, ‘ కట్టుకున్న వాళ్ళకి ఆశాభంగం, నీకెందుకు ఆశాభంగం?

‘రాత్రి సరిగ్గా ఎనిమిదిన్నరకి నీకోసం ఎదురు చూస్తూ ఉంటాను’

అన్నది పరాయి మనిషి కదా, సాక్షాత్తు భర్త కదా, పోనీ క్షమించేద్దామా అనుకుంటే ఆయన ప్రవర్తనంతా అనుమానస్వరంగానే ఉంది. తను తనని ప్రేమించిన రాజూరాంని పరిచయం చేసినట్లు ‘ఇదుగో... శివకాంత అంటే ఈమే... నా స్నేహితురాలు’ అని ఎందుకు చెప్పలేదు. సినిమాకి వెళుతున్నాని అబద్ధం ఎందుకు చెప్పారు? అన్నింటినీ మించి ఆ ఉత్తరాన్ని కాల్పి బూడిద చేయడం ఎందుకు? దాంతో తన అనుమానం బలపడి, అతన్ని వెంబడించి హోటలుకి వెళుదునుకున్నది కూడా ‘ఇంకా’ రుజువులెందుకు నాకు’ అని తనని తాను తిట్టుకుని ఇంటికి వచ్చేస్తుంది.

ఈ దుఃఖాన్ని ఎవరితోనేనా ఒకరితో పంచుకుంటే గానీ భరించి బతకలేననుకుంటుంది. ఎవరితో చెప్పుకునేట్లు? స్నేహితురాలు హోమతోనా, ఎదురింటి శకుంతలతోనా, తనని ప్రేమించిన రాజూరాంతోనా, తల్లి జానకమ్మతోనా, ఆడపడుచు విశాలాక్షితోనా, రఘుమూర్తి అత్త కాంతమ్మగారితోనా?

‘హోమతో చెపుతే! హోమ కసలు వివాబంధమమటేనే గౌరవం లేదు. ‘మన పెళ్ళిళ్ళ పద్ధతిలో అతి ముఖ్యమైన భాగాల్నే తీసుకో. మూడు ముశ్శు వెయ్యడం, ఏడడుగులు తిరగడం, ఈ అంకెల అంతర్యం ఏమిటి? మూడు, ఏడు అనేవి క్రియలుగా తీసుకుంటే ఏమంత శుభప్రదమైనవి?’ అలాంటి ఆమె వైవాహిక జీవితం ఎలా ఉంటుందోనన్న అనుమానం రాకపోదు’ లభించిన దాంట్లోంచి తోముది

వీలయినంత పొందగలగటం మా ఇద్దరికి ఒకరి కంటే ఒకరికి బాగా తెలుసు. సాటి ప్రయాణికులమనీ, ఈ పెట్టెదిగి మరొక పెట్టె ఎక్కు అవకాశం తనకి గానీ, నాకు గానీ ఈ జన్మకి లేదనీ మా ఇద్దరికి బాగా తెలుసు. లేనిపోని వేవి ఆశించం. అందుకనే మాకు రిగెట్స్ అనేవి లేపు. హాయిగానే ఈడుస్తున్నాం అని చెప్పామ్మ. ‘ప్రేమ అంటేనే ట్రాఫ్’ అనే ఆమెతో చెప్పి లాభం లేదు.

శకుంతలతో చెపితే! భర్తల మీద సదభిషాయం లేదు ఆమెకి ‘భార్యాభర్తల మధ్య ఏదో ఒకటి జరక్కపోతే జరిగేటట్లు చూడం మన ఆడవాళ్ళకి ముఖ్యంగా అత్యవసరం. లేకపోతే ఈ మగాళ్ళు లొంగిరారు. లంకలో పుట్టిన వాళ్ళంతా రాక్షసులే. వీళ్ళని నమ్మి సుఖపడిందెవరు?’ కరుణ దేవికో బాధపడుతోందని గ్రహించింది కానీ వివరం తెలుసుకునే తీరికా ఓపికా లేదామెకు. ‘ఏకంగా విడాకులిమ్మని ఏ తెలివి తక్కువదీ చెప్పదు కానీ ఏక్కణానికాక్షణం విడాకులిస్తున్నట్లు నటించడం ఇరుపక్షాలకి ఎంతైనా ఆరోగ్యకరం’ అని పకపక నవ్వేస్తుంది.

భర్త మేనత్తకి చెపితేనో! దాంపత్యజీవితమే ఎరుగదు ఆవిడ. కానీ చాలా నిఖార్పయిన మనిషి ఆవిడ కరుణ మామగారు, భార్య పోయాక పనిమనిషి కూతురు వెంట పడబోతే అతనిని కడిగి పారేస్తుంది. ‘మరదలు పోయిన్నాడే చెప్పాను, ఓరి వెధవాయా, నీ సంగతి నాకు తెలుసు, మరొకర్ని పెట్చి చేస్తానూ అని, ఏమన్నావు? ఇన్నాళ్ళు కాపురం చేసిన నాకు పెళ్ళేమిటన్నావు? ఎవరి నీతి వాళ్ళకి ఉండొద్దు! డబ్బంటే సుఖం ఉండొచ్చు. అధికారం ఉంటే అందలం ఎక్కుచ్చు. కానీ నీతి అన్నది ఉంటే తప్ప నిద్రపట్టదు సుమీ. మనం చేసిన తప్పుని ప్రతిక్షణం కనిపెడుతూ మనల్ని సరిదిద్దేవారు ఎల్లకాలం ఉంటారుట్టా?

అలాంటి ఆవిడ చేతిలో పెరిగినా ఆ నీతి తనకి వర్తించదనుకున్నారా?

తల్లి జానకమ్మతో చెపితేనో! దాంపత్య జీవితంలోని మధురిమ అంటే ఎలాగుంటుందో తెలియని మనిషి ఆవిడ. ‘ఇళ్ళకి జాగాలు అమ్ముతున్నారుట ఎక్కడ కొంటే బాగుంటుందంటారు?’ అనే పెద్ద విషయం నుంచీ, ఇంట్లో వంకాయలూ, ఉంట్లిపాయలూ మాత్రమే ఉన్నాయి ఎలా చేస్తే బాగుంటుందీ అనే చిన్న విషయం దాకా ఆయనతో సంప్రదించాలని ఉండేది. ‘మంచికి, చెడ్డకి, కప్పానికి, సుఖానికి ఒకరికొకరు చేదోడు వాదోడుగా ఉంటే చాలు’ అనుకుందామె. కానీ ఆవిడకి మిగిలింది కడివెడు కన్నీళ్ళు మాత్రమే. ఉమ్మడి కుటుంబంలో ఏకాంతం లేదు. విడిపోయాక కాంతలకు లోటులేదు. అడిగే నాధుడు లేడు తన నాధుడిని! అది తప్పని అతనికి తెలిసే సరికి ఈ లోకంలోనే లేడు.

రాజారావుకి చెపితేనో! రాజారావుకి తనంటే ఇష్టమే కానీ అతనితో అంత తీయని బాంధవ్యం ఏర్పడలేదు. తాను ప్రేమించిన రఘుమూర్తి గురించి ఏమని చెపుతుంది? ఇది ఇన్నాళ్ళకు తను చెప్పవలసిన మాటా?

అడపడుచు విశాలాక్షికి చెపితేనో! అన్నోన్య దాంపత్యానికి సరైన నిర్వచనం ఎవరూ అంటే వాళ్ళే! భర్త మీద ద్వేషంతో ఆభరికి నల్లి కుట్టినా సరే ఇది మగనల్ని అయి ఉంటుంది, సందేహం లేదు అనుకునే కరుణ విశాలాక్షి భర్త రాఘువమూర్తిగారిని మటుకు ద్వేషించలేకపోయింది.

‘పెళ్ళయిన కొత్తలో రాఘువరావు’ చూడు, నా పద్ధతులన్నీ నీకు తెలుసునుగా! నేను నిద్ర మంచం నుంచీ లేచేసరికి ఎదురుగుండా టేబుల్ మీద కిటికీలో గోరువెచ్చని నీళ్ళు ప్రక్కనే టూర్ బ్రెస్టు, పేస్టూ, టంగ్ లీస్ ఇండాలి. మనం దర్జాగా మొహం కడుకున్నే వేళకు తువ్యాలు అందించాలి. ఇలా మొహం తుడుచుకోడం పూర్తి అవుతుందో లేదో పాగలు కక్కుతున్న కాఫీ, రుచులు విరజిమ్ముతున్న టిఫినూ రడీగా ఉండాలి. మేం కాఫీ టిఫినూ చేస్తున్నప్పుడు, నువ్వు చేతులు కట్టుకుని గజగజవణుకుతూ నిలబడాలి.’

‘నిముపానికి ఎన్నిసార్లు వణకాలంటారు?’ అని ఫక్కన నవ్వేస్తుంది విశాలక్షీ ఆమెను చెయ్యి పట్టుకుని దగ్గరకు లాక్కుని, ‘ఇలా మాటాడితే నవ్వే మంటావో చూడ్దామని అన్నాను విశాలా! టూర్ స్పీరిట్లోనే తీసుకున్నావు. చాలా సరాదాగా ఉంది నాకు’ అని మరిసిపోతాడు. ‘మీరు నిద్రలేచేసరికి చిరునవ్వుతో పలుకరించగలను’ అంటే మరింత దగ్గరికి తీసుకుంటాడు. భర్త నిద్ర లేవగానే భార్య

విరునవ్వుతో కనిపించే స్వీట్ సెంటిమెంటు ఉన్న ఇల్లు స్వద్ధీము కాకపోతే ఏమూతుంది? వాళ్ళ పెళ్ళయి ఇరవై ఏళ్ళయినా చెక్కుచెదరలేదా అన్నోన్యం.

ఏది ఏమైనా వీళ్ళందరికి రమణమూర్తి మీద బిహ్విండమైన నమ్మకం. చెప్పినా నమ్మరు కూడాను. ఈ సమస్య ఏదో తనే తేలుకోవాలనుకుంటుంది కరుణ. పుట్టింటికి వెళ్ళిపోయిన కరుణ పెద్ద డిట్టీవ్ లెవెల్లో చెప్పా పెట్టుకుండా దిగుతుంది. ఇలంతా సోదా చేస్తుంది.

పగలిన గాజముక్క ఒకటి దొరికింది.

పోయిర్ పిన్ మరొకటి కంటపడింది.

కాని వెంటనే గ్రహిస్తుంది అవి తనవేనని. ఎంత వెతికినా ఇంకేవీ దొరకను కానీ సడన్గా బెయిన్ వేవ్ వస్తుంది. ఒక చీటి పంపిన అమె ఇంకేం ఉత్తరాలు రాయకుండా ఉండి ఉంటుందా? కష్టం మీద ఆయన ఆఫీసురూంలో అన్ని వెతగ్గా, స్క్రెట్ లాక్లో తాళం బద్దలు కొట్టగా, ఆఫీసు పైలున్ తీయగ, అవి పెట్టిన న్యాస్ పేపరు తీయగా వాటి కింద భద్రంగా ఉండొక పెద్ద కవరు. తీరిగ్గా కూచుని చదువుతుంది అది టూకీగా చూస్తే -

రమణ మూర్తి,

నీకిది ఆభరి సమాధానం. చిన్న చిన్న ఉత్తరాలు నావెన్ని చింపి తగలబెట్టినా ఇది మాత్రం చింపెయ్యకు, నన్ను పూర్తిగా చంపెయ్యకు.

ఆరేడేళ్ళ కిందట అన్నయ్యతో టెన్నిస్ ఆడ్డానికి ప్రతి సాయంకాలం వచ్చేవాడివి. ఉన్నతమైన నీ వక్కఫలం, బలిష్టమైన నీకళ్ళు, పాడవైన నీ చేతులూ... నా చేతులు చాచి నీ భుజాల మీద వేసి నీ కళ్లలోకి చూడాలనీ -

కాని నిన్ను నిత్యం చూసే అదృష్టం మరొకరిదయింది.

నన్ను దగ్గరగా లాక్కుని లాలించే అధికారం మరొక మగవాడిదయింది.

మన ఇద్దరికి పెళ్ళయింది, కలిసి కాదు సుమా, వేరే, వేరే!

ఇంతగా అభిమానించిన దాన్ని నిన్ను పెళ్ళి చేసుకోడానికి గట్టిగా ఎందుకు ప్రయత్నించలేదు? వండిన చేల మీద పచ్చని సూర్యకిరణాలు ముద్దు ముద్దుగా స్వశించటం ఎంత సహజమో మన కలయికా అంత సహజంగానే నాకు కనిపించింది. గాలి వీచటానికి, వెన్నెల కాయటానికి ఒకరు వెళ్ళి చెప్పాలా ఏం అనుకున్నాను. నన్ను చూస్తూనే ఉన్నావు నువ్వు. నేనుండగా నీదృష్టి పథంలోకి మరొకరు రాగలరని కలలోనైనా నేను నమ్ముతేగా! సకల ఫల సంపెంగ సువాసనలు వెదజల్లటానికి సాయంకాలం రావాలి. మగవానికి మనస్సు విప్పి చెప్పుకొనటానికి కొంత కాలం కలిసి రావాలి. రానే తొందరేం అనుకున్నాను. కానీ నా పాయెటీక్ ఇమాజినేషన్ అంతా జరిగేది కాదని తెలిసిన రోజున నాకు పిచ్చెత్తి పోయిందనుకున్నారుట అమ్మా, అన్నయ్య మాకు చెపులేదేం అన్నారు.

ఎందుకు చెప్పాలి, వర్షం కింద నుంచి పైకి వెడుతుందనీ, సముద్రపు కెరటాలు ఒడ్డున పుట్టి లోపలివైపు విరుచుకు పడతాయనీ అనుకోకపోతే ఆ తప్పునాదా!

ఏడాది తిరక్కుండా నాకూ పెళ్ళయింది ఎలాగో ఈఢ్చేశాను ఈ నాలుగేళ్ళూ అనుకోకుండా స్పీహితురాలి చెల్లెలి పెళ్ళికి మీ ఉఱొచ్చి రిక్కాలో నిన్ను చూశాను. నిన్ను వెతుక్కుంటూ నీ ఆఫీసుకి వచ్చాను. ‘ఇంటికి రా, నిన్ను నువ్వే ఇంటుడ్యాస్ చేసుకోనా’ అన్నావు.

ఏ ఇంటికి రాణిని కావాలని ఉప్పిశ్చర్చరానో ఆ ఇంటికి ప్రైంజరుగా నేను వెళ్ళగలనా? నాకు నేనై ఇంటుడ్యాస్ చేసుకోనా!

నేను ఎంత ప్రయత్నించినా నువ్వు చనుపు చూపించలేదు. నన్న ప్రేమించావా చెప్పమంటే చెప్పలేదు. నేను చనువిచ్చినా తీసుకోలేదు. ‘బిసారి ఏకమైతే వచ్చిన నష్టమేమిటి?’ అన్నానొకసారి.

విసుగుతో కోపంతో నీకళ్ళు ఎర్రబడ్డాయి.

‘శివకాంతా! ఇచ్చిపుచ్చుకోవడం ప్రాతిపదికగా ఏర్పడిన పరస్పరార్థయమైన సంసార జీవితంలోనే వ్యక్తి తృప్తిపడటం జరుగుతుంది. ఒక్కజణం సుఖం కోసం రెండు సంసారాల్ని నాశనం చేసుకుంటామా! అంత హృదయం లేనిదానివా నువ్వు?’

హోటల్ గదికి నువ్వు రాలేదు. ఎన్నిసార్లు వలపుల వలలు వేసినా కొత్త కొత్త మోహసు చేపలు దొరికే సముద్రం శివకాంతా నీ సౌందర్యం అంటారే మా ఆయన, అది అబధమా! ఆ రాత్రితో ఆ కోరికే హరించుకుపోయింది నాలో. కానీ నేను ఇంతగా ఇటువైపు లాగుతున్న ఇంతకు మించిన బలంతో నిన్న అటువైపు లాగుతున్న మహాత్మర శక్తేంటో తెలుసుకోవాలనిపించింది.

అందుకే మర్చుడు నువ్వు మద్రాసు వెళుతుంటే నిన్న వెంబడించాను.

నువ్వు చాలా నీచంగా ఊహించావు నన్న అనరాని మాటలన్నావు. నీకోసం ఒక మెట్లు దిగి వచ్చాను. ఎన్ని మెట్లుయినా దిగగలనని నువ్వు అనుకోటంలో ఆశ్చర్యమేముంది అన్నాను.

నువ్వు నా దగ్గరగా వచ్చి నా రెండు భుజాలు పట్టుకుని కళ్ళలోకి చూశావు. అలాంటి క్షణం కోసం ఒక బతికున్నన్నాళ్ళు ఎదురు చూశాను. కానీ ఈసారి నా అనుభవం వేరు. నీ అంత సౌందర్యం తెలుసుకున్నాను. ఇప్పుడు నీ ఉన్నతి కొలవలేను.

‘నన్న క్షమించి, నువ్వు చెడిపోలేదు. ఒక్క మెట్లు దిగివచ్చావని నువ్వే ఒప్పుకున్నావు కదూ! లేదు దిగుదామనుకున్నావు. నేను దిగనిస్తేగా. ఒక్క మెట్లుయినా ఎందుకు దిగి రావాలి! మనం ఎక్కువలసిన మెట్లు ఎన్నో ఉండగా ఒక్కటయినా ఎందుకు దిగిరావాలి! దిగి రాకు, దిగిరాకూడదు శివకాంతా! ఈ సంసార జీవితం జన్మజన్మల వరం. ఎవరిల్లు వాళ్ళం చక్కదిద్దుకోతానికి ప్రయత్నిద్దాం శివకాంతా’ అన్నావు.

ఆ సందర్భంలోనే రమణమూర్తి ఒకసారి శివకాంతకి పంపిన పెయింటింగ్ గురించి ఇచ్చిన విశ్లేషణ మొదట్లో ఇవ్వటం జరిగింది. ఆ విశ్లేషణలోనే అతను శివకాంత మనస్సులో ఆ ఉత్తరం ద్వారా కరుణ మనస్సులో తద్వారా మనమనస్సులో, చిరస్థాయిగా నిలిచిపోతాడు.

పదేళ్ళలోపు వయసు పిల్లలకి చిన్న పిల్లల జబ్బు అనీ, బాల పాపరోగం అనీ ఒకరకం వ్యాధి వ్స్తే కడుపు మీద అడ్డంగా వాతలు వేసి నాటువైద్యం చేస్తూ ఉంటారు. ఎదిగిన మగవాళ్ళలో ప్రబలే ఈ దారుణమైన వ్యభిచార దోషానికి, బతికున్నన్నాళ్ళు జ్ఞాపకముండేలాగా ఏదో ఒక మార్పు, వాత కాకపోతే చురక వేసే నాథుడు ఎవడూ లేడా? అని వాపోయిన కరుణ, తను ఎంత పెద్ద తప్పు చేసిందో తెలుసుకుంటుంది.

మేమిద్దరం బాగా పెద్దవాళ్ళమై పోయాక, మా పిల్లలకి అర్థం చేసుకునే వయస్సు వచ్చాక, పేర్లు మార్చి ఒక వెన్నెల రాత్రి ఒక చల్లని కథగా అందరికి చెపుతాను. సహాజీవన సాభాగ్యం అన్నది నిలబెట్టుకోవటం ఎంత కష్టమో, చెడగొట్టుకోడం ఎంత సుశువో పిల్లలకి బోధ పరుస్తాను అనుకోటంతో కథ ముగుస్తుంది.

ఇది అర్థం చేసుకుని జీర్ణించుకుంటే చాలా మంది కథలు అర్థాంతరంగా ముగియకుండా ఉంటాయి. అనుమానము, అపార్థాలు, విడాకులూ ప్రబలిపోతున్న నేటి నేపథ్యంలో ప్రతి ఒక్కరూ చదివి, ఆకులింపు చేసుకోవాల్సిన నవల.

నీకు తెలీదా కరుణా! రోజుకి ఇన్ని గంటలు ముగాళ్ళు రెక్కలు ముక్కలు చేసుకుని ఎందుకు పనిచేస్తున్నారంటావ్? ఇంటి దగ్గర నాకోసం ఎప్పుడూ కనిపెట్టుకు ఉండేది ఒక్కర్తి ఉంటుందన్న తీయని భావనతోనే కదా! పాయ్య సెగలో, పురుళ్ళు నరకంలో ఆడది ప్రతిసారి చచి బతికేదీ దేనికోసం? నేనున్నాను కదా నీకేం లోపం అనగల వ్యక్తి కోసమే కదా!

వసుంధర

రాజగోపాలరావు, రామలక్ష్మీల జంట వసుంధర పేరుతో కొముది పాతకులకి భక్తిగిరి ద్వారా సుపరిచయమే.

‘చిరునవ్య వెల ఎంత? ఆలినడిగాను పట్టు చీర అంది, వెలయాలి నడిగాను సామ్ములంది. పిల్లల్నిడిగాను సెలవలన్నారు. నేతల్నిడిగాను పదవన్నారు. ఎవరికి నిజం చెప్పటం రావడం లేదు. ఉన్నట్టుండి నీకు తెలియని నిజం నీలోనే ఉంటుందన్న వేదాంతం గుర్తాచ్చింది’ అన్నారు వసుంధరలో పురుషుడు. చిరునవ్య వెల ఎంతో చెప్పలేను, నిజం నాలోనే ఉంటుందో లేదో చెప్పలేను గానీ, మనం తరచి చూస్తే చిరునవ్య మనచుట్టూ ఉన్న వారిలోంచి, వారితో పెనవేసుకున్న మన జీవితంలోంచే పుడుతుందని చూపించారు వసుంధర.

కుక్కపిళ్ళా, అగ్నిపుల్లా, సబ్బు బిళ్ళా, కాదేదీ కవిత కనర్రం అన్నారు శ్రీశ్రీ, గాడిద మీదా, చెత్త బుట్టమీదా, రోడ్ రోలర్ మీదా, రేడియో లైసెన్స్ మీదా ఇలా ఒకటేమిటి ఎన్నిటిమీదో హస్యపరంగా రాసారు ఇంగ్లీషులో ఆర్.కె.నారాయణ్. మన వసుంధర దంపతులు కూడా సాధానీదా అంశాలని తీసుకుని, వాటికి సునిశిత హస్యం జోడించి, డానికో ముక్కాయింపు ఇచ్చి, వాటిలోని పంచ్లైస్ట్కి వ్యాఖ్యానం కథ మొదటిల్లో భాక్సులో ఇచ్చారు.

మనం కులసాగా చెప్పుకునే కబుర్లు వాళ్ళ కథలో, నవలలో అయికూచున్నాయి. మా కాలనీలో దొంగలు పడ్డారు, మా చుట్టూలమ్మాయి నందికేశుడి నోము నోచుకుంది. మా క్వార్టర్స్‌లో తలుపు గడియ బాగుచేయించాలన్న నెలలు పడుతుంది, మా పక్కింటావిడ ఊర్లో వాళ్ళ తను పండక్కి చీరె కొనుక్కోలేదా అని నవ్యతారని కొంటుంది. వగ్గిరా వగ్గిరా.

ఉదహారణకి ఈ కథల పేర్లు చూడండి. దొంగల భయం, హామీ పుత్రం, సెమినారు కథ, లంచ్, శ్రీఘారికి ప్రేమలేభి, పాప హాంవర్క్, ఈగ, లెక్కల మాష్టారు వగ్గిరా.

భార్యాభర్తలిద్దరూ కలిసి రాయటం వల్ల భార్యా భర్తల అనుబంధంలోని ఏ ఒక్క విశేషాన్ని వదలలేదు వాళ్ళ. ఇటు భర్త కోణం నుంచీ, అటు భార్య కోణం నుంచీ మా కత్తికి రెండు వైపులా పదునే సుమా అన్నట్టు రాశేసారు. ఒక కథలో గిరిజకి వంటంటే బద్దకం. భర్తకు తిండంటే ఇష్టం. అతను మంచి ఘడియ చూసి జాలిగా దీనంగా వేడుకుంటాడు. ‘నాకు కాస్త రుచిగా నేను కోరినవి చేసిపెట్టు. అంతకు మించి నేను నిన్నేమీ అడగను’ గిరిజ కరిగిపోయి అలాగేనంటుంది.

‘గిరిజ నాకు మాట్లాడే ఇచ్చింది గానీ అమలు చేయటానికి చాలా ఇబ్బందులు పడేది. కూరకంటే పేపుడు చేయటానికి ప్రయత్నించేది. సాయంత్రం నేనింటికి రాగానే టిఫినింకా చేయలేదండి. బయటకు వెళదామా, చేయమంటారా? అని వద్దంటానేమోనని ఆశగా చూపేది.

నా అసహాయ స్థితికి నాకే జాలివేసేది. నేన్నేమీ అనకపోవటం చూసి గిరిజకి జాలి వేసేదో ఏమో అప్పుడప్పుడు నాకిష్టమైన చిరుతిళ్ళ చేసేది. ఎటోచ్చి అవి తింటే వాటి మీద నా ఇష్టం పోయేది.

ఇంకో కథలో భార్య తన భర్తని వర్లిస్తుంది. ‘మా ఆయనకి తను చాలాతెలివైన వాడినని గర్యామున్నట్టు పెళ్ళికాక మునుపే నాకు తెలుసు. ఆయన గర్యం గురించి మొదటి రాత్రి నాకు రూఢి అయింది. అయితే ఆ గర్యం నాకు బాధ కలిగించలేదు ఆయన నా తొలిరోజు ముగ్గత్వాన్ని, సిగ్గునూ బట్టి నేనమాయకురాలినని లెక్కవేశారు. అందువల్ల నాకు నష్టమేం లేదు కాబట్టి పట్టించుకోలేదు! కాస్త జాగ్రత్తగా ఉంటే భర్తవల్ల చాలా సుఖపడగలనని నేను గ్రహించాను. ఆయన అనుకున్న రీతిలో అమాయకంగా మసలుతూ, ఆయన్ను బోల్తా కొట్టిస్తుంటే ఆయనకూ నాకూ కూడా ఇబ్బంది ఉండదనిపించింది.’

అంతేకాదు భార్యభర్తల మధ్య అన్నోన్న జీవితానికి ఎన్నో టైక్కులు అదనంగా ఇస్తారు. అమాయకురాలు అన్న ఆ కథలోనే భార్య అంటుంది. ‘ఉదహరణకు భార్యకు తలనొప్పి వీస్తే ఏమండి కాస్త తలపట్టరూ? అంటే, అది భర్త అపోన్ని దెబ్బతీస్తుంది అలా కాకుండా భర్తముందే పదిసార్లు ఉన్న దానికంటే పదిరెట్లు తలనొప్పి అభినయిస్తే, నేను తలపట్టనా వసూ అంటూ ఆయనే ముందుకు వస్తారు. అందుకు లక్షవిధాల అభ్యంతరం చెప్పి గతిలేక అంగీకరించినట్లు నటించాలి. అప్పుడుకూడా పాపిష్టిదాన్ని మీచేత సేవలు చేయించుకుంటున్నాను. అంటూ బాధపడాలి. అప్పుడు భర్త భార్య అమాయకత్వానికి జాలిపడి బ్రతిమాలి, ఓదార్పి మరీ సేవచేస్తాడు. కానీ నోరు విడిచి కాళ్ళపట్టమన్నా, తల పట్టమన్నా ఎంత మంచి భర్తయినా మనస్సుఖిగా ఆ పని చేయరు.’

ఇలాంటి టైక్కులు భార్యభర్తలకే పరిమితం చేయలేదు. మానవసంబంధాలన్నింటికి ఉపయోగించారు. చాలా నవలల్లో ఒక అనామకుడు మకుటం లేని మహారాజులని లొంగదీసుకుని, ప్రజలలో చైతన్యం తెస్తారు. వాళ్ళు వాడేమి కేవలం మంచితనం. సైహిభావం, ఎదుటివాడి బలహినత ఎగిరి మసులుకోవటం అంతే.

ఆ మాటకొస్తే ప్రతివాళ్ళకీ ఏదో ఒక బలహినత ఉంటుంది. ధర్మరాజంతటి వారికి తప్పలేదు. ఆఫ్రాల్ మనమెంత? కానీ విక్షేపిలని రకరకాలుగా ప్రతిభింబింప చేస్తారు. లెక్కల మాప్పారు కథలో భర్తకి లెక్కలంటే భయం. భార్య లెక్కలల్లో అభండురాలు. ‘ఈ లెక్కల పేరు చెప్పి నా భార్య నాపై ఆధిపత్యం వహిస్తోంది. నన్ను భయపెట్టి తనక్కావలసినవి సాధిస్తోంది. ఉదహరణకి పండక్కి పట్లుచీరంటుంది. ఇంక్కిమెంటొచ్చి జీతిమింత పెరిగింది. అపరాల్లో ఈ నెలకింత తగ్గుతోంది. అంటూ ఏవో లెక్కలు చెప్పి పట్లుచీరతో పాటు వెండి కుంకుమ భరిణ కూడా డబ్బులున్నాయని తేలుస్తుంది.’ అంటాడు భర్త.

ఆడవారికి కొనుక్కున్న వన్నీచూపించుకోవాలని ఉంటుంది కదా! ఆ అలవాటు మానుకోవాలంటే గయ్యమని లేస్తుంది ఒకావిడ. ‘మీ శ్రీమతి కొన్న స్థిలు గిన్నె చూపించిందెవరికి మాకేకదా! అవిడ ఇంటింటికి తిరిగి చూపించలేదే మీ ఇంటికొచ్చిన వాళ్ళకి చూపించింది. మనమొక బంగారు వస్తువు చేయించుకున్నామనుకోండి. అది నలుగురికి తెలియాలనే కదా ఘంక్కన్నకి పెట్టుకుంటాం. అంతేగానీ ఇంట్లో నాలుగు తలుపులూ వేసుకుని ఓ గంటసేపు మెళ్ళో వేసుకుని తర్వాత లాకర్లో దాచేసుకునే మాట్లాటే అది చేయించుకోవటం దండగని నా ఆభిప్రాయం.’

పాత్రపోషణ ప్రత్యేకంగా ఉంటుంది. ఇంగ్లీషుల్లో కారికేచర్ అంటారు దాన్ని ‘సోమరాజుగారాఫీసుల్లో అడుగుపెట్టగానే మేమంతా లేచి నిలబడాలి. అది ఆయన జులుంగా మేము భావించరాదు. క్రమశిక్షణకి సంబంధించిన విషయమిది. తనూ అందరూ సమానమేనట. తను అందరికంటే గొప్పవాడినని అనుకోవటం లేదట. తనను చూసి లేచి నిలబడకపోతే అందుల్లో అగోరవం లేదట. క్రమశిక్షణ పాటించటమొక్కటే తన జీవితాశయమట. ఆ ఉపవ్యాసంల్లో ఆయన గొంతు గద్దదిక మవుతుంది. కళ్ళు చెమ్మగిల్లుతాయి. మళ్ళీ అలాంటి ఉపవ్యాసం వినాలన్న భయమే, మమ్మల్ని ఆయన్ని చూడగానే లేచి నిలబడేలా చేస్తుంది.’

అపలు వాళ్ళ పోస్యం సటిల్ పాయామర్ అంటారు. అంటే విషయం చెప్పి చెప్పకుండా నన్నమాట. బాస్ కథలో విశ్వేశ్వర రావుకు బాస్ ‘నువ్వు సర్వ స్వతంత్రుడువి. నాకు చెప్పక్కరలేదు. నీకు కళ్ళసులు లేకపోతే వెళ్ళచ్చు’ అంటాడు. అలాగే విశ్వేశ్వరావు భార్యతో డబ్బు పెత్తునమంతా నీది. నాకు చెప్పక్కరలేదు అంటాడు. కానీ ఒకరోజు విశ్వేశ్వరావు అనుకోకుండా చెప్పకుండా వచ్చేస్తాడు. ఆరోజు భార్య అతనికి చెప్పకుండా ఇరవై ఒక్క రూపాయలు తగలెట్టి కప్పుల సెట్లు కొంటుంది. విశ్వేశ్వరావు చిందులు తొక్కుతాడు. మర్చాడు బాసూ చిందులు తొక్కుతాడు ఇది విన్న భార్యమణి మిమ్మల్ని బాస్ అని పిలవాలని ఉంది అంటుంది అంతే!

కథలకి ముక్కాయింపూ బాగుంటుంది. ఈ కథనే తీసుకోండి. ‘ఆ మాటలకు విశ్వేశ్వరావు ఏమనుకున్నాడో తెలియదు కానీ అతని డబ్బంతా మాలతి పర్ములోనే ఉండడము, పరమానందం అతన్ని ఆప్యాయంగా పలకరించటమూ ఇంకా కొనసాగుతూనే ఉన్నాయి.’ అనే కొసమెరుపుతో ముగిస్తారు.

ప్రతి కథకి బాక్సీలో దాని పంచ్‌లైన్ ఇస్తారు. ‘మెత్తని మనస్తుయానికి కాలేజీ నిర్వచనం పేసరపప్పు.’

ఎక్కడ హాస్యం ఉంటుందో అక్కడ వ్యంగ్యం కూడా ఉంటుంది. ‘వేదాంత సారాన్ని కుషంగా వివరించే ఓ కథ రాశాను. అది పిల్లల మాసపుత్రిక ప్రచరించింది. పిల్లలు రాసిన నవల సాంఘిక నవలై కూర్చుంది. నా భార్యకి రాసిన ఉత్సరం ఆమె ప్రతికకి పంపితే వచన కవితగా ప్రచరించారు. అస్యటినుంచీ నాకు విషణువ కవినని పేరువచ్చింది.’

ఇంతలో వాళ్ళావిడ వచ్చి ‘మీ సంభాషణను నేను టేసు చేశాను. ఈ రోబోలో ఏ జర్రులిస్టు రచయతను ఇంటర్వ్యూ చేసినా ఆ వివరాలు హాస్య ప్రతికకు బాగుంటాయి’ అంటుంది.

రపిగాంచని చో కవి గాంచన్ అన్నానుడి వీళ్ళకి అక్కరాలా సరిపోతుంది. ఎవరూ చూడని కోణాంలోంచి వీళ్ళచూస్తారు. భక్తిగిరిలో భక్తి భావన్నా సరికొత్త దృక్కోణం అనే హెడ్‌టింగ్ ఆ విషయం చెప్పకనే చెపుతుంది. ఇదంతా, చదివితే దీనిమీద కూడా ఒక కథ రాశేయగలరు వాళ్ళు!

మా ఊర్లో మహానుభావుడు - వసుంధర

ఏ మనిషి పూర్తిగా చెడ్డవాడు కాదని నా నమ్మకం. సరైన మార్గదర్శకుడు లేకనే చాలమంది చెడిపోతున్నారు.

లాంచీలో బొబ్బర్లంక రేవులో దిగి పేరవరం గ్రామానికి రిక్కాలో వెళ్ళచ్చు. తారురోడ్డు పక్కగా గోదావరి నుండి తవ్విన కాలువ. కాలువ కవతల అరటి తోటలు, వరిచేలు, రోడ్డుకు మరో ప్రక్క ఆనకట్టను దాటి ప్రవోంచే గోదావరి. ఆ గోదావరికివతల మళ్ళీ అరటి తోటలు, వరిచేలు, ఆగుండా వీచే చల్లటి పైరగాలి.

దోవంతా ఇలా ఉంటే పేరవరం ఊర్లో కరెంటుంది. డబ్బిస్ట్ కాలవనుంచీ మంచి నీళ్ళు తెప్పించుకోవచ్చు. మాములుగా నీళ్ళు వాడకానికి దొడ్డోనుయ్యంది. ఊర్లో అన్నీ దొరుకుతాయి. వంటకు రాజమండి నుంచీ కాల్గ్యాన్ తెప్పించుకోవచ్చు.

అలాంటి ఊర్లోకి వెళ్ళటానికి బొబ్బర్లంక లాంచీలో దిగి, మూడు రిక్కాల్లోకి ఎక్కారు రాజారావు, అతని భార్య వసుంత, నాలుగేళ్ళు కూతురు నీల. చలమయ్యగారింటికి పొమ్మన్నాడు. చలమయ్యగారి బంధువులు కాదు. ఎలటూఫీసులో ఉద్దోగం కాదు, ఆ ఊర్లో భూములు, తోపులు గృహాలేమీ ఖరీదు చేయలేదు. ఏ రోగమో వచ్చి ఊరు మార్పుకోసం రాలేదు. మరెందుకు వచ్చినట్టు? రిక్కావాడికి జవాబు దొరక్క బుట్ట గోక్కున్నాడు. ఇంచుమించు అదే పరిస్థితి ఆ ఊర్లో అందరిదీను. అతను డాక్టరా, బాగా డబ్బున్నవాడా? ఎన్నాళ్ళు ఉంటాడు? వచ్చిన కొన్నాళ్ళకి ఊర్లోని ఘురానా మనమ్ములని పిలిచి పొర్చి ఇచ్చాడు. కానీ వాళ్ళ ప్రశ్న ప్రశ్నలాగే ఉండిపోయింది. ఆ ఊరి ఘురానా మనమ్ములు ప్రేసిడెంటు రమాకాంతం, కరణం కనకరాజు, మునసబు భద్రం పెద్ద పొపుకారు ముత్యాలయ్య, చలమయ్యాను.

అందులో ప్రేసిడెంటు రమాకాంతం మకుటం లేని మహారాజుగా వెలిగిపోతున్నాడు. అలాంటి చోటికి ఓ అనామకుడు వచ్చి, నాకు తోచటం లేదు. కాలక్కేపం కావాలి సాయంకాలం పెద్దవాళ్ళకు, ఆడవాళ్ళకు చదువు చెపుతానని, రమాకాంతం పరిష్కన్ తీసుకునే మొదలుపెట్టాడు. ఓన్ దానికేం భాగ్యం అనుకున్నాడు. కానీ త్వరలోనే అనామకుడిగా వచ్చిన రాజారావు భ్రాతి దిన దిన ప్రవర్థమానమవుతోంది. ఇలా లాభం లేదని, రాత్రికి రాత్రి ఐదుగురు కుర్రాళ్ళని దుఖి వాళ్ళ చేత వయోజన విద్యాకార్యక్రమం మొదలుపెట్టాడు. మొదటి రోజు అందరకూ ఉచితంగా పెన్నిళ్ళ, నోట్టబ్బుక్క పంచుతామనే సరికి ఏముందీ గౌరేల మంద అటు వెళ్ళిపోతుంది. పైగా చదువు మగాడి కెంత మేలు చేస్తుందో, ఆడదాని కంత కీడు చేస్తుందని వాళ్ళకి ఎక్కిన్నాడు.

రాజూరావు వెళ్లి రమాకాంతంతో, ‘మీకూడా ఇంటట్ట ఉంటే, మనిద్దరం ఒక వయోజన విద్యకేంద్రాన్ని స్థాపించాం. ఊర్లో చందాలు వసూలు చేండాం. మీరు తలుచుకుంటే గవర్నమెంటు గ్రాంటును కూడా వస్తాయి. అన్ని విషయాల్లోనూ మీకు చేదోడు వాదోడుగా ఉంటాను’ అంటాడు. దాంతో రమాకాంతం చప్పబడిపోతాడు. రాజూరావులాంటివాడు తనకు పోటీగా కాక అండగా ఉంటే ఈ ఊర్లో తనకికి తిరుగుండదు, చూస్తుంటే ఇతనికి పదవీ వ్యామోహం, కీర్తిదాహం లేనట్టే ఉంది అనుకుని అతనితో సభ్యతగానే ఉంటాడు.

ఇంకొన్నాళ్ళలో అన్ని వీధుల్లోనూ కంకర రోడ్స్ వేయించాలని మొదలుపెట్టాడు రాజూరావు. రమాకాంతంకి ఆ విషయం నచ్చకపోతే, రాజూరావే ముందడుగు వేసి ఓ మీటింగు పెట్టించేసి ప్రజలను ఊదరగొట్టేస్తాడు. రమాకాంతంగారు ప్రజానాయకుడు. మనం ప్రజలం. మనమన్నది ఔననటమే ఆయన విధి, కర్తవ్యం. ఆయనకు చేయుతగా నిలవటమే మన విధి, కర్తవ్యం. అందుకే నేనో వినతి ప్తతం తయారుచేశాను. మనూరికి రోడ్డువసరమనుకున్న వారందరూ ఈ ప్తతం మీద సంతకం చేసి ప్రైసిడెంటుగారికి సమర్పించుకుంటే వారు వెంటనే కార్యరంగంలోకి దిగుతారు అనేస్తాడు. ఇంకేమంటాడు రమాకాంతం! ఈ రాజూరావు అసాధ్యుడు అని తిట్టుకుని ఆ బుహాత్మార్యం చేపట్టక తప్పలేదు. గ్రామస్తులంతా చెయ్యి వేయటంలో తొందరగానూ, చౌకగానూ పనయిపోయింది. వేడిలో వేడి ప్రైసిడెంటుకి పుండు మీద కారం చల్లినట్టుగా రాజూరావుకి సన్నాన సభ జరిగిపోయింది.

‘ఇందులో నాదేం లేదు. ఒక అజ్ఞాత వ్యక్తి నాకు ఎప్పుటికప్పుడు సాయపడుతున్నాడు’ని రాజూరావు చెప్పాడు. ఈ అజ్ఞాత వ్యక్తిని క్యాప్ చేసుకోవాలనుకుంటాడు నర్సన్. అతడు మాజీప్రైసిడెంటు కొడుకు. రమాకాంతం ప్రైసిడెంటు అయినపుటినుంచి ఎన్నిసార్లు అతనితో తలబడినా రమాకాంతాన్ని ఢికొనలేకపోతున్నాడు. అందుకే అతనికో బైఎస్ వేవ్ వచ్చి రాజూరావుని కలుసుకుంటాడు. అతను రాజూరావుకి కీర్తిదాహం లేదు కాబట్టి అజ్ఞాత వ్యక్తిని సృష్టించాడని, అలాంటప్పుడు ఆ అబ్దానికి ఇంకో అబద్ధం చేర్చి తననే ఆ అజ్ఞాతవ్యక్తిగా నిలబెట్టమనే కోరుకుంటాడు.

రాజూరావిందుకు ఒప్పుకోడు. ‘మీ ఆశయాలు మంచివి. తలుచుకుంటే మీరు నిజంగానే గ్రామాన్ని బాగుచేయగలరు. అయితే ఆ నమ్మకాన్ని ప్రజలకి కలిగించండి. ఎన్నికల్లో నెగ్గేక ప్రజలకేం చేయాలనుకుంటున్నారో అవన్నీ ఇప్పుడే చేయండి. అప్పుడు మీరెవరి సాయం లేకుండానే ఎన్నికల్లో నెగ్గగలరు. అబద్ధాన్నాశయించుకుని పైకి పోవాలనుకుంటే అదీ అబద్ధమే అవుతుంది.’ అని ఖరాఫండిగా చేప్పాస్తాడు. నర్సన్కి తను గెలవక పోయినా రమాకాంతం గెలవకూడదు. అందుకని పోనీ నువ్వు నిల్చేవయ్యా మగడా అంటే టట్ వీల్స్ దెరంటాడు. ఎలా ఇతనితో వేగటం?

పోనీ నర్సన్ ఏదో దొడ్డిదారి వెతుక్కున్నాడు. దానికి అడ్డుపుల్లేశాడు రాజూరావు. నర్సన్ దూరపు బంధువు నారయ్య. అతనికి ఉన్నట్టుండి దేవుడు పూనాడు. ఆ దేవుడు కూడా స్వామ్మత్తు శ్రీవేంకటేశ్వరుడు. ఆ అజ్ఞాత వ్యక్తిని కాకపోతే ఈ దేవుడిని క్యాప్ చేసుకుందామనుకుంటాడు నర్సన్. కొంతవరకూ కృతకృత్యుడయ్యాడు కూడా! ఆ నారయ్యని పిలిచి ఒక పాక వేశాడు. క్రమేపీ నర్సన్ గుడిగా ఆ చుట్టుపక్కల గ్రామాలకి కూడా పాకింది. రమాకాంతంగారు ప్రైసిడెంటుగా సంఘునేవ చేస్తి తను ధర్మకర్తగా చేస్తానని చాటింపు వేయించాడు కూడా.

కానీ ఉన్నట్టుండి ఒకరోజు కథ అడ్డం తిరిగింది. ఎన్నికలింక రెండే రెండు నెలలున్నాయనగా భగవంతుడి సమక్కంలో నర్సన్ ఒక చిత్రమయిన ప్రకటన చేస్తాడు. నర్సన్కు భగవంతుడు కలలో కనిపించాడట. ‘నీలో నేర్చుగా వ్యవహారాలు నడిపే తెలిపుంది. అలా చేస్తావేం ఇంకా అర్థంకాలేదా అది నాయక లక్ష్మణ ఎన్నికల్లో నిలబడు నేను నీ అండన ఉన్నాను. నానామాలే నీ ఎన్నిక గుర్తు విజయం నీడే’ అన్నాడట.

రమాకాంతంతో సహా అందరూ ఒప్పుకున్న దీన్ని ఎదురిస్తాడు రాజూరావు. అతనికి నర్సన్ రాజకీయాలు నచ్చలేదు. వజ్రాన్ని వజ్జంతోటే కొయ్యాలనుకుంటాడు. దేవుడిని దేవుడితోనే ఎదుర్కొంటాను అని పోమీ ఇస్తాడు రమాకాంతానికి.

అలాగే పదిమంది ముందూ నర్సున్న గుడిలో నారయ్య చేత తాను భగవంతుణ్ణి కాదనీ, భగవంతుడి, పరిచారకుడిననీ చెప్పిస్తాడు. అప్పుడు భక్తులతో చెపుతాడు, ‘నిన్న రాత్రి భగవంతుడు నా కలలోకి వచ్చాడు. సాక్షాత్తు శ్రీ వెంకట రఘుమూర్తి నర్సున్న పుర్ాత్రిగా తన జీవితాన్ని భగవంతుడి సేవకే అంకితం చేస్తానంటే వాడి చిత్తశుద్ధిని పరీక్షించటం కోసం నా భక్తుడిలా చేశాడు. ఆ నర్సున్నది నిజంగానే భగవదాదేశమని నమ్మాడు. ఇందులో నా భక్తుడిదే పారపాటు. రేపు నువ్వు దేవాలయంలో నలుగురు సమక్షంలో ఈ విషయం తెలియబరచు. నర్సున్న ఎన్నికల్లో నిలబడాలనుకుంటే నిలబడొచ్చు. కానీ అది నా ఆదేశం మాత్రం కాదని వాడికూడా తెలియబరచు.’ అని దేవుడు చెప్పాడు.

దాంతో రఘుకాంతం ఇమేజీ మళ్ళీ పెరిగిపోతుంది ఊర్లో! కాకపోతే రఘుకాంతంకి అర్థం కానిదల్లా ఒకటే, రాజూరావుకి తనమీదింత ప్రేమ ఎందుకు అని! రాజూరావు పుణ్యమా అని ఏ అలజడీ లేకుండా సాఫీగా జరిగే పంచాయితీ ఎన్నికల్లో ఆ గ్రామంలో మొదటిసారిగా రాజకీయపు చదరంగం ప్రారంభమయింది. నర్సున్న ఎత్తుచిత్తయింది. అయినా డీలా పడక నర్సున్న మళ్ళీమొదటికి వస్తాడు. తను గెలవకపోతే మానె, రఘుకాంతం గెలవకూడదు. రఘుకాంతం గెలవకూడదంటే అతనికి రాజూరావు అండ ఉండకూడదు. రాజూరావు అండ ఉండకూడదంటే గవరయ్య ద్వారా అతని తండ్రి చలమయ్యని ఎగేయాలి.

చలమయ్యకి, గవరయ్యకి రాజూరావి మధ్య నెత్తిమీద దేవుడయ్యాడు. అన్ని విధాలా సర్వాశనమైన గవరయ్యని మంచి మాటలతో మంచి దారికి తెస్తాడు రాజూరావు. చలమయ్యలో ఉన్న ప్రీలోలత్వం ఆధరంగా చేసుకుని అతన్ని గోచీగుడ్డతోనూ, ఆ మాత్రం కూడా లేకుండా అతని భార్యనే తాళ్ళతో కట్టిని ఆవిడకంటే చాలా చిన్నవాడి చేత అమానుషం చేయించపోతుంది డ్యాస్టరు లీలాసుందరి పేరుతో అక్కడికి వచ్చిన నక్కలైటు. అప్పుడు సమయానికి ప్రాణాన్ని సైతం లెక్కచేయకుండా వాళ్ళని కాపాడతాడు రాజూరావు. అంతేకాదు వీళ్ళ ఎత్తులు ముందే పసిగట్టి గవరయ్య సాయంతో ఊరిని ఎలర్డ్ చేసి లీలాసుందరికి సాయంగా వచ్చిన 50 మంది కుర్కారుని చిత్తుచేసి రక్తపాతంలో మునిగి తేలాల్సిన గ్రామ పెద్దలనీ, గ్రామ ప్రజలకీ ఆయన నెత్తి మీద దేవుడయిపోతాడు.

ఈ అదను చూసుకుని గవరయ్యకి, తద్వారా చలమయ్యకి ఎక్కిస్తాడు రాజూరావుని ప్రేసిడెంటు చేయమని. అతనికి పదవులంటే ఇష్టం లేదన్నా ఈ రోజుల్లో పదవులంటే ఇష్టం లేని వాడుండడు అనేస్తాడు దరిమిలా చలమయ్య రఘుకాంతం దగ్గరికి రాయబారం వెళతాడు. రఘుకాంతానికి కూడా నిజమే ననిపిస్తుంది. ‘పోనీ, రాజూరావుగారు, మీరే నించోకూడదూ అంటాడొనని ఆశపడి ఉంటాడు’ అనుకుంటాడు. చలమయ్య, రాజూరావు కలిసి పోతే తను సోదిలోకి కూడా రాడు. ఔరా రాజూరావు. తిరుగులేని ఎత్తువేశావు గదా! అని తిట్టుకుంటాడు. చలమయ్య అక్కడితో ఊరుకోడు. ‘ఆయనకు పోటీ ఇష్టముండదు. నువ్వు నిలబడి తీరాలనుకుంటే ఆయన పోటీకి రాడు. కానీ కుర్కారంతా కలిసి నిన్నోడించటానికి కృషి చేస్తారు’ అంటాడు. పైగా నేనొక సారి రాజూరావుగారితో మాట్లాడతానంటే, అంతకన్నా ముందు మేమే మాట్లాడి ఆయన్ని ఒప్పిస్తాం అంటాడు.

చలమయ్య అన్న ప్రకారం రాజూరావుని కలిసి ఈ విషయం చెపుతాడు. పదవులకోసం పేరున్న నాయకులే నానాగ్నీ కరుస్తున్న ఈ రోజుల్లో తనను పదవి వెతుక్కుంటూ రావటం రాజూరావుకి చిత్తంగా ఉంది. ఏ ఆశతో, ఆశయంతో తనీ ఊళ్ళో అడుగుపెట్టాడో అదిప్పుడు నెరవేరబోతోంది. తననకున్నట్టే ఏదో అజ్ఞాన శక్తి తనకు సాయపడుతోంది అని మురిసిపోతాడు. కానీ ఊరిపెద్దలందర్చీ సమావేశపరుమంటాడు.

‘ఆ సమావేశంలో, పదవి అనేది ఎవరికి పడితే వారికివ్యటానికి ఆటవస్తువు కాదు. సమర్థుల చేతిలోనే అది రాణిస్తుంది. నాకు పదవి నీస్తే పసివాడి చేతిలో గాజుప్పాత కావచ్చు. అసలు పంచాయితీ అధ్యక్షుడన్నది ఒకవ్యక్తికాదు, సంఘ. మామూలుగా ప్రజా సేవ చేసినంత సులభం కాదు. మెంబరుగా బాధ్యతలు వోంచటం’ అని చెప్పి తనకి సహాయపడుతున్న అజ్ఞాతవ్యకి వేరెవరో కాదు రఘుకాంతమే అన్న పిడుగు పేల్చాడు. రఘుకాంతంతో సహా అందరూ అదిరిపడ్డారు.

‘రమాకాంతం ఏమిటి, అజ్ఞాతంగా సేవచేయటమేమిటి?’ అన్న ప్రశ్న అందరి ముఖానా ఉదయించింది. దానికి జవాబు సిద్ధంగానే ఉంది. ‘ఆయనకి పదవి వ్యామోహం కూడా లేదు. గ్రామంలో నాయకుడు కాదగ్గ మరో వృక్తి లేడని ఆయన ఎన్నికల్లో నిలబడుతున్నాడు. ఆయన దుర్భినియోగం చేసిన ప్రజాధనం స్వల్పం. రోడ్ల విషయంలో అర్థమై ఉంటుంది మీకు. రమాకాంతంగారిలో నాయకులకుండాల్సిన చౌరవలేదు. ప్రజల కోరికలు తెలుసుకోగలిగే చాకచక్కయి లేదు. మరాయన ప్రజానాయకుడెలాగోతాడంటారా? గామాధ్యక్షుడు. నిద్రపోతుంటే లేపవలసిన బాధ్యత, బాధ్యత గల పొరులది. మీ రమాకాంతంగారి వద్ద మీలో ఎందరు మీకోరికలను ప్రకటించారు? అందుకే ఎంతో ఉత్సాహంతో ఈ రాజకీయాల్లో అడుగుపెట్టిన ఆయన అతి త్వరలోనే చల్లబడి పోయాడు. నేనేపని చేసినా నా ప్రజలు నా వెనక ఉంటారన్న ధైర్యముంటే ఊరిని స్వగ్రహించు చేయగలనని ఆయన నాతో అన్నప్పుడు నాకావేశం కలిగింది. అప్పుడు నేను రంగప్రవేశం చేసాను. ఇప్పుడు కూడా సరి అయిన యువకుడాధిపత్యం వహించే ప్రక్కంలో ఆయనకు ఎన్నికలంటే ఇష్టంలేదు. ఆయనకి పదవి వ్యామోహం లేదనటనికింత కంటే నిదర్శనమేమి కావాలి? కాబట్టి ఆయనే మనకు సరైన నాయకుడు. నేనాయనకు కుడిభుజంగా ఉంటాను’ అని రమాకాంతం ని ఆకాశానికెత్తేస్తాడు.

అంతేకాదు చలమయ్యగారు, రమాకాంతంగారు పేద విద్యార్థులకు ఒక భోజన వసతి గృహం నిర్మించాలని, చెరొక పదివేలూ ఇస్తామన్నారని ప్రకటిస్తాడు. నర్సర్వగారిని కూడా తక్కువేం చేయలేదు. ‘గ్రామంలో ఐకమత్యం కోసం వారు చేసిన త్యాగం చాలా గొప్పది. ఏకగ్రివంగా ఎన్నికలు జరగాలని ఆయన ఎన్నికల్లోంచి విరమించుకోవటం సామాన్య విశేషం కాదు. ఆయన దైవభక్తి అసాధారణమైనది. ఆయన అనుభవం మన ప్రసిద్ధింటుకు సులపో ఇస్తుంది. ఇలాంటి మహానుభావులున్న ఈ గ్రామంలో ఇక ముందు పార్టీలు కూడా తలెత్తవని ఆశిస్తున్నాను.’ అంటాడు.

రమాకాంతాన్ని, నర్సర్వనీ, చలమయ్యని ఇతనింతగా ఎందుకు పొగుడుతున్నాడు? దీని వెనక నున్న స్ట్రోటజీ ఏమిటని వీళ్ళతో సహా అందరూ బుట్టలు బద్దలు కొట్టుకుంటున్నారు. అసలెవరి రాజూరావు? ఎప్పుడూ ఎవర్షీ వేలెత్తి చూపగా ఎవరూ చూడలేదు.

నక్కలైట్లుగా అమానుషం చేయబోయిన లీలాదేవిని, తననే నక్కలైటుగా చిత్రించిన జగ్గారావు ఉర్ఫ్ రవి, ఉర్ఫ్ శంకర్ని ఊరంతా ద్వేషించినా వాళ్ళకి హితబోధ చేస్తాడు. మీ శక్తి సామర్థ్యాలతో ప్రజల్లో చైతన్యం కలిగేస్తే దేశం తప్పక భాగుపడుతుంది. మీరు చెప్పిన భగత్ సింగ్ని, దేశభక్తుడే అయినా, బ్రిటిష్ ప్రభుత్వం నిర్దక్కిణ్యంగా ఉరి తీసింది. గాంధీని ఏమీ చెయ్యలేకపోయింది. అహింస కున్న బలం హింసకు లేదు.

ఉద్యోగాలు దొరకటం లేదని తెలిసి ఉద్యోగాలు కోసమనే చదువులు చదువటం మన తెలివితక్కువ. ఆ చదువుకయ్య ఖర్మతో ఓ ఎకరం భూమి కొనుక్కునో ఓ చిన్న దుకాణం తెరచుకునో బ్రతకొచ్చు.

గతంలో మీరు దేశానికి వ్యతిరేకంగా కొన్ని మాటలు విన్నారు. అవి మీకు బాగా నచ్చాయి. ఆచరించి జైలు పాలవుతున్నారు. ఇప్పుడు నేను మీకు దేశానికి అనుకూలంగా కొన్ని మాటలు చెప్పాను. ఇవి మీకు నచ్చినా, నచ్చకపోయినా తీరుబడిగా ఆలోచించుకోండి. యువతరానికి ఆవేశంతోపాటు నిదానం కూడా ఉండాలి అంటాడు.

తనకు పగ ఉందంటాడు. పగ తీర్ముకోటునికి ఈ ఊరోచ్చానంటాడు. చలమయ్య మీద పగ ఉందని మనకి అర్థమవుతుంది కానీ చలమయ్యని, అతని భార్యని రక్కిస్తాడు. వాళ్ళ మీద అత్యాచారం చెయ్యబోయిన శంకర్కి ఘన్సెలయిడ్ చేస్తాడు.

ఏమిటి వింత పోకడ! మంచి తనం మూర్తిభవించినట్టున్న ఈయనకి పగేమిటి? దానికి కారణం ఉంది. అతని తండ్రి ఆనందమూర్తి, తల్లి రాజేశ్వరి. ఈనాడు రాజూరావుని కీర్తించిన ఆ ఊర్లోనే ముప్పయి ఏళ్ళ క్రితం మా ఊళ్ళో మహానుభావడిగా కీర్తింపబడ్డాడు. వట్టివ్యాపారం చేసే చలమయ్యకి కంటగింపుగా తయారయ్యాడు. అతన్ని ఎన్నికల్లో నిలబడుని ప్రజలంటే అది నచ్చని చలమయ్య ఆనందరావుకి వ్యతిరేకంగా రమాకాంతాన్ని నిలబెట్టాడు.

రాజేశ్వరిని వస్తువిహిన చేసి, మంచానికి కట్టేసి, అనందమూర్తిని నిస్సపోయుని చేసి రమాకాంతం భార్యకి అతనిచేత ఉత్తరం రాయిస్తారు. అలాగే రాజేశ్వరి చేత రమాకాంతానికిను. తర్వాత అతన్ని రమాకాంతం ఇంటికి తీసుకు వెళ్లి, సీతమ్మ కోసం వచ్చినట్టుగా సుఖ్మించి ఊరందరి చేత ఛీ అనిపించి, కొట్టించి పంపిస్తారు. ఈ లోకంలో ఎవరికి అపకారం చేయకపోవటమూ, ఊరికి ఉపకారం చేద్దామనుకోవటమూ. రెండూ క్షమించరాని నేరాలు అని వాపోయి ఊరౌదలి వెళ్లిపోతాడు. ఆ ఊరి మీద పగ ప్రతీకారం పెంచుకుంటాడు కానీ మహానుభావుల తరీకాయే లేదు.

కొడుకుని పిలిచి, ‘ఒరేయ్ రాజు? నువ్వు వాళ్ల మీద ప్రతీకారం తీర్చుకోవాలి. ఆ ప్రతీకారం సామాన్యంగా ఉండకూడదు. దెబ్బకు దెబ్బ మనిషిలో పరివర్తన కలిగించదు. పరివర్తన తేలేని ప్రతీకారం వుధా. ప్రతీకారం శత్రుత్వాన్ని తెంచటానికి గానీ తరతరాలు కొనసాగించటానికి కాదు. నువ్వు వాళ్లలో మార్పును తీసుకురావాలి’ అన్న భావాల్ని వేళ్లూనేలా నాటాడు. దానికి ముందుగా రకరకాల మార్గాలలో 50 లక్షలు పోగేశాడు. ఆ డబ్బుతో ఆ ఊరేళ్లాడు.

‘ఏ పదవి కారణంగా నాన్న ఊరౌదిలి పెట్టాడో. ఆ పదవి నన్న వెతుకుంటూ రావాలి. ఏ వ్యక్తి ఆ పదవి కోసం నాన్ననా ఊర్లోంచి అమానుషంగా పంపేశాడో. ఆ వ్యక్తికి నేనా పదవిని దయాధర్మ భిక్షంగా ఇవ్వాలి. పదవి కోసం అమానుషాలు చేసేవాడికి. పదవిని తృణపాయంగా చూసేవాడే గుణపాతం నేర్చగలడు. మిమ్మల్ని ప్రెసిడెంటు చేయటంలోని నా స్వాధమిదే’ అని రమాకాంతంతో చెప్పాడు.

‘అలాగే గవరయ్యను సంస్కరించటం ద్వారా చలమయ్యాయి ప్రతీకారమవుతుందనుకున్నాను కానీ అజ్ఞాతంగా ఉన్న నాన్న ఊరుకుంటాడా? ఏ పరిష్కారులు చలమయ్య ద్వారా నాన్నకేర్పడాయో. ఆ పరిష్కారుల్లోంచే ఆయన్ని నేను రక్షించగల అవకాశం నాకొచ్చింది. ఇప్పుడిక నా ప్రతీకారం ముగిసింది’ అంటాడు.

ప్రతీకారం పేరిట రాజూరావు దేవుడితో కూడా చెలగాట మాడి మరీ రమాకాంతానికి పదవిప్పించాడు. చలమయ్య ప్రాణాల్ని అతడి భార్య మానాన్ని రక్షించాడు. దుర్వ్యసనాల పాలయిన చలమయ్య కొడుకు గవరయ్యని సంస్కరించాడు. దీన్నిబట్టి రాజూరావు వంటి వాడికి అపకారం చేయటమే మంచిదా? అన్న ఆలోచన వ్యస్తి అది పారపాటే. అతనాశించిన ఘలితం వచ్చింది. బహిరంగంగా వాళ్ల తప్పులు ఒప్పుకుని, ఆ మాటక్సోన్ రమాకాంతం ఎప్పుడోనే ఆనందమూర్తి నిర్లోపని ప్రజలకి ఏనాడో చెప్పుకున్నాడు, కాన్నితే తన దుర్మార్గం ఒయటపెట్టలేదు. ఇప్పుడు దానికి కూడా సిద్ధమే.

అలాగే ప్రజలకి రమాకాంతం చెప్పాడు, ‘ఈ మధ్య కొందరు నా ఇంట్లో చేరి రాజూరావుగారు నక్కలైట్లనే అభిప్రాయం నాలో కలిగించి నమ్మించారు. ఇలాంటి పారపాటే ముప్పై ఏళ్లకితమూ ఒకటి జరిగి ఆనంద మూర్తి వెళ్లిపోయాక మనూళ్లో ఒక మహానుభావుడుండేవాడు అని మాత్రం అంతా చెప్పుకునేవాళ్లం. రాజూరావుగారోచ్చేక మనూళ్లో ఒక మహానుభావుడున్నాడని చెప్పుకునే అవకాశం మళ్ళీ మనకొచ్చింది.’

అనందమూర్తి పేరిట భవనం వెలుస్తుంది. ‘వసూ నిజం చెప్పాలంటే నాకీ ఊరిమీదనే పగ! ఊరికోసం బ్రతికిన మానాన్న జాతకం ఒక్క రాత్రిలో మారిపోతే, ఊర్లో ఒక్కరంటే ఒక్కరు నేనున్నానంటూ ఆసరాగా ముందుకు రాలేదు. అంటే ఈ ప్రజలు తమకు తామై మహాత్ముల మంచి చెడ్డలు నిర్మయించగలిగే మంచిరోజు వచ్చేవరకూ వీరికి మేలు జరగదు.’

అంటే ఆ వసు ఒప్పుకోదు. ‘మీరీ ఊర్లో మహానుభావుడినిపించుకున్నారు. మీ విజయం మీదే ననుకుంటే అదంతా మీ భ్రమ. మిరు ప్రజల మనసు గెలిచి, మీరనుకున్నది సాధించారు. మీ విజయం ప్రజావిజయం. నాకీ ప్రజల భవిష్యత్తుపై అంతులేని విశ్వాసముంది.’

దుర్మార్గుల గురించీ, వాటికి శాస్త్ర గురించీ మాటల్లాడే అర్థత ఇక్కడెవరికుందో నాకు తెలియదు కానీ గాయపడిన సాటి మనిషికి సాయపడక పోవటం దుర్మార్గమే అవుతుంది.

అరికెపూడి (కోడూరి) కౌసల్యాదేవి

కొన్ని కొన్ని నవలలో కథా వస్తువు బాగుండి, మనల్ని త్వరత్యరగా పేజీలు త్రిప్పిస్తాయి. కొన్నింటిలో ఉన్నతమైన భాష ఉపయోగింపబడుతుంది. ఒక్కే నవలలో ఒక్కొక్క వాక్యమే ఒక మహా జీవిత సత్యమై బాసిల్లుతుంది. అందలి ఒక్కొక్క భావం ఒక్కొక్క మణిపూస, ఒక్కొక్క పదం ఒక వెలలేని రత్నం, అందలి జీవితాలు, జీవిత గమనాలు దేశకాల భాషా పరిస్థితులకు అతీతమైనవి. ఏ దేశ ప్రజలకైనా, ఏ యుగంలోనైనా సామ్యం చేయవచ్చు. అవి ఎప్పటికీ అలా కొంగొత్తగా ఉండి చిరస్థాయిగా నిలిచి పోతాయి. ఈ అన్న లక్ష్మణాలు ఏకీభవించిన మహాకావ్యం వికార్ ఆఫ్ ది వేక్ ఫీల్డ్ అని రచయిత్తి చెపుతారు. ఇందులో ప్రతి పదం అరికెపూడి (కోడూరి) కౌసల్యాదేవి గారి నవలలన్నటికి అన్నయించవచ్చు.

ముందుగా కథా వస్తువు తీసుకుంటే తెలుగువారి కుటుంబ జీవితాన్ని ఆ కుటుంబంలో ఉన్న వ్యక్తిత్వాన్ని సంపూర్ణంగ ఆపోశనం పట్టారు కౌసల్యాదేవి. ఉమ్మడి కుటుంబంలో పెద్దన్నయ్య తండ్రికి చేడోడు వాడోడుగా ఎలా ఉంటాడో చూపిస్తారు. ‘ఆ ఇంట్లో అందరికి తల్లికీ, తండ్రికి కూడా శ్రీపూర్ణిమ ప్రత్యేకమైన గౌరవం. కారణం అతడు సహనశిలి, ఉదారుడు. ప్రేమ స్పృందించి, వివేకవంతుడు, బాధ్యతాయుతమైన వ్యక్తి కావటమే. అతడినెవరూ ఇంట్లో వ్యక్తిగా చూడరు. ఒక ఉన్నత వ్యక్తిగా గౌరవిస్తారు. ఒక మహాపురుషుడుగా పరిగణిస్తారు. అతని సమక్కం శరత్కుల కౌముది వలె హాయి గొలుపుతుంది. గ్రీష్మ తాప బాధితునికివటవ్వక్కచ్చాయి ఉన్నంత సుఖవంతంగా ఉంటుంది. పిపాసార్థునికి శీతల మధుర జలపానీయంగా తృప్తిపరుస్తుంది.’ అటువంటి అన్న అవసరం అయితే తండ్రికి ఇష్టం లేకపోయినా చెల్లెలి క్రైమం చూస్తాడు. ‘ఎవరి అండ ఉన్నా లేకపోయినా నా అండ నీకుంటుంది. అమ్మనూ, నాన్నగారినీ కూడా ఒప్పించ గలనే ధైర్యముంది. మాకు నీ సుఖశాంతులు ముఖ్యం’ అంటాడు.

ఇంటి పెద్దగా తల్లికి అవసరమైతే సుద్ధలు చెప్పటానికి కూడా వెనకాడడు. ‘ఇంతకు కారణం అసలు అమ్మ పిల్లలకి కడుపు నిండా తిండి పెట్టి సాకడంతోనే తమ బాధ్యత అయిపోయిందనుకునే వాళ్ళ పిల్లలలాగే అయిపోతారు. పద్మకు తను బుధ్ధలు నేర్చలేదు. మనసు చెప్పనిచేంది కాదు. దానితో అది ఎవ్వరి భయం లేకుండా పోయింది.’ ఇలాటి ఆశిముత్సాలే కాదు చీడపురుగులూ ఉన్నారు.’

‘ఒక్కొక్క కొత్త మనిషి మార్పు కుటుంబంలో ఒక్కే క్రొత్తదనాన్ని స్ప్షేస్తాయి. ఒక్కే సంతోషంతో పాటు ఒక్కే విచారం కూడా అనుభవించాలి’ అని రచయిత్తి ఒక పాత్రచేత చెప్పించి ఆ విచారాన్ని కూడా చూపిస్తారు. ‘అమ్మ, అన్నయ్య చెల్లాయ్ అని ఆప్యాయంగా సంబోధిస్తా ఆడిపాడిన శైశవాస్తులో లేడు, మనిషగా రూపొందిన మానవుడు. స్వార్థపరుడైన యువకుడు! నేను నా సంసారం నా బాగు అనే తాప్తయంలో యుక్తాయుక్తాలనే మరచిన పురుషులూ ఉన్నారంటారు. ‘నిన్నటి మమతలకి నేటి జీవితానికి సంబంధం లేదు? రక్త సంబంధం త్రైంచుకుంటేనే కానీ వివాహంధం బలపడదా? ‘అనుకోక తప్పదు అలాంటి వాళ్ళని చూస్తే’ చ చ ఇంట పడుండే ఆడ వెధవలకేం బయట నలుగురిలో తలెత్తుకు తిరగలేక ఛస్తున్న మగవాడిని నేను. కాటికి కాళ్ళు జాపుకున్న ఆడదానికి కూడా అధికారమే. విడి అమ్మ విడి పెళ్ళానికి కనికరించి నాలుగు మెతుకులు పారేస్తుందిట. ఓ మూల కూర్చోబెడుతుందిట. అని

నలుగురూ నవ్యతున్నారు ఊర్లో. ఇకనైనా బుద్ధి తెచ్చుకుని కోడలికి తాళాలిచ్చి ఓ మూల పడుండు అని చిందులేస్తాడు. అత్తవారు, భార్య ఏమేమి నూరిపోస్తే అదే చిలకలా ఒప్పచెపుతాడు.

ఇకపోతే అమె హీరోయిన్లు ఆత్మాభిమానం, వివేచనా జ్ఞానం, నిస్పాతం, సహనం అనే ఎన్నో మంచి గుణాలకు నిలయంగా ఉంటారు. మొదట్లోనే ఈ గుణాలన్నీ కనపడకపోవచ్చు. మొదట్లో ఆడుతూ, పాడుతూ చలాకీగా జీవితం అంటే ఏమిటో తెలీకుండా ఉంటుంది. స్నేహితులతో సినిమాలూ, కార్లలో పికార్సు, సౌధంలో నివాసం, మనసులో కోరిక ఉదయించిన వెంటనే తీర్చే తల్లిరండులు, ఈ లోకంలో పెరిగిన మాధవికి లోకం అంటే ఏమిటో తెలియదు తెలుసుకోవాల్సిన అవసరమూ కలుగలేదు. నది గట్టు వెంబడి, మైదానాల మధ్య, కుక్క పిల్లలతో పరుగులూ, చెట్లుమీద కోయిలను కవ్యించుతూ శృతి కలపటం, ఆకాశంలో కొంగకు చిప్ప చిప్ప గోళ్ళంటూ చెయ్యి చూపటంలోనే గడిచిపోయాయి.

అలాంటి హీరోయిన్ గురించి ఇంకో పాత ద్వారా ఇలా వర్ణిస్తారు రచయితి. ‘ఈ మాధవిని ఒక సాధారణ వ్యక్తిగా అందల మెక్కించటం అసలే వీలుకాదు. కానీ అప్పరూపమైన అద్వితీయమైన వ్యక్తి. అమెకు ఆమెయే సాటి. అమె ఒక చైతన్య స్మషంతి అంతే. కలకల నవ్వే పూపు, గలగల పారే ఏరు, చెంగు చెంగున దూకే లేడి మిళితమై దోబూమలాడుతుంటారు మాధవిలో.’

కానీ ఒకొక్క సారి తేలిగ్గా వయోముఖ విషకుభాల బారిన పడిపోతుంటారు. ఉత్తముడిని వదిలేసి మోసగాడి వలలో పడిపోతారు. కత్తు తెరుచుకునే! ‘అమరేంద్ర ఉత్తముడు తక్కువ బుద్ధివారితో తర్వాంచడు, మిడిసి పడే వారితో పంతమాడడు, దురభి మానుల ఎదుట స్వాభిమానిగా నిరూపించుకుంటాడు. అభిమాన ధనుడు గనకనే ఆనాడు తప్ప మరెపుడూ మరల వివాహ ప్రస్తకి తీసుకురాలేదు. అతని ముందు మోహన్ అలుడు, సంస్కారహీనుడు.’ కానీ... మోహన్ అందం, వేషఫాషలు, ఆకర్షణీయమైన నవ్యా సరదాలూ... వైపీ మొగ్గ చూపుతుంది. దాంతో కొన్ని ధక్క మొక్కిలు తింటుంది.

అలాకాకపోతే ఈర్ద్యతో భగ్గుమనే ఇంకో స్త్రీలవల్ల అవస్థలు పడుతుంది. కుటుంబంలో సుఖశాంతులు నెలకొల్సినా, నాశనం చేసినా ఆడవాళ్ళే, అనీ ఆడదానికి అసూయ కుష్మ రోగాన్ని మించిన అసహ్య జబ్బు అనీ వర్ణిస్తారు. అలా ఆడదాని పచ్చని బ్రతుకులో చిచ్చు రగిల్చేది మరొక ఆడదే అనీ నిరూపిస్తారు. తన మరిది కిరణ్కు, చెల్లెలు ఇంద్రాణి నిచ్చి పెళ్ళి చేయాలని తాపుతయపడింది జానకి. కానీ అది జరగదని తెలిసినపుడు భయంకరమైన పాతక చర్యలకు కారకురాలైంది. వ్యాపారం నాశనం కావటానికి కుటుంబంలో చీలికలు ఏర్పడటానికి కారణమవుతుంది. ఆ కుటుంబంగా భర్త తాగుడుకు బాన్ని చనిపోతాడు, కుటుంబ కలపోలు భరించలేక అత్తగారు చనిపోతారు, వీటి కారణంగా మామగారు పిచ్చివాడవుతారు.

ది కోర్స్ ఆఫ్ ట్రూ లవ్ నెవర్ రన్ సూక్త్ అని సామెత. అందుకని ఇలాటి స్త్రీల వల్లో, వేరే కారణాల వల్లో ప్రేమించిన భర్తకో, ప్రియుడికో దూరమై, చాలా ధక్క మొక్కిలు తిని, పూజారిణిగా, చుక్కవాక పక్కిగా, తపోభూమిగా మారాక కథ సుఖాంతమవుతుంది. ‘తెలుసు నీలో అటువంటి గొప్ప సుగుణాలున్నాయని. అందుకే నువ్వు నాదానివి. ఇక మనం ఎప్పటికీ దూరం కావద్దు. కష్టంలో సుఖంలో ఎప్పుడూ ఒకటే. తెలివి తక్కువ వల్ల ఇది వరకు దూరమైనా ఇప్పుడు కావద్దు’ అనుకుంటారు.

ఆవిడ ఉపయోగించే శైలికూడా ఉన్నతమైన భాషగా చెప్పవచ్చు. ‘చిందు, చంద్రబింబం! అందానికి నిర్వచనం, ఆనందానికి ప్రతిరూపం, అమృతానికి ఆలయం, అమాయకతకు ఆలవాలం, అధ్యాత్మ దేవతకు ప్రియవృత్తిక. అమె సాధారణ మాధవి కాదు. ఒక చైతన్య స్మషంతి. తనలో తన పరిసరాలలో ఎక్కడా విచారమూ, నీరసమూ ఉండకూడదు.’

ఆవిడ ఒక్కొక్క భావం ఒక్కొక్క మణిపూస. ఒక్కొక్క పదం ఒక వెలలేని రత్నం. ఆదర్శాలనేవి ఆకాశంలో మిల మిలలాడుతూ మనల్ని ఊరించే తారకలు. వాటి కాంతితో సాగిపోవాలి కానీ, వాటి నెగిరి పట్టుకుని గుప్పిట్లో ఇముడుకోవాలని చూడకూడదు. నక్కతాలు సూర్యకాంతిలో కనిపించవు. సూర్యడిని మేఘం కప్పివేస్తుంది. మేఘాన్ని వాయువు తరుముతాడు. వాయువును, తన గుప్పిట్లో

పెట్టుకుంటాడు పరమాత్మ. ఈ నక్కలాలూ, సూర్యుడు, చందుడు, వాయువు మొదలైన శక్తులన్నటి కిందా భూమి మీద నిలబడ్డ సామాన్య మానవులం మనం. ఇష్టి ప్రతి ఒక్కరూ ఎరిగున్నావే. అయినా ఈ కలోర సత్యాలను జీవితాల కన్యాయించుకోవటం తెలియక బాధపడి ఇంకొకర్ని బాధ పెడతారు. ‘

అలా అడుగడుగునా చేతులో ఏమీ లేదని అంతా భగవంతుని లీల అని చెపుతూనే ఉంటారు. అటువంటి అపూర్వ పుష్టాలను సృజించి ఆడించటం, ఆడుకోవటం భగవంతుడికి వినోదం కాబోలు! ‘గులాబీ వెనుక ముళ్ళు, సంపంగిలో విషం, పద్మం చుట్టూ పంకం, సుకుమార శిరీషానిఇ అల్పయుస్సు మొగిలి నిండా మొరటు దనం భగవద్వ్యాలాసం! దాన్ని అర్థం చేసుకుని సాగిపోవాలే కానీ, అయిన ఉనికినే ప్రశ్నించకూడదు. ‘

గౌరవం పొందటానికి అధికారం చెలాయించటానికి మాత్రమే అమృతావా? ఆదరించి లాలించి కోర్కెలు తీర్చవలసిన బాధ్యతకు దూరవోతావా అమ్మా.

‘నాకు దైవం సై నమ్మకముంది. ఏం జరిగినా మన మేలుకే అని తృప్తిపడుతుంటాను. పరిష్టతులన్నీ తాత్కాలికంగా బాధాకరమే అనిపించినా చివరికి మంచే జరిగింది. ఇది దైవతీల కాదంటారా?’ అంటారు.

ఒక్కొసారి మనం ఇతరులకి చెప్పుకుని స్వయంగా పరిష్కరించుకోలేని జటిల సమస్యలకు ఓక్ మహారచయిత కావ్ స్ఫ్టైల్ తేలికగా పరిష్కారం లభిస్తుంది. మనం మానసికంగా ఎంతగానో ఎదుగుతాం. భావనాశక్తి అధికమౌతుంది. ఉన్నతమైన ఊహలూ, ఆలోచనలూ, కలుగుతాయి.

శాంతినికేతన్

ప్రేమించటం తప్పుకాదు. కానీ ఆ ప్రేమని అవతలి వ్యక్తి అందులో లేకపోతే దోషం ప్రేమించిన వారిది కాదు.

ఎంతటి మహాత్మరమైన నవల! ఇందులోని ప్రతి ఒక్కరూ మానవత్వంలోని ఒక్కో కలోర సత్యాన్ని ప్రతిబింబ జీస్తుంది. వీరందరూ మానవత్వంలోని ఒక్క అపూర్వ సుగుణానికి, అద్యాతీయమైన విశిష్టతకూ ప్రతీకలు. కాల పరిమితుల నథిగమించి చిరస్థాయిగా సర్య శ్రోమాణికమై నిలిచిన నవల అని రవీందుని ‘నోకా ప్రమాదం’ నవల గురించి రచయితి విశ్లేషించారు. అందులోని ప్రతి అక్షరం ఈ నవలకీ వర్తిస్తుంది.

ఎక్కడ చూసినా ప్రేమ, ప్రేమ. ఇంతకు మించిన లోకమే లేదా? మానవ జీవితానికంతి సన్నిహిత సంబంధం గల సాహాత్య స్వామ్యమంతా అనురాగ పూరితం, ప్రేమమయం. వీటినే రసవత్ ఖండాలని కీర్తిస్తారు. దేశదేశాల ప్రజలూ ఆదరిస్తారు. ఏమిటీ లోకం? ఎందుకి సంబంధాలు? ఎక్కడివీ అనుబంధాలు? అనుకుంటుంది కాధానాయిక శాంతి.

అందుకే అన్న శ్రీపూరికి అతి సన్నిహితుడైన రాజుతో స్నేహం చిగురించి, అతని ఆలోచనలు మనసుని కలవరపెడుతున్న పెళ్ళంటే ఇష్టం లేని శాంతి అది ప్రేమగా గుర్తించలేక పోతుంది. మల్లెపూరు పరిమళం వంటి చిరునవ్వు, కొంటెతనం నాట్యమాడే కనుదోయి కలిగిన రాజు మధ్య మధ్యలో మనసుని కలవరపెడుతుంటాడు. ఎందుకో రాజును చూడగానే మనసులో ఏమిటో భావాలు చెలరేగుతాయి. గుండె కొట్టుకుంటుంది. అతడు ఎదుట లేకపోయినా సరే ఎందుకో పదే పదే నేతాలలో మెదులుతాడు. నిత్యం అతడి పెదవులపై నర్తించే స్నేహ చిరు దరపాసమై అనుక్కణం గుర్తుకు వచ్చి ఎదలో గిలిగింతలు పెట్టుతోంది. అతడి కొంటెతనమే అడుగడుగునా జ్ఞాపకం వచ్చి నవ్విస్తాంది. అతడు కూడా చిత్రకారుడు కావటమే ఇందుకు కారణమా? అంతకంటే ఇంకేమీ కాదా? అనుకుంటుంది.

అంతకంటే ఇంకేమీ కాదు అని కొట్టిపారేయటం వల్లే రాజు తనని ఇష్టపడ్డా, పెద్దలు వీళ్ళ పెళ్ళికి ప్రయత్నాలు చేసినా అతన్ని తృణీకరిస్తుంది. అది రాజు మీద విముఖత్వం కాదు. మొత్తం పెళ్ళి మీదే పైగా అన్న శ్రీపూరి, ‘మా జంటను చూస్తే గురించి

ఆలోచించు' అంటే క్షమించన్నాయ! నేను చేపేది ఒక వ్యక్తిత్వమంటూ ఏర్పడిన స్త్రీల గురించి. ఆమెకు అజ్ఞానవర్తనమే కానీ తన వ్యక్తిత్వం గుర్తు ఉండదు." అంటుంది రాజుని స్వయంగా క్షమాపణ వేడుకుంటుంది. రాజు కదిలి పోతాడు. 'మీ హృదయం కలిసమనుకున్నాను. కానీ మీ రూపంలాగే మీ స్వభావం కూడా ఇంత లలితమైనదని తెలుసుకోలేకపోయాను' అంటాడు. ఎదురు శ్రీపూరి శాంతిని తిడితే 'ఆమె మనస్సు శిరిష్ కుసుమ కోమలం. ఆమెను అనవసర వాదాలతో నొప్పించలేను' అంటాడు.

తనకు రాజుతో పెళ్ళి వద్దన్న శాంతి, శాంతినికే తన్నకి వెళ్ళి చిత్రలేఖనం అభివృద్ధి చేసుకోవాలని ఉందంటుంది. తండ్రి బలరామయ్యకి శాంతి అంటే పంచ ప్రాణాలు. వీళ్ళకి రాజుమండి దగ్గర దేవీ పట్టుంలో ఒక బంగళా ఉంది. శాంతి పుట్టాకే కొన్నారు దాన్ని. అందుకే దానికి శాంతి నిలయం అనిపేరు పెట్టారు. అందులోని కొబ్బరి చెట్లు, పారిజాత పుక్కం, శాంతి ముగ్గురూ కవలలు. నాకు ముగ్గురు కుమారెలు అంటారు ఆయన. శాంతిని, కాంతిని వెదజల్లే శాంతికి ఏ విధమైన కష్టమూ ఆ పిత్ర హృదయం ఓర్చుకోలేదు. అందుకే తను బాధపడ్డా శాంతిని పంపిస్తాడు. రాజు కూడా దైవం దయదలిచితే ఒపూళ అక్కడే తన అభిప్రాయాలకు తగిన వరుడిని పొందగలదు అంటాడు.

ఏముహూర్తంలో అంటాడో గానీ శాంతి అక్కడ గోవిందరావు అనే వ్యక్తి వైపు ఆకర్షింపబడుతుంది. అతని వేణుగానం మైమరచి వింటుంది. అతనితో స్వత్య నాటికలో పాల్గొంటుంది... రాజు శాంతిని, 'గోవిందరావులో ఉన్నంత విద్యా ఉండాలి మీలో' అంటాడు. గోవిందరావు మాత్రం, రాజు వేసిన పెయింటింగ్ రఫీందుడుని చిత్రకళా ప్రదర్శనలో శాంతి ప్రదర్శిస్తే, దానిమీద హేతునగా మాట్లాడతాడు. అతనికి గురుదేవులు రఫీందుని పుస్తకాలన్నా కినుకే. రాజు ఇచ్చిన ఫౌర్సెల్ మై ఫ్రాండ్ ఉదాత్తంగా ఉంటే, గోవిందరావు ఇచ్చిన పుస్తకం చదివితే ఒంటినిండా తేళ్ళూ జెర్రెలూ పాకినట్లు ఉంటుంది. అలా ఏది బేరిజు వేసినా రాజుయే ఒక మెట్లు పైన ఉన్నాడు కానీ మానవ పోకడలు, మనసు చేసే గారడీలు విచిత్రంగా ఉంటాయి.

శాంతి మనస్సు గోవిందరావు వైపే మొగ్గ చూపుతుంది. శాంతినికే తన్నలోనే బాగా సన్నిహితురాలైన మనోరమ శాంతికి హితువు చెప్పటానికి ప్రయత్నిస్తుంది.

'విసుకోకు శాంతి, నీకు వయస్సుందన్న మాటే గానీ లోకజ్ఞానం బొత్తిగా లేదు. ఒపూళః అమ్మా నాన్నగార్ల అతి గారాబం, అన్నయ్ అతి లాలన నిన్నలా చేశాయనుకుంటాను. ఒక విషయం చూడు, గోవిందరావు నీకు ఇక్కడ పరిచయమైనాడు. అదైనా అంత విశేషమైన పరిచయం కాదు. అతడి గుణాలెటువంటివో, అలవాట్లు ఏమిటో, స్వభావం ఎటువంటిదో నీకు ఏమీ తెలియదు.

'సువ్య రాజు నెందుకు చేసుకోవు? అందుబాటులో ఉన్న పాయసాన్ని వదిలి ఆకసంలోని అపరంజి పాత్రకోసమెందుకు ప్రాశులాడతావు? ఇంతకూ ఆ పాత్రలో అమృతముందో, హోలహాలముందో ఎవరెరుగుదురు? రాజు సౌందర్యం, ముగ్గమనోహరమైన అతడి సంభాషణ, గౌరవ ప్రవర్తన మొదటి పరిచయంలోనే నాకెంతో గౌరవాన్ని కలిగించాయి.మరి నువ్వేందుకు తృణికరిస్తున్నావు?'

'రాజుపై నాకా భావం కలగలేదంటే! అయినా ఇప్పుడా చర్చ దేనికి? 'అంటుంది చిరాగ్.

'అవును అతడిపై ఆ భావం కలగలేదు. అతడిది తొందర స్వభావము కాదు గనుక ఎప్పుడూ అనుచితంగా ప్రవర్తించలేదు గనుక!'

కానీ అదే మైన్ పాయింట్ అపుతుంది. 'రాజు నిండుకుండ. అందుకే నాకిష్టం లేదు. ఆపేశంగా ఉత్సాహంగా ఉంటాడు గోవిందరావు ఎప్పుడూ. అతడి కతడే సాటి' అనుకుని అతను చనువుగా మాట్లాడినా ఏమీ అనుకోదు. ఎప్పటికప్పుడు మనోరమా, రాజునో శాంతిని కళ్ళలో పెట్టుకు చూస్తూనే ఉంటారు. మనోరమ బావ వచ్చి మనోరమని తీసుకెళ్ళపోయేటప్పుడు వాళ్ళని సాగనంపటానికి కలకత్తా వచ్చిన శాంతిని ఏ హోట్లో కోటిసుకుపోదామనుకుంటాడు గోవిందరావు. కానీ రాజు పడనివ్యడు.

వీళ్ళ ప్రేమ విషయం శాంతి తేల్చుకునే లోగా శాంతి చిన్నన్నయ్య నారాయణ వచ్చి దేవీ పట్టం తీసుకెళ్ళిపోతాడు తన పెళ్ళి కుదిరిందని. ఆ పెళ్ళికి వచ్చిన రాజుకి మనస్సు విప్పి చెప్పుకుంటుంది. ‘అమాత్రం తెలుసుకోలేనూ? అతడి సమక్కంలో మీ వదనంలోని భావాలు! మీ ప్రవర్తన, అతడు మిమ్మల్ని ఏకవచనంతో సంబోధించటం, అధికార పూర్వకంగా మాటల్లాడటం ఆ రోజున మీ ప్రవర్తన అతనికి కోపం తెప్పిస్తుందేమోననే మీ సంకోచం, భయం ఇవన్నీ చూచి నేనా నిర్ణయానికొచ్చాను; అంటాడు.

ఒక్కసారి నిర్మలంగా ఉన్న అతడి నిగపోనికి, సహృదయతకూ మనస్సులోనే అంజలి ఘుటీంచింది ‘తనను వివాహమాడాలని ఉపిష్ఠురాడు. అయినా తాను తిరస్కరించినా కోపం రాలేదోయ్. ఎప్పటి స్నేహా గౌరవాలకు లోపం లేదు.

గోవిందరావుతో హద్దులు మీరనని మాట ఇప్పించుకుంటాడు. దానికి కారణం వివరిస్తాడు. ‘మీ జీవితాలు సున్నితమైన పూరెమ్మలు. అందుకు సదా మీగురించి మీరు ఆప్పులు కూడా జాగ్రత్తలు తీసుకోవాలి. మాకేమిటి ఇనుప ఫ్లంభాలం, మీకున్న వస్తి బాధలుండటానికి అంత సున్నితులం కాదు. సలహాలు పొందటానికి, జాగ్రత్త వహించటానికి కూడా అవసరంలేదు. ఈ పురుష జాతినలా పుట్టించిన భగవంతుడికి కృతజ్ఞాడిని.’

ఆ మాటలు కేవలం శాంతిని తృప్తిపరచటానికి! దఙ్కజేశ్వరం గుడిలో చెక్కిట చేయిని చేర్చి కాటుక దిద్దిన విశాల సేతాలను మరింత విశాలం చేసి ప్రతిమలలో ఒక ప్రతిమగా కనబడుతున్న శాంతిని మొదటి చూపులోనే ప్రేమిస్తాడు రాజు. ‘చూడగానే ఏడు విగపోలు ఎనిమిదెప్పుడయ్యాయా, అని కొద్దిగా కలవర పడవలసి వచ్చింది సుమండి’ అని చమత్కరిస్తాడు కూడా! పదివేల రూపాయలు ఇస్తామన్నా తిరస్కరించిన తన చిత్రపటం రపీంద్రుడు శాంతికి కానుగ్గా ఇస్తాడు. రాథ మాధవుల్ని చెక్కిట చేయి చేర్చి చూస్తున్న తననీ హృదయంలో బంధించుకుని, చిత్రంలో బంధించి శాంతికి అది కూడా ఇస్తాడు. ఇంత ప్రేమించిన శాంతి తనని తిరస్కరిస్తే స్నేహం చెక్కు చెదరదు కానీ అతను మాత్రం కృంగి కృశించిపోయాడో, ఎంత నిరాశ చెందాడో నాకు తెలిసినట్టు నీకు తెలియదు. అతడి సరదాలన్నీ పోయాయి. అతడి చిత్రలేఖనం మూతపడింది. అతడి చలాకీ తనమంతా నశించిపోయింది.’ అందుకే శ్రీహరి మరదలు జయనిచ్చి చేస్తామన్నా ఒప్పుకోడు. ‘నేను పవిత్రుడిని కాన’ని ఒక్క ముక్కలో తేలేస్తాడు. అయినా ఎప్పుడూ శాంతి క్షేమమే అతని ఆరాటం. ‘స్వచ్ఛమైన ప్రేమకు కుల మత జాతి దేశాలనబడే ఎల్లలుండవు. సౌందర్యమనే తెరలుండవు’ అంటాడు.

అతను ఒప్పుకున్నంత తేలిగ్గా అన్న ఒప్పుకోడు. ‘పెద్దలు చూపే గారాన్నీ, ఇచ్చిన స్వేచ్ఛను ఇలా దుర్యినియోగం చేసుకుంటావా శాంతి!’ అంటాడు.

‘నువ్వు మాత్రం వెరి వ్యామోహంలో పడిపోతున్నాను. చూడు మన ఆశయాలు, ఆశలే కాదు. కన్న వారిపట్ల మన ధర్మాన్ని కూడా గుర్తుంచుకోవాలి. మనం వారికి మీ పెట్టునక్కరలేదు. కేవలం వారికి తృప్తికరంగా ప్రవర్తించటం. ఇది కూడా చెయ్యలేవా శాంతి? అందులో ఎంత త్యాగముందో, ఆ త్యాగంలో ఎంత సంతృప్తి ఇమిడి ఉందో, ఆ సంతృప్తి చాటున ఆనందం ఎంత మహాత్మరమైనదో తెలుసుకో శాంతి!

నువ్వు ఈ ఇంటికి ప్రాణానివి శాంతివి. నువ్వు ప్రసాదించిన ఈ సుఖశాంతులు నువ్వే తీసేసుకుంటావమ్మా.

నాన్నగారు ఎన్నో విధాల అపార కష్ట నష్టాలకు గురై తీవ్రమైన అశాంతికి లోనై ఉన్న సమయంలో నువ్వు పుట్టావు. కష్టాలన్నీ తీరిపోయాయి. అందుకే నువ్వు శాంతి వయ్యావు.

‘మనకు పట్టింపులు లేకపోయినా పెద్దవాళ్ళకుంటాయి. నీ అభీప్రాయం మార్పుకో శాంతి’ వదిన పద్మ హితబోధ.

‘మనం ప్రేమలూ, మమకారాలూ చంపుకోలేక ప్రాకులాడుతాం. వాళ్ళకు మాత్రం ఛాదస్తులుగా, ఆటంకంగా కనిపిస్తాం’ తల్లి ఆపేదన.

‘నువ్వు లేనిదే నాకు శాంతి లేదు శాంతి’ అంటున్న గోవిందరావు, ‘నువ్వు ప్రసాదించిన శాంతి సౌభాగ్యాలను తిరిగి నువ్వే తీసుకుంటూవా అమ్మా’ శ్రీపూరి అనునయవాక్యాలు శాంతిని కలవరపరుస్తాయి.

‘భగవానీ! ఏ ప్రేమకు కట్టుపడను? ఎవరిని మన్మించను? ఎవరిని కాదనను? నాకు నేను ముఖ్యమా? వివాహం అనే పదంలో ఇంత మీమాంస నిండి ఉండా? ఏమిటీ విషయ సమస్య? ప్రతి విషయంలోనూ ప్రేమకో, భయానికో, అభిమానానికో కట్టుబడిపోయేంత అస్వతంత్రురాలుగా మానవులు సృష్టించి వినోదిస్తున్నారా.’

కానీ ఆ మర్మాడు తండ్రిని తోటలో చూసి అల్లాడిపోతుంది. ‘ఇదుగో ఈ శిరీషం, ఈ నారికేళ వృక్షం, మమ్మా కవలలు. నాకు ముగ్గురు కుమారెలు. ఒక కూతురు శాంతినికేతనం వెళ్లిపోయిన దగ్గర్నుంచీ ఈ ఇధ్దరు కూతుళ్లేగా నాకు శాంతి నిస్తున్నారు. ప్రతి పారిజాత పుష్పంలో కనిపించే నీ వదనం చూసుకుని, కొబ్బరి ఆకు ప్రతి కదలికలోనూ నిన్ను చూసుకుని మురుస్తున్నాను తల్లి. మీరు ముగ్గురూ సుఖంగా సంతోషంగా ఉంటేనే ఈ శాంతినిలయంలోని మనుష్యులు శోక విచారాలకు దూరమై మసలగలరు. ‘అప్పటికప్పుడు ఇకనుంచీ మీకు కష్టం కలిగించను. మిమ్మల్ని వదిలి ఎక్కుడికి వెళ్లను’ అంటుంది.

ఇంటి మనిషిగా పెరిగిన నొకరు రామస్తుకూడా ‘నువ్వు లేనపుడు నువ్వు పెళ్లి వద్దన్నావని బాబు ఎంత కుమిలిపోయారో నువ్వేరగవు చిన్నమై. చిన్నప్పుడు నువ్వు కొట్టేదానవు, రక్కేదానవు, ఎప్పుడూ నీ మీద విసుకోక్కేదు చిన్నమ్మా. కానీ ఆ వేళ బాబుని చూచాక నీమీద ఎంత కోపమొచ్చిందనుకున్నావు? ఒక్కసారి అక్కడికొచ్చి కోపుడాలనుకున్నాను. కానీ ఎంతయినా నొకరోడిని కదా చిన్నమ్మా.’

ఈ మాటలన్నీ విని తన మనసు చంపుకోటానికి ప్రయత్నిస్తుంది. ‘ఇలా కుమిలిపోతున్నావేమటి శాంతి! నువ్వు ఈ ఇంటి ప్రాణం. ముందు నీ సుఖసంతోషాలే ప్రధానమమ్మా మాకు. నువ్వు అంతరాంతరాలలో రంపపు కోత అనుభవిస్తూంటే మేము సహాంచగలమా? అన్న అన్నయ్యతో లేదన్నయ్య లేదు! నిన్నర్థం చేసుకుని, నీ అడుగుజాడల్లో నడవ ప్రయత్నిస్తున్నాను. ఆనాడు నువ్వు చేసిన హితబోధగాలికిగిరి పోలేదు. జాగ్రత్తగా జీర్ణింపచేసుకుంటున్నాను. తనకంటే తమలోగల మాధుర్యం సంతృప్తి గుర్తించాను. అందుకనుగుణంగా నడుచుకొన గలిగేట్లూ, సాక్షాత్కారా నీ సోదరి ననిపించుకొనగలిగే ప్రవర్తన ప్రసాదించగల ఆత్మదైర్యం నాక్కలగాలని ఆశీర్వదించు అన్నయ్యా!’ అంటుంది.

అన్నదే కానీ మనసుని కఠిన శిలగా మార్పుకోవటానికి మధన పడాల్ని వస్తుంది. కుటుంబంలో అందరికంటే చిన్నది కావటం వల్ల అందరి నుండి ప్రేమానురాగాలు పాందటమేగానీ ఇవ్వటమెరుగని తాను, ఏ దుర్మహారాన అందరినీ ప్రేమించడం మొదలు పెట్టిందో ఏ వర్షకాలంలో ఇతరుల పట్ల బాధ్యతలు తెలుసుకుందో అప్పటినుంచే మనసు అశాంతికి స్థావరమైపోయింది.

‘నడేట్లో నావలా ఉన్న నా జీవితాన్ని ఏం చెయ్యను? ఇందుకు మానవ ప్రయత్నమా? దైవ ప్రయత్నమా? ఏది కావాలి? అనే విషయం తేల్చుకోదల్చుకున్నాను.’ అందుకే తుఫాను వస్తుంది, పడవ మునిగిపోతుంది అని తెలిసి కూడా నదిలోకి రామస్తుతో వెళుతుంది. అలాగే పడవ మునిగిపోవటం తధ్యమని పడవవాడు కూడా నిర్మారించుకున్నాడు. అప్పుడు దేవుడు పంపినట్లు లాంచీలో శ్రీపూరి వచ్చి వాళ్లని కాపాడుతాడు. ‘రోజూ సూక్తటర్ మీద వచ్చేవాడివి ఇవాళ లాంచీలో ఎందుకు వచ్చావు? అంటే దేవుడే పంపాడు. అందుకే నా విషయంలో నేనేమీ స్వయంగా ప్రయత్నించి నిర్మారించదలచుకోలేదు’ అంటుంది శాంతి.

అది విని చలించిపోయిన శ్రీపూరి, ‘అన్న చెల్లెలు కోర్కెను, ముఢ్లు ముచ్చట్లును తీర్చాలి. కానీ నాశనము చేయకూడదు. ఎవరి అండ ఉన్నా లేకపోయినా నా అండ నీకు ఉంటుంది’ అంటాడు. రాజూ ఉత్తరం కూడా ఈ ఆలోచనకు దోహదం చేస్తుంది. కానీ గోవిందరావే అందుకు అర్పుడు కాదు. శాంతిని తీసుకుని కలకత్తాలో గోవిందరావుని కలిస్తే అతను హేళనగా నవ్వుతాడు. ‘బెల్లం చుట్టూ

చీమలు ఎందుకు చేరతాయి? కానీ బెల్లిమే కరిగివస్తుంటే ఆ పొకంలో అంటుకుపోతామేమోనని భయపడి పారిపోతాయి, అహస్ఫూహా' అంటూనే గబగబా వెళ్లిపోతాడు.

శ్రీపూరికి చాలా కోపం వస్తుంది. కానీ రాజాయే శ్రీపూరికి నచ్చెపుతాడు. కొంచెం ఓదార్పు అవసరం శాంతికి ఈ స్థితిలో ఇంతకంటే ఏం చెప్పలేను.'

'శాంతి దగ్గర ఏ అఫూయిత్యం చెయ్యనని మాట తీసుకుంటాడు. మనోరమ చేత శాంతికి ఉత్తరం రాయిస్తాడు.

'శాంతీ ఇప్పటికైనా లోకం పోకడనూ, మానవ స్వభావాలనూ అర్థం చేసుకో.రాజుశేఖరం వంటి వ్యక్తి హృదయంలో స్థానం పొందగలగటం సామాన్య విషయం కాదు. అతడిని చేపట్టగల యువతి చాలా ధన్యరాలు. ఆ అద్భుతంతురాలివి నీవే ఎందుకు కాకూడదు?' అంటూ రాసి రాజు తన భర్త శేఖర్కి రాసిన ఉత్తరం అందులో పొందు పరుస్తుంది. 'శాంతి నిరాశా వదనం చూసిన నాకు గుండె కరిపోయింది. ఇటువంటి స్థితిలో స్నేహితుల ఓదార్పు ఎంతైనా అవసరం. శాంతిది చాలా సుకుమార హృదయం. స్వాతన్త్ర వచనాలతో మనోరమగారు అమెకు ఉత్తరం రాయాలోని అర్థిస్తున్నాను. కలిగించుతున్న శ్రమకు క్షాంతప్యణ్ణి' అంటాడు అందులో.

అదికాక తను కూడా స్వయంగా రాస్తాడు. 'పరిస్థితుల ప్రభావమో, విధి బలీయతో, ఎందువల్లనో ఇత్తడిని బంగారంగా భ్రమించి ఉండవచ్చ. అది నిజంగా స్వర్ణమే అయి మనకందకపోతే బాధపడాలి కానీ, అది భ్రమ అని తేలిపోయాక విచారం దేనికి? జీవితం అటువంటి గోతిలో పడనందుకు సంతోషించాలి. దైవం రక్షించాడు.' రాజు గోవిందరావుని స్వయంగా ఒప్పిద్దమని వెళితే అతను మోసగాడని, అతనికిది వరకే పెళ్లయిందనీ తెలుస్తుంది.

రాజు ఈ తాపుత్రయం చూసి శాంతి కరిగిపోతుంది. రాజు స్వభావం ఈ వెన్నెల వంటిది. అతడి మంచితనమే అతడిది కానీ, ఎదుటి వారి గుణగణాలతో అతడికి నిమిత్తం లేదు అనుకుంటుంది. క్రమంగా శాంతి పూర్వపు శాంతి కాసాగింది. తరచూ గోవిందరావులోని మాలిన్యాన్ని, రాజులోని స్వచ్ఛతనీ పోలుకోవటంలో ఆమె మనస్సులో రాజు ఎక్కువగా మెదలసాగాడు. అందుకే తన ప్రేమనంతా రంగరించి రాజుకు ఉత్తరం రాస్తుంది. మీ శాంతి అని ముగించి దాని కింద అందంగా ఆకులతో ఉన్న గులాబి పుష్ప గుచ్ఛం చిత్రికరించింది. రాజు ఆనందానికి అవధులు లేవు. ఇది వరలో ఆమె హృదయానికి ప్రేమ స్పందన లేదు. మనస్సుకి భావ పరిపక్యం లేదు. అప్పుడు జీవితమంటే తెలియని మెగ్గ. ఇప్పుడు సంపూర్ణజ్ఞాన వికసిత అయింది. అవును! ఒక్కొక్కరిని అందరు మానవుల మాదిరిగా స్ఫురించడు భగవంతుడు. వారిన్ని విధాలా ప్రత్యేకంగా ఉంటారు. ఏదైనా అపూర్వ సన్నిహితం వారిలో మార్పు తేవాలి. పద్మం వికసించటానికి సూర్యోదయమే కావాలి. కలువను శశాంకుడే రంజింపజేయాలి అనుకుంటాడు.

కానీ వాళ్ళ ప్రేమ కథకింకా అప్పుడే ముక్కాయింపు దొరకదు. ఆ ఉత్తరానికి రాజు రాసిన జవాబు అందదు. చిన్న వదినె మాయం చేస్తుంది. రాజు కిష్టం లేదేమో అనుకుంటుంది శాంతి. శాంతి కిష్టం లేదేమో అనుకుంటాడు రాజు. అందుకే జయని చేసుకోవాలని మళ్ళీ ప్రస్తావన తేస్తే వెంటనే అంగీకరిస్తాడు. రాజు ఇచ్చిన చిత్రాలు రాజు వచ్చినపుడు తన గదిలో తగిలిస్తే వదిన పద్మ శాంతి హృదయం మారిన వైనం గమనించి 'అద్భుతంతురాలివి శాంతి!' అని అభినందిస్తుంది కూడా. రాజు కూడా చూసినా మొహం తిప్పేసుకుంటాడు. దాంతో శాంతి చిన్నబుచ్చుకుంటుంది.

తర్వాత ఇద్దరూ మనస్సు విప్పి మాట్లాడుకున్నపుడు అసలు విషయాలు తెలుస్తాయి. మీకు హృదయం విలువా, మనిషి విలువ తెలియవు. దేనికి స్థిర నిశ్చయం లేదు మీకు. అటూ, ఇటూ ఊగుతారు. అందువల్ల మీకూ, నాకూ సరిపడదని తెలుసుకున్నాను' అంటాడు రాజు ముందు.

తర్వాత అతను రాసిన ఉత్తరంలో శశి అన్న అమ్మాయితో తనకేదో సంబంధం ఉందన్న పుకార్ల గురించి శాంతి నుంచీ స్వాతన్త్ర కోరుతూ రాసానని, దాని గురించి తను జవాబు రాయకపోయేసరికి కోపం వచ్చిందనీ చెపుతాడు. 'నేనామెను మనసూర్తిగా

ప్రేమించాను. తృణీకరించినా కోపం తెచ్చుకోలేదు. గోవిందరావు విషయంలో కూడా అసూయ పడకుండా ఆమె కైమాన్ని కాంక్షించాను. అటువంటి ఈ ఒక్క విషయంలో అందునా యదార్థ దూరమైన విషయంలో సానుభుతి చూపలేకపోయింది నన్నర్థం చేసుకోలేకపోయింది. ఇటువంటి వ్యక్తి నాకెందుకు? అనుకున్నాను ‘ అంటాడు.

ఉత్తరం వదిన శ్యామల మాయం చేసిందని విని బాధపడ్డాడు. ‘శాంతి! ఎందుకేడుస్తారు? ఎవరో ప్రేమికుల్ని విడదీసి మహాపాపానికి ఒడిగట్టిన మూర్ఖులమై ఉండాలి మనం. అందుకే ఇలా అందీ అందకుండా జేసి మన జీవితాల చుట్టూ విషపలయాలు అల్లి అడుకుంటున్నాడు దైవం.’

ముందుగా రాజు శాంతి తన వివహం విషయం విని కూడా అంత నవ్వుతూ ఎలా అభినందించిందని అడుగుతాడు. ‘ఏం నా మిత్రుల వివహం నాకు అనంద దాయకము కాదా? అంటుంది. రాజు నవ్వులో ప్రపంచంలోని విషాదమంతా కురిసింది. ‘నేను పసిపిల్లవాడిని కాదు శాంతి మభ్యపెట్టటానికి. ఇది వరలో నేనొక్కడినే దురదృష్టవంతుడినుకునేవాడిని. కానీ మీరూ అంతే! అదృష్టవంతులైన దురదృష్టవంతులం మనం’ అంటాడు.

కానీ అదే శ్యామల జయతో కూడా పెళ్ళి చెడగొడుతుంది. రాజు దేశాలు పట్టిపోతాడు. శాంతి బండబారిపోతుంది. ఇప్పుడు శాంతినికేతన్ గుర్తుకొచ్చినా హృదయం వ్యధ భరితంకాదు. గోవిందరావుపై కినుకలేదు. రాజుపై కోరిక లేదు. జయపై అసహ్యమూ లేదు. శ్యామలపై ద్వేషము లేదు. అందరూ భగవత్ సృష్టిలోని భిన్నరూపాలు. ఒక్కొక్క తరహా మానవ స్వభావానికి ప్రతినిధులు వారిలో తను ఒకతే! ఎవరినీ ద్వేషించవలసిన, ఎవరినీ చూసి ఆశ్చర్యపడవలసిన అగత్యం లేదు. ఇది ప్రపంచం! హృదయం కల్లోక దైరమై సృటిక స్వచ్ఛతతో భాసిస్తోంది. అందుకు కారణమైనా దయామయునికి అభినందనలు!

‘మీ మనస్సింత అమృతమో అని ఆలోచిస్తున్నాను’ అని రాజు శాంతితో ఒక సందర్భంలో అంటే

‘మీరు మనిషే అమృతం కనుక మీకు అట్లా అనిపిస్తుంది మీ మార్గమే ఆచరణ యోగ్యమయింది. ఇది వరకు ఎవ్వరేమన్నా చటుక్కున కోపం వచ్చేసిది. ఇప్పుడు ఎవరిపైనా ఆగ్రహం రాదు. ఏ పరిష్కారుల్లోనైనా మీరూ, ఆగ్రహ దూరమైన మీ ప్రవర్తనా గుర్తుకు వస్తాయి. అదే ఎంతో బలంగా ఉంటుంది. ఇప్పుడు చెప్పండి మీరు పాగడిన నా మంచితనం ఎవరికి చెందినదో!‘ అంటుంది శాంతి రాజు.

ఇంత అమృత తుల్యులుని కలపకపోతే బాగుండదనుకున్నాడొమో ఆ దయామయుడు కొన్ని మలుపుల తర్వాత వాళ్ళ కథ సుభాంతమవుతుంది.

శాంతి! మనపి పూర్తిగా పరాధీన జన్మలు మానవ మాతులం భగవద్ధినంలోని మట్టి బొమ్మలం. ఆశ నిరాశల మధ్య ఊగే ఉయ్యాల మన జీవితం. ఇవాళ ఆశించిన ఆశయం అందక పోవచ్చ. రేపు అనుకోని అదృష్టం వరించవచ్చ అంత మాతాన క్షాగిపోకూడదు, పొంగిపోకూడదు.

మల్లాది రామకృష్ణ శ్రౌద్రి

తెలుగువారు సగోరవంగా, సగర్యంగా చెప్పుకునే రచయిత మల్లాది రామకృష్ణశ్రౌద్రిగారు. ఒక విధమైన పూందాతనం, చిలిపితనం, పాండిత్యం లాలిత్యం కలగలసిన వ్యక్తిత్యం ఆయనది. ఒక వైపు ఆధునిక శ్రీనాథుడిలా, మరోవైపు ఆత్మియమైన తాతయ్యలా కనిపిస్తారు. కథనంలో వర్ణనలూ, ముచ్చట్లూ విరివిగా ఉండటం ఆయన ప్రత్యేకత. ఆ ముచ్చట్లతో కూడిన కథనానికి మూలం ఆయన సంభాషణా చతురత, ఆయన నవలలు గొలుసులా సాగుతాయి. తాపీగా ఒక పాత చిత్రణలోంచి, మరోపాత చిత్రణకీ, ఒక పాత కథలోంచి

మరోపూత కథకి చంద్రపోరంలో లాగ బిళ్లలోంచి బిళ్ల అతుకుతూ అలంకారయుతంగా సాగుతుంది. కథనం శాస్త్రిగారి దస్తారి ముత్యాల కోన అయితే, ఆయన శైలి ముత్యాల ముగ్గులా ఉంటుంది.

కథని సాదాసీదాగా నడిపించటం మల్లాది వారి పద్ధతి కాదు. పురాణ కథనంలాగా చిలవలు, పలవలలో పిట్ట కథలతో, ఉపకథలతో పరిచయం చేసిన ప్రతి పొత్త జీవిత కథని ఆవిష్కరించడం జరుగుతుంది. కదంబంలో దారంలాగ అసలు కథపైకి కనిపించినట్లుగా ఉంటుంది. హరానికి రెండు కొసలూ ముడిషైచి, ఒక ఆకృతినివ్యాధానికి ప్రయత్నించరు. కట్టవలసిన మేరకే మాలకట్టి వదిలి వేస్తారు. కథలో, ఆడా, మగా, పశుపక్ష్యాదులు సైతం మన చెప్పుచేతల్లో ఉండకపోవటమే కాక మనల్ని ఎప్పుడు వదిలి పెడతారో మనకే తెలియదు. వారి వెంట మనమూ అలా పడిపోవలసిందే

మల్లాది రామకృష్ణ శాస్త్రిగారి రచనల్ని చదవడం కృష్ణలో స్నానం చేసినంత పవిత్రకార్యం అనిపిస్తుంది. చదివాక మనసు స్వచ్ఛమవుతుంది. ఆయన వచనమే పాటలాగా ఉంటుంది.

కృష్ణాతీరం నవల చాలా విశిష్టమైనది. మల్లాది వారి రచనల్లో కృష్ణాతీరపు వ్యాపారిక భాషలోని వైవిధ్యాన్ని ఇవి లక్ష్మణతనీ, కవితాత్మకత జోడించి ప్రదర్శించారు. దీనికి కృష్ణాతీరం నవల ప్రతీక.

కృష్ణాతీరం

మల్లాది వారి నవలలో ‘కృష్ణాతీరం’ విశిష్టమైనది - కథా వస్తువు దృష్ట్యా, కథనం దృష్ట్యా ఈ నవలలోని ముఖ్యపొత్త అన్నపులో మల్లాది రామకృష్ణశాస్త్రిగారి వ్యక్తిత్వం ప్రతి చించిస్తుంది. ఆయన సహ్యదయత, సామ్యత, నిరాడంబరత, సమన్వయశిలం, హస్యప్రియత్వం, వ్యంగ్యం, పాండిత్వం, భోజన ప్రియత్వం, సంభాషణా చాతుర్యం, అన్నోన్య దాంపత్యం పట్ల ఆరాధన, ప్రీల స్వాభిమానం పట్ల గౌరవం, కులమత వివక్షారాహిత్వం, అభ్యుదయ ధోరణి, ఆచరణశిలం మొదలైన లక్ష్మణాలన్ని అన్నపులో కనపడతాయి. అందరికీ అత్యంత ప్రీతి పొతుడైన వ్యక్తి, మంచివాడుగా మెలగటం, చుట్టూ ఉన్న సంసారాల్లో ఏర్పడే కలతల్ని సామరస్యంగా పరిష్కరించడం ఎంత సునాయాసంగా చేయవచో అన్నపు ద్వారా చూపిస్తారు. రచయిత. సమవయస్కులకీ, యువతరం వారికి, ప్రీలకీ, సురుషులకీ అందరికీ మార్గదర్శకుడుతాడు. ప్రతి ఒక్కరిలోని మంచిని తాను గ్రహించి చెడుని ఎవరికి వారు నివారించుకొనేలా, స్నేహపూర్వకంగా అవగాహన కలిగిస్తాడు. కృష్ణాతీరం ఒక వచన కావ్యం అంటే అతిశయోక్తి కాదు.

కృష్ణాతీరం నవల కేవలం శైలినీ శిల్పాన్ని ప్రదర్శించడానికి మాత్రమే చేసిన రచన కాదు. దీనికి ఒక విశిష్ట సామాజిక ప్రయోజనం సృష్టింగా కనిపిస్తుంది. అది మానవ సంబంధాలను మెరుగు పరచుకోవడం, పెళ్ళిసంబంధాలు కుదుర్చుకోవడంలో మూడువిశ్వాసాలను తొలగించుకోవడం, భార్యాభర్తలూ, తల్లితండ్రులూ, పిల్లలూ తమ తమ అహంకారాలూ, దురభిప్రాయాలు వదలుకుని తమ అనుబంధాలను ప్రేమపూర్వకంగా పెంపాందించుకోవడం ఎంత అవసరమో చూపిస్తారు ఈ నవలలో. అనేక ఉపకథలతో కూడిన ఈ నవలలో అన్నపు చేత సీతమ్మ కథ పురాణ కాలక్షేపంగానైనా, హృదయ రంజకంగా చెప్పిస్తారు. సీతమ్మ అంటే శాస్త్రిగారికి తగని భక్తి.

నవల ప్రారంభం అవినిగడ్డ గ్రామంలో మంచి ఎండాకాలంలో జరుగుతుంది. అవినిగడ్డ గ్రామంలో చాలా మంది మోతుబర్లైన, కొంతమంది చాలీచాలని కుటుంబాలవారు ఉన్నారు. అలాంటి వారిలో ప్రథమ గణనీయుడు అన్నపు. కానీ ఉండేది వాళ్ల నడుమ గనుక నోటి మంచితనాన ఎలాగో సర్దుకు పోవటం పరిపాటి అయింది. అన్నపు వీరాజుకుడు కావటంవలన, ఆ రోజుల్లో పురాణకాలక్షేపం

పరిపాటి కావటం వలన, పురాణం వినేటప్పుడు ముఖ్యమైన ఘుట్టాల్లో (పుట్టుక, పెళ్ళి, పట్టాభీపేకం మొదలుగునవి) ఉత్సవం చేయకపోతే ఆలకించిన సుకృతం పరిపూర్ణం కాదన్న నమ్మకం వల్ల, అన్నప్పకి పైరాబడి బాగానే ఉంది. నికరాదాయం ప్రిత్రార్జితమైన పొలం మూలంగా, స్వయంగా పండించుకోవటం వల్ల వచ్చేది. ఇటువంటి అన్నప్పకు ఒకే కూతురు. ముత్యమల్లే ఉండే పాప. అన్నప్పకు ఆ గ్రామంలో మోతుబరైన రామావధాన్నలు కొడుక్కి, తన కూతురు వివహం చెయ్యాలన్న కోరిక కలిగింది కానీ, వారి కూతురి వివహమైనాక చెప్పుదామనుకున్నాడు. ఈ లోపల పరిస్థితులు అడ్డం తిరిగినాయి.

రామావధాన్నలు గారి కూతురుకు బందరులో ఓ సంబంధం రఘూరమి నిశ్చయమయినట్టే. తాంబూలాలు పుచ్చుకునేందుకు ఒకమంచి రోజు నిశ్చయించుకుని, పెళ్ళివారిని తరలి రమ్మని, విడిదిల్లుగా, అన్నప్ప ఇల్లు నిశ్చయించి, వారి భోజన భాజనాదులు అరోజు చూడమంటారు. పెళ్ళివారు అనుకున్న సమయానికి, బండి బోల్రా కొట్టి చేరలేకపోతే, పిల్లలనిచ్చుకోదలచిన గుహాష్ట చిరచిరలాడి ఈ బ్సీ వాళ్ళ నైజం ఇంతేనని తను భోజనం చేసి విశమిస్తాడు. ఈ లోపల పెళ్ళివారు నానా పాట్లు పడి అన్నప్ప ఇంటికి చేరతారు. వారి అమ్మాయి కామక్కిని చూసి ముచ్చటపడిన, పెళ్ళికొడుకు తల్లి, అవధాన్నగారి కూతురును తిరగగొడుతుంది. అన్నప్పవారికి నచ్చజెప్పి, వివహం సలక్షణంగా జరిపించి, తనకూతురిని వారు మెచ్చిన ఎగ్గిన్నెగారి కుమారుడు సదా శివుడికి ఇస్తారు. వివహం దేవ దుంధభులు మోగినంత ఘునంగా జరుగుతుంది.

ఆ కన్యాదాన ఘలితంగా అన్నప్పకు ఒక కొడుకు పుడతాడు. బుచ్చన్న (అన్నప్ప కొడుకు) సలక్షణంగా పెరిగి పెద్దవుతుంటాడు. ఈ లోపల అవధాని గారి కూతురు కాపరం చెడుతుంది. కారణం పిల్లలవాడికి, పిల్లకు సరిపడలేదు. ఉంచగలిగినంత కాలం గుంభనగా ఉంచారు. అత్తగారు మరో కాపురం పెట్టడంతో అవధాని గారి కూతురు పుట్టింటికి వచ్చేసింది. అవధాని కాశ్చర్మా, గడ్డాలు పుచ్చుకున్న లాభం లేకపోవడంతో గుండె రాయి చేసుకున్నాడు. అవధాని గారి కొడుకు వేరే కులం స్త్రీని పెళ్ళి చేసుకుని, లక్షణంగా పిల్ల, పాపలతో కాపురం చేసురా ఒకనాడు అవధానిగారి దగ్గరకు వచ్చి మాటా, మాటా పెంచుకుంటాడు. ఆస్తి పంచమంటే అవధాన్నగారు ఒప్పుకోలేదు. ఊరంతా ముక్కుమీద వేలేసుకుంది. కానీ అన్నప్ప కొడుకు పస్నేండేళ్ళు నిండినవాడు అవధాన్నగారి కొడుకుని పట్టుకుని, ఊరంతా పార్చుదండాలు పెట్టించి, పాలిమేర మీదికి గొడ్డను తరిమినట్లు తరిమేశాడు.

రామావధాన్నగారికి అన్నప్ప మీద గుర్తు ఉన్నా, అన్నప్పకు ఆయన మీద గౌరవమే. ఆయన గుర్తుకు కారణం లేకపోలేదు. ఎంత డబ్బు ఉన్నా, తన కూతురు, కొడుకు లక్షణంగా లేకపోవటం, లేమిలో ఉన్నా అన్నప్ప కూతురు, కొడుకు సలక్షణంగా పేరు గాంచటము. ఇది నానాటికి పెరిగేదే కాని తరిగేది కాదు.

అన్నప్పకు బుచ్చన్న చేసిన పని కారం రాసుకున్నట్లు అయింది. రేపు తండ్రి, కొడుకు ఒకటయితే, తన పని పడతారని, కొడుకు చేసిన పని తప్పని అనలేదు. అటు సుబ్బారాముడు (అవధాని గారి కొడుకు) తప్పుచేశాడని అనలేదు. ఎవరి వాదనలు వారికి ఉన్నాయి. అన్నప్ప తండ్రి, కొడుకులనిద్దరిని ఏకం చేద్దామనీ, కొడుకు తన కొడుకు మీద తిరగబడకుండా చేద్దామనీ, కొడుకుని తీసుకుని పాలెం వెలతాడు. దారిలో కొడుక్కి బుద్దులు చెపుతాడు. సుబ్బారాయుడు తనకి నచ్చిన పిల్లతో కాపురం చేస్తున్నాడనీ, అది మంచి పద్ధతి అని చెపుతాడు. చిత్తశుధి సదాచారం, వినయం, వివేకం ఇవే బ్రాహ్మణా లక్ష్మాలనీ ఘలానా ఇంట్లో పుట్టటం కాదనీ నచ్చచెపుతాడు. సుబ్బారాయుడు సధర్ముడని బుజువు చేయగలిగితే తాము ధన్యలమవుతామంటాడు. పాలెంలో వారి కూనా, గుడ్డు నెత్తికెక్కించుకుని, వారింట్లో భోజనం చేసి తిరిగి తన స్వగామానికి చేరుకోగానే, పెంకటపతిగారి కూతురు నీళ్ళాడలేక, బాధపడుతుంటే, రాముని తలుచుకుని తీర్చం ఇస్తాడు. ఇచ్చిన వెంటనే సుఖప్రసవమయి, మగిల్లాడు పుడతాడు.

మరుసటి రోజునుంచి ఊరంతా ఏదో కానరాని చుర చుర మబ్బు చాటున ఎండ మండిపోయినట్లు ఉంది. ఎందుకంటే తాను పాలెంలో సుబ్బారాయుడి ఇంట్లో విస్తరి వేసినందుకు. ఇంతలో అవధానిగారు తానొక్కడూ రామేశ్వరం వెళ్ళాడని తెలిసింది. అది వరకు తోముది

అయినకు ఆలాంటి అలవాట్లు లేవు. ఆ మూడో నాటికి వారింటి నుంచీ అన్నప్పకు కబురు వస్తుంది. ఇల్ల చిన్నబోయి ఇంట్లో మనములు బూరుగుమాన్నలాగా అన్నప్పకు కనిపించారు. తల్లి కూతురు అన్నప్పను స్వంత బంధువులాగా మాసుకుని, (తమ్ముడూ, మేనమామ) కూతురు కాపరం కూడదియమంటారు. ఆప్యమత్తుం మీద అన్నప్ప బందరు వెళ్తటమూ, తరువాత రామశేషయ్య (అమృది భర్త) ఉన్న డారు వెళ్తటమూ, అక్కడ తన గురువుగారి కూతురు, రామశేషయ్యకు, మేనత్త వరస అయిన రాజమృను కలుసుకోవటమూ, ఒక కథలోంచి కథ, ఒక్కొక్క పొత ఒక్కొక్క కథ, ఇవన్నీ చదవాల్సినవే కానీ చేస్తేవి కావు. ఈ కథల గొలుసుతో నవల ముగుస్తుంది.

సంభాషణా చతురత: కొన్ని ఉదాహరణలు:

పెళ్లివారి బండితోలే సుబ్బయనీ ఎడ్డను చూచి బెదరిన గుళ్లాలను, గుళ్లాలను చూచి బెదిరిన ఎడ్డనూ చూచి ఇలా అంటారు.

గుళ్లాల్ని చూసి బెదిరినాయికానీ, కుందేల్ని చూసి బెదిరినాయా?

అవేం సత్తార్ సాయెబు కుంటి గుళ్లాలా! సంస్థానం వారివి.

మల్లెపూవల్లే ఉన్నాయి. మనకు ఎదురొచ్చినాయ్ కనుకనే ఎలాంటి పాటుబడ్డ ఎప్పటల్లేనే ఉన్నాం ఇంతకన్నా మంచి శకునం తెస్తామా!

ఏదో పేరు ఇలా కొట్టుకు పోయింది. ఇది ముందు మంచికి లెగవండి అంటాడు.

సుబ్బరాయుడూ, బుచ్చన్నల మధ్య -

దించరా! నా కూతుర్ని దించు.

మామ చంక నెక్కింది మరి దిగుతుందా?

ఈ బంధుత్వాలు ఎప్పటినుంచి?

మాకు బుద్దొచ్చినప్పటినుంచి.

ఆహో మీ నాయన కూడా అఫ్ఫోరించినాట్లుగా

ఆ పురాణం చెప్పుకుని బతికేవాళ్లం పూట గడిచినా, గడిచినట్టేగా పైగా, మీ ఇంటిని పడి మేయటం, మాకు మామూలేగా.

ఇంత సిగ్గులేని ఘుట్టానివేందా? ఆవాళ నన్ను పట్టుకుని తన్ని, ఇవాళ నా నెత్తికెక్కడానికి, కొచ్చావు? ఇప్పుడు నీ కాళ్లు విరగేస్తే ఎవరు దిక్కు.

సువ్యే చంకనేసుకుని ఇంటికి చేరేయాలి. బావా! లోకం గుడ్డిదైనంత మాత్రాన గుళ్లం గాడిదా ఒకటవుతాయా? రెండూ గడ్డి తినే జాతిలోనివే అయినా, ధానికి దాణా అధికం కనుకనే, ఆవాళ నేనలా ఓండించినా, నీవో సకిలింపు సకిలించేసి ఊరుకున్నావు. బ్రహ్మ సమాజంలో చెప్పినట్లు దేవా నీవు ఉత్తముండవు నేను పాతకుండని.

చెల్లేశావుపో మీ నాన్న మొగం జూచి ఊరుకున్నాను గానీ ఈ పాటికి నీ పిలక ఉత్తరించి ఉండనే.

ఉందువే

నా పిలకవున్నా, ఊడినా ఒకటే బావా!

నీ పిలకంటావా, బహుభద్రంగా ఉండాలి సుమా.

ఆ వచ్చే అల్లుడికి అందియ్యద్దూ.

ఒరేయ్! అప్పుడైనా నాది పైచేయేరా!

ఆ వచ్చే ఏబ్రాసి యెవడో వెతుక్కుంటూ మాకాళ్ల దగ్గరికి రావలసిందే

నీవు పాలెం వచ్చినట్లు.

పళ్ళు రాలేను.

మనం రాలుగాయలమే.

ఏరోయ్! మీ నాన్న చెప్పాడా ఈ స్వామి.

స్వబుధై ఆ ఒకళ్ళు చెపితే వినేరకమా మనం!

వినక మనం చెడ్డదేమిటోయ్!

సరేలే మనం ఇక్కడ ఇలా చెరుగుడు ఆడుతుంటే మీ నాన్న బెంగపెట్టుకు నేను ఊ అడుగటోయ్.

అన్నప్ప - గంటయ్యల మధ్య -

‘ఇంటి దగ్గరినుంచేనా?’

‘కాక’

‘కాకో - నిక్కుకో! నీకు తెలియాలి. మీ అవధాన్న గారికి తెలియాలి?

ఏం అవధాన్నగారు కాద!

అవునని ఆయస్సనమను.

కాదని నీమీద కత్తులు దూశారా!

మల్లాది వారు తెనుగు జాతియాలు సందర్భ శుభ్రిగా విరివిగా వాడుతారు. మాట మీద మాటను పెంచటాన్ని చెడుగుడు ఆడతామని, పప్పు ఎనిపినట్టు ఎనపటమని, ఏడుపొయల జడ అల్లినట్టని. చిదిపి దీపం పెట్టుకోవచ్చు దాంపత్యం అనేది, తమలపాకు లాంటిది. ఆదిలో లేత లేజు ఆమై కవటాకు. పై పై పండుటాకు, దాంపత్యమంటే తాంబూలమంటే, ఆద్యంత అరసవంతమే కాదుటోయ్!

ఏడై మగవాడిని నమ్మురాదని పెద్దలు అంటారు.

వెలనాటి వారంటేనే వేయుళ్ళ పూజారి. అందులోనూ నల్ల బ్రాహ్మణుడు.

అమ్మవంక చుట్టుమా, అబ్బ వంక చుట్టుమా

భార్య గయ్యాకైన ప్రాణానాధుని తప్ప కూతురు చెడుదైన మాత తప్పు.

గారాల కూచి, నిత్య పెళ్ళికూతురు! నిండు ముస్తాబు మీద ఊంటుంది. మీ ఊళ్ళో పోపు, మా ఊళ్ళో ఘుమ ఘుమలాడుతుంది.

కులమత వివక్కారాహిత్యం అభ్యదయ ధోరణి.

చిత్తశుధి సదాచారం, వినయం, వివేకం - ఇవి బ్రాహ్మణాల లక్ష్మణాలు. అంతేకాని ఫలానా ఇంట్లో పుట్టామని కాదు. అన్నప్ప:

ఆనాడు అక్కరు సాయిబు సూర్య నమస్కారాలు చేయగా లేంది, అన్ని తెలిసిన మా వారు, శూదుల ఇంట ఆపోసనం పుచ్చుకుంటే ఏ దోషమా అంటా అనంతలక్ష్మీ.

మరీలేదు, మడిలేదు! నా కోడలు నాకు పనికి రాంగా లేంది, దానితోడబుట్టిన వాడు పరాయి వాడవుతాడా? చెడితే అందరం చెడ్డాం! లచ్చమ్మా.

భోజన ప్రియత్వం.

ఈ స్వస్తికేం గానీ పెందరాడే కాస్త పప్పు, బువ్వ పెడుదూ. చుట్టూలొచ్చారని నవకాయ పిండివంటలూ చేసేవు. వంకాయ నాలుగు పచ్చాలు పోపులో వేసి, అనపకాయమీద ఇంత నువ్వుపప్పు జల్లి, అరటి దూట ముఖాన ఇంత ఆవెట్టి తోట కూరకాడల్లో ఇంత పిండి బెల్లం పారెయ్. కొబ్బరీ, మామిడి, అల్లం ఈ పచ్చళ్ళు చాల్లే పెరుగులో తిరగబోత పెట్టి, దాన్లో పదిగారెముక్కలు పడెయ్. రవంత శనగపిండి కలిపి, మిరపకాయలు ముంచి చమురులో వేయ్. సరే క్షీరాన్నమంటావా, అదో వంటా? ములక్కాయలు మరి కాసిని వేసి

పులుసో పొయి మీద పడేయ్. రవంత శనగపిండి కలిపి, మిరపకాయలు ముంచి చమురులో వేయ్, సరే క్షీరాన్నమంటావా, అదో వంటా? ములక్కాయలు మరి కాసిని వేసి పులుసో పొయిమీద పడేయ్, ఈ పూటకి ఇల్లా లఘువుగానే పోనియ్ అరతవ్వెడు గోధుమపిండి తడిపైట్లూ, రత్నమొనేస్తే నాలుగు వత్తి అలా పడేస్తుంది. మధ్యహ్నం పంటి క్రిందకు ఉంటాయ్.

ఇంతలో ఇంత బచ్చలకూరా, ఇన్ని వామనగాయలూ పట్టుకుని రత్తమ్మ రాగా అన్నప్ప రత్తమ్మప్పా! నాకు బచ్చలకూరంటే ప్రాణమే ననుకో, నాలుగు వెల్లుల్లి రెబ్బలందులో రాల్చి దిమ్మతిరిగేట్లు తిరగమాతెడితే ఇంకా పంచభక్త్యపరమాన్నాలెందుకు? ముఖ్యంగా బొబ్బట్లలో నంచుకుందుకు! మంచి వనరు.

మినప సున్ని ఉండలకు మంచి బంగారు తీగల బెల్లమే పడాలి. పంచదార పనికి రాదు.

భోజనానంతరం ఏ చక్కరకేళీ పళ్ళో, ఇన్ని మల్గోవా ముక్కలో, అవీ ఇవీ కాకపోతే ఓ పల్లేముడు పనసతొనలో కావాలి.

ఇవన్నీ అయాక ఓ పదో పరకో సున్నండలూ, ఓ బొత్తి అరిసెలూ పంటికింద పడాలి. బుచున భోజన పర్మాక్రమం గూర్చి

దోసకాయ పప్పుకూరవేసి, ఒక్క ఎకరం మేర కలిపి ఇట్టే తిరిగి చూచేటపుటికి అట్టే మాయం చేస్తాడు. పెరుగ్నంలో శరవేగంతో వంకాయ గుత్తులు నంజుకుంటుంటే అలనాడు ఆ ఉత్తరకుమారుడు ఉత్తర గోగూణ సందర్శంలో కౌరవ వీరుల తల చీరలు ఒడిసి పట్టిన చాకచక్కయం కళ్ళకు కట్టినట్లుంటుంది.

కథాకథన చాతుర్యం: కథలోంచి కథ:

మొదటి అమ్మడి కథ, తర్వాత తన కూతురి పెళ్ళికథ, సుబ్బారాయుడు, లచ్చిల కథ, వెంకటపతి కూతురి కథ, మధ్యలో సీతమ్మ పరిత్యాగ పురాణం, దేవతలకు పిల్లలు ఎందుకు లేకపోవాలి అన్న పురాణం, అమ్మలు కథ, రంగడి కథ, రామశేషయ్య కథ, చిదంబరం కథ, రాజమ్మ కథ, శాంతయ్యగారి కథ, సత్తెమ్మ కథ, మన్సునయ్య కథ, చింతాలు కథ. ఇలా కథలోంచి కథలు పుట్టుకు వస్తుంటాయి. వాటికో అంతూ దరి కనిపించదు. పొత్తుల వెంట మనం పడిపోవటమే తప్ప పొత్తులు మన వెంటరావు. కానీ వాని సంభాషణలు మనని చాలాకాలం వెన్నుడతాయి.

కృష్ణాతీరం చదువుతుంటే ఒక రసరమ్యకావ్యం తిరగేస్తున్నట్లనిపిస్తుంది. కథనంలో లీనంకావటం సంభవిస్తుంది. అయిపోయిందంటే ఆప్సుడే అయిపోయిందా అనే జాధకలుగుతుంది. ఇంత మంచి నవల కాలగర్భంలో కలిసిపోతే పారక ప్రపంచానికి ఒక తీరని లోటు. నవనాగరికపు సమాజానికి ఇది ఒక కనువిప్పు. నవలలే ఎరగని వారికి ఈ పుస్తకం ఇచ్చినా ఒక్క పంక్తి చదివినా, పూర్తిచేస్తే కానీ విడువలేదు. అన్నింటి కంటే మనం కృష్ణాతీరం వాళ్ళం పేరు గోప్పకాదు, ఎక్కడికెళ్ళినా పెద్దపీటే వేయించుకుంటాము అని ఆయన మాటలే ఈ నవల గోప్పతనాన్ని చెపుతాయి.

కాబట్టి ఇంక రామకృష్ణా తీర విపోరానికి కదిలి వెళ్ళండి.

ఈ శీర్షికలో - మల్లాది గురించిన ప్రస్తావన లేకపోతే అసంపూర్చిగా ఉంటుందని, ఈ ఆర్థికల్ని తనే స్వయంగా రాసి ఇచ్చిన మాఅక్క శ్రీమతి అయినంపూడి ప్రమీల చంద్రమోహన్కి నా హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతలు.

శ్రీపాద సుబహ్నాణ్య శాస్త్రి (1891- 1961)

తెలుగు కథావనంలో విరబూసిన దివ్యపారిజాతం శ్రీపాద సుబహ్నాణ్యశాస్త్రి పదాలలో అన్నమయ, పద్యాలలో వేమనలకు వలనే కథలలో అచ్చతెలుగుతనం ఆఫూణించాలి అంటే శ్రీపాద వారే శరణ్యం. వారి కథలకు వారే నిర్వచనం, వారే కొలమానమునూ!

గోదావరికి, కోనీమకు కూడా అంతే కదా! వారి వచనము, తెలుగువారికి, తెలుగు తనానికి నారాయణ కవచము. ఆయన జగమెరిగిన వాడు. జగము తస్వేరిగిన వాడు.

శ్రీపాద వారు ఛాందస తమస్య నుండి పుట్టిన సంస్కరణ జ్యోతి. జాతి కథకులు మాండనీకాన్ని నాటకీకరించిన కవి.

కథలంటే కల్పించటానికి చాలా గొప్ప ప్రతిభ ఉండాలి. వాటి విలువ తెలుసుకోవడానికింతో పరిజ్ఞానం ఉండాలి. అవి చెప్పడానికి ఎంతో నేర్చుండాలి. కథలు కళకు వెలుగిస్తాయి. బుధ్వికి పదను పెడతాయి. మనస్యుకు ఉత్సాహము, ఉల్లాసము కలిగిస్తాయి. జడముకున్నా, కల్పనాశక్తి ప్రతిపాదిస్తాయి.

శ్రీపాదవారిలో ఆధునికతలోనీ అపస్వరాలను పసిగట్టి, ప్రక్కకు పెట్టగల తెంపరి తనమూ ఉంది. అందులోనే ఆయన పరిపక్షత, పరిపూర్వత ద్వోతరమవుతాయి. ఆయన తెలుగు వేళ్ళున్న ప్రపంచస్థాయి రచయిత.

కథను చెక్కడంలో శ్రీపాదవారోక మహాశిల్పి. నేపథ్యనిర్మాణంలో శాస్త్రగారోక చిత్రకారుడు, వర్ణనల విషయంలో ఎక్స్‌రే కలం ఆయనది. రెండో మూడో ప్రాతిలను తీసుకుని చాలా అమాయకంగా కథనెత్తుకుని, క్రిష్ణమైన సన్నిఖేశాల్లోకి మన గుండెల్ని పట్టుకుని లాక్కువెళ్ళి శతఫున్నలు పేర్చగల ఫీల్ట్ మార్క్ ఆయన.

వడ్డగింజలు (1941)

వడ్డగింజలు లక్ష్మీ, సరస్వతుల మధ్య జరిగిన చదరంగం, స్నేహ కరచాలనంతో ముగిసిన ఉజ్జ్వల కథన విలాసం.

ఒక అంగాప్రస్తుత గుడ్డ కట్టుకుని మరొక అంగాప్రస్తుత గుడ్డ కప్పుకుని కార్యాల్యియై మొగం మీద బహ్య తేజస్సు వెలిగిపోతూ, తంగిరాల శంకరప్ప, తఱుకు నించి పెద్దాపురం సంస్థానానికి రాజదర్శనానికి వస్తాడు. మూర్ఖులైన రాజుసేవకులు, అధికారులు శంకరప్పని, పిచ్చి బ్రాహ్మణుడని, వేషం చూచి దరిద్రుడని, రాజ దర్శనానికి అతని వేషం అర్థం కాదని అధికార దేష్యం కనపరచి అతణ్ణి తరిమేస్తారు.

శంకరప్ప తను చదరంగంలో నిష్ఠాతుడనని, విద్యాత్ములో చక్కవర్తికి వేషంతో పని లేదని, తప్పిజారి వ్యో (రాజుగారితో ఆటలో ఓడిపోతే) తల ఇవ్వటానికైనా సిద్ధమేనని ఎన్ని విధాల చెప్పినా వారు వినరు.

చదరంగం గురించి శంకరప్ప వాళ్య బహుకాలు గుర్తుపెట్టుకోతగ్గది. చదరంగం అంటే లోక సామాన్యానికి లోపల కళముక్కలూ, పైన లక్కపూతా మాత్రమే కనపడతాయి కాని, తెలిసినవారికి అందులో చతురంగ బలం యొక్క నిజస్వరూపం గోచరిస్తుంది. యుద్ధరంగంలో అహమికతో ఎదురు కొన్న ఇర్కరు చక్కవర్తుల చావు బతుకుల సంరంభం కూడా ప్రత్యక్షంగా కనబడుతుంది.

ఆత్మస్తుతి మంచిది కాదని ఎరిగే, శ్రీత్వవాయి చతుర్మాఖ తిమ్మ జగపతి మహారాజులుంగారంటే చదరంగం ఆటలో నిధి అని దిగ్గంతులు ఘోషపెడుతూ ఉండటం వల్ల ఒక్కమాటు ఒక్క ఆట వారితో ఆదాలన్న మమకారంతో తన ఆట ప్రావీణ్యం గురించి అధికారుల ముందు చెప్పుకుంటాడు. అది బధిరుల ముందు శంఖారావం కాగా, వారిచేత ఈడ్డివేయబడతాడు.

బసకి చేరి పెద్దమ్మ ముందు డీలా పడతాడు. వ్యవహారం అంతా తల్లికిందులయి పోయిందని నిరాశా, ఉడుకుమోత్తము, దుఃఖము అతని శరీరంలో ప్రతి అణుమాత భాగంలోనూ నిండి చిప్పితి పోతూపున్నాడు. ఇది పెద్దమ్మ హృదయంలో మాతృత్వం మేల్కొల్పగా, శంకరపులో శైశవ మోగ్యం అంకురించింది.

పెద్దమ్మ అతనిని ఇలా ఓదార్పింది. ఈ ఉద్యోగస్తులు, తమ తాపాతేమిటోతమ బతుకేమిటో తెలుసుకు మసులుకోరని, చదరంగం ఆడగలవాడు దొరక్క మహారాజు మతిపోయిన్నాడనీ, శంకరపులాంటి విద్యాంసులలో లోక్యంగాని, ఇంగితజ్ఞానం గానీ అసలే లేకపోవటము ముపుని, శంకరపు తన చేషచాపించి రాజే తన దర్శనానికి వచ్చేలాగ చేయాలని స్ఫురిం జేసింది.

అది ఎలాగని అడిగిన శంకరపుని పట్టం అంతా తిరిగి, పెద్దమనిషి అనుకునేవాడి ఇంటిలో చదరంగం ఆడుతారని, పిలుపులేకపోయినా ఆటకు అడ్డుపడమని చెపుతుంది. అలా అయితే, తనకు ఎదురు లేదని, ఎంతటి వాళ్ళ ఆట అయినా, తన ఆట ముందు బలాదూరేనని, శంకరపు అహంకరిస్తాడు. అదే కనుక జరిగితే, రాజు తనే స్వయంగా పిలిపిస్తాడని, రాజు పిలిచే దాకా, పెద్దాపురం వదలి పదచలనం చేయవద్దని పెద్దమ్మ నికరు చేస్తుంది.

పెద్దమ్మ సలహా ప్రకారం తిరుగుతున్న శంకరపుకి ఒక పెద్ద భవంతి మండువా వాకిట్లో నుంచి చదరంగానికి సంబంధించిన ఘన్ఱన వినరాగా, లోపలికి చౌరబడతాడు. ఆ సమయానికి ప్రతిపక్షులిద్దరూ, ఎత్తుతోచని ప్రతిలో ఉన్నారు. ఎంతోపటికి ఎత్తు వేశామంటే ఆట పైసలా అనీ, సరియైన ఎత్తుతోచక తాము ఊరుకోగా, ఎదుటివారికి వంతురాక వారూరుకున్నారనీ ఒకరు సమాధానం చెప్పారు. ఆటగాడి ముఖం మీద చక్కని వర్షస్సు కనపడింది. శంకరపుకు అతనికి సత్కాంచి కాని సంస్కారం చాలదని చికిత చేస్తే, చంద్రహసం అవుతాడని, అతణ్ణి భృత్యుణ్ణి చేసుకుతీరాలి అనీ నిశ్చయించుకుని రెండెత్తుల్లో ఎదుటివారి ఆటకట్టిస్తానని చెపుతాడు. ప్రతి పక్కి వయసుకీ, అనుభవానికి కూడా ఆ నలుగురిలో పెద్ద. ఒకపాటి ఆటకాడు కూడాను. చదరంగం బల్ల దగ్గరకి వచ్చేటప్పుడు చాలా బిర్మగా ఉంటూ ఉంటాడు. మహారాజులుగారి నడుక కూడా కొంచెం కనపరుస్తాడు. ఆట ప్రారంభం అయినాక అంగన్యాసగా తాను వారి సరసన కూర్చోదగనని, నిలబడే ఎత్తులు చెపుతానని అంటారు. తనన్న విధంగా ప్రతి పక్కి ఆటకట్టేసరికి అందరూ అతన్ని వివరాలు అడుగుతారు. శంకరపు తన పేరు మాత్రం చెప్పి, పాట్ల చేత పట్టుకుని వచ్చాననీ, అన్ని ఊళ్ళూ తనవేనని కుప్పంగా చెపుతాడు. ఆటగాళ్ళు (**శాస్త్రి**, యాజులూ) దాసోహమంటారు. పెద్దమ్మ ఇంటి వెనకాలే వారి ఇల్లనీ, భోజనమయిన తర్వాత, తామంతా మరొక చోటకి వెళ్లాలనీ, నిశ్చయించుకుని పెద్దమ్మ ఇంట్లో శంకరపును దింపి వెడతారు.

వెంకటపతిరాజుగారనే మేటి ఆటగాడిని శంకరపు రెండాటల్లో ఓడించగా, ఉచ్చిష్ట గణపతి ఉపాసన శంకరపుకు ఉందని వదంతి ప్రసారమయింది. దుర్యాసుల అది వరసామూర్తి, మహారాజు గారితో చదరంగం ఆడగల నలుగురైదుగురిలోనూ ఒకడు. కృష్ణంరాజుని అతని ప్రతి పక్కిని చాల చులకనగా చూస్తూ ఉంటాడు. కృష్ణంరాజుని **శాస్త్రి**, యాజులూ ప్రోత్సాహపరిచి శంకరపు సలహా పుచ్చుకునేటట్లు చేస్తారు. కృష్ణంరాజు ఆట గెలవగా **శాస్త్రికి**, యాజులకీ శంకరపు ఉపాస్యదేవత అయిపోయాడు. గొప్ప గొప్ప ఆటగాళ్ళ దగ్గరికి అతన్ని తీసుకువెళ్ళటమే వారి వృత్తి అయిపోయింది. ఇలా ఒక వారం గడిచింది. ఈ వారంలోనూ పెద్దాపురంలో పేరు పడ్డ ఆటగాళ్ళ సగానికి ఐష్టగా చిత్తపోయారు. తంగిరాల శంకరపు పేరు పట్టం అంతా, చుట్టు పక్కల కూడా రామనామం అయిపోయింది. ఆ వేషం బాగాలేదని అనేకులు పట్టంచుల చాపు లివ్యవచ్చారు. ఉప్పాడ జరి జామార్లు కట్టబెట్టబోయారు. బరంపురం తాపితాలు కొందరు

సమర్పించపోయారు. కాళ్ళిర శాలువలు కొందరు కప్పపోయారు. కాని శంకరప్ప ఒకటి పుచ్చుకోలేదు. ఒకటి తాక లేదు. చూడనేలేదు. కాని వారందరికి సమయం వచ్చినపుడు పుచ్చుకుంటానని సర్పిచెప్పాడు. శంకరప్పకి శాస్త్రి దివాస్తీ, యాజులు సేనాపతీ అయిపోయారు.

చామర్లకోటు శ్రీరావు రాయడప్ప రంగరాయగారి మనమ్ములు, శంకరప్పగారి ప్రశ్నాలై, రాజుగారు విని చాతుర్యం చూడగోరగా, పాలకీ, పరివారం పంపగా, శంకరప్పగారిని పిలుచుకు పోవటానికి వచ్చారు. శంకరప్ప ఇంతటి ప్రభు సన్మానం ఇదివరకు ఎరుగననీ, తనకిలాటి యోగ్యత ఉందని తానెపుడు తలచలేదని, దొరవారి కట్టాక్షం తనకు క్రొత్త ఆశలురూపుతోందని, కాని పెద్దాపురం విడిచి ఇప్పట్లో తాను బయటికి అడుగుపెట్టలేననీ, వీలు వెంబడి తానే వారిని దర్శించుకుంటాననీ పెద్దమ్మ నేపేదం మీద, వారికి చాల నచ్చచెప్పతాడు. వారు కూడా అంత తేలికగా వదలక, ఎప్పుడు వస్తారో నికురుగా చెప్పమని బలవంత పెట్టగా అలా మనవి చేయటానికి సుతారమూ వీలు కనపడటము లేదని చెప్పగా వారి ఉత్సాహం భంగపడిందని వాపోయారు. అపుడు శంకరప్ప తన దగ్గర దొరవారనుకుంటున్న శక్తి చాతుర్యాలుండడమే నిజమయితే, ఈ వ్యవధానం ద్విగుణమూ, త్రిగుణమూ చేసి చివరకు ఆనందాన్ని శతసహస్రగుణాలు చేస్తుంది అని చెప్పి వారిని సాగనపుతారు.

అపుడు శాస్త్రి, యాజులు శంకరప్పగారిని మాట ఎవరికిచ్చారని నిలదీయగా, వారికి ఇచ్చానని తప్పుకున్నారు. అపుడు వారు శంకరప్పను రంగనాయకి ఇంటికి తీసుకెళుతూ దోవలో అలివేణి అను ప్రముఖ నర్థకి, చదరంగంలో నిష్ఠాతురాలికి పాదధూళి ఇప్పిస్తారు. రంగనాయకి చక్కని మక్కలు. చికిత్సి చేసిన మన్మథబాణం. వయసు రమారమి ఇరవై. ఆటపాటల్లో మేటివిటుడు పందొమ్మేళ్ళ క్షత్రియ యువకుడు. మహారాజు చదరంగం ఆడ్చెపుడు పరికరాలు సద్గులు, సన్నిధిని ఉండవలసిన నలుగురు వేశ్వలలోనూ ఒకతె. అప్పుడపుడు మహారాజుకు చదరంగం వినోదం చేకూర్చే ఉండ్జి. శంకరప్ప రంగనాయకి పక్కం వహించి, ఆమెకు నాలుగెత్తుల్లో ఆటచూడకుండానే, ఏ గడిలో ఏ జంతువుందో చెప్పగానే విజయం చేకూరుస్తాడు. చివరిలో రంగనాయకి ఆమె తల్లి, చెల్లెలితో బయటకు వచ్చి శంకరప్పకు మర్యాదలు చేయబోగా ‘రసభంగం చేశాను. సిగ్గుగా ఉంది’ అని శంకరప్ప అంటాడు. రంగనాయకి ప్రత్యుత్తరంగా ‘మా ఇల్లా మా వంశమూ, నా జన్మ పవిత్రం అయినాయి. మేమందరమూ ధన్యులమయాము’ అని అంటుంది.

తీవ్రత్వవాయి చతుర్ముజి తిమ్మజగతి మహారాజు, పెద్దాపురం కోటలో, జరూరైన రాజకార్యాలు ముగించుకొని ఉదయం ఏడినిమిది గడియల పొద్దెక్కాక, పచారు జేస్తూ, దివానురాగా, శంకరప్ప గురించి అడుగుతాడు. తనకేమీ తెలియదని, దివాస్తీ చెప్పగా, మహారాజు ఉంరంతా కోడయి కూసున్నపుడు తనకు తెలియక పోవడం వింతగా ఉందని అంటాడు. ఇంతలో దుర్యాసుల ఆది వరాహమార్థ వచ్చి శంకరప్ప గురించి అవాకులూ, చెవాకులూ పేలుతాడు. ఊరుకోకుండా మహారాజు రంగనాయకిని అడగగా, శంకరప్ప నిజస్థితి అంతా దాపరికం లేకుండా చెప్పటమే కాక, చామర్లకోటు దొరలు వారికోసం పాలకీ జోడు మష్టాలు, పరివారమూ పంపి ప్రార్థించాలని చెబుతుంది. వారు మన కోట కెందుకు రాలేదో అని మహారాజు అడుగగా అది అంత సులభ సాధ్యం కానిదని సూచ్యంగా అధికారులను నింద చేస్తుంది. శంకరప్ప గంగిగోపని, అపర బృహస్పతి అని, నీరుకావి అంగవస్తాలోకటి కట్టుకుని, ఒకటి కప్పుకుని వారి వేషం, కటికదారిద్యానికి సూచనగా ఉందని, చక్కని రూపు కలవారనీ, వారి మొగం మీద బ్రహ్మ వర్షస్సు తాండవిస్తోందని చెపుతుంది. ఇది మహారాజుకు కట్టుకథగా కనిపించినా, రంగనాయకి వర్ణన, ఒక బ్రాహ్మణ యువకుడుగా రూపాంది ఎదుట నిలబడి ఒక్క ఎత్తుకి సెలవిప్పించండి అని దోసలొగ్గి కోరుతున్నట్లు తోచింది.

నాటి సాయంత్రము, శ్రీధాట్ల అప్పుల నరసింహాజు లోగిట్లో ఆట ఏర్పాటయింది. ఎత్తు వేయడానికి, భీమవరపు కోటనించి శ్రీవత్సవాయి విజయ రామరాజు అంచె గుళ్లాల మీద వచ్చాడు. విజయ మహారాజుకి సన్మిహితుడు. అప్పుల నరసింహాజుకి స్వయంబూన్నా మేనల్లుడు, పైగా అన్నగారి అల్లుడు, భోజనానంతరం అల్లుడు మామలిద్దరూ నిదపోయి లేచేటప్పటికి, పెద్ద పెద్ద ఆటగాళ్లు చాలామంది వచ్చి కనిపెట్టుకుని ఉన్నారు. అల్లుడి ఇంగితం కనిపెట్టి, అప్పుల నరసింహాజు, తనకొడుకేక్కిసి చూడగా అతను శంకరప్పనీ, శాస్త్రియాజులు గాళనూ తీసుకు వచ్చాడు. అప్పుల నరసింహాజు ప్ఫలనిద్దేశం చేసి, శంకరప్పకు, శాస్త్రియాజులగాళకూ చందన చర్చ చేయించాడు. ముగ్గురు స్త్రీలు, ఒక ఖ్రోధ గంధపు గిన్నె పట్టుకుని, మధ్య వెండి తాంబూలపు పశ్చేం పట్టుకుని, ముగ్గ నెమలిలెక్కలవట్టి వేళ్ల విసనకట్ట పత్తుకుని శంకరప్ప వెనకాల ఆసీనులయ్యారు. ఇవాళ శంకరప్పకి అగ్ని పరీక్ష అన్నమాట. ఉచితంగానే ఉంది. రాజస్థానాల్లోకి వచ్చిగారడి చేస్తానంటే సాధన పడుతుంది మరీ? కాని ప్రభో, గోచిపాతరాయడికా అప్పరసల చందన చర్చ అని అడిగాడు. "తాము స్వామ్మాత్ము ఆ శ్రీశ్రుకుల అవతారంగదా," అని చమత్కరించాడు అప్పుల నరసింహాజు.

ఇక ప్రారంభించుట అంటూ విజయ రామరాజు మూడెత్తులు వేయగానే శంకరప్ప తన బలంలో మంత్రి, ఒక శకటూ తీసి బరిణలో వేసి తానూ మూడెత్తులు వేశాడు. మొదటి ఎత్తులోనే మన లోకువ కనిపెట్టేశారా ఏమిటి శంకరప్పగారని విజయ రామరాజు అధైర్యపడ్డాడు. వేశ్యలు విభాంతి పొంది బొమ్మలయి పోయారు. కొంతోసపటికందరూ ప్రకృతిలో పడ్డారు. మొదట మనోవేగంతో సాగి, తరువాత వాయువేగంలోకి మారి, పిమ్మట ప్రవాహవేగంలోకి దిగి, కొంతోసపటికి తాబేటి నడకలో పడి, మొత్తం ఒక్క గడియ గడిచేటప్పటికి చెరువు నీటిలాగ ప్ఫంభించి పోయింది ఆట. రాజవంతు రాజుకు ఆలోచన తోచదు, దారి కనపడదు. చెయ్యి ఆడదు, ఎత్తుపడదు. ఆశాభంగం తోడయి అతన్ని దిగతీసేనింది. శంకరప్పకి మాత్రం నిశ్చింత. వేశ్యల కేసి చురుకు చూపులు చూడగా, వారి పనిలో వారు (చందన చర్చలోనూ, తాంబూలాలు అందివ్యటంలో, విసరటంలోనూ) నిమగ్గులు అయారు. రాజు కొక ఎత్తు తోచగా అదివేశాడు. శంకరప్ప దానికి బదులుగా వేసిన ఎత్తులో రాజు ఆట కట్టయింది.

అప్పుల నరసింహాజు శంకరప్పను ఒకసారి మహారాజుతో ఆడాలని ప్రోత్సహించారు. తగిన వుజ్జి దొరకక చదరంగం ఆటకోసం మహారాజులు మొగం వాచి పోయి ఉన్నారనీ, ఇంత పకడైనా నడకా, ఇంత అసాధ్యపు రాకడాలూ వున్న శంకరప్ప ఈ రోజు తన ఆట పెట్టివానిచేతి రాయిలాగా బాగుండి ఉండవచ్చు గానీ, దినమూ ఇలా ఆడాలంటే తనకి సాధ్యం కాదనీ, ఈ శపథం నిషుణులను బాధించడానికి కాదనీ, మహారాజగారి చౌచిత్యం సందేహింప పనిలేదని, శంకరోప్పి బిడిపోయినా వారి వింత పోకడలు గమనించి తీరవలసినవని చెప్పారు. ఇంతలో తాణే దారువచ్చి, శంకరప్పను తన ప్రవర్తనతో చులకన చేశాడు. దీన్ని బట్టి ఏదో గొడవ జరిగిందని అక్కడవారందరూ గ్రహించారు.

మరుసటిరోజు హేమాహేమిలైన విజయరామరాజు, అప్పుల నరసింహాజు, దంతులూరి జగ్గరాజు మొదలగు ప్రభుతులు శంకరప్ప కోసం పెద్దమ్మ ఇంటికి వచ్చారు. వచ్చి శంకరప్పను కోటకు తీసుకొని వెడతామని, మహారాజులుంగారు శంకరప్పతో చదరంగం ఆడాలని అభిలషిస్తున్నారని, అందుకని దర్శనం కోరుతున్నారని, అందుకై పాలకీ, పరివారం పంపారనీ విన్నవించారు. శంకరప్ప తనకు ధైర్యం చాలటం లేదని చెప్పి తన వేషభాషణతో, వాలకంతో రాజుదర్శనం చేయటము రాజుగారిని అగోరవపరచినట్టు అపుతుందని చెప్పాడు. దానికి వారు శంకరప్పకేమీ సందేహం అక్కడేదని వారలాగే రావచ్చని చెప్పారు. అపుడు శంకరప్ప, 'నిండుకుండ, మహారాజులుంగారు

తొణకక పోవచ్చు. తమరు స్థిరి చెప్పసూ వచ్చు. కాని కొండంతలేసి ధాణే దార్శంటారు. ప్రభువు తరువాత అంత వారు దివాస్తీలుంటారు. చికిత్స చేసిన కత్తులను మించి వారి జవాన్నంటారు. దరిదుణ్ణినీ, పిచ్చివాళ్లనీ, శనిగపోనీ ద్వారంలో అడుగు పెట్టేటపటికి వారు నా మిదపడకుండా ఉంటారా? నన్ను వీధిలోకి పడగేంటకుండా ఉంటారా? నా యజ్ఞోపవీతాలు తెంపి, పోగులు పెట్టుకుండా ఉంటారా?‘ అన్నాడు.

కాని పెద్దమ్మ ఎదురుగా వచ్చినించోగా శంకరప్ప అమాంతం ఆమె పాదాల మీద వ్రాలి తనకీ గౌరవం కలగటానికి కారణం ఆమెననీ, ఏమిచీ ఆమె బుఱాం తీర్పికోలేననీ చెప్పగా, పెద్దమ్మ ఆ గౌరవానికి పాంగి పోయినా, ఆలస్యం మంచిది కాదని పొచ్చరిస్తుంది. అప్పుడు శంకరప్ప మరోసారి తాను భోజనాల వేళకి రాకపోతే, తన తల కోటకొమ్ములకు వేలాడుతుందని, చూడమని చెప్పి, మళ్ళీ పాదాభివందనం చేస్తాడు. ఇన్నాళ్లు శంకరప్ప పల్లకీ ఎక్కగా శాస్త్రి, యాజులు చోపుదార్థయారు. పెద్దమ్మ శంకరప్ప ఈ సన్మానానికి చాలా మరిసిపోయింది.

శంకరప్పకి మహారాజును చూడగానే, ఆయనలో విష్ణుంశ కనిపించగా, మహారాజుకు శంకరప్పలో మోహశ్వరాంశ కనిపిస్తుంది. శంకరప్ప వేదోక్తంగా ఆశిర్వదిస్తూ, నమ్ముడై దోసిలి ఒగ్గి, మహారాజు సమస్యలందుకున్నాడు. మహారాజు శంకరప్పకి ఉపచార వాక్యాలుగా, ఇరవై రోజులుగా శంకరప్ప తమ నగరంలో వీరవిపోరం చేస్తూ ఉండినా గుర్తింపలేకపోయినందుకు సిగ్గుపడుతున్నానని చెప్పాడు. దానికి ప్రత్యుత్తరంగా శంకరప్ప తాను సామాన్యాల్లని, పిచ్చివాడినని, కాని ప్రభువు ప్రజ్ఞ మొదట పెనుగొండలోను, తరువాతకందతోటలోనూ విని ఆగలేక, పెద్దాపురం పరుగెత్తుకు వచ్చానని చెపుతాడు. మహారాజు ఇక ఔకై వెడదామని చెపుతూ తమచుట్టూ ఒక బలమైన ప్రాకారం ఉందనీ, అహితులను దూరంగా ఉంచే అలవాటు చోప్పున, ఒక్కుక్కపుడు అది విహితులను కూడా చేరనివ్వదని, అలాంటి ప్రాకారం గోడలు శంకరప్ప పగలుగొట్టడనీ చెపుతాడు. అప్పటిదాకా దూరంగా ఉండిన శాస్త్రి, యాజులుగార్థను, తనకి సన్నిహితులని శంకరప్ప చెప్పగా మహారాజువారిని ఆటదగ్గరకి అనుమతిస్తాడు.

రంగనాయకి బలం స్థిరి ఉంచగా కెంపులు బలంపై మహారాజు, పచుల బలం వేపు శంకరప్ప కూర్చున్నారు. మహారాజుకి రెండు పక్కలా అప్పల నరసింహారాజు, విజయరామరాజు జగ్గరాజు కూచున్నారు. శంకరప్పకి రెండూ పక్కలా శాస్త్రి, యాజులూ ఆశినులయ్యారు. చెరోవైపుగా ఇద్దరు వేశ్యలు ఆజ్ఞాపాలనం కోసం సిద్ధంగా నిలబడ్డారు. హోమా, హామీలంతా అర్ఘస్తానాలల్లో కూర్చున్నారు. మొదట మహారాజు ఎత్తువేయగా శంకరప్ప అనుసరించాడు.

దిగ్గంతుల ద్వారం యుద్ధం భయంకరమే ఐనా ద్రష్టవులకు దర్శనీయమే. మరి ఆ దిగ్గంతులకు? సూచిభేదమైన గాఢాంధకారంలోనే కదా మెరుపు తీగల వకవకలు. మహారాజు అసాధ్యపు ఎత్తులూ, శంకరప్ప పెంకిరాకడలూ దుర్భాష్యంగానే ఉన్నా, ఉల్లాసుకరంగానూ ఉన్నాయి. మహారాజుకు మానపోని భయమూ, శంకరప్పకు ప్రాణపోని భీతి మూలంగా ఎత్తులమీద, ఎత్తులు పడ్డాయి. ఆట నాలుగు గడియలు గడిచేటపుటికి ఎత్తుపడదేం అన్న స్థితికి వచ్చింది. ఎవరితో ఆడినా మహారాజుకు కోరలు తాకినట్టుంది. శంకరప్పకు బ్రహ్మావిద్యలో పడ్డట్టుంది. ఎత్తు పడ్డకొణ్ణి వారికి కసిపెరిగి, ఎత్తులు బిగిశాయి. మరో నాలుగుడియలు వెళ్లిపోయాయి. ప్రత్యర్థులిద్దరూ ముచ్చెమటలలో తడిసిపోగా, వేశ్యలు వీవనలందుకోగా, ఆటస్థంభించి పోయింది. చివరిమాటు శంకరప్ప ఎళ్లగది శకటును, వొక్కివేసి

శాస్త్రియాజులు కేసి తిరిగి ఆట ముగింపును సూచించాడు. మహారాజు కళ్ళు మిలమిలలాడగా, రంగనాయకి ఒక్క అడుగు వెనక్కి వేసింది. వందిమాగధులు మధ్యాహ్నిక సమయ సూచనకైవారాలు అందుకున్నారు.

శంకరపు ఇంటికి రాగా పెద్దమ్మ అగపోరం కొట్టుకు వచ్చావా? అని కౌగిలింపబోగా శంకరపు ఆమెకు ప్రణమిటి, తాము నెగ్గేశామని ప్రతిష్ట అడ్డరాగా, మహారాజు ఓటమి అంగికరించలేదని, కాని ఆరుమాసాలకయినా ఆటకట్టని ఒప్పుకోవాల్సిందేకానీ మహారాజగారికి వేరేదారిలేదని చెప్పాడు.

హోమాహోమీలంతా ఆటగురించి మల్లగుల్లాలు పడుతుండగా, శంకరప్పా, మహారాజు విందువినోదాలతోనూ, పిచ్చాపాటీలోను పొద్దుపుచుతున్నారు. ఆరుమాసాలు గడిచిపోయినా ఎత్తుతోచక బంగారపు బలం, బంగారు కొండ అయి, అలాగే ఉండిపోయింది. మహారాజకు నిద్రాపోరాలు కరువయిపోయాయి. రాచకార్యాల మీద వెగటున్నా పుట్టింది.

చివరకు ఒకరోజు గండభేరుండాన్ని తీసుకువెళ్లి, శంకరపును వున్నపళంగా తీసుకురావలసిందని, మహారాజు నలుగులో ఉండి ఆజ్ఞ ఇచ్చాడు. అదే రోజు రంగనాయకి, అలివేణి, పెద్దమ్మ ఇంటికి వెళ్లి శంకరపు అనుగ్రహం కోసం ప్రాథేయపడుతారు. ఇంతలో మహారాజు పిలుపు విని, తాను ఏనుగేకేగానీ గుళ్లం ఎక్కి వెళ్లనని చెపుతాడు. దానికి వ్యాఖ్యానంగా గుళ్లం కదిపితే, ఏనుగుతో తెరచి రాజవుతుందని, మహారాజు ఆరుమాసాల ఆందోళనతో మరచిపోయారని చెపుతాడు.

అప్పడు శంకరపు తన చరిత్ర అంతా చెప్పి తాను పెద్దమ్మ చేసిన బొమ్మనని, ఇదంతా పెద్దమ్మ అనుగ్రహమని చుట్టూ చేరిన వారికి చెపుతాడు. పెద్దమ్మ తానేమీ చేయలేదని అతనిలో గూడంగా ఉండే శక్తిని మేల్కొల్పుటమూ, అన్నం పెట్టడమూ మాత్రమే చేశాననీ చెపుతుంది. తర్వాత శంకరపు తాను వచ్చిన పని ముగిసిందని, అనుకున్నది నెరవేరిందని, ఆ రాత్రి అలివేణి, రంగనాయకిలతో ఆట ఆడతాననీ బాసచేస్తాడు.

తరువాత మహారాజు పల్లకీ పంపగా, శంకరపు సభా భవనానికి చేరాడు. మహారాజే ఎదురు వచ్చి, కౌగిలించుకుని, అర్థసింహాసనాశినుణ్ణి చేశాడు. తన ఓటమిని ఒప్పుకున్నాడు. ఓటమి వల్ల మనుషుల మానసికావస్థలే పరిణమించేది బోధపడిందని, ప్రతిష్క్షి రసికుడైనపుడు ఓటమి కూడా ఆనందకరంగా ఉంటుందన్నాడూ. అప్పుల నరాసింహారాజు అందుకుని ఇది తాను ఊహించుకున్న పర్యవాసనమేనని అందుకనే శంకరపును బలవంతపరచగలిగానని, ఆరుమాసాల తీవ్ర స్వర్థకు విజేతలూ సమంగా ఆనందించడం మానవ ప్రపుత్తికి అణితమయిన విషయమని చెప్పాడు.

మహారాజు చదరంగం ఆటలో చూడవలసినది శక్తిసామర్థ్యాలు, యుక్తి ప్రయుక్తులూగానీ జయాపజయాలు కావంటారు. తానే ఓడిపోయాడు కనుక దాసోహం అంటాడు. దానికి శంకరపు చిలపిలలాడగా పెద్దాపురం రాజ్యంలో ఉన్నది ఏదయినా శంకరపుకు చందునికో నూలుపోగు చందంగా సమర్పించుకుంటానంటాడు.

శంకరపు ఎన్నీ విధాల తనకేమి వద్దని చెప్పగా, మహారాజు వినకపోతే తనకు అన్నం మటుకు పెట్టించమంటాడు. ఇది ఏమిటి అని అందరూ తెల్లపోగా శంకరపు మటుకు తన ఇష్టకీడ అయిన చదరంగం గళ్లలో (64) మొదటి గడిలో ఒక వడ్డగింజ, రెండోగడిలో రెండు, మూడో గడిలో నాలుగు, నాలుగో గడిలో ఎనిమిది ఇలాగ వెళ్లిన కొద్ది రెట్టింపు చేస్తా తనకు వడ్డగింజలు దయజేయింపమని చెపుతాడు. మహారాజు మధ్యాహ్నము కలుధ్వామని కొలువు చాలిస్తాడు.

సాయంత్రం సభలో శంకరప్ప చేయిపట్టాకుని మహారాజు సింహాసనం అధిష్టించాడు. శంకరప్ప వడ్డగింజల కోరిక తీరాలంటే, త్రిలింగదేశం అంతటా నూరు సంవత్సరాలు పండిన ధాన్యం అయినా చాలదని పరాబు లెక్క చెప్పాడు. అప్పుడు రాజు వడ్డగింజలతో కూడా శంకరప్ప తనను ఓడించేశాడని, ధాన్యానికి బదులు తన రాజ్యమే ఇస్తానని అనగా, శంకరప్ప రాజ్యంలో ఉన్నది మాత్రమే ఇస్తానన్న మహారాజు, రాజ్యం ఇవ్వకూడదని చెప్పాడు. తనకోరిక ఉపసంహరించుకుంటున్నాననీ ఒక బ్రాహ్మణ కుటుంబం సుఖంగా జీవించటానికి చాలినంత వృత్తి దయజేయమని కోరుకుంటాడు.

మహారాజు శంకరప్పకు దంతపు బలమూ, దంతపుని చేసిన చదరంగం బల్లా, రత్నభచితమైన చంద్రపోసమూ ఇస్తాడు. అందోళకాది పరివారం ఏర్పాటు చేయటమేకాక, పట్టుంలో వొక దివ్య భవంతి నిర్దేశించాడు. శంకరప్పకి ప్రభుదర్శనం కావటానికి పోతు భూతురాలయిన పెద్దమ్మకు నూటపదపోరు రూపాయల బహుమానమూ, సాలీనా నాలుగు నులకపట్ల ధాన్యం బరాతము ఏర్పాటు చేశాడు. శాస్త్ర యాజలుగార్థకు కూడా చెరో నూట పదపోరు రూపాయల బహుమానం ఇవ్వారు. అప్పుడు శంకరప్ప సర్వాంగేణంగా సత్కరించబడ్డానని భావిస్తాడు. చివరకు శంకరప్పను మహారాజు గజారోహణంకూడా చేయిస్తాడు.

శాస్త్రీగారి పేరెన్నికగల కథలలో ఈ వడ్డగింజలు కథ ఒకటి. సాహిత్యాభిమానులెవరూ శంకరప్పను విస్తరించలేరు. తెలుగు సాహిత్యం జీవించి ఉన్నంత కాలం తంగిరాల శంకరప్ప, అతని చదరంగం జీవించే ఉంటాయి.

ఈ శీర్షికలో - శ్రీపాద సుబ్రమణ్యాశాస్త్రి గురించిన ప్రస్తావన లేకపోతే అసంపూర్చిగా ఉంటుందని, ఈ ఆర్థికల్ని తనే స్వయంగా రాశించిన మా అక్క శ్రీమతి అయినంపూడి ప్రమీల చంద్రమోహన్కి నా హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతలు.

అడవిబాపిరాజు (1895 - 1952)

పశ్చిమ గోదావరి జిల్లా సరిపల్లెలో జన్మించిన శ్రీ బాపిరాజు రాజమండి ఆర్థ్ కళాశాలలో బి.ఎ.పి.చదివి, మద్రాస్ లా కాలేజీలో బి.ఎల్ పట్టం పొంది, కొంతకాలం ప్రీడరుగా, మీజాన్ దినపుత్తిక సంపాదకుడుగా, ఆంధ్ర జాతీయ కళాశాల ప్రీనిపాలుగా, ఫిల్ములలో ఆర్థ్ డైరెక్టరుగా మరెన్నో రంగాలలో అశేష కృషి చేశారు.

న్యాయవాద వృత్తి విడిచి, స్వాతంత్యోద్యమ ప్రవేశంతో, కారాగార వాసం అనుభవించాడు. ఈయన చిత్తకారుడు, జానపద గేయకవి, నాట్యాచారుడు, కళాదర్శకుడు, పత్రికాధిపతి, నవలా కారుడు, కథకుడు సకల లలిత కళాపోషకుడు. బహుముఖ కళాసేవ చేసిన చరితార్థాడు. నవ్యాంధ సాహిత్య కారులకు ఉమ్మడి దొబొవగా ఆత్మియుడు.

తెలుగుజాతి గర్వించే వీరి రచనలలో తలమానికమైనది నారాయణరావు అయినా కోనంగి కూడా రాశిలో గాని వాశిలో గాని తక్కువది కాదు.

ఆయన రచనలలో ఆనాటి రాజకీయ, సాంఘిక, సామాజిక జానపద, నాగరిక జీవన శైలి సుస్పష్ట మవుతుంది. శిష్టావ్యావహారికంలో ఆయన రచనలు చేశారు.

కోనంగి

ఈ నవలా నాయకుడైన కోనంగి ఒక అద్భుతమైన వ్యక్తిత్వం గల మనిషి, ఇతనిలో హోస్య చతురత మెండు. అమాయకునిలా కనిపించే దృఢ వ్యక్తి.

బి.ఎ. చదివి ఉద్యోగ ప్రయత్నాలు చేసుండగా ఉన్న ఊరిలో (బందరులో) ప్రయత్నాలు ఫలించవు. ఈలోపు ఒక స్నేహితుడు కోనంగి చేయు చూసి స్త్రీయే నీకు ఉద్యోగం, స్త్రీయే ధనం అని చెప్పిన దాన్ని విశ్వసించి ఒక వివాహ ప్రకటనకు అందులో చెప్పిన అర్థతలు లేకపోయినా దరఖాస్తు వేస్తాడు. హిందూ పేపరు ప్రకటన ప్రకారం బాలిక విధవ అయినా బంగారు పిచిక, ధనం కలవాళ్ళు కాని, పెద్ద ఉద్యోగస్తులు కాని దరఖాస్తులు పెట్టవచ్చు వధువు పంతోమ్మిదేశ్చ అందమయిన బాలిక వరుడు బ్రాహ్మణుడయి, బి.ఎ. పై చదువువాడు, పెద్ద ఉద్యోగి, ఇరవై అయిదేళ్ళు మించని వాడు కావలెను.

వధువు సీతాదేవి. ఆమె బి.ఎ. చదువుతూ ఉంటుంది. ఆమెకు కోనంగి తన నిజజీవిత చరిత్ర దాపరికం లేకుండా చెప్పివేస్తాడు. తాను ఒక బ్రాహ్మణ వితంతువు కుమారుడనని, లా ప్రకారం తండ్రి లేడని కాని తన తల్లి, భర్త పోగానే, ఒక బ్రాహ్మణ ఉద్యోగి దగ్గర వంటలక్కగా ఉదరపోషణార్థం చేరిందని, ఆ బ్రాహ్మణ ఉద్యోగి మూలంగా తాను జన్మించానని, ఆ జననం కూడా మదాసులోనే జరిగిందని చెపుతాడు. తర్వాత బందరు చేరతారు. ఆ ఉద్యోగి బందరులో వీరికి ఒక ఇల్లు కొని ఇచ్చాడు. నెలకు వందరూపాయలు పంపేవాడు. తల్లి జాగ్రత్తపరురాలవడం వల్ల కోనంగి అల్లారుముఢ్గగా పెరిగాడు. కోనంగి తల్లి, తన పూర్వ కర్మ వలననే ఇన్ని కష్టాలు కలిగాయని, కోనంగి తండ్రి వివాహం చేసుకుందామన్నా వినక, కోనంగే తనకు వారసుడవుతాడన్నా వినక, తన పాప ఫలితంగా కలిగిన కోనంగిని పెంచటమే తనకి తగిన శిక్ష అని భావించి, భేషభండన గావించుకుని, ఆచారవంతురాలుగా జీవించసాగింది. తర్వాత కోనంగి తండ్రిని కూడా తన చెంతకు చేరనీయలేదు. ఈ విషయములన్నీ కోనంగి తండ్రి ఒక లేభలో వ్రాసి, కోనంగికి పెరిగి పెద్దయిన పిమ్మట తెలిసే విధంగా ఏర్పాటు చేసి, పరలోకం చేరుకుంటాడు. తండ్రి మరణించినా, కొంతవరకు దాచిన సామ్మి, నగలు ఆదుకోగా, బి.ఎ. చదువు యమయాతనే అయిపోయింది. కులం లేక, దిక్కులేక, చుట్టూలు లేక, చందాలు, విద్యార్థి వేతనాలు వీనితో పూర్తి చేసి, ఏడాదిగా చేసిన ఉద్యోగ ప్రయత్నాలు ఫలించక, ఈ దరఖాస్తు వేశానని చెప్పిస్తాడు.

సీతాదేవి కోనంగి ఎడల తనకు జాలి మాత్రమే కలుగుతోందని, ప్రేమ కలుగలేదని అతన్ని వరునిగా నిరాకరించి, సెకండు క్లాసు టిక్కెట్లుకొని, బందరు బండి ఎక్కిస్తుంది. కోనంగి ఆమె వెళ్ళిన వెంటనే కొంచెం నష్టానికి ఆ టిక్కెట్లు అమ్మి, మదాసులోనే ఉండి ఉద్యోగ ప్రయత్నాలు చేయనిశ్చయించుకుంటాడు. ఆ విధంగా స్త్రీ మూలంగా అతనికి మొదటి సంపాదన చేకూరుతుంది.

ఉద్యోగం వెతుకులాటలో అనంతలక్ష్మిని చూస్తాడు. అనంతలక్ష్మి ఉదాత్త చరిత. అపురూప సౌందర్యవతి. ఆమె చిన్నతనంలో పూర్ణారుణం రంగరించిన బంగారు, బాలికా తనంలో కొంచెం గులాబిరంగు కలిపి వేసిన మేలిమి, యవ్వనంలో, మేలిమి గులాబీ సముహాళ్ళు వేయి తులాల మేలిమిలో 200 గులాబీ రంగు, 100 కమలాల వర్షము కలబోసి, సన్మకల్లులో నూరి, వడబోసి, సృంభిక శిల చెక్కిన బాలికా రూపం గల దివ్య వర్షం. ఆమెది మంజీర నాదం. ప్రేమ అనేది ఒక కావ్యరస స్వరూపం. అనంతలక్ష్మి ఆ కావ్యస్థాతిలో ఉండే బాలిక. కోనంగి, అనంతలక్ష్ముల మొదటి చూపు మసక చీకటిలో జరిగినా వారిద్దరి మధ్య ప్రేమ అనే అద్భుతం కలుగుతుంది.

అనంత లక్ష్మి రక్తంలో తంజావూరు రఘునాథరాయల ప్రేమ విధానం, మధురవాణి రసికత ప్రవహిస్తున్నవి. ఆ వంశపు అమ్మాయే ఆమె. నవలాకాలం నాటికి అనంత లక్ష్మి కీన్ మేరి కశాశాలలో ఇంటరు విద్యార్థిని. అనంత లక్ష్మి తల్లి, ఆమె కుమారైకు ముగ్గురు ఉపాధ్యాయులని పెట్టి ఇంటి దగ్గర కూడా చదివిస్తూ ఉంటుంది.

అనంతలక్ష్మి తల్లి జయలక్ష్మి వేశ్య కులపు స్త్రీ అయినా వృత్తి చేయలేదు. ఆమె అభినయ శిరోరత్నము. శృంగారం అభినయించే అష్టవిధ నాయికల నాట్యం చేసేది. శ్రీమాన్ శ్రీరంగత్తిరుమల రంగయ్యంగారు ఆమెను పుస్తి కట్టి పెళ్ళి చేసుకోలేదుకానీ వారి ప్రేమ ఏ దంపతులకు తీసిపోదు. వారి దాంపత్యఫలమే అనంతలక్ష్మి. చాలా అపురూపంగా పెరిగింది.

అనంతలక్ష్మీ కోనంగి గూర్చి వివరాలు తెలిసికో కోరుతుంది. అమెకి అతను ఉద్దోగ ప్రయత్నాలలో ఉన్నాడని తెలుస్తుంది. అతనిని తనకు పాతాలు నేర్చేందుకు కుదురుకుండామా అని ఆలోచనలో పడుతుంది.

ఈలోపల కోనంగి వైట్ వే లెయిడ్ లా కంపెనీలో అమృకం మనిషిగా చేరుతాడు. అతని మాటకారితనం అతనికి చాలా సాయం చేస్తుంది. ఒక వస్తువు కొనేందుకు వచ్చిన వారి చేత పది వస్తువులు కొనిపిస్తుంటాడు. అతని మాటకారితనానికి కొన్ని ఉదహరణలు:-

వానకోటు ఉపయోగంగానూ, అందంగానూ ఉంటే, వచ్చే ఆనందం వర్షనాతీతం.

జేబురుమాలా లేని జేబు, చిలుక లేని పంజరం వంటిది. ఇల్లాలు లేని గృహం వంటిది. కిల్లి దుకాణం లేని వీధి వంటిది.

పాదాలు ఎనిమిది రకాలు. ఒక్కుక్క పాదానికి ఒక్కుక్క రకం జోడు అందం. (పాదం అనేది ఇక్కడ ప్లూరల్) ఈడూ జోడూ అనే మాటకు అసలయిన అర్థం ఈడుకు తగిన కాలిజోడు ఉండాలని.

నమ్మకునే హృదయం కలవారిని కోనంగి ఇంకా నవ్యస్తాడు. పాగడ్లకుబ్బే మనిషిని, తియ్యగా పాగిడి కొనిపిస్తాడు. ఇలా కోనంగి అమృకందారుగా విజింభించి, వారానికి ముప్పై అయిదు రూపాయలు సంపాదించసాగాడు. వచ్చేది వర్షకాలం, దాచుకోవయా కాస్త ధనం అన్న మూల సూత్రం మర్యిపోయి కోనంగి ఖర్చు పెట్టేవాడు. అనంతలక్ష్మీ ఒకసారి కోనంగి కంపెనీకి వచ్చి తనకు పాదాలు చెప్పటకు వాళ్ళంటికి రమ్మంటుంది. రాత్రి వేళనే తనకి వీలని కోనంగి తప్పించుకుంటాడు.

చెట్టియార్ ఈ కథకి విలన్. ఇతనికి రోల్స్ రాయిస్ కారువుంది. సినిమా కంపెనీలంటే మహోశష్టం. ఈయన ఆశయవాది, స్వప్నానందవాది, ఎస్టేషన్స్కాదు. వాస్తవిక వాది. చూచి తెలుసుకో, రుచి చూసి తెలుసుకో అనే నానుడి నమ్మేవాడు. కోటిశ్వరుడు. డాబూ, దర్శం పున్నవాడు. సినిమా కంపెనీలో అతను తారల మధ్య చందుడు. కళామండలిలో కళాపూర్ణాడు. అనేకరకాల స్త్రీలు, అతనికి అనేక రకాల పిండి వంటలు. చెట్టి వ్యాపారంలో ఎంత గట్టిగా ధనం సంపాదిస్తాడో, అంత వదులుగా మదగజ యానలపై వెచ్చం జేసి, పద్మలో ప్రైవేటు ఖర్చుగా రాసుకుంటాడు. తన విలాస పురుషశక్తి అంటే చెట్టియారుగారికి విపరీతమైన గౌరవము. శ్రీరంగయ్యంగారికి దూరపు బంధుత్వం వలన జయలక్ష్మీ, అనంతలక్ష్మీలకు దగ్గర కావాలని వాంఛిస్తుంటాడు. జయలక్ష్మీ ఇతని నిజస్వరూపం తెలియక, అనంతలక్ష్మీకి తగ్గవరుడితనే అని ప్రోత్సహిస్తాంటుంది. ఇతనికి నిజమయిన ప్రేమ తెలియదు, కామం తప్ప. ఒక్కసారి అనంతలక్ష్మీని అనుభవిస్తే చాలనుకుంటాడు. అనంత లక్ష్మీకి అతడంటే అసహాయం. అతణ్ణి తప్పించుకోవటానికి వేవిధాల ప్రయత్నిస్తుంటుంది.

కోనంగి అత్యుపాం అతని ఉద్దోగానికి పష్టాప్టకమయింది. వైట్ వే కంపెనీలో ఉద్దోగం చేసి అందరితోనూ కోనంగి అయిదు రోజుల్లో స్నేహం చేశాడు. స్నేహం విషయంలో కోనంగికి, అందరూ ఒకటే. మనసులో దుర్దేశ్యాలు లేవు. సారా అనే ఆంగ్లో ఇండియన్ బాలికతో కోనంగి స్నేహం, ఆ కంపెనీ మానేజరుకు గిట్టక, కోనంగిని పనిలోనుండి తీసివేశాడు. ఆ మేనేజరుకి, సారాకు అసలైన స్త్రీ, పురుష సంబంధం ఉంది. సారా, కోనంగితో స్త్రీ పురుష సంబంధం పెట్టుకోవాలని కోరగా, అతను వివాహం కానిదే అట్టి సంబంధం తనకు గిట్టదని, నైతిక విలువలు తనకు ముఖ్యమని చెప్పశాడు. తరువాత అతను గుజరాత్ హోటల్లో వడ్డన కుళ్ళవాడిగా ఆరురూపాయల జీతం మీద ఉంటుంటాడు.

ఈలోపల అనంత పదే, పదే ఉత్తరాలు ఖ్రాయగా వారింటికి పాతాలు చెప్పటానికని వెళ్లి, ఆమె సొందర్యం ముందు, సంగీతం ముందు దాసోహమంటాడు. ప్రపంచంలో ఎక్కడయినా నెగ్గుకు రాగల కోనంగి అనంత ఎదుట మాత్రము గజగజలాడతాడు. ఆమె తన ప్రేమ విధానమయిపోయిందని తెలుసుకుంటాడు. ఆ తెలుసుకున్న తరువాత, దాపరికం లేకుండా అనంతకి, తన జీవిత స్థితి (నిరుపేదనని, నిరుద్యోగినని, తనలో ఏవో అసంతృప్తి ఉందని) తెలియజేస్తాడు.

అనంతలక్షీలో, తమిళాంధు సంస్కరాలు, దేవి ప్రయాగలాగా మిళితమయ్యాయి. ఆమె ఆడే ఆటలు బాట్సెంటన్, బంతి ఆట, టైస్సు, వాలీబాల్ మొదలుగునవి కాలేజీ విద్యాల్యినుల నాటకాల్లో ముఖ్యప్రాత వ్హిస్తుంది. ఈమె కోనంగిని మసక చీకటిలో చూచి ప్రేమిస్తుంది. అనంతలక్షీ దేహంలో, మనస్సులో నిర్మలత్వం ఉంది. కాంచనమాలను, సుబ్బలక్షీని, నజినీ జయవంత్ని కరిగించి పోత పోస్త అనంతలక్షీ అవుతుంది. ఇట్లి అనంత కోనంగి నివేదనను విని అతను ఏదో మహాత్మర కార్యం కోసం జన్మించాడని అతణ్ణి ఉత్సాహపరుస్తుంది. ఒకనెలా పదిహేనురోజులు అనంతలక్షీకి కోనంగి పారం చెప్పాడు.

ఈలోపల అనంతను కామించిన చెట్టియార్, ఈ కోనంగిని అడ్డు తొలగిస్తే అనంత తనదేనని భావించి కోనంగిని చావకొట్టిస్తాడు. అది కోనంగికి మేలే అయింది. ఆ దెబ్బల మూలంగా అప్పటివరకు అణిగివున్న పెద్ద మలేరియా విజంభించి అతణ్ణి అశక్తుణ్ణి చేస్తుంది. అనంతలక్షీ, కోనంగిని తమ ఇంటికి తీసుకు వచ్చి, శుశ్రాపలు చేసి, తమ డాక్టరుకు చూపించి ఆరోగ్యవంతుని చేస్తుంది. ఈ విధంగా అనంత, కోనంగులు మరింత దగ్గరవుతారు. ఎప్పుడూ నవ్వు వచ్చే మాటలు మాటల్లాడే కోనంగిని అనంతలక్షీ ఆటపట్టిస్తుంటుంది. ప్రేమ అనే మహాత్మమస్తతిలో ఉన్న అనంతలక్షీ, కోనంగులను చూచిన అనంత తల్లి, తన ఆమాద ముద వేస్తుంది.

చెట్టియార్కి ఈలోపల బాలిక దూరమవుతోందన్న భావన కలిగి, ముందు తల్లిని వశపరచుకోదలచి, జయలక్షీకి విలువైన వస్తువులను నజరానాగా ఇస్తాడు. ఇచ్చి జయలక్షీ తనకు కావాలని కోరితే ఆమె దిగ్భ్రమ చెంది, తానేకాదు, తనకూతురుకూడా చెట్టియార్ను వరించదని, తన కూతురు కోనంగిని వలచిందని, ఇంక చెట్టియార్ని తన గుమ్మింలో కాలుపెట్టవద్దని పోచురిస్తుంది.

డాక్టరు రెడ్డి శ్రీరంగయ్యగారిద్వారా వారి కుటుంబ వైద్యునిగా స్థిరపడ్డారు. జయలక్షీ పిలువగా, కోనంగి వైద్యం కోసం వారింటికి వెళ్లి, కోనంగిని ఆప్త మిత్రునిగా భావిస్తాడు. తనను తాను కమ్మునిస్టుననుకుంటాడు. డాక్టరు రెడ్డి ఒక రకంగా కోనంగిని రాజకీయవాదిగాను, సినిమా నటునిగాను చేశాడు. కోనంగిలోని లోపాలను బహిర్భతం చేసి చక్కదిద్దినదితడే డాక్టరు కూడా ఎప్పుడూ మనసులో ఏదో వెతుక్కుంటూ ఉంటాడు. ఈ సామ్యమే కోనంగికి సన్నిహితుని చేసింది. కోనంగి సంధిమాటలు అన్నే ఒక ఉత్తమునివనీ చెట్టియార్ కొండేలు నమ్మవద్దని అనంతను డాక్టరు పోచురిస్తాడు. చెట్టియార్ డాక్టరుకు డబ్బు ఆశ చూపి కోనంగి స్ట్రోలుడని, స్ట్రీ సంబంధమైన, కుదర్చరాని రోగం వచ్చిందని అనంత, జయలక్ష్మీలకు చెప్పమని సూచిస్తాడు. దీనికి సరిగా వ్యతిరేకభావనే డాక్టరు రెడ్డి అనంతకు కలిగిస్తాడు. స్ట్రీవాంఛ ఆడవారిని ఆహాతి కోరేదావానలం. ఆయన పురుషత్వం ఎప్పుడూ స్ట్రీలు అనే జడివానలని కోరే ఎడారి. అతనికి జయలక్షీగాని, అనంతలక్షీ గాని అందకపోవటం వలన గౌరవం మంట కలిసిందని, తన కీర్తికి మచ్చ వస్తుందని వ్యాజ్యం వేశాడు.

కోనంగి అనంత లక్షీని ఎంత ప్రేమించినా, అనంతలక్షీ పరీక్షలయే వరకు తమ ప్రేమను బయట పెట్టవద్దని పోచురిస్తాడు. ఓదివాడినని, నిరుద్యోగినని ఎంత చెప్పినా వినని, అనంత ఈ పోచురిక పాటిస్తుంది.

కోనంగి విద్యాల్యి దశలో ఎంత కొంటే కోనంగి (ఎవరికి కష్టం కలిగించని అల్లరి) అయినా, చదువులో ప్రధముడుగా ఉండేవాడు. రాజకీయపు బిడ్డగా జన్మించినా, రాజకీయాలనించి పారిపోయాడు. పుట్టిన బ్రతుకు అర్థములేనిదవడం వల్లనూ, అతనిలో అనంతమైన, ఆనందమైన శక్తి ఉండడము వల్లనూ, అతనికి హస్యరసం శరణాగతమైనది. అనంత లక్షీ మనసుకు నొప్పి కలుగకుండా తాను వారి ఇంటిలో ఉండడము మంచిది కాదని నచ్చచెప్పగలిగాడు.

కాని డాక్టరు అతనిని వదలలేదు. వారింటిలో ఉంటూ రకరకాల పుస్తకాలు (కాంగెసు చరిత, ముస్లిం లీగు వారి ప్రాతలు, జప్పిన్ పార్టీ వారి వ్యాసాలు) అన్నే చదివి జీర్ణం చేసుకున్నాడు. అతనికి రాజకీయాలేమీ లేపు కాబట్టి వ్యవసాయానికి సిద్ధంగా వున్న శాలిభూమిలా వున్నాడు. 1940 లో సినిమా కంపెనీలో జేరి నెలకు రెండు వందల రూపాయల జీతము తెచ్చుకున్నాడు.

అనంతలక్షీ కోనంగుల ప్రేముడి దిన దినాభివృద్ధి చెందుతూ ఉంటుంది. కోనంగి సినిమా నటన ఒక్కసారి ఆమెలో ఈర్జ్య రేపుతూ ఉంటుంది.

కోనంగి డాక్టరు రెడ్డితో రాజకీయాలు మాటల్లాడుతూ గాంధీవాదమే ఉత్తమమని నిర్ణయించుకున్నాడు. కమ్యూనిస్టు అయిన డాక్టరు రష్యాను గురించిన గ్రంథాలుకూడా కోనంగితో చదివిస్తాడు. సినిమా కంపెనీలో కోనంగి తన వాదనల వల్లవారు తీసే సినిమా మాన్యించి, తన దర్శకత్వంతో సలహాలతో, నటనతో, పాలం అనే కథను దుక్కిటెర్లులు అన్న సినిమాగా తీయిస్తాడు. అది బాగా అడుతుంది. కోనంగి, అనంతల ప్రేమ మంచి పాకాన పడుతుంది. చెట్టియార్ విలన్లా రంగ ప్రవేశం చేసి, తానే కోనంగిని పోషిస్తున్నట్లు ఆ కంపెనీ భాగస్తులలో తాను ఒకరినని చెప్పుకున్న ఎవరూ లక్ష్యపెట్టరు. కోనంగి ప్రేమాభినయంలో, లోట్లను డాక్టరు సలహాతో దిద్దుకుంటాడు.

కోనంగి ఎంత నవ్వుతాడో, అంత ఆవేదన పడుతుంటాడు. అతని నయ్య, అతని చిన్నబిడ్డ చేష్టలు, హోస్యకృత్యాలు అందరినీ అతడు సదా సంతోషజీవి అనుకునేట్లు చేస్తాయి. కానీ అతని హృదయంలో భూగోళం మధ్యమన్న భయంకరాగ్ని శిఖలు ఫైళ, ఫైళ మండుతూనే ఉన్నాయి. తల్లి పాపంలో పుట్టిన తన బాలుణ్ణి తిన్నగా చూడలేదు. కోనంగి తండ్రి తన బిడ్డకు వ్రాసిన లేభలో అతని పుట్టుకు సంబంధించిన విషయాలే కాక అతని భవిష్యత్తుకు సంబంధించిన సూచనలు కూడా చేశాడు. అందులో ముఖ్యమైనది మనుష్యుడు కర్మజంతువని, ప్రేమ అనే వస్తువు కలదని, ఎవరినై ప్రేమిస్తే ఏకులపు స్త్రీ అని చూడక వివహము చేసుకుని, తాను ఏ పనికైతే పుట్టాడో ఆ పని చేయవలసిందని తెలియజేశాడు.

ఒంటి వాడై, లోకంలో నిలబడ్డ కోనంగి సర్వసంగ స్వతంత్రుడూ, తన జీవితానికి తానే కర్త. తనతో సంబంధం కలవాళ్ళు తన స్నేహితులు మాత్రమే.

డాక్టరు ఇంటిలో ఉంటున్న కోనంగి డాక్టరుతో సన్నిహితుడయి అతనిలోని సుగుణాలను తెలుసుకుంటాడు. ఆయన సామ్యవాది అయి కాంగెసులో పనిచేస్తూ ఉండేవాడు. లోకానికి తన చరిత ఏ మాత్రము తెలియనీక, రహస్యము చక్కగా దాచుకునేవాడు. ఉచితంగా, భీరవారికి వైద్యం చేస్తుండేవాడు. వైద్యానికి వచ్చినపుడే వారితో రాజకీయాలు మాటల్లాడేవాడు. వైద్యంలో నిషుణుడవటంవల్ల అతని కేసులు నెగ్గివి. కూలివాళ్ళకు అతను దేవుడే పెద్దవారితో సహవాసం ఉండేది. సైకి కాంగెసువాది. తమిశంలో పండితుడు. మద్రాసులో వైద్య జీవితం ప్రారంభించినపుటినుంచి, తెలుగు నేర్చుకుని తెలుగులోనూ పండితుడయ్యాడు.

అనంతలక్ష్మి, చెట్టియార్ విషపుటుత్తరాలను, ప్రచారాలను లక్ష్యం చేయకూడదన్న కోనంగి మాటలను వేదాక్షరాలుగా భావిస్తుంది. కలవరపడుతున్న తల్లిని సమాధానపరుస్తుంది. ఈ నిర్దిష్టత చెట్టియార్ని ఆగపోదగ్గణ్ణి చేస్తుంది.

అపుడూ చెట్టియార్ రాక్షసుడై, జయలక్ష్మి ఆస్తి సగం తనకు రావాలనీ, ఆమె భర్తవైపు తాను బంధువుని వ్యాజ్యం వేశాడు. అనంతలక్ష్మి అతణ్ణి చేసుకుంటే వ్యాజ్యం వదులుకుంటాననీ కబురు చేశాడు. కానీ అతని అసలు ఉద్దేశ్యం అనంతను అనుభవించటమే.

ఈ వ్యాజ్యం అనంతలక్ష్మి కోనంగులను మరింత దగ్గర జీస్తుంది. ఆ పాత విల్లు, కాగితాలను వెతకటంలో ఒకరికొకరు సాయం చేస్తూ వుంటే వారి ప్రేమ పెరిగిపోతూ ఉంటుంది. జయలక్ష్మి తమ ఆస్తి వివరాలు అన్ని కోనంగితో చెప్పి అనంతను ఏలుకొమ్మంటుంది. తాను పేదవాడినని, నిరుద్యోగినని ఎంత చెప్పినా, వినక తనకు లేని కొడుకుగా నిలిచిపోమంటుంది.

కోనంగి వివహానికి ముహూర్తం పెట్టించమంటారు.

ఆంధ మహాసభలో కోనంగి ఉత్సవాంగా పని చేసి ఉపా పరిణయం అన్న నాటకం, దర్శకత్వం వేహంచి, నటించి, మెప్పించి, ఒప్పించాడు. ఈ నాటకంలో అతని రక్తంలో ఉన్న కూచిపూడి సంపదాయం ఇతరులకు వెల్లడవుతుంది.

చదువు అయ్యెడాకా ఉగ్గబెట్టుకున్న అనంత ప్రేమ పొంగిపొరులుతూ కోనంగిని ముంచెత్తుతుంది. ఒంటరిగా దౌరకినపుడల్లా కోనంగిని కౌగిళ్ళతోనూ, ముద్దులతోనూ ముంచెత్తుతూ ఉంటుంది. తల్లితో, ఒక విధంగా దెబ్బలాడి, కోనంగికి దూరంగా ఉండలేనంటూ, చెట్టియార్ను కూడా తరిమేయవచ్చునని వారి వివహం జరిపించమంటుంది.

వారి వివాహం చెట్టియార్కు ఆశనీపాతమవుతుంది. కుతంతం పని, కోనంగిని, డాక్టరును పెళ్ళయిన నాల్గవనాడే కారాగారానికి పంపుతాడు. మొదట నిశ్చేషణ అయిన అనంత లక్ష్మీ, ఇది చెట్టియార్ కుతంతమని తెలిసి కుపిత అవుతుంది. ప్రేమకు అంతరాయం కలిగినపుడే దాని గంభీరశక్తి బలం పుంజుకుంటుంది. కోనంగి కూడా దైర్యం కోలోక తన ప్రజాయినికి ఉత్తరాలద్వారా దైర్యం చెపుతుంటాడు. వారిద్దరి మధ్య ఉత్తరాలతో, వారిలో కవిత్వం పెల్లుబుకుతుంటుంది. మధ్య మధ్యలో చెట్టియార్ నీచు ఉత్తరాలు కొంచెం కలవరపెట్టినా, వారి ప్రేమముడి దినదినాభివృద్ధి చెందుతూ ఉంటుంది.

కారాగారం నుంచీ విడుదల అయినతర్వాత ప్రతిక స్థాపిస్తారు. 1941 సెప్టెంబరు నెలాఖరుకు నవజ్యోతి కార్యాలయం స్విధమైంది. ఈ ప్రతిక మూలంగా కోనంగి స్నేహితులు అంతా చేరువుతారు. అందరికీ ఇది మంచి వ్యాపకం అవుతుంది. అనంతలక్ష్మీ జోక్యంతో నవజ్యోతి ఎక్కువగా స్త్రీ ప్రతికగా మారింది.

అనంతలక్ష్మీ ప్రతిక మునుపు కారాగారం నుంచి విడుదల అయిన కోనంగిని బందరు తీసుకువెళ్లి, కోనంగి తల్లిని తమతో రమ్మని పరిపరివిధాల బ్రతిమాలుతుంది. ఆచారాలకి బలిపశువైన ఆమెని ఏవిధంగానూ అనంత ఒప్పించలేకపోతుంది. కానీ అత్తగారిని చూచిన ఆనందం మాత్రం ఆమెకు మిగులుతుంది.

కోనంగి స్నేహితుడైన మధుసూదనరావు సరియైన ఉద్యోగం లేక బాధపడుతుంటే కుటుంబ సైతంగా, మద్రాసు రప్పించి ప్రతికలో ముఖ్యబాధ్యతలు అప్పగిస్తుంది అనంతలక్ష్మీ. డాక్టరు రెడ్డి కూడా ప్రతికా ప్రమరణలో తోడ్డుడుతుంటాడు.

కోనంగి మొదటి సంపాదకీయం మేము అనే దానిలో ఆ దినప్రతిక ఆశయాలు, కార్యక్రమాలు తెలుపుతూ, ఆంధ్రదేశ సేవ భారత జాతీయ సేవ, ప్రపంచ భద్రతాభిరక్తి తమకు ముఖ్యమని తెలిపాడు. ప్రతికా సంఘ దేశంలోని ముఖ్య సంఘలలో నాల్గవదని అటువంటి వానికి దినప్రతిక వాణియని వ్రాసుకొచ్చాడు. రెండవ సంపాదకీయంలో మొదటి రెండవ ప్రపంచయుద్ధపు సామ్యాలు, వైషమ్యాలు తెలిపాడు.

అనంతలక్ష్మీ స్నేహితురాలు మొహరున్నేసా, తన స్వంత బావను ప్రేమించికూడా, అతను ముస్లిం లీగు సభ్యుడుకానందవల్ల వివాహం చేసుకోనంటుంది. అనంత ఆమెను, రాజకీయాలు వివాహానికి అడ్డంంకి కావు అని, ఎవరిపార్టీ వారిదని, వారిద్దరినీ వివాహం చేసుకోమని ఎన్నో విధాల బుజ్జగిస్తూ ఉంటుంది. చివరకు ఆమెను ఒప్పించి ఒక ఏధంగా వారి వివాహానికి కారణభూతురాలవుతుంది.

తన స్నేహితుడు మధుసూదనరావు చెల్లెలు చేదురాణిని, డాక్టరు రెడ్డి ప్రేమిస్తూవుంటాడని గ్రహించిన కోనంగి వారిద్దరి మధ్య రాయబారాలు నడిపి, ఒకరి నొకరు పరిపూర్ణంగా అర్థంచేసుకున్న తరువాత, తన స్వంత చెల్లెలికి చేసినట్లు వారి వివాహం జరిపిస్తాడు.

ఇంతలో ఆ రాయబారాల ఫలితంగా అనంత అనుమానానికి గురవుతుంది. అది ఆమె గర్భిణిగా ఉండటంవల్ల కలిగిన రుగ్గుత. కోనంగి ఆ అనుమానాన్ని భరింపలేక రాజకీయంగా కలిగిన ఆవేదన వలను సత్యాగ్రహాగా మారి, కారాగారం పాలోతాడు.

పశ్చాత్తాప హ్యాదయ అయిన అనంత పేపరు సవ్యంగా నడుపటమే కాక, భూరి విరాళాలు కోనంగికి ఇష్టమైన సంఘలకు ఇవ్వటము, వానిలో ఉత్సాహంగా పనిచేయటము చేస్తూ ఉంటుంది.

మొహర్, రియాసత్ ఆలీలు (ఆమె బావ) చేదురాణి, డాక్టరులు కోనంగి విడుదల అయి వచ్చేదాకా, వివాహాలు చేసుకోమని తీర్మానించుకుని ఉంటారు. ఈ లోపల వారి ప్రేమ దినదిన ప్రవర్థమానమవుతుంటూంది. డాక్టరు రెడ్డి చేదురాణితో తన బలహీనతనలను ఏమీ దాచకుండా చెప్పివేస్తాడు. స్త్రీ విషయంలో తాను దేహం పవిత్రంగా ఉంచుకోలేకపోయానని అతనికి ఆడంబరాలు ఇష్టంకే కపోయినా కోనంగి అభీష్టం ప్రకారం వివాహం చేసుకుంటాడు. రెడ్డి, కోనంగుల ఆప్తమితత్వం పుస్తకమంతా కనిపిస్తూంటుంది.

అనంతకి ముద్దులు మూటగట్టే బాబు పుడతాడు. ప్రీలంతా అతనికి తల్లులే. అందరికీ అతనంటే గారాబమే. కోనంగికి ఈ వార్త తెలిసిన వెంటనే జైలులో తీపి పంచతాడు. అనంత్పై ప్రేమముడి విజుంభిస్తుంది.

చెట్టియార్, కోనంగి కారాగారంనుంచీ తిరిగి రాగానే, ముద్దులుమూటగట్టే బాబుతో, తదితరులు ఎదురుకోలు చెప్పటము చూచి ఈర్చ్చలువుతాడు. ఆమె ఇంటి ముంగిటనే నిజం పుత్రిక సంపాదకునితో గొడవపడి చావుదప్పి, కన్నలొట్టబోయి, కోనంగి, అనంతులు దయా, దాక్షిణ్యాలతో బతికి పారిపోతాడు.

ఇంక ఈ నవల వివాహాలతో, బాబు ముద్దు మురిపాలతో మగంళాం తమవుతుంది. రచయిత తన మనసంతా నిలిపి కోనంగిని తనకు బదులుగా మలిచాడా అని అనిపిస్తుంది.

(ఈ ఆర్థికల్ని తనే స్వయంగా రాసి ఇచ్చిన మా అక్క త్రీమతి అయినంపూడి ప్రమీల చంద్రమోహన్కి నా హృదయపూర్వక కృతజ్ఞతలు.)

ద్వివేదుల విశాలాక్షి

కథగా రాణించాలంటే బలమైన ఇతి వృత్తంతో పాటు ఏదో ఒక సందేశం వంటిది కూడా ఉండాలంటారు.

‘సందేశం ఏమైనా ఉండా? ఏమో మరి!‘ అని విన్నమంగా తప్పుకున్నారు. ద్వివేదుల విశాలాక్షిగారు. ఆవిడ నవలల్లో చాలా సందేశం ఉంది.

చాలా మటుకు కథలు హిరోయిన్ ఓరియంట్డగా ఉంటాయి. అంటే హిరోయిన్ పరంగా సాగుతాయి. ఆమెలోని సంఘర్షణ ప్రధానంగా కథా వస్తువు. ‘గ్రహణం విడిచింది’ నవలలో తన బంధువులందరూ తన ఆస్తికోసం ఆశపడుతున్నారు. వాళ్ళని ఎలా ఎదుర్కొవాలి అన్న సంఘర్షణ. ‘గోమతి’ నవలలో స్నేహితుడి ఆకర్షణకి, అటు సంఘుకట్టబాట్లకీ మధ్య పడ్డ సంఘర్షణ. ‘పరిపోరం’ నవలలో భర్తనుండి విడిపోయి పడ్డ సంఘర్షణ.

‘ఎమెస్కో పాకెట్ బుక్స్’ ప్రభాషికలో తొలిసారిగా వెలువడిన నాలుగు ఆణిముత్యాల్లాంటి పుస్తకాల్లో ద్వివేదుల విశాలాక్షిగారి నవల ‘గ్రహణం విడిచింది’ ఒకటి. ‘వితంతువులంతా విధిగా పెళ్ళి చేసుకోవాలనేది మాత్రం నా సందేశం కాదు’ అని ముందే ఖచితంగా వివరిస్తారు. ‘కానీ వారి వృక్కిగత జీవితానికి, వికాసానికి ఒక అవసరం అని వారు భావిస్తే, తిరిగి వివాహం చేసుకోవటంలో తప్పులేదని నా నమ్మకం’ అంటారు. అది వివరంగా హిరోయిన్ భారతి చేత చెప్పిస్తారు.

“భగవంతుడు నాకు ప్రసాదించిన బుద్ధితో ఆలోచించే ఈ నిర్ఝయానికి వచ్చాను అన్నయాః. ఈ నాలుగేళ్ళ అనుభవంతో పురుషుని ఆకర్షణనుంచి తప్పుకోగల మనసు, వయసు నాకెంకా లభ్యం కాలేదని తెలుసుకున్నాను. ఏదో ఒక చెడు క్షణాన అవాంఘనీయమైన పరిస్థితి సంభవిస్తే నా పతనం తప్పదు. అందుకే నాకు పునర్వ్యవహారం అవసరం అనిపించింది.”

‘మాధవ్యను అంత తొందరగా ఎలా మర్చిపోయావ్, బొట్టు, పూలు, పెట్టుకుంటే, నీ చెయ్యి వడాకలేదా?’ అని వదినె అంటే, ‘ఈ నెలరోజులూ మాధవ్ తలుపుకి రాని క్షణం లేదు వదినా! కానీ భాధతో కాదు సంతోషించుకో మాధవ్కి నేనంటే ఎంత అభిమానమో నాకు మాత్రమే తెలుసు. నిజంగా అతని ఆత్మ ఏ లోకాల్లో నైనా సంచరిస్తూనే ఉంటే, ఈ వార్త ఏని సంతోషిస్తుందని నా నమ్మకం. ఈనాటి నా రూపు చూసి అనందిస్తుంది. నేను జీవితం పొడుగునా తన్న తలుచుకుంటూ ఏడుస్తూ మార్పోవాలనేత స్వార్థం మాధవ్ పేమలో లేదు వదినా! అతను ఎప్పుడూ నా సుఖం, నా సంతోషం కోరేవాడు.’

అంతరంగ మధునం ముఖ్యంశం కావటం వల్ల కథనంలో ఎక్కువగా షాహ్ బ్యాక్ టెక్సీక్ కనిపిస్తుంది. గతం, వరమానం ఒకదానితో ఒకటి పేనవేసుకుని కనిపిస్తాయి.

‘మల్లెపూలంటో నీకిష్టం లేదా అత్తా! నువ్వెప్పుడూ పెట్టుకోవేం?’ అన్నాడు రఘు అమాయంకంగా.

ఏవో ఆలోచనలు నన్ను గతంలోకి లాక్కుపోయాయి.

మాధవ్, నేనూ పంచాలు వేసుకుని మల్లెమొగ్గలు కోసివాళ్లం. అనాటికి ఏడే మొగ్గేరో, మరునాటి కేది విడుతుందో మాధవ్కే ఒకంతట తెలిసేది కాదు. చిన్నవీ, పెద్దవీ అన్నీ తుంచిపోసి, చూసేవా నేనెస్తి మొగ్గలు కోశానో, అనేవాడు

ఇలా సాగిపోతుంది..

శైలిలో కూడా కవితా ధోరణి తొంగిచూస్తుంటుంది చాలా సందర్భాలలో!

‘గోమతి’ నవలనుంచీ ఈ కింది భాగం చూడండి.

గోమతి మెడమీద గోపాలం వేళ్లు క్షణకాలం ఇటు అటు తగిలాయి. మామిడి చెట్లు మీది కోయిల ఈ జంటని చూసి ముచ్చటుపడింది. గళిమెత్తి తన ఆనందాస్తి గానం చేసింది.

పూలమొక్కలు ఉత్సాహంగా తలలు పూచేయి.

ఏమిటి సంగతి? అంటూ అప్పుడే వచ్చిన గాలి అసలు సంగతి తెలియక గుసగుసలాడింది.

కోయిలమ్మ అంతా నాకు తెలుసు అన్నట్లు కూకూ అని గట్టిగా కూసింది.

ఉండ్చ మరీ అంత గట్టిగా చెప్పుకు. ఆ పెల్లాడు ఇంకా అక్కడే ఉన్నాడు అన్నాడు కోయిలమ్మ జతగాడు.

ఏమయింది. అతడికేమయింది? గోడమీదగా తొంగి చూస్తున్న జామచెట్లు ప్రశ్నించింది. మందార మొక్క ప్రక్కగా మత్తుగా నిల్చిన ఆ చిన్నవాడేనో!

అది అతడికే తెలియదు. అదే అందులో ఉన్న తమాషా అంది నిటారుగా నిల్చి ఉన్న నూరు వరపోల చెట్లు.

ఇంకో నవలలో

‘నీకి గాలి నీరూ బాగా పడిందే భారతి’ అని వదిన అంటే భారతి తనని తనే ఇలా వర్ణించుకుంటుంది.

పసిడి కాంతితో మిసమిసలాడుతున్న బుగ్గలపై గులాబి రంగుపై మెరుగు దిద్దుతున్నది. కశ్చనిండిన కాంతి, కనురెప్పల చాటునుంచి, కనుకొలకుల గుండా బుగ్గలమీద ప్రపాణస్తున్నది. నున్నని సన్నని మెడకీందుగా ఆరోగ్యం, యవ్వనం, అందం ముప్పేట గౌలుసు అల్లికలా జిగిబిగి అల్లికతో కులుకుతున్నాయి.

ఇంకో సందర్భంలో

ఒక్కొక్క మల్లి ‘ఇంకా ర్యాతయిందా లేదా’ అని కన్నెత్తి చూస్తున్నది. మల్లెల ప్రశ్నకి జవాబుగా వీధిలో లైట్లు వెలిగాయి అనిరాసారు

ఒక కని ఒక సినిమా పాటలో

ఒకసారి ముద్దివ్వమంది

చెలి బుగ్గ చేమంతి మొగ్గ

పెదవులలో మధురిమనే

కోరి కోరి చేరీ - అన్నారు.

అందుకేనేమో విశాలాక్షిగారి నవలలో అలాంటి ముద్దు సీను ఉండి తీరుతుంది. అలాంటి ముద్దువల్ల పొందే ఆనందాన్ని విశ్లేషిస్తారు ఆవిడ. ఏదైనా ఒక పనిచేసినా, ఒక మాట అన్నా ఆ క్రియ పూర్తి అయినంత తొందరగా మనసుపైన అది వేసిన ముద్ద తొలిగిపోదు. ప్రేయసీ ప్రేయులు ప్రేమ పారవశ్యంతో ఒకరు లీనమై గాఢంగా ముద్దు పెట్టుకున్నారనుకోండి, ఆ ముద్దు పెట్టుకోవటం అన్న చర్య పూర్తి అయినంతలోనే, ఆ ముద్దువల్ల పొందిన అనుభూతి, తృప్తి ఆ ముద్దులో ఉన్న తీయదనం ఆ పెదవులపై నుంచి తొలిగిపోవు.

కాని వచ్చిన చిక్కంతా ఆ ముద్దను ఎవరైనా చూస్తేనే.

మరో నవలలో

భారతి అందమైన, డబ్బున్న విధవ ఆమె డబ్బుకోసమే అందరూ తాప్తతయపడుతున్నారు. ఆఖరికి రెండో పెళ్ళి చేసుకుంటాన్న జగదేశ్వరో సహా అని గ్రహించి వాళ్ళందరి నుంచి స్వామీజీ ఆశమానికి పారిపోతుంది. ఆయన వివరిస్తాడు, ‘నీవు చేసిన దాన్ని బట్టీ నీ బంధువులకి, ఆఖిమానులకి డబ్బుపై ఎంత వ్యామోహమందో, నీకూ అంతకు మించే ఉందనిపిస్తున్నది తల్లి! డబ్బు లేకపోయినప్పుడు నిన్ను నిర్మలంగా ప్రేమించేవారన్నాము. అటువంటి సందర్భంలో ఆ డబ్బు అనే ఆడ్డంకిని తొలిగించి నిర్మల ప్రేమవాహినికి ఎందుకు దారిచూపలేకపోయేవు. వాటన్నిటి కన్నా థనం నీకు ప్రధానమవటం వల్లనే కదా! డబ్బుని కాంక్షిస్తున్నంత మూతాన మనిషి మనిషిని ప్రేమించలేడని ఎలా అనుకున్నావు తల్లి! ’ అని సన్మసన్మగా చివాళ్లేస్తాడు.

అది ఎందుకంటే స్త్రీ, పురుషుల జీవన విధానంలో గాని, వాళ్ళ దృక్పథంలో గాని ప్రాధమికంగా ఉన్న తేడాలే. రచయితి ఒక సందర్భంలో దానిని ఇలా వివరిస్తారు.

స్త్రీ పురుషుల తత్వాలలో ఉన్న వైచిత్యం అదే ఆడది జీవితాన్ని ఆలోచిస్తుంది. ఆరాధిస్తుంది. మగాడు ఆనందిస్తాడు. అందుకే ఏదైనా దెబ్బతిన్న మగవాడు తొందరగా కోలుకుని మళ్ళీ తల ఎత్తగలుగుతాడు. ఆడదానికి అది అంత సులువుగా సాధ్యపడే పనికాదు!

అలాగే స్త్రీ కోరే భద్రత వేరు, పురుషుడు కోరే భద్రత వేరు అంటారు.

స్త్రీకి తన స్థానం చెక్కుచెదరకూడదు. పురుషుడికి అలా కాదు. అతనికి సంఘంలో గౌరవం, డబ్బు ఎప్పుడూ బాసటగా ఉండనే ఉంటాయి. వాటీ గురించి అతను బంగపడవలనిన అవసరం ఉండదు. ఇక అతడికి కావలసింది సతతం తనని ఆఖిమానించే వాళ్ళు. తన మంచి చెడ్డలు పట్టించుకునే వాళ్ళు. ఇదీ అతని అవసరాలు. ఇవి తీరటం కోసమే పెళ్ళాం, పెల్లల్చి తలెత్తుకుని జీవితాంతం భరిస్తుంటాడు!

స్త్రీ జీవితాన్ని సరిగ్గా అర్థం చేసుకోక, ఏకారణం వల్లనన్నా పెడదారి పట్టిందా, దానికి చెల్లించాల్సిన వెల అమూల్యం.

పరిపోరం

ఇష్టంలేని బట్టని పెట్టి అడుగున పడేసినట్లు, మనుషుల మనసుల్ని, మమతల్ని పడుగు పేకలుగా అల్లుకున్న స్త్రీ పురుషుల దాంపత్య జీవితం అంత సులువుగా విడిపోయే అనుబంధమేనా? ఇద్దరు వ్యక్తులు మనసులు కలుపుకుని పంచుకున్న అనుభూతులు, ఆప్యాయతలు, ఆరాధనలు, కష్టశుభాలు - వీటికేం విలువలేదా?

వీధి తలుపు దగ్గరికి వేసి ఉంది. మెల్లగా తెరుచుకుని లోపలికి వెళ్లాను. ఇల్లంతా నిశ్శబ్దంగా ఉంది. వరండా దాటి ముందు గదిలోకి వెళితే రవి ఎదురుగా సోఫాలో ఆనాటి దినపుత్రిక చూస్తున్నాడు. మనిషి బాగా చిక్కిపోయి ఉంటాడనుకున్నాను. జూట్లూ చెదిరి, బట్టలు నలిగి నిరుత్సాహంగా ఉంటాడనుకున్నాను. రవి మామూలుగానే ఉన్నాడు. నేను ఇంట్లో ఉన్నప్పుడు ఎలా ఉండేవాడో అలాగే ఉన్నాడు. అరవిచ్చిన గులాబీ రేకుమీద వేకువ జాములో పడ్డ మంచు చిందువంత లలితంగా ఉన్నాడు.

నా అలికిడికి తలెత్తి చూశాడు. అతని కళ్ళలో ఆశ్చర్యం, అనందం పొంగులు వారుతుందనీ, ఆత్మంగా లేచి శీలా అంటూ రెండు చేతులూ జాపి ఆప్యోనిస్తాడని అనుకున్నాను. కాని అతని కళ్ళలో కదలాడిన భావం జాలి. అంత అహంకారంతో ఇల్లు వదిలిపోయి నేను ఇలా తిరిగిరావటం చూసి జాలిపడుతున్నాడా?

‘రా..... ఎప్పుడొచ్చావు?’ ‘అన్నాడు నెమ్ముదిగా.

ఆ ఆప్యోనంలో అంతకాలం ఇద్దరం విడిపోయి ఉన్నామని కాని, ఆరోజు అనుకోని విధంగా కలుసుకున్నామని కాని భావం లేదు. అప్పుడే అరగంట కిందట ఏ పొరుగింటికో వెళ్లి తిరిగి వచ్చిన భార్యను మాట వరసు పలకరించినట్లు ఉంది. ‘రా’ అని నా చేతిని తన చేతిలోకి తీసుకున్నాడు రవి. ఆ చెయ్యి ముదువుగా వెచ్చగా ఆత్మియతని అందించే శక్తిలా ఉంది. అంతకు ముందు చూసిన అదే ఆప్యాయత. ఇదెలా సాధ్యం? ఇద్దరం ఒకళ్ల కళ్ళలోకి ఒకళ్లు చూసుకుంటూ ఉండిపోయాం. కాలం పరుగులే పెట్టిందో, లేక కదలకుండానే నిలిచిపోయిందో నాకు తెలీదు.

‘ఇటువంటి పని ఎందుకు చేశావు శీలా?’ ‘అన్నాడు రవి కళ్ళలోకి పట్టి పట్టి అలా చూస్తానే. నేను భోరున ఏడిస్తే, నువ్వులా ‘ఏడవకు శీలా? నువ్వు ఏడుస్తుంటే నేను చూడలేను. నీ సాహచర్యం పొందిన నాటి నుంచి నీ ముఖంలో నవ్వులే చూశాను. నీ మనస్సు అమృతభాండమనుకున్నాను. అందుకే నీలో దాగి ఉన్న రెండో రూపాన్ని చూడలేక ఆవేశంతో ఏమేమో అన్నాను. ఏమేమో చేశాను.

అంతా అయిపోయాక ఇద్దరికిద్దరం ఎంత తెలివి తక్కువగా ప్రవర్తించామనుకున్నాను. కాని ఏం లాభం? ఆ రాత్రి అంత నిర్మానప్పంగా ఉన్న ఢిల్లి వీధుల్లో పిచ్చివాడిలా నేను తిరుగుతూ పడ్డ బాధ. మానసిక క్లోబ్... అయినా ఒక్క విషయం చెప్పు శీలా! ఒక్క గంట నువ్వు ఆఫీసు నుంచి రావటం ఆలశ్యం అవుతుంది అనుకుంటే ఫోను చేసి ఆరాటపడుతూ అన్ని అప్పగింతలు పెట్టేదానివి కదా! ఔఱ ఔరు వెళితే టాక్సీ ఎక్కేవరకూ ఎన్నో జాగ్రత్తలు నొక్కి నొక్కి చేప్పేదానివికదా! మరి అటువంటి ఆత్మం - ఆరాటం అంతా ఆరోజు అలా చెప్పా చెయ్యకుండా ఇల్లు విడిచి వెళ్లిపోతున్నప్పుడు ఏమైపోయింది? నువ్వు నిర్మాక్షిణ్యంగా విడిచిపోతున్న నా జీవితాన్ని ఎవరికి అప్పగించావు? నీది అనుకున్న నా జీవితానికి ఎందుకు దూరమయ్యావు?

రాత్మంతా తిరిగి తిరిగి ఇల్లు చేరితే నువ్వు లేవు. ఇల్లంతా బోసిగా నువ్వు లేని జీవితంలా వెలితిగా ఉంది. టేబుల్ మీద నీ ఉత్తరం - తిరిగి రాననీ, ఉత్తరాలు రాయవడ్డనీ, రాసినా నీ నుంచి జవాబులు రావని. ఆ ఉత్తరంలో నువ్వు నా మనసు మీద కొట్టిన దెబ్బ ఎంత బలంగా తగిలిందో నువ్వు ఊహించుకోలేవు శీలా!

అలా నువ్వు వెళ్లిపోయాక ఎన్ని రాత్రులు, ఎన్ని పగుళ్లు గడిచాయో! కుతుబ్‌మీనారు వెనకగా పాడుబడ్డ గోడల చప్పాల మీద ఎన్నో రోజులు గడిపాను. ఒకసారి నువ్వు మీ స్థాఫ్‌తో నా బలవంతం మీద ఆగ్రా వెళుతూ నాకు బల్ల మీద ఫ్లాస్టిక్‌లో కాఫీ, బేక్‌ఫోన్, లంచ్ అన్నో ఏర్పాటు చేసి వెళ్లావు గుర్తుందా? ఆ రోజు నా మనసు నిండుగా అనుకున్నాను. భగవంతుడు అనే పేరుతో ఒకానోక శక్తి అంటూ ఉంటే, ఈ లోకం లోని మానవ జీవితాలన్నీ ఆశక్తి ఆళ్లు మేరకే నడుస్తుంటే నీ వంటి ప్రీని నాకు భార్యగా ప్రసాదించినందుకు నా కృత్స్థాతను తెలుపుకున్నాను. ఆ భావంలోంచి వచ్చిందే రాధికా ప్రణయం పెయింటింగ్. ఆధ్యాత్మికాప్రాణి నేను ఏమీ తినకపోతే, ఇటువంటి మనిషిని ఒంటరిగా వదిలి నేనెందుకు వెళ్లాను అని నిన్ను నువ్వు తిట్టుకున్నావు.

ఇచ్చి తలుచుంటూ దేవుడా నా శీలాని ఏం చేశావు? నాకు తిరిగి ఇయ్య, అని చెయ్యిచాచి అర్థిస్తుంటే ఎవరో నా చేతుల్లో పదిపైసల నాటెం పడేశారు. ఇలా లాభం లేదని నెమ్ముదిగా లేచి, కాళ్లీడుకుంటూ ఇల్లు చేరాను. ఇంట్లో బోలేదు ఉత్తరాలు పడి ఉన్నాయి నీది తప్ప. అందులో జోగీందర్దని ఒకటి. అతని ఉత్తరం చూడగానే అతనన్నమాట గుర్తుకు వచ్చింది. జీవితం అంటే ఆడది ఒక్కటే కాదు భాయా! ఇంకా ఎంతో ఉంది అని. అప్పటికే నీ మూర్ఖత్వంతో నా మనస్సు విసిగిపోయింది. నీ మౌనంతో నా హ్యాదయం ఇగిరిపోయింది. ఆ విధంగా నన్ను నేను నాశనం చేసుకోటంలో అర్థం లేదనిపించింది.

ఆ రోజుల్లోనే ఎప్పుడో వచ్చింది మున్నీ. మున్నీకి నేనేం చెప్పులేదు. అయినా నువ్వు చూసి, నేనున్న పరిస్థితి తెలుసుకుంది. ఇల్లాలు లేని ఇంటిని చూసింది. కళ తప్పిన నా ముఖాన్ని చూసింది. కథ్మేమిటో ఆమెకి అర్థమై ఉంటుంది. చున్నీని నడ్డి చుట్టూ చిగించి ముందు ఇల్లు శుభపరచటానికి రంగంలోనికి దిగింది మున్నీ.

మున్నీ చేతిలో మేజిక్ బెత్తం ఉంది. మున్నీ మనస్సులో అమృత భాండం ఉంది. అడవిలా పడి ఉన్న ఇంటిని అందాల తోటగా మార్చింది. ఎడారి వంటి నా బ్రతుకులో పచ్చని చెట్లు మొలిపించింది. ఇది జరగటానికి ఎంతకాలం పట్టింది! ఈ కార్యాన్ని సాధించటానికి మున్నీ ఏయే మార్గాలు అవలంబించింది? అవేమీ నాకు తెలియవు.

నా జీవితంలో మెల్ల మెల్లగా మున్నీ ఎలా ప్రవేశించిందో, నువ్వు భాళీ చేసి పోయిన స్థానాన్ని ఎప్పుడూ స్వంతం చేసుకుందో అవేమీ నాకు గుర్తులేవు. నేను మామూలుగా అవటానికి అవిరామంగా కృషి చేసిన మున్నీకి నేనేమివ్యగలను? నువ్వు నిర్దయగా వేళ్లతో పాటు పెకలించి, నలిపి పారేసిన మొక్కని తిరిగి మట్టిలో పాతి, నీళ్లు పోసి, గొప్పు తవ్వి తిరిగి ప్రాణం పోసింది మున్నీ. అది పెరిగి పెద్దదై దానికి పువ్వులు పూస్తే, కాయలు కౌస్తే, పత్తు పండితే అవి మున్నీకి కాక ఇంకెవరికి చెందుతాయి?

మొదట్లో మున్నీకి నా దినచర్య ఏమిటో ఇష్టాఇష్టాలు ఏమిటో ఏమీ తెలిసేది కాదు. నన్నడిగి ఏ విషయం తెలుసుకునే పరిస్థితి లేదు. నీకు గుర్తుండా శీలా? ఒకసారి నువ్వు వారం రోజులు ఉఱు వెళుతూ, ఇంట్లో ఉన్న నొకరుకు ఏ వేళకి ఏయే పనులు చెయ్యాలో అన్నీ వివరాలతో రాశిచ్చావు. గర్భ దరిద్రుడికి నిధి నిక్షేపాలు దొరికినట్లు మున్నీకి ఆ కాగితాలు దొరికాయి. వాటి సాయంతో మున్నీ నా దిన చర్యని తిరిగి ఒక క్రమంలో పెట్టింది. తనకి తెలిసిన ఒక మదాసీల ఇంటికి వెళ్లి ఆ వంటకాల వివరాలు, చేసి పద్ధతి తెలుసుకుని వచ్చింది. మున్నీ కట్టు బొట్టులో కూడా మార్పు వచ్చింది. ఎవరైనా కొత్తగా ఆమెని చూస్తే, ఒక చిత్రకారుడి ఎదుట మోడలుగా నిలిచే అమ్మాయి అనుకోరు.

మున్నీ చాలా కాలంగా ఎక్కడికి వేళ్లలేదనీ, అక్కడ నాతోనే ఆ ఇంట్లోనే ఉంటున్నదనీ, ఆమె ఆ ఇంట అడుగుపెట్టిన కొన్ని సెలలకి నా బుధి అందుకుంది. ఆ రోజు రాత్రి ముందు గదిలో తన పక్క చుట్టు విప్పి పరుచుకుంటున్న మున్నీని చూసి ఇంటికి వేళ్లవా? అని అడిగాను. ఇంతకాలానికి మనమ్ముల్లో పడ్డానన్న ఆనందం, ఇప్పటికి తెలిసిందా అన్న దుఃఖం రెండూ కనబడ్డాయి ఆమె ముఖంలో.

మరునాడు ఉదయాన్నే మున్నీ ఇంటికి వెళ్లింది. మూడు రోజులైనా రాలేదు. నేనే కబురంపాను. జోగీందర్ అడిగిన చిత్రకళా ప్రదర్శనకి పెయింటింగ్లు మూడు వెయ్యాలి. తను మోడల్గా రావాలి వచ్చింది పదిగంటలకల్లా! ఎప్పుటి మున్నీలాగే ఉంది. ఆ చిత్రానికి మోడల్గా నిలబడితే తనకెంత సామ్య ముడుతుందో అడిగి నికరంగా తేల్చుకుంది. ఆ చిత్రం పూర్తికావటానికి మూడు రోజులు పట్టింది. భాగా వచ్చింది అన్న తృప్తితో సంతోషంగా ఉన్నాను నేను. కాని మున్నీ ముఖం వాడి పోయి ఉంది. ఏదో చెప్పలేని బాధ తొంగి చూతోంది. అంతకు ముందుతనే నా కన్నా ఎక్కువ సంతోషించేది.

అదేమిటి మున్నీ, అలాగున్నావేం? అన్నాను. నా మాటకి జవాబు చెప్పలేదు. నాలుగు రోజులు గడిచినా రాలేదు. ఏమ్ముందో అని చూడటానికి నేనే వెళ్లాను.

రావాలనిపించలేదు, రాలేదు అంది. అలాగంటే ఎలా మున్నీ! ఇంకో రెండు చిత్రాలు వెయ్యాలి అంటే న్నేం అడక్కండి రపీ, కారణాలు నేను చెప్పలేను. నాకోసం మీ పని పాడు చేసుకోక వేరొకర్చి చూసుకోండి అంది.

తను వేరొకరి దగ్గర మోడల్గా చేరిందని తెలిసి పిలిచి నిలదీసి అడిగాను. మీకెలా చెపితే అర్థమవుతుందో నాకు తెలియటం లేదు రపీ మున్నీ కంఠంలో బాధ ధ్వనించింది. మున్నీ కళ్ళల్లో సీత్చు నిలిచాయి.

ఇలా దాచి నన్ను బాధపట్టేకన్నా నువ్వు ఎలా చెప్పినా అర్థం చేసుకోగలను అన్నాను అసహనంగా.

క్షణకాలం ఊరుకుంది మున్నీ. తర్వాత నా కళ్ళలోకి సూటిగా చూస్తూ మీ భార్యని మోడలుగా నిలిపి చిత్రం గియ్యటానికి మిరెప్పుడైనా ప్రయత్నించేరా రపీ అంది.

ఒక క్షణం నివ్వేరపోయి చూశాను. మున్నీ చూపు, ఆ మాట, ఆ ప్రశ్న వెనుక కథనంతా నాకుపిప్పి చెప్పాయి. అంతకాలం మున్నీ నా కళని ఆరాధించింది. అందుకే దానికి దోహరకారిగా నిలిచింది. ఇప్పుడు మున్నీ నన్ను వ్యక్తిగా ఆరాధిస్తోంది, ప్రేమిస్తోంది. ఇప్పుడు నా చూపులు ఆమెకి గిలిగింతలు పెడుతున్నాయి. ఇటీవలి కాలంలో పూర్వంలా చిత్రానికి అనువైన భావం కాక ఇంకా ఏవేవో భావాలు ఆమె కళ్ళలో కదలాడుతుండటం చూశాను.

పదిరోజులకి ముందు చిత్రించిన ఆ చిత్రం రచిస్తున్నప్పుడు తన మనస్సుని కూడపెట్టుకోటానికి చాలా శ్రమ పడాల్సి వచ్చింది. అందుకే చిత్రం పూర్తి అయ్యేసరికి అంతలా అలిసి పోయింది.

మున్నీ! అనుకున్నాను అప్పాయంగా నా మనసులో. మున్నీ అన్నాను నెమ్ముదిగా బయటికి.

మున్నీ నన్ను ప్రేమిస్తోంది. ఇటీవలి చిత్రాలు చూస్తే మున్నీ చూపుల్లో ఏదో కొత్తదనం మున్నీ హోవభావాల్లో ఏదో పరవశత్వం. అదంతా వయసుతో వచ్చిన అందం అనుకున్నాను. వలపు చూపుల చందం అనుకోలేదు. మున్నీకి కళ పట్ల ఆరాధన, నా పట్ల అనురాగంగా ఇప్పుడు మారిందో అపి ఎత్తి చూపుతున్నాయి.

మున్నీ కోరికను మన్నించి నా జీవితంలోకి ఆమెని అప్పోనించటమా? లేక మున్నీ అనే పిల్లలోట అటువంటి మాట వినవట్టే మరిచిపోయి, ఆమె దారిన ఆమెని వదిలి వెయ్యటమా? ఏమి జరిగినా జరక్కపోయినా ఈ సంఘటన వల్ల ఒకటి మాత్రం నికరంగా తేలిపోయింది. నా ముందు మున్నీ ఇక మోడల్గా నిలవలేదు. ఆమె ఇప్పుడన్నా ఆమెని కేవలం కళాత్మక దృష్టితో చూస్తూ నేను బొమ్మలు గీయలేను. ఆ రకమైన వ్యవహారిక అనుబంధం ఇంక కుదరదు. అంతకన్న దృఢమిన సంబంధం కల్పించుకోటమా, మానటమా? అన్నది అప్పుడు నా ముందు నిలిచిన ఉన్న ప్రశ్న:

వారంరోజుల పాటు రాత్రి, పగలూ అలోచించాను. నీకు పనికి రాక విడిచిపోయిన నా జీవితభాగాన్ని, తనకి తానుగా వాంచిస్తున్న మున్నీ చేతుల్లో పెట్టటమా మానటమా అని నా మనసులో అలోచన తెగకుండానే ఊరంతటినీ ఒక ఊపు ఊపుతున్న పూజ్యరం ఈ ఒంటరి మగాడు ఏం చేస్తున్నాడా అని పలకరించటానికి వచ్చింది.

జ్యంతో కాలిపోతున్న నా నుదిటి మీద చల్లని సృష్టి. మున్నీ! అన్నాను చెయ్యిని అలాగే అదిమిషెట్టి.

నేనే అని మీకెలా తెలుసు? ప్రశ్నించింది మున్నీ.

ఇంత ఆప్యాయత అందించే చెయ్యి నీది కాక ఈ ధీటీ మహానగరంలో ఇంకెవరిదై ఉంటుంది? అన్నాను.

నన్న విడిచి వెళ్లిపోకు మున్నీ! నాకు నువ్వు కావాలి అన్నాను. జ్యర తీవ్రతలో నేను పరాకుమాటగా అలా ఏదో అన్నాననుకుంది మున్నీ. అందుకే ఆ మాటకి ప్రాధాన్యం ఇవ్వలేదు. ఆ మాట మీద ఆశలు కూడా పెట్టుకోలేదు.

మూడు రోజుల తర్వాత వెళతానంటే నివ్విక్కడే ఉండిపో మున్నీ! నువ్వు నాకు కావాలి మున్నీ! నన్న విడిచి వెళ్లిపోకు అన్నాను. క్షణకాలం ఆమె మాటలులేదు. ఆనందాన్నో ఆరాటాన్నో అదిమి పెడుతున్నట్లు పెదవులు గట్టిగా మూసుకుంది. అరవిడుతున్న గులాబీ మొగ్గలా ఉంది ఆమె నోరు.

లేచి, టేబులు మీదుగా వంగి ఆమె పెదవులపైన ముద్దు పెట్టుకున్నాను. నా వంటిలో నరనరాల్లో ఏదో నవచైతన్యం ప్రపాంచినట్లయిది. నా మనసు గాలిలోకి తేలిపోతున్నట్లు అనిపించింది. ఎంతోకాలంగా ఎదురు చూస్తున్నది ఏదో అందుకొన్నప్పటి తృప్తి కలిగింది. అప్పుడే నికరంగా తెలుసుకున్నాను మున్నీ నాకు కావాలని.

ఇది క్షణికమైన ఆకర్షణ కాదు. వయసు కోరికల వేడికాదు. నా జీవితం పాడుక్కీ నిలుపుకోవాలనుకుంటున్న అనురాగ ధార. నా అంతరంగంలోంచి పుట్టుకొచ్చిన కోరిక.

ఆ రోజు చిత్తంలో భావం సహజంగా రావటం కోసం మున్నీని ముద్దు పెట్టుకున్నాను. ఆ ముద్దు మున్నీ హృదయంలో ఎటువంటి స్పృందన కలిగిందో నాకు తెలియదు. నాకు మాత్రం దానివల్ల ఎటువంటి సంచలనం కలుగలేదు. నా చిత్ర రచనలో అది ఒక భాగం అన్నట్లు అనిపించింది. ఇటు తిరుగు అటు తిరుగు అలా ముఖం పెట్టు, తలపైకెత్తు అని మున్నీకి సూచనలు ఇస్తున్నప్పటిలాగే అనిపించింది.

ఒక డాక్టరు రోగి శరీరాన్ని పరికీష్టాంటే ఆ రోగి ఆడదా, మగదా? అందమైన రూపా అనాకారా అనే ఆలోచనలు అతని మనసులోకి రావు. అతని ఎదురుగా ఉన్నది మనిషికాదు, రోగం. దాని మీదే అతని ఏకాగ్రత ఉంటుంది. అలాగే చిత్రకారుడు కూడా.

ఆ రోజు ఇదే మాట చెప్పితే నువ్వు నమ్మలేదు. ఈ రోజు కూడా నమ్ముతావో, లేదో నాకు తెలియదు. నువ్వు నమ్మునా నమ్ముకపోయినా ఆ మాట నిజం. ఇప్పుడు నీ ఎదుట కూర్చుని నా మనసులోని మంచి, చెడ్డా ఏదీ దాచకుండా చెప్పుకుంటున్నది నిజం.

మున్నీకి, నాకూ ఆనాడే కాదు, నువ్వు ఇల్లు వదిలి వెళ్లిపోయాక చాలాకాలం వరకు కూడా ఆ రకమైన అనుబంధం ఏమీ లేదు. అసలు ఆటువంటి ఆలోచనే నా మనసులోకి ఎప్పుడూ రాలేదు.

మున్నీ నా వంక పరిశీలనగా చూసి, సుశీల గారు ఇక తిరిగి రారా అంది నెమ్ముదిగా.

ఏ రకమైన జీవితం నడుపుతున్న మున్నీ ఆడది. ఆడవాళ్కి కావలసింది కేవలం భర్తా, సంసారం, పిల్లలే కాదు వాటిలోంచి పుట్టుకు వచ్చే భద్రత అన్నిటికన్నా ముఖ్యం. అది భర్త దగ్గరే దొరుకుతుంది.

అందుకే ఆ రోజు నువ్వు అలా వెళ్లిపోయిన నాడు నీపులేకుండా ఒక్క క్షణమైనా నా జీవితాన్ని నాకు నేనుగా నడుపుకోలేని ఆశక్తితో, స్వార్థంతో బాధపడ్డా, నీ ధైర్యానికి, నిజాయాతికి ఎంతగానో గర్వపడ్డాను. అనాటి నీ చర్యతో నీ వ్యక్తిత్వం పట్ల నా గౌరవం కొండంతగా పెరిగింది.

నువ్వు తిరిగి వస్తావని నాకు నమ్మకంలేదు నీ పట్లుదల నాకు తెలుసు. నువ్వు నమ్మే విలువల పట్ల నీకు గల ఆరాధన నాకు తెలుసు. వాటిని రక్కించుకోటానికి జీవితంలో ఏది పోగొట్టుకోటానికినా నువ్వు వెనకాడవన్న సంగతి నాకు తెలుసు. అందుకే మున్నీకి

హోమి ఇచ్చాను. వస్తుందనుకోను. ఒకవేళ ఆమె తిరిగి వచ్చినా, మున్నీ ఆతంగా చూస్తోంది. నీ స్తానం ఇప్పుడు నా మనసులో నా జీవితంలో ఎక్కడ ఉందో అక్కడే ఉంటుంది అన్నాను.

అలా నా జీవితంలోకి వచ్చింది మున్నీ మున్నీకి కాదు భద్రత, నాకు దొరికింది. నువ్వు ఇంట్లోంచి కాలు బయటపెట్టిననాడు నేను పోగొట్టుకున్న అటువంటి భద్రత మున్నీ ఆ విధంగా ఇంట్లో కాలు పెట్టడంతో తిరిగిపొందగలిగాను. మున్నీ ఆ విధంగా నా జీవితంలో కాలు పెట్టిన నాలుగైదు నెలలకి మీ అన్నయ్య వచ్చాడు. మున్నీని పంపించెయ్యటం సుశిలని తీసుకొస్తానన్నాడు. మీ చెల్లలు తిరిగి వచ్చి నాతో కలిసి ఉండటం మున్నీని నేను ఇంటినుంచి పంపించెయ్యటం రెండూ అసంభవం అన్నాను. అతను నన్ను కొట్టటానికి వస్తే మున్నీ పరుగెత్తుకు వచ్చి అడ్డం తగిలింది. మున్నీ అన్నాను ఆప్యాయంగా దగ్గరకి తీసుకుంటూ. మీ అన్నయ్య కోపం మళ్ళీ పాగలుకక్కింది. కోపంగా వెళ్ళిపోయాడూ.

ఆ రాతే చెప్పింది మున్నీ నేను తండ్రిని కాబోతున్నానని. ఆ మాట విన్నప్పుడు నాకు ప్రపంచం చిత్రకళా ప్రదర్శనలో ప్రథమ బహుమతి వచ్చిందన్నంత ఆనందం కలిగింది. ఆ ఉదయం మున్నీ పడ్డ ఖంగారుకి కారణం తెలియ వచ్చింది. అప్పుడు మీ అన్నయతో అన్నమాటే మరోసారి అనుకున్నాను. శిలక్కటే అన్నా వదినా అంతా ఉన్నారు. మున్నీకి ఎవరున్నారు? ఏ పరిష్కారుల్లోనూ మున్నీకి అన్యాయం జరగకూడదు మనసా అనుకున్న మాటలివి.

ఈ ఫామిలీ ప్లానింగులు పరిమిత కుటుంబాలు ఇవి నాకేం పట్టవు రవీ! నేను కనగలిగినంత మంది పిల్లల్ని కనటమే నా ఇష్టం. అదేదో దేశంలో స్త్రీలు అరవై ఏళ్ళు వచ్చేవరకు పిల్లల్ని కంటూనే ఉంటారట. నేనూ అలాగే కంటాను అంది మున్నీ. పిల్లలు తన చుట్టూ తిరుగుతున్నట్లు మురిసిపోతూ కబుర్లు చేపేది మున్నీ.

నాకు గుర్తున్నంత వరకూ నువ్వేప్పుడూ పిల్లల కోసం ఆరాటపడినట్లులేదు. అసలు తల్లివి కావాలన్న కోరికే నీ మనసులోకి వచ్చినట్లులేదు. మున్నీ అలా మాట్లాడుతుంటే ఆమెలో పరిష్కార స్త్రీని చూడగలిగాను. మున్నీ నా చేత అగ్నిస్తాక్షిగా మెడలో తాళి కట్టించుకోలేదు. తన జీవితానికి హోమి కోరుతూ రిజిష్ట్రేరు ఆఫీసులో సంతకం పెట్టించుకోలేదు. అయినా నాకు తెలుసు ఆమె ఏనాటికి నన్ను ఒంటరిగా విడిచిపోదనీ, ఎటువంటి కారణం ఆమెని నా నుంచి దూరం చెయ్యలేదని.

ఆ నాడు గాలికి ఎగిరిపోయే ఎండుటాకులాంటి నా జీవితాన్ని డాన్ని వదిలి నిర్మయగా నువ్వు వెళ్ళిపోయావని భాధపడ్డాను. నువ్వు లేందే క్షణం గడవదనుకున్నాను. నీ సహాయం లేనిదే నేను ఏపనీ తిన్నగా చెయ్యలేననుకున్నాను. ఈనాడు, అదే నువ్వు తిరిగి వస్తే, ఏదో ఒక రకంగా గాడిలో పడి సాఫీగా సాగిపోతున్న నా జీవితం, దారి తప్పి ఒడిదుడుకుల పాలు అవుతుందేమో అని భయపడుతున్నాను. తమాషాగా ఉంది కదూ ఈ మనస్తత్వం? -

రవి ఈ విధంగా ఎటువంటి తొడుగులు, మరుగులు లేకుండా తనని తను విమర్శించుకుంటూ మనసులో కలిగిన ప్రభావాన్ని చెప్పుకు పోతుంటే అంతకాలం అతనితో కారణం చేసికూడా అతన్ని ఏపాటి అర్థం చేసుకోగలిగానా అని ఆలోచిస్తూ ఉండిపోయాను.

ఫ్లాస్టిక్లోంచి కాఫీ పోసి, మున్నీ వాళ్ళ బంధువుల ఇంట్లో ఏదో శుభకార్యం అని నువ్వు రావటానికి కొద్దీసేపు ముందే అక్కడికి వెళ్ళింది. ‘ఫర్మాలేదు తీసుకో.’ నీ అంత బాగా పెట్టలేక పోయినా మున్నీ కాఫీ బాగానే కలుపుతుంది’ అన్నాడు రవి.

కాఫీ నెమ్ముదిగా తాగుతూ ‘ఎన్నిరోజులు ఉంటావు?’ అన్నాడు. అతనితో స్వయంగా మాట్లాడి తెగతెంపులు చేసుకోటానికి నేను వచ్చి ఉంటాననీ, బహుశ ఆ సాయంకాలం విమానంలోనో, రైలులోనో తిరుగు ప్రయాణపు టికెట్లు తీసుకునే ఉండి ఉంటాననీ అతను అనుకుని వేసిన ప్రశ్నలా ఉంది అది.

అతని మాటతో అంత సేపుగా ఆపుకున్న దుఃఖం ఒక్కసారిగా గొంతులో గురగురలాడింది. కళ్ళలో చెమ్ముచేరింది. అతని జీవితంలో నాకు మిగిలి ఉన్న స్థానం ఏమిటో ఆ ఇంట నా పరిస్థితి ఏమిటో ఆ మాటతో అర్థమైంది.

పుష్పులాంటి అతని జీవితమంతా నా పాదాలముందు పరచిననాడు, అతడి అనురాగమంతా నాచేతుల్లో పోసిననాడు వాటి విలువను గ్రహించలేకపోయాను. ఇప్పుడు నేను తొలగదోసుకున్న పెన్నిధి ఏమిటో తెలియవచ్చింది. రవిలాంటి మెత్తటి మనిషికి ఒక కళాకారుడికి అనురాగం, ఆరాధన, ఓరికల మున్నీ వంటి స్త్రీ అండదండలు కావాలి. నా వంటి మొండి ఆవేశపరురాలు అయిన ఆడది కాదు కావలసింది.

ఇదే ప్రశ్న కొన్ని గంటలకి పూర్వం అడిగి ఉంటే నీతో ఉండని రపీ, అంతకు మించి వేరుగా నేనేం కోరబోవటం లేదు అని నిస్సంకోచంగా చెప్పగలిగి ఉండేదన్ని.

‘మళ్ళీ ఎన్ని రోజులుంటావు శిలా? ’ అన్నాడు నెమ్ముదిగా. నిజమే ఇప్పుడు నేను ఆ ఇంటి ఇల్లాలిని కాను. అవసరం పడితే ఏ వరండాలోనైనా కొంగు పరచుకుని కాలక్కేపం చేయటానికి. ఇప్పుడు ఆ ఇంటికి వచ్చిన అతిథిని.

‘మవ్వేం కంగారు పడకు రపీ! రాత్రికి నేను ఉండబోవటం లేదు. మున్నీని బాబునీ చూసి వెళ్ళిపోతాను. అసలు నేను వచ్చింది..’

నా మాట పూర్తికానేలేదు. రవి అదోలా ఉన్నాడు. చూసు మగతగా భారంగా మరోసారి ఊపిరి పీల్చాడు. రెండు చేతులా గుండె పట్టుకుని పట్టుకుని పక్కగా ఉన్న సోఫాలో కూలబడాడు. ‘రపీ! రపీ! ఏమైంది రపీ! ఇల్లంతా ప్రతిధ్వనించింది నా ఆక్రందన! నా చేతుల్లో కళ్ళమూతలు పడ్డ రపి ముఖం!

‘ఆడదాని మనసు మగవాడు గ్రహించలేదు. మగవాడి తర్వాత ఆడదానికి అర్థంకాదు. స్త్రీ పురుషుల మధ్య, ముఖ్యంగా దంపతుల మధ్య చెలరేగే కయ్యాలకి, పట్టుదలలకి ఇదే కారణం అనుకుంటాను’ అంటుంది సుశిల. అందుకే ఆవేశంలో ఇల్లు వదిలి వెళ్ళిపోతుంది రెండేళ్ళనాడు.

రపి ఇంట్లో లేసప్పుడు అతను గీస్తున్న చిత్రాల్సి, అతనికి వస్తున్న ఉత్తరాలన్నీ పనిగట్టుకు చూడం అన్న పాడు అలవాటు ఒకటి ఏర్పడింది. అప్పటి తన ఉద్దేశంలో అది మంచిపనే. అలా చూడటంలోనే మున్నీ ఫోటో ఒకటి కనబడుతుంది. దాని ఆధారంగా రవి చుంబన మధురిమ అని పేరు పెట్టి దాచుకున్నాడు. అందులో నిండైన మున్నీ పెదవులు కొద్దిగా విడివడి ఉన్నాయి. వెడల్చైన కళ్ళు మత్తుగా ఉన్నాయి. ఆ ఫోటోని చూస్తుంటే ఆ ముద్దులోని తీయదనం ఆమె పూర్తిగా ఆస్యాదించే ఆ విధమైన భావం చూపగలిగిందనిపించింది. అందుకని స్వాడియోయోకి వెళ్ళి వెతికితే దాని జతఫోటో ఇంకోటి కనపడుతుంది.

మున్నీ పెదవులకి తన పెదవులు తాకించి ముద్దుపెట్టుకుంటున్న ఆ పురుషుడు ఇంకెవరో కాదు తన మెడలో తాళికట్టిన భర్త! తన సర్వస్యం అనుకున్న రపి. ‘ఆ ఫోటోలో రపి ఎంతో అందంగా కనిపిస్తున్నాడు. అతని కళ్ళలోని ఆ ఉత్సాహం, ముఖంలో కనిపిస్తున్న తృప్తి, ఆ అమ్మాయి బదులు ఆస్థానంలో నేనుంటే, ఆ ఫోటోని జీవితం పొడుక్కి అమూల్య వస్తువులా దాచుకుని ఉండేదన్ని’ అంటుంది.

ఇదే మాటని నిలదీస్తే రపి భరించలేక పరారయిపోయి రాత్రంతా ఇంటికి రాదు. దాంతో ఇంకా కోపం వచ్చి ఇల్లు వదిలి వెళ్ళిపోతుంది సుశిల.

రెండేళ్ళ తరువాత మళ్ళీ కలవాలనిపిస్తుంది. తమ గతజీవితం ముగిసిపోలేదని, మళ్ళీ తనూ రవి తిరిగి కలిసుంటారని ఆశపడేది. రవిని కలిసి వచ్చిన అన్నయ్య చెప్పాడు. ‘మొదట ఏదో లేనిపోని అపోహాలు పెంచుకుని జీవితాన్ని నువ్వు నాశనం చేసుకున్నాను. అతను ఏమన్నా అనకపోయినా ఒకటి మాత్రం నిజం సుశి! ఇక నీకు అక్కడ స్థానం లేదు. ఆ రకమైన జీవితంతో నువ్వు రాజీపడలేవు. అదంతా మర్చిపో.’ అయినా సరే తనే ముఖాముఖి తేలుకుండామని వ్స్తే జరిగింది ఇది. రవి ఓపిగ్గా అంతా విడమర్చి చెప్పాడు. చెప్పాననుకున్నాడు. కానీ రవి మనసులోంచి ఇంకా సుశిల తొలిగిపోయుండదు. అందుకే సుశిల ఉండనంటే తట్టుకోలేక పోయుంటాడు. సుశిల అనుకుంటుంది. ‘రవి తన ప్రశ్నకి జవాబుగా నానుంచి ఇంకో రకమైన జవాబు ఆశించి ఉండి ఉంటాడు. అతని మనసుకి నా మాట షాకులా తగిలి ఉంటుంది. సున్నితమైన అతని గుండె ఆ దెబ్బకి తట్టుకోలేకపోయి ఉంటుంది.’

‘దేవతలు, దానపులు క్షీరసాగరాన్ని మధ్యస్తే ముందు హోలాహాలం పుట్టిందిట. ఆ తరువాత ఎప్పటికో అమృతం పొంగుకొచ్చిందట నా మనస్సు పడ్డ ఈ మధనంలోంచి పుట్టిన నిర్లయం ఢిల్లి ప్రయాణం. అది అమృతమో, హోలాహాలమో నాకు తెలియదు. అది ఏమైనా సరే అందుకోవటానికి, ఆరగించుకోవడానికి సిద్ధపడ్డాను. ‘సుశిల ప్రయాణం సాగిపోయింది.

‘మీరా’ లక్ష్మీ

“అబ్బా ఈ ప్రేమకి ఎంత శక్తి ఉంటుంది! మనసుని పారేసుకోకూడదేగాని, అది మన చేజారి పట్టు తప్పిందంటే అది ఆడించినట్లు ఆడాల్సిందే!” లక్ష్మీ గారి నవలల్లో తరచూ కనిపించే తత్వమిది!

మీరా నవతతో బాగా పేరు రావడంతో లక్ష్మీకి అది ఇంటి పేరయుకూర్చుంది. అప్పటి నుంచి ‘మీరా’ లక్ష్మీగా చలామణి అవుతున్నారు. ఆవిడ కూడా స్త్రీ పరంగానే రచనలు చేశారు. కానీ ఆవిడ స్త్రీ ప్రాతలు అబలలు. ఎక్కువగా మధ్య తరగతి కుటుంబంలోంచి వచ్చిన వాళ్ళే. వాళ్ళ వినయవిధీయతలు, వాళ్ళ ఓరిమే వాళ్ళకి పెట్టని ఆభరణాలు.

రోహణి నవలలో రోహణిని గురించి ఇలా వర్ణిస్తారు.

మనిషి చామన ఛాయ అయినా కనుముక్కు తీరు చాలా చక్కగా ఉంటుంది. దానికి తోడు చక్కని వినయవిధీయతలు, ఓరిమి కూడా అదో రకమైన హలందాతనాన్ని తెచ్చిపెడతాయి. ముఖ్యంగా విశాలమైన ఆ సోగకళ్ళ - స్నేహ పూరితమైన ఆ చల్లని నువ్వు ఎవరినైనా ఇట్లే ఆక్కరించేలా ఉంటాయి. విష్ణుమూర్తిని, మొదట ఆక్కరించింది ఆ నువ్వు, తర్వాత ఆ సోగ కళ్ళ.

ఆ ముఖంలో, ఆ కళలో, భావాలు తెల్లకాగితం మీద కనబడినట్లు కనబడతాయి. ‘ప్రభాకర్ రాకకి ఆ ముఖంలో సంతోషం, ఆనందం, అదోరకమైన పారవళ్ళం నాట్యం చేస్తోంది - పెదాలు చిందించిన మందపసం ఎగదన్ని కనబోమల్లో నాట్యం చేస్తోంది. సగం వాల్మిన ఆ కనురెపులోంచి తన్నయత్వం తోంగి చూస్తున్నట్లుగా ఉంది’

‘ప్రేమందిరం’ నవలలో విజయని చూస్తే శ్రీపూరికి జాలేసింది.

‘పీల్లలకీ కథలు చెప్పుతూ, చదువు చెప్పుతూ, సరదాగా ఉండి విజయ ఎవరేనా వ్స్తే సిగ్గుగా బిడియంగా వెళ్ళిపోవడం అతను ఎన్నోసార్లు చూశాడు. ఎక్కువ కులాలకున్న బాధలే ఇలి తక్కువ కులాల్లో ఏ పని పడితే ఆ పని వాళ్ళ పరిష్కారితులకి తగ్గట్లు ఏదో ఒక పని ధైర్యంగా చేసుకుంటారు. అలా వీళ్ళ చేసుకోలేరు. చేసుకోలేకపోతే గడవదు. అడుగడుగుకు అభిమానపడుతూ, ఆత్మాభిమానాన్ని చంపుకుంటూ జీవితాన్ని వెళ్ళిమారున్నారు.’

విజయని చూస్తే మహాలక్ష్ముగారికి చాలా ఇష్టం.

‘చదువుకున పిలయునా ఆ నెమ్ముది, కుదురు - తల్లి ఇలా అవ్స పడుతోందని, చదువు మానేసొనని తల్లికి తనకి చేత్తునెన సహాయం చేస్తోంటే అలా ఉండాలి ప్రేమంటే - ఎలాగయునా డబ్బు హోదా పెరుగుతోంటే ప్రేమలు తరిగిపోతాయి.’

లక్ష్మీ గారిపి ఎక్కువగా కుటుంబగాధా కథలు. ఉమ్మడి కుటుంబం, అందులో ఉండే సాదకబాధలు, తోడికోడళ్ళ మధ్య పొరపాయలు, అడబడుచుల అరళ్ళు, అత్తగారి నిస్సపోయతో, ఆగడమో ఇలా ఉంటాయి.

క్షణం సేపు ఆగి ‘జానకి’ అని పిలిచింది.

‘ఈ ‘మూలిగింది కూర్చున్న చోటనుంచే.

‘ఒకసారి ఇలా వస్తావా?’ కోపొస్తి అఱుచుకుంటూ అంది.

‘నువ్వేరా’ నిర్లక్ష్మంగా అంది.

తెచ్చిపెట్టుకున్న శాంతం కాస్తా ఎగిరిపోయింది దుర్గారాణిలో?

‘హల్లో ఫ్లవర్ వాజ్ ఎందుకు తీసేసావూ?!’ అని అడిగింది దుర్గారాణి.

‘నాకు నచ్చింది’ తలెత్తకుండానే జవాబిచ్చింది జానకి.

‘నువ్వేషైనా చిన్నపీలివా? కొన్నప్పటి నుంచే అది అక్కడే ఉంది. ఇప్పుడెందుకు తీసినట్లు’

‘చెప్పానుగా! అది నాకు చాలా నచ్చింది.’

‘నచ్చితే కొనుకోచ్చే’ ఆవేశంగా అరిచినట్లే అంది.

ఇప్పుడు పూర్తిగా దుర్గారాణి కేసి తిరిగింది జానకి. ఆ కళ్ళలో చెప్పులేనంత కసి, మొండితనం, ‘నీకు మల్లే ప్రతిదీ అనుకున్న వెంటనే ఒట్టోకి తెచ్చే వాళ్ళంటే నాకీ తిప్పలేందుకూ? నేనే బీదరాన్ని. నా మొగుడు బీద. నాకెలా వస్తాయి. అందుకే తెచ్చుకున్నాను’ ఇంక చెప్పాల్చిందేం లేదన్నట్లు మొహం తీప్పిసుకుంది జానకి.

ఈ కుటుంబ గాధ కథలో అంతర్లీనంగానో, ప్రత్యేకంగానో ప్రేమకథ ఉంటుంది. అలా అని భారీ ఎత్తున ప్రేమ సంభాషణలు, నాయకా నాయకుల విపోరాలు వగ్గిరాలేం ఉండవు. చెప్పి చెప్పుకుండా చెప్పుతారు.

రవీంద ఎడమ చేయి విజయకుడి చేయి మీద పడింది.

విజయ ఉలికిపడింది.

అతను విజయకేసి తిరిగి కళ్ళెత్తాడు.

ఉలికి పడ్డ విజయ సరిగ్గా అప్పుడే కళ్ళెత్తి అతని కేసి చూసింది.

మనసులోని భావాల్ని అదంపట్టి చూపించేవి కళ్ళే! అతని అభిమానం, అనురాగం, ఆప్యాయత, ఇంకా, ఇంకా తనకి ఏమైనా సరే చేయగలన్న భావాలు ఇమిడి ఉన్నాయి.

కంగారు పడ్డ విజయ కళ్ళ వాల్సెసుకుంది.

విజయ గుండెలు వేగంగా కొట్టుకుంటున్నాయి. కంగారువల్లో, ఓ విధమైన భయంతోనో నుదుట చెమట పట్టింది.

ఇక శైలి విషయానిక్కాస్తి ఎక్కువగ ఎదుటి మనిషి భావాల్ని అర్థం చేసుకోవడానికి ప్రయత్నించటమో, దానికి అప్పారం చేసుకోవడమో ఉంటూ ఉంటుంది. మొహంలో మారే రంగురంగుల భావాల్ని ఎన్నో చోట్ల ఎన్నో రకాలుగా వర్ణిస్తారు. ఎదుటి మనిషి చూడాలని ఒకసారి, చూడకూడదని ఒకసారి, చూస్తే మారిపోయారని ఒకసారి, ఇలా అనేకరకాలుగా.

ప్రభాకర్ కనుబోమలెత్తి రోహిణినే చూస్తున్నాడు. అతని ప్రవర్తనకి మనసు ఎంతో మూగపోయినట్లు ఉన్న తొలిసారి తల్లి నవబోతున్నాననే అనందం, అదో రకమైన సిగ్గు ప్రభాకర్ కేసి చూడగానే ఆ కళ్ళలో చిందులేసినాయి. బుగ్గల్లో ఎరుపు చోటుచేసుకుంది. ప్రభాకర్ కళ్ళలో చిరాకు, కనుబోమ్మల్లో ప్రశ్నారకం అతనికేసి చూడగానే కలిగిన అనందం ఊదేసినట్లు లిగిరిపోయింది.

‘ఏమిటిది? ఏమైంది’ ఎంత ఆలోచించినా ఆమెకి అర్థం కాలేదు.

‘తల ఎత్తేసరికి ఉన్న అనందం, తనకేసి చూసేసరికి రోహిణి ముఖంలో అనందం ఊదేసినట్లు మాయమవడంతో ప్రభాకర్కు కూడా ఏదో దొరికినట్లుయింది. ప్రశ్నారకంగా పైకి లేచిన కనుబోమ్మలు బరువుగా, భారంగా యథాస్థానానికి వచ్చాయి.’

నవల - మీరా, రచయితి - లక్ష్మి

మనిషి జీవితంలో మంచి చెడ్డలు నిర్ణయించడానికి రోజులే అఖ్యరలేదు.

క్షూణాలు, ఘుడియలే చాలు. వాటికంత విలువ ఉంది మరి.

ముందేం జరుగుతుందో లీలామాత్రంగా ఏ మాత్రం తెలిసినా మానవుడు జాగ్రత్తపడతాడు. కనీసం తన శాయశక్తులా ప్రయత్నిస్తాడు.

నిజానికి కొన్ని కొన్ని అస్పులు తెలియవు. అదృష్ట ఘుడియలు మన ముందు నిలుచున్న గుర్తించం. వాటి టైముపోయి నిరాసక్తంగా వెళ్లిపోతాయి. దుష్టఘుడియలో మనం తీసుకున్న నిర్ణయం, భూతంలా మారి మన సహాన్ని అంతు చూస్తుంది.

మయసభలో నీళ్ళలో పడ్డ దుర్యోధనుని చూసి, ద్రౌపది నవ్వకపోయి ఉంటే, అది దుర్యోధనుడు చూడకపోయి ఉంటే మహాభారతమే లేదు. అలాగే శేఖరానికి సుస్వాగతం బోర్రు పట్టుకోకపోయుంటే మీరా నవలే లేదు. కాకపోతే శేఖరం దుర్యోధనుడిలాంటి వాడు కాదు. స్వతపోగ మంచివాడే

మీరాని మాయచేసి వంటరిగా పిలిపించిన శేఖరానికి, మీరా నిస్సపోయంగా కూర్చుంటే జాలేసింది. మీరా దగ్గరగా వెళ్లి, ‘నిన్న పిలిపించడంలో నా కెలాంటి దురుదైశం లేదు. వెళ్లిపో’ అని వీధి గేటు వరకూ దిగబెట్టి రావాలనిపించింది శేఖరానికి. మళ్ళీ అంతలోనే, ‘ఆ! ఇంతా పిలిపించి అలా వదిలేయటమే! పెద్దగా కాకపోయనా చిన్న వార్షింగివ్వాలి. కాస్త ఏడిపించి వదిలితే ఎప్పటికీ గుర్తుంటుంద’ నే చిలిపి ఊహా కూడా కలగక పోలేదు.

ముందు మీరా వచ్చినప్పుడు కళ్ళలో ప్రతీకార వాంఛ మెరుస్తోంటే కనితో కూడిన చిరునప్పు పెదాల మీద నాట్యం చేస్తోంటే ‘సుస్వాగతం’ అని ఉన్న రంగురంగుల అందమైన బోర్రు చేత్తో పట్టుకుని అందంగా, తీవిగా గుమ్మం దగ్గర నిలబడ్డాడు శేఖరం.

మీరా తేరుకోవడానికి రెండూ, మూడు క్షూణాలు పట్టింది.

మీరా చప్పున వచ్చి తలుపు మూయబోతుంటే బూటూకాలు అడ్డుపెట్టి, ‘సుస్వాగతం పలికితే ఎవరైనా అంతకోపం తెచ్చుకుంటారా!’ అంటూ లోపలికి బలవంతంగా వచ్చేశాడు.

మీరా శేఖరాన్ని తెప్పించుకుని విసురుగా వెళ్ళబోయింది.

శేఖరం మీరా చేయి పట్టి వెళ్ళకుండా ఆపేశాడు.

మీరా రెండో చేయి ఎత్తబోయింది.

అది ముందే ఊహాంచి శేఖరం రెండో చేయిని కూడా బంధించేశాడు.

‘ఛీ! సిగ్గులేదు! ‘ కస్సిమంది మీరా

‘సిగ్గు! శేఖరం తమాషాగా నవ్వుతూ అన్నాడు. ‘సిగ్గు! అదంటే నాకు చచ్చే భయం. దాని జోలికి పోను. నా ఛాయలకి దానిని రానీయను. అయినా ఆడపిల్లలకే లేని సిగ్గు నాకెందుకూ?‘

‘తప్పించుకు పారిపోవాలని చూశావా? జాగ్రత్త! ఇంట్లో ఎవరూ లేరు - ఏ అర్థరాత్రికో గానీ రారు. నేను నీతో మాట్లాడాలి - బుట్టిగా కూచో‘ అని బెదిరించడమైతే బెదిరించాడు కాని ఏదో తీవ్రంగా వాదించి, వాదించి అలసిపోయిన దానిలా కూర్చున్నట్టుగా ఉన్న మీరాని చూస్తే జాలేసింది. ఎంతయినా ఆడపిల్ల, ఆడపిల్లే అనుకున్నాడు.

కాని మనసు కోతి అని ఊరికే అనలేదు. కాస్త ఏడిపించాలన్న చిలిపి ఊహా ఇద్దరి జీవితాలకి ఎంత శాపమవుతుందో ఆక్షణంలో అతనికి తెలియలేదు.

నెమ్ముదిగా వచ్చి మీరా పక్కన కూర్చోని ‘నీకు చిన్న బహుమానం ఇవ్వాలని ఉంది. ఈ సిగరెట్ ఎప్పుడూ గుర్తుండేటట్టుగా ముంజేతి మీదివ్వనా - లేక అద్దంలో చూసుకోగానే ముచ్చటగా కనిపించేటట్టు ఈ బుగ్గమీదివ్వనా - లేక అద్దంలో చూసుకోగానే ముచ్చటగా కనిపించేటట్టు ఈ బుగ్గ మీదివ్వనా!‘ అన్నాడు. ‘పైగా ఏం చెయ్యను? ఈ వాళీ నీకు బాగుండదు. ఈ ఉంగరం నీకు లూజపుతుంది. ఇంతకన్నా నా దగ్గరేం లేదు‘ అన్నాడు.

అతని తిక్క ప్రవర్తనకి మీరా సహానం చచ్చిపోయింది. తను లేవబోతే అతను లేవనీయలేదు. ‘మర్యాదగా లేవనీ లేకపోతే నేనెవరో నీకు తెలుస్తుంది‘ రోషంగా అంటూ అతన్ని పిచ్చి బలంతో తోసి నిలబడింది.

‘నేనెందుకు భయపడాలి మీకు, మీరంటే ఏమిటో అంతా జ్యోతి చెప్పింది నాకు, అవన్ని నేను అరుణాకి చెపుతానని, ఇంట్లో అందరికి తెలుస్తాయని మీ భయం. అందుకే నా నోరు కట్టివేయాలనీ, నన్ను రానీయకుండా చేయాలనీ చూస్తున్నారు‘ మీరా మాటలు పూర్తికాకుండానే శేఖరం చాలా నేరుగా మీరా చేయిని అందిపుచ్చుకున్నాడు.

అతన్నుండి పట్టు తప్పించుకోవటానికి అతను కెవ్వుమనేంత గట్టిగా ముంజేతి మీద బలంగా కరిచింది.

వెంటనే మీరా చేయి అదిలేశాడు. అతని ముఖం కఠినంగా మారింది.

ఎలాగయినా అతన్నుండి తప్పించుకోవాలని మీరా, మీరాని ఎలాగయినా వదలకూడదని శేఖరం.

ఇద్దరూ చాలా తీవ్రంగా ఆలోచిస్తున్నారు.

‘చెప్పు! నిజం చెప్పు. నేనంటే ఏమని చెప్పింది జ్యోతి?‘

‘ఆవిడ్చై అడగండి‘

‘ఇప్పుడన్నావుగా ఏదో చెప్పిందని‘

టప్ టప్ మని వరసగా వచ్చి ఒక్కో పుస్తకమే అతని మీద వర్షంలా వచ్చి పడసాగాయి.

చివరగా మీరా చేతిలో పేపర్ వెయిట్ మిగిలింది.

‘నన్ను వెళ్ళనీయకపోతే దీనితో నీ తల పగులుతుంది అడ్డులే‘ పిచ్చిదానిలా అరిచింది మీరా

అతనూ చాలా ఆవేశంలోనే ఉన్నాడు. అలాంటి మనిషి ఆ దెబ్బకి భయపడి లొంగుతాడా?

అతను మెరపులా మీరా దగ్గరకి రెండంగల్లో వచ్చాడు. మీరా చప్పున ఆ పేపర్ వెయిట్ని విసురుగా అతనికేసి కొట్టింది.

శేఖరం నుదిటికి కుడి పగ్గ తగిలి కిందపడి ముక్కలయింది. ఎడమ చేత్తో మీరా చేయుని గట్టిగా పట్టుకుని కుడిచేత్తో నుదురు రాసుకున్నాడు. చేతికి వెచ్చగా తడిగా తగిలించి.

చేయిచూసుకున్నాడు రక్కం.

ఆ నెత్తురు చేయి మీరా నుదిటికి అధ్వేడు శేఖరం.

మీరా ఎంత గింజుకున్న తెప్పించుకోవటానికి వీలు లేని విధంగా బంధించేశాడు.

మీరా నుదుట అద్దిన రక్తం అమృవారి బొట్టులా కనిపిస్తోంది.

‘ఇప్పడు? న్యాసెన్సు కేసు పెడతావా - పరువు నష్టం దావా వేస్తా? ’

‘మిలాంటి మూర్ఖులకి బలం ఉంటే - పశువు - ’

ఆపైన మీరాని మాటల్లాడనీయకుండా తన పెదాలతో మూసేశాడు శేఖరం.

శేఖరంలో కలిగిన ఉద్దేగం, వివేకాన్ని ఒక తోపు తోసినట్లు పక్కకి నెట్టింది.

గదిలో పరుచుకున్న వెలుతురు శాంతిని కోల్పోయినట్లు వెలవెలబోయింది.

బయట నుంచి దూసుకొస్తున్న గాలి స్థంభించినట్లు ఆగిపోయింది.

కాంతిని కోల్పోయిన వెలుతురు - చీకటిని చిందేస్తి, స్థంభించిన గాలి ఊపిరి ఆడనీయకుండా ఉక్కిరి బిక్కిరి చేసింది.

ఉద్దేకం వివేకాన్ని గెంటేస్తి - అంతరాత్మ మంచి చెడుల విచక్కణ జ్ఞానాన్ని కోల్పోయినట్లు - పశుత్వాన్ని జయించేలా చేసింది.

మీరా అంతర్ధానమయింది. జరగవలసిన అనర్థం జరిగిపోయాక తను మీరానెంత అప్పార్థం చేసుకున్నాడో తెలుసుకున్నాడు, చెల్లెలు అరుణ ద్వారా. జ్యోతి అనే అమృతి తన స్నేహితులతో కలిసి శేఖరంను ఒకసారి ఘూర్చని చేసింది. తనకి కడుపు నోపు వచ్చినట్లు, నడవ లేనట్లు నటేస్తి తప్పని సరి పరిస్థితిలో ఆమెని పాదవి పట్టుకున్నట్లుగా పట్టుకుని నడిపించుకు వచ్చాడు శేఖరం కుట్టు సెంటర్కి. అక్కడ గుంపుగా అమృతిలు కిలకిలలాడుతూ ఉన్నారు. వాళ్ళ మధ్యలో ‘సుస్వాగతం’ బోర్డు పట్టుకుని మీరా.... శేఖరంకి జ్యోతి మీద కన్నా మీరా మీద కసి పెరిగింది. దీనికి తోడు చెల్లెలు అరుణకి మీరా అంటే ప్రాణం. అది ఇంకా కారం రాసుకున్నట్లు ఉంది. కానీ అరుణ చెప్పింది. ‘మీరాకి వాళ్ళతో అంత స్నేహం లేదు. అనుకోకుండా ఆ రోజు అక్కడుంది’ అంతేకాదు మీరాకి జ్యోతి అంటే అసలు ఇష్టం లేదు. వాళ్ళింటికి వెళదామన్నా తను ఇష్టపడలేదు. ‘అనేసరికి పిడుగు పడ్డట్లుగా చూస్తాడు.

ఒక్కసారి మీరా కనిపేస్తి బాగుండును. తను ఎప్పుడూ ఏ విషయంలోనూ పారపాటు పడలేదు, తొందరపడలేదు. కానీ మీరా విషయంలో తను పారపాటు పడ్డాడు, తొందరపడ్డాడు. అప్పటినుంచీ పశ్చాత్తాపంతో కుమిలిపోతున్నాడు.

ఇటు మీరా అంతర్ధానమయి, పోయి పోయి అతని తల్లి దగ్గర వంటమనిపిగా చేరుతుంది, అతని ఊళ్ళో! శాంతమ్మగారికి మీరా, మీరాకి శాంతమ్మగారు బాగా నచ్చేశారు. ‘నువ్వు చాలా పనిమంతురాలివట! ఈ కాలంలో పుట్టవలసిన దానివి కాదట’ అని అక్కడ చేర్చిన జానకి చెప్పింది. మీరా కూడా ‘జానకి చెప్పింది అక్కరాలా నిజం! కన్నతల్లికన్నా అభిమానంగా, ఆప్యాయంగా మాటల్లాడుతుందావిడ. ఈ ఊళ్ళో ఇంతకన్నా మంచి ఉద్దేగం దొరకదు. నిజంగా ఈ పరిస్థితుల్లో ఇది నా అదృష్టమే! ’ అనుకుంది.

కానీ ఆ అదృష్టం ఎన్నాళ్ళో నిలవలేదు. శేఖరం ఆవిడ కొడుకుగా కనబడేసరికి మీరా పరిస్థితి వర్ణనాతీతం.

పోలూ, పోల్లో ప్రతివస్తువు కళ్ళముందు గిరున తిరగసాగాయి వణికే కాళ్ళతో - ఆపుకోలేని దుఃఖంతో ఎలాగో వంటగదిలోకి వచ్చిపడింది. స్నేహిద అన్నం కళపెళా ఉడుకుతోంది - మీరా హాదయంలా.

‘ఛీ తనిన్నాళ్ళు ఇక్కడా పనిచేస్తోంది! ఛీ! ఛీ ఇంత దొర్చాగ్యం ఏ ఆడపెల్లకూ వద్దు భగవాన్! ’ మీరా ఎంత సిగ్గిపించుకుండామన్నా దుఃఖం ఆగడం లేదు. ‘తనేం పాపం చేసింది! తను స్వాభిమానం చంపుకుని, అసలా ఊహే తలపుకి రాకుండా ఉండాలనుకుని మసలుతోంటే - ఈ ఇల్లే అవాలా? ఇంతకన్నా తక్కువ కులం వాళ్ళయినా సరే వాళ్ళింట్లో గిన్నెలు తోముకున్న తనకింత

బాధ లేకపోను. ఛీ! ఛీ! మీరా తన నూరేళు జీవితం మైలపడిపోయిన రోజు కూడా ఇంత వ్యధ చెందలేదేమో! అసలలా ఆ ఇంట్లో నిలబడాలంటే కంపరంగా ఉంది‘

ఒక్కషాం అక్కడి నుంచి పారిపోవాలనిపించింది. కానీ ఇదేమీ తెలియని శాంతమ్మ శేఖరానికి వడ్డించడానికి మీరాని పిలిచింది. మీరా కూర తీసుకొచింది. మీరా శేఖరానికి వేయబోయింది. అతను ‘వద్దు’ అన్నట్లు చెయ్యి అడ్డం పెట్టేశాడు.

శేఖరం గుండెల్లో చిత్రమైన స్పుందన.

మీరా గుండెల్లో అగ్ని పర్వతాలు బద్దలవుతున్నాయి.

శేఖరం చెయ్యి అడ్డపెట్టేసరికి శాంతమ్మగారు ‘కొంచెం వేసుకో చినబాబూ! ఏమీటా తినటం, కొంచెం వెయ్యి మీరా’ ‘ఊహా వద్దమ్మా!‘ అన్నాడు గ్లాసెత్తి నీళ్ళు తాగుతూ.

వద్దనంతా అలాగే జరిగింది. శాంతమ్మగారు మీరాని కొంచెం వేయమనడం శేఖరం ‘వద్దు’ అన్నట్లు చేయి అడ్డపెట్టడం.

ఈ పరిస్థితి తట్టుకోలేక అక్కడ పనిమానేడ్డామంటే శాంతమ్మగారు ఒప్పుకోలేదు. ‘ఇంట్లో ఏ కూతురో, కోడలో - నాకు ఒంట్లో భాగుండక పోతే ఆదరంగా చేసి పెట్టినట్లు చేస్తున్నావు. నువ్వు ఎవరూ అని ఎవరైనా అడిగితే నేనేమని చెపుతావో తెలుసా? మాకు తెలిసిన వాళ్ళమ్మాయి అని చెపుతున్నాను. నువ్వుసలు పరాయి పిల్లగా నాకెప్పుడూ అనిపించలేదు మీరా!నువ్వులా కలిసి పోయావు‘ అంది. ఇంక ఆవిడ్డి ఒప్పించడం తన వల్ల కాదని తెలిసిపోయింది. అక్కడ్ముంచీ మీరా పాట్లు మొదలయ్యాయి. గంభీరంగా ఉండే ఈ మీరాని చూస్తే - ఆ రోజులలో మీరా అన్ని తమాషా కబుర్లు చెప్పి నవ్వించేదంటే ఎవరూ నమ్మరు.

అప్పటికీ శేఖరం మృదువుగా మీరాకి చెప్పాడు. ‘మీరా’ అని మృదువుగా పిలిచినా మీరాలో చలనం లేదు. ‘మీరా, మాట్లాడదలచుకోలేదా? పోనీ! మాట్లాడకపోతే, నేను చెప్పింది విను. నా గురించి నువ్వుక్కడ మానేయక్కరలేదు నాలుగురోజుల పాటు ఉండిపోయేవాడిని - అమ్మని చూడ్చానికి వచ్చినా నాలుగయిదు రోజులకంటే ఉండను.‘

ఒకరోజు అతను ‘నాకు టీ కావాలి’ అంటే మీరాకి రోషం, బాధ కలిగినా, ‘తను ఈ ఇంట్లో పనిమనిప్పి వాళ్ళేం చెప్పినా చేయాలి’ మనసుని సరిపెట్టుకుంది. మీరాలో ఈ భావం అది వరకెప్పుడూ కలిగేది కాదు. మొట్టమొదటటిరోజు మాత్రం కాస్త మదన పడింది. సంకోచపడింది. మళ్ళీ ఆ భావం మీరా దరిద్రపుల్లోకి రాలేదు. దానికి కారణం శాంతమ్మగారి ఆదరాభిమానాలే!

శేఖరం వచ్చినప్పటి నుంచీ - అతని కోసం ఏదైనా చేసిటప్పుడు, స్వయంగా తన చేతులతో అతనికి వడ్డిస్తున్నప్పుడు ఆ భావం కస్పుమని లేస్తుంది.

అరుణ మీరాని అక్కడ ఆ పరిస్థితుల్లో చూసి జాలిపడింది. కానీ మీరానే సర్థిచెప్పింది అరుణ, ‘అన్నయ మీద కోపం పోయిది. డబ్బులేక ఇలాంటి పరిస్థితికి వచ్చిమి కానీ, మీరాకి ఏం లోటూ! అన్నయకి ఇష్టం అయితే అమ్మా ఏం అనదు. కానీ అరుణకే అన్నయ్యంటే సదభిషాయం లేదు. అలాంటిది అన్నయ్య దగర కదపటం భాగుండదు‘ అనుకుంది.

మీరాకి ఎందుకు సదభిషాయం లేదో అరుణకి తెలియదు. శేఖరం ఎలా పశ్చాత్తాప పడూతున్నడో, తననా పరిస్థితిలో చూసి ఎలా కుమిలిపోతున్నడో మీరాకి తెలియదు. అరుణ శేఖరంలో గ్రహించిన మార్పు మీరా గ్రహించలేకపోయిది. అందుకే మీరా చేతిలో బాబుని చూసి ఎవరని అడిగినా చెప్పలేదు.

‘బాబు అమ్మా, నాన్నా లేరా? వాళ్ళ దగ్గరుండడా? ఇంత ఇది కంగారు పడడం గానీ, సూటిగా ఏదైనా అడగటానికి సంకోచపడడం కాని ఎప్పుడూ, ఎరగడతను.

‘ఉండకుండా ఎలా?‘ చాలా పెడసరంగా అంది.

‘అదే - కలిసి ఉండరా?‘

‘నింగి, నేలా - ఎలా కలిసి ఉంటాయి...’

శేఖరం చప్పున మీరా చేయి పట్టుకున్నాడు. ఎంత డోంక తిరుగుడుగా మాటల్లాడినా మీరా చెప్పింది అర్థమవటమే కాకుండా మీరా అభిప్రాయం కూడా అతనికి అర్థమవయింది. అతని మనసు గిలగిలలాడింది.

మీరా శేఖరం చేతిని విదిల్చికొట్టింది. కానీ శేఖరం వదల్లేదు.

‘మీరా! నా మాట శాంతంగా విను. ముందు నువ్వు కార్బో! నా వల్ల జరిగిన పొరపాటుకి నేనెంత వ్యధ చెందుతున్నానో నీకు తెలియదు మీరా! నేను వచ్చి మీ అమృగారితో మాటల్లాడతాను. నా వల్ల జరిగిన అపరాధం ఆవిడతో చెప్పి ఆవిడను ఒప్పిస్తాను.’

అతని మాటలు పూర్తికాకుండానే, మీరా, ‘మా ఇంటికొచ్చి మా అమృతో చెప్పాలని చూశారంటే ఒకటి కాదు - మూడు శవాలని చూస్తారు’ అని వెళ్లిపోయింది.

స్టీరింగు మీద చేతులున్చి - వాటి మీద తల ఆన్చుకున్నాడు. మీరాకి తనంటే చాలా అసహాయం... ‘ఓ! మీరా! అనుకోకుండా అవేశంలో నా వల్ల జరిగిన పొరపాటును మళ్ళీ దిద్దుకునే అవకాశం కూడా లేదా? ఆ రోజు నీ నోరు కట్టేయాలని చూస్తున్నాన్నావు. ఈ రోజు నిజంగా నా నోరు కట్టేశావు, ఇంక నేనెటువంటి ప్రయత్నాలూ చేయటానికి వీలు లేని విధంగా నా నోరు కట్టేశావు.’

ఒకసారి అరుణ కూతురుకి తీసుకుంటూ బాబుకి కూడా చిన్న గొలుసు తీసుకుని మీరా కిష్యబోయాడు.

‘మీ ఇంట్లో వంట మనిషిగా జేరినా ఇంకా మీ కక్క తీరనట్టుంది. మీ నగలకీ, మీకూ వేయి నమస్కారాలు, మమ్మల్నిలాగయినా బతకనీయండి’ అని దూకుడుగా వెళ్లిపోయింది.

నిర్విజ్ఞానంయినట్టుగా నిలబడిపోయాడూ శేఖరం.

‘హా!కక్కా! మీరా అంటే - బాబు అంటే తనకి కక్కా! కక్కతో నేనా, తనింత ఆవేదన చెందుతున్నది? ఒక తప్పుకి ఇంత శిక్ష! ప్రీకరుణామూర్తి అంటారే క్షమా హృదయురాలంటారే! ఓ! మీరా! మొదటినుంచీ నన్నేదో విధంగా బాధిస్తానే ఉన్నావు. ఆఫరికి దోషిగా నను నిలబెట్టావు.

ఇంతకీ మీరా ఎవరో కాదు. వాళ్ళ అమృ ష్లోష్ బ్యాక్ స్టోర్ కట్ చేస్తి స్వయంగా శేఖరం మామయ కూతురే అయినా మీరా మనస్సు కరగదు.

‘ఆడదాని వ్యక్తిత్వం ఇంత బలహినం కాబట్టే మొగాడు అలా ఆడిస్తున్నాడు. ఏదో తమ జాతికి అన్యాయం జరిగిపోతోందని ఏడవటం ఎందుకూ? వాళ్ళలా ఏడ్చినన్నభూషా వీళ్ళలా ఆడిస్తానే ఉంటారు’ అనుకుంటుంది తన తల్లి గురించి.

అందుకే శేఖరం మాటల్లాడదామని వచ్చినపుడు ‘మా అమృలా తెలివి తకువదాన్ని కాదు. ఎప్పుడో మెడలో పసుపుతాడు కట్టించుకున్న నేరానికి ఆవిడ వెడితే వెళుతుంది - అదినాకు అనవసరం అంటుంది.

ఇంక లాభం లేదని గ్రహించుకున్న శేఖరం వివరంగా ఉత్తరం రాసి మీరా చేతిలో పెట్టి వెళ్లిపోయాడు. మీరా మనస్సు మార్పుకుని వెళ్ళకపోతే అతను దూరంగా వెళ్లిపోయే ఏర్పాట్లు చేసుకున్నాడు. అందులో జ్యోతి అంటే తనకి ఎందుకు ఇష్టం లేదో వర్షిస్తా, జ్యోతి స్నేహితురాలైన మీరా నుంచి అరుణాని ఎలా విడదీయాలనుకుంటాడో చెప్పుతాడు. ‘మొదట్లో నువ్వుంటే కోపంగా ఉన్న ఆ తర్వాత అంత క్రితంలా నీ మాటలు వింటోంటే నాకు కోపం వచ్చేది కాదు. విసుగా అనిపించేది కాదు.’

ఆ రోజు తనని పిలిపించన సంఘటన చెపుతూ ‘మీరా’ అప్పుడు నిన్నలా రప్పించడంలో నాకెటువంటి దురుద్దేశం లేదు. ప్రమాణ పూర్తిగా చెపుతున్నాను. అరుణ స్నేహం మానేయమని, ఇంకెప్పుడూ ఇక్కడికి రావద్దని చెప్పడానికి రప్పించాను. నిస్సపోయంగా కూర్చున నిన్న చూసి చాలా జాలేసింది. ఎంతయినా ఆడపిల్లే అనిపించింది. ఏ శనిదేవత నా నాలుక మీద నాట్యం చేస్తోందో నన్ను

మాట్లాడనివ్యతీదు. ఎన్నటికీ మర్చిపోని విధంగా నీకు వార్షింగివ్యాలనుకున్నాను. ఇద్దరి మధ్య మాటామాటా పెరిగిపోయింది. నేను పశువులా ప్రవర్తించేను' -

తర్వాత మీరా కనపడక ఎలా అల్లాడిపోయాడో, ఇంటికి మీరా కబురు తెలుస్తుందని ఎలా ఆశగా వచ్చేవాడో, జ్యోతి ఎలా వ్యంగ్యంగా అందో, అతను రకరకాల భయాలతో ఎలా క్రుంగిపోయాడో, బయట ఎలా వెతికాడో, జ్యోతి అతన్ని పెళ్ళి చేసుకుండామని ఎలా కుటు పస్సిందో అన్ని వివరించాడు. జ్యోతి వాళ్ళమై అతన్ని మళ్ళీ కదిపితే, 'ఇద్దరు భార్యలుండడం చట్టరీత్యా నేరం కదండి' అన్నాడు. 'నీకు పెళ్ళయిందా' అంటే 'ఆ ఒక బాబు కూడా' అన్నాడు. అది మీరా వింటుందని, అది విని తన మీద అపోహా పోతుందని ఆశపడ్డాడు.

'మీరా! మొదటినుండి జరిగినదంతా వివరంగా ఇందులో రాశాను. మొదట నీ మీద నాకెలా కోపం ఉండేదో కూడా దాచకుండా రాశాను. నీకు ఇష్టమయితే - నువ్వు 'ఊ' అంటే సంతోషగా నిండు మనసుతో ఈ చివరి నుంచి చేతులు చాచి అందుకోవడానికి సిద్ధంగా ఉన్నాను. తప్పు చేసింది నేను - శిక్క నేనే అనుభవించాలి.

మీరా! నన్ను క్షమించగలిగితే రేపురా! బాబు ఈ ఇంట్లో తిరుగాడుతుంటే చూడాలనే కోరికని చంపుకోలేకుండా ఉన్నాను. నేను వెళ్లేలోగా నీకో ముఖ్యమైన సంగతి చెప్పాలి' అని రాశాడు.

ఆ రాత్రి మీరాకి నిద్రన్నమాట లేదు.

పలు రకాలుగా ఆలోచించింది.

అంతరాత్మకి, మనస్సుకి ఘుర్రణ జరిగింది.

ఎప్పుడూ అంతరాత్మదే పైచేయి. అదే గలిచింది.

అతను కోరినట్టు మీరా ఆ ఇంటికి వచ్చింది. బాబుని, తల్లిని తీసుకుని - మీరా మారిన మనస్సు శేఖరం గుర్తించలేదు. బాబు పేర ఆస్తి రాశానని, తన స్నేహితుడుని గార్దియన్గా ఉంచాననీ చెప్పాడు. ఒకశ్ను చెప్పింది ఇంకోశ్ను అపార్థం చేసుకున్నారు.

'అయ్యా! నా బాధ, ఇతనికి ఎలా చెపితే, అతను నమ్ముతాడు. ఎలా చెపితే అతనికి కోపం రాదు?' అయ్యా!

మీరా గోడవైపు ముఖం తీప్పేసుకుంది.... ఎంత ఆపుకుందామన్నా మీరాకి దుఃఖం ఆగట్టేదు...! నాకు తెలుసు మీరు నా మీద కోపంతో వెళ్ళిపోతున్నారు.' అని మీరా కళ్ళలోకి సూటిగా చూస్తున్నాడు.

ఆ కశ్ను తనని మోసం చేయలేవు. ఇన్నాళ్ళూ తనంటే మొదటినుంచీ మొదట్లో తనంటే ఎంత నిర్దిష్టమో ఆ కళ్ళే ప్రకటించాయి, తర్వాత ఎంత అసహ్యమో కూడా ఆ కళ్ళే ప్రకటించాయి, తర్వాత అసహ్యమో కూడా ఆ కళ్ళే అనుక్కణం వ్యక్తం చేసివి.

అలా సూటిగా తన్ని దూసుకుపోయే ఆ చూపులకిక నిలదొక్కుకోలేని మీరా, ఒక్కంగలో అతన్ని చేరి - అతని హృదయంమీద తల అన్ని ఏడ్చిసింది.

'నన్ను వదిలి మీరెక్కడికి వెళ్ళార్థు. ఆ కవరు చదివినప్పటి నుంచి నేనెంత నరకం అనుభవించేనో మీకు తెలియదు' అంది.

'న్యాయ, ధర్మం నాలుగు పాదాల మీద నడిచినట్టు మన ఇద్దరి అదృష్టం నాలుగు పాదాల మీద నిలిచిన మన ఇద్దరీ ఒక దగ్గరికిక చేరింది.. 'పాడిపాడిగా ఉన్న మీరా జుట్టులోకి వేళ్ళు దూర్మి నిమురుతూ మీరా పాపటి మధ్య గడ్డం ఆన్ని కశ్ను మూసుకున్నాడు శేఖరం.

తనదీ అనుకున్న ఈ బంగారు క్షణం - కదిలితే ఎక్కుడ కలలా చెదిరిపోతుందో అన్నంత భయంగా అతన్ని లతలా అల్లుకుపోయి ‘ఇంక నాకేం భయంలేదు’ అన్న నిశ్చింతతో అతని గుడిలాంటి గుండెలమీద తల ఆన్ని నిశ్చింతగా కళ్ళు మూసుకుంది మీరా.

